

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI DEĞERLENDİRİLMESİ: TESPİT VE ÖNERİLERİ

I. CİLT

T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ

ÖĞRETİM PROGRAMLARI
ORTAK METNİ

2024

ARAŞTIRMA DİZİSİ: 35 / MAYIS 2024

**TÜRKİYE YÜZYILI
MAARİF MODELİ
ÖĞRETİM PROGRAMLARI
DEĞERLENDİRİLMESİ:
TESPİT VE ÖNERİLERİ**

I. CİLT

EBSAM STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

ARAŞTIRMA DİZİSİ: 35 / MAYIS 2024

Sahibi : Eğitim-Bir-Sen Adına
Ali YALÇIN
Genel Başkan

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü : Muammer KARAMAN
Genel Başkan Yardımcısı

Yayın Kurulu : Talat YAVUZ
Mesut ÖNER
Abdülaziz AYDIN
Muammer KARAMAN
Ramazan ÇAKIRCI
Ali DENİZ

Proje Yöneticisi : Ali DENİZ
Genel Başkan Yardımcısı

Grafik Tasarım : Ertan Güldibi

Adres : Zübeyde Hanım Mahallesi
Sebze Bahçeleri Caddesi
No: 86 Kat: 14-15-16
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE

Tel : (0312) 231 23 06
Faks : (0312) 230 65 28
Web Sitesi : www.ebs.org.tr
E-posta : ebs@ebs.org.tr

Eğitim-Bir-Sen'in ücretsiz yayınıdır. Para ile satılamaz.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde en önemli alanlardan birisi belki de en önemlisi eğitimidir. Eğitim, ülkelerin küresel anlamda rekabet edebilmeleri, toplumsal uyumun artması ve ekonomik kalkınma ile ilişkilidir. Bu nedenle ülkeler eğitim politikalarına ve eğitim kalitesine yönelik çalışmalar ve yatırımlar yaparlar. Eğitimde ise anahtar rol oynayan alan, eğitimin verildiği ders kitapları ve oluşturulan müfredatlardır. Çünkü müfredatlar ve ders kitapları bir neslin gelişiminde doğrudan rol oynamaktadır.

Türkiye'nin 21. yüzyıl becerileri kapsamında ele almış olduğu beceri temelli eğitim modeli fikrinin yerli ve millî hale getirilmesi ve bunun yanında eğitim felsefesinin oluşturulması tartışmaları ve bu alanda atılmış adımlar hiç şüphesiz ki oldukça kıymetlidir. Bu kapsamda açıklanan öğretim programlarını titizlikle inceleyerek her bir detayı not ettik; programın felsefesi, yönü, pedagojik yaklaşımları ve bağlamını ele aldık.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından en son yayınlanan 2018 öğretim programlarının üzerine 2024 tarihinde hazırlanan **“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli”** yeni müfredat taslağı metinleri kamuoyuna açıklanmıştır. Bu kapsamda öğretim programlarının ortak metni ve 26 dersin öğretim programı olmak üzere toplamda 27 metin paylaşarak, görüş ve önerilere açılmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığının yayımlamış olduğu yeni müfredat taslağı için alanında uzman 27 öğretim üyesiyle birlikte toplantılarımızı yaparak yayımlanan derslerin öğretim programları ile ilgili değerlendirmelerimizi ve analizlerimizi tamamlayarak **“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Değerlendirilmesi: Tespit ve Önerileri”** raporumuzu oluşturduk.

Millî Eğitim Bakanlığının, “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Müfredat Taslağı'na” yönelik yapılan çalışmaları ve emekleri dikkate alıp millî, manevi ve evrensel değerlerine önem veren, fiziksel, bedensel, zihinsel, ruhsal ve ahlaki gelişimini sağlayacak ve nitelikli nesillerin yetiştirilmesine katkıda bulunacak bir müfredat oluşturmasını temenni ediyoruz.

Ali YALÇIN

Eğitim-Bir-Sen ve Memur Sen Genel Başkanı

Eğitim, her zaman gelişen, geliştiren ve güçlendiren bir alan olarak kendisi de yenilenmeye ihtiyaç duyan bir alandır. Yenilenmenin bir ihtiyaç olarak en çok hissedildiği ve arandığı alan ise öğretim programlarının oluşturulması ve ders kitaplarının hazırlanmasıdır. Öğretim programları ve ders kitapları bir neslin gelişiminde doğrudan rol oynayan anahtar bir metindir.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde eğitim sistemlerinin aktarımında önemli bir yere sahip olan öğretim programlarının, müfredatın bir felsefesinin olması gerekmektedir. Bu felsefenin meydana gelmesinde ise toplumun sosyolojik, psikolojik ve fiziksel unsurlarının bir arada olduğu bağlamın oluşturulması gerekmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı, son olarak 2018 yılında öğretim programlarını (okul öncesi eğitim programı hariç), yeni bir felsefe ve değerler perspektifiyle güncellemiştir. 2024 yılı Nisan ayında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından **“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli”** yeni müfredat taslağı yayınlanmış ve bir haftalık süre ile askıya çıkartılmıştır. Eğitim-Bir-Sen olarak, toplumda yaşanan değişimleri takip etmek, gerileme ya da ilerleme olan alanları tespit etmek, güncel toplumsal talepleri tespit etmek ve sosyal bilimler ışığında çözüm önerileri sunmak da faaliyet alanlarımız arasında yer almaktadır. Bu anlamda Bakanlık tarafından açıklanan yeni müfredat taslağı üzerinde titizlikle çalışarak her derse ait öğretim programını inceledik ve analiz ettik.

“Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Değerlendirilmesi: Tespit ve Öneriler” raporumuzda bulunan öneriler ile birlikte Millî Eğitim Bakanlığının Türkiye Yüzyılı vizyonuna yakışır bir şekilde değerler eğitimi perspektifinden öğretim programlarımızın oluşturulması ve ders kitaplarımızın yazılması en büyük temennimizdir. Bu süreçte çalışmamıza katkıda bulunan değerli akademisyenlere ve EBSAM ekibimize teşekkürlerimi sunuyorum.

Ali DENİZ

Eğitim-Bir-Sen Genel Başkan Yardımcısı

TAKDİM	3
ÖNSÖZ	5
GİRİŞ	9
MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI: TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ İNCELEME RAPORU	15
İLKOKUL TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU	21
İLKOKUL MATEMATİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU	31
FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU	37
HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU	45
İNSAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU	51
ORTAOKUL TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU	65
ORTAOKUL MATEMATİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU	73
SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU	81
T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (8. SINIF) İNCELEME RAPORU	115
DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ 4, 5, 6, 7, 8. SINIFLAR ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU	125
ORTAOKUL PEYGAMBERİMİZİN HAYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU	143
ORTAÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ AHLAK BİLGİSİ (9-10-11-12. SINIFLAR) ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU	149
TEMEL DİNİ BİLGİLER DERSİ (9. SINIF) ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU	153
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU	161
ORTAÖĞRETİM MATEMATİK MÜFREDATI İNCELEME RAPORU	165
ORTAÖĞRETİM FİZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU	171
KİMYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU	177

BİYOLOJİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU	187
COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI DEĞERLENDİRMESİ	193
FELSEFE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU	201
TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU	241
ORTAÖĞRETİM T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (12. SINIF) RAPORU	269

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI ORTAK METNİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Milli Eğitim Bakanlığının kamuoyunun görüşüne sunduğu, çeşitli kademelere yönelik 26 dersin öğretim programı ve bu programlara teorik dayanaklık yapan ortak metni de içeren belge, bilinen şekliyle bir program geliştirmeden daha geniş olup, milli eğitimde eğitim ve öğretim sürecinin, bütün bileşen ve boyutlarıyla güncellenmesi projesidir.

İki yılı aşkındır devam eden bu proje, Devletin ve Milli Eğitim Bakanlığının eğitime dair niyet, amaç ve tasavvurunun bir tezahürüdür. UNICEF'in desteği ve Bakanlığın iradesi ile yürütülen bu proje, önemli bir çaba ve emeğin neticesidir. Türk Eğitim Sisteminde kapsamlı bir güncelleme amacıyla yürütülen bu çalışma neticesinde ortaya konulan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, beşeri her model gibi birtakım eksikliklerine rağmen, Cumhuriyet tarihi itibarıyla birçok ilkleri barındırmaktadır. Bunların başında, medeniyet ve kültürümüzde çok önem atfedilen ve bu projenin felsefe, konum ve vizyonunu yansıtan "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" ismidir. Buna, Modelin ontolojik hedefi ve insan tasavvuru olan "yetkin ve erdemli birey" ile beceri temelli eğitim ve "erdem-değer-eylem" ilkesi de eklenebilir. Bu haliyle model, Türk Eğitim Sisteminin makûs bir talihi olan ezberci ve teorik ağırlıklı yapı, eğitimde teori ile pratik dengesini kuracak yeni bir yapıya dönüşebilir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, bu isim, hedef ve ilkelerle, medeniyet ve kültür köklerimiz ile 21. Yüzyıl realitelerini (k 12 beceri seti) buluşturacak bir köprü inşa edip, bunu da "köklerden geleceğe" vizyonu ile ifade etmiştir. Bu vizyonun, doğru uygulandığı taktirde tüm derslerin öğretim programlarına felsefi rehberlik yapması beklenebilir. Bu güne değin, felsefe, fikir ve insan tasavvuru itibarıyla ithal ve devşirme şeklinde yapılagelen eğitimde program geliştirme çalışmalarına, ilk kez ve cesaretle, yerli ve milli bir dokunuş yapılabildiği. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, UNICEF tecrübesi ve küresel realitelerden birisi olan K-12 Becerilerini maarifimiz ile buluşturup, yapılan milli dokunuşla da, modelin temel ilkesi olan "yetkin ve erdemli bireyi" yetiştirerek, gelecek nesillerin çağa damga vurmasını netice verecektir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile ortaya konulan beceri temelli ve bütüncül yaklaşım, yeni bir başlangıç sayılmalı ve öğretim programlarındaki muhtemel eksiklik ve yetersizlikler buna hamledilmelidir. Zira Yüzyılı Maarif Modeli ile ortaya konulan 2024 öğretim programları, Bakanlığın, “Batı’dan sürekli eğitim modeli ithal etmek” gibi kemikleşmiş bir alışkanlığı ve hem de mevcut kanunlar çerçevesinde kırma çabası olarak görülmelidir. Aşağıda yer verilen bu programlardaki kimi eksiklikler bu çerçevede okunmalı ve programların daha iyi hale gelmesi için yol gösterici olarak adedilmelidir.

- Ortak metin ve burada yer alan öğretim programlarının perspektifinde, eğitim literatüründe çoktandır bilinen birçok kuram, model, yaklaşım ve anlayışa isim vermeden yer verilmiştir. Ortak metni, adeta büyük bir pedagoji yazınına benzeten bu durum, medeniyet ve kültür köklerimizden beslenen milli ve manevi dinamiklerimize referans vermede çekingen davranıldığı gibi bir imaja yol açabilir. Oysa Devletimiz ve Milli Eğitim Bakanlığı, yetiştirmek istediği insan profilini netice verecek düşünsel dayanakları cesaretle ortaya koymalıdır. Eğitimde net hedefler, uygulayıcıların plan ve işleyişini kolaylaştırır. Ayrıca ortak metinde milli ve manevi dinamiklere zımni yer verme durumu, programların felsefi dayanaklarına erişimi ve bunları anlayıp, programı doğasına göre uygulamayı güçleştirebilir.
- Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinin temel iki düzlemi olan “yetkin” ve “erdem” boyutlarından, yetkinlik boyutu özünde ABD gerçekliği olan k12 becerilerine havale edilmiştir. Bu durum Türk Eğitim Sisteminin çağla buluşması için olumlu iken; programın uygulanacağı Türkiye’nin eğitim kültürü, sosyo-ekonomik durumu ve öğretmen donanımı noktalarında, ciddi uygulama zorluklarına yol açacaktır.
- Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programları, içerik olarak seyreltilmiş olsa da, programlara yüklenen yeni eklentiler (programlar arası bileşenler, disiplinler arası ilişkiler, beceriler arası ilişkiler, farklılaştırma, çeşitli okuryazarlık becerileri ve program dışı etkinlikler), okul yönetimi ve öğretmene çok ciddi ek iş yükü getirecektir. Mevcut mevzuat çerçevesinde bunun nasıl tolere edileceği meçhuldür. Bu durum okul yönetimi ve işleyişinde bir takım aksaklıklara yol açabilir.
- Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim program öğelerinde, bilinen ve kabul gören kimi kavramlar değiştirilmiştir. Örneğin daha önceki “kazanım” ifadesinin “öğrenme çıktıları” şeklinde değiştirilmesinin gerekçeleri açıklanmamıştır. Oysa eğitimde yerli literatür oluşumu için sık sık kavram değişikliği, sağlam gerekçelendirme yapılmadığı takdirde doğru değildir.

- Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarına, ithal edilen k-12 beceri setini telafi için olsa gerek, önemli milli ve yerli dokunuşlar yapılmış olması sevindirici. Zira eğitim, bazı boyutları itibarıyla evrensel olsa da, özü itibarıyla kültürelidir. Bu yüzden eğitim modelleri topyekûn ithal edilemez, ülke gerçekliği bağlamında üretilir.
- Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarının perspektifi ile sosyal-duygusal öğrenme becerilerine çok isabetli olarak, “kalp” ve “ruh” dokunuşları yapılmıştır. Ancak bunlara yakından bakıldığında, bu gibi medeniyet kodlarımızı yansıtan dokunuşların altı iyi doldurulamamış ve dahası, bunlar, fen bilgisi, felsefe ve hayat bilgisi gibi derslere yansıtılamamıştır. Zira dikkatli incelendiğinde, bu derslerin içerik ve etkinliklerinde, yaratıcıya daha fazla yer verilmesi gerektiği görülecektir. Bu durum Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinin felsefi duruşu ve vizyonuna ters olup, program öğeleri arasındaki tutarlılığa da zarar vermektedir.
- Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarının ontolojik zeminini teşkil eden insan tasavvuru olan, “yetkin ve erdemli birey” ile bu insanın davranış normlarını ifade eden “erdem-değer-eylem” perspektifi, ülkemizin son yıllarda yöneldiği milli ve küresel amaç ve duruş bakımından çok isabetlidir. Ancak bu profilin fen bilgisi, felsefe ve hayat bilgisi gibi derslere yansıtılmasında önemli eksiklikler vardır. Bu durum akla, “*ithal edilen k-12 beceri setine, milli dokunuşlar yapılamamış*” şüphesi uyandırmaktadır.
- Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarının epistemolojik zeminini teşkil eden a-priori bilgilere “maneviyat, ruh, kalp, metafizik” gibi kavramlar bağlamında referans verilmesi, Modelin amaç ve vizyonuna uygundur. Ancak Modelde zikredilen, “Bilgi (information veya knowledge) ve bilgelik (wisdom)” bir bütünlükten ziyade, bilmenin derecesini ifade eder. Oysa bilginin dengesi demek “a-priori (Vehbi) ile a-posteriori (Kesbi) bilgi arasındaki dengeyi ifade eder ki, bu durum metinlerde sıkça vurgu yapılan kalp ve ruh, Vehbi bilgi ile yakından alakalıdır. Bunların, zamanın diliyle ortaya konulması, Modeli çok farklı boyutlara taşıyabilir.
- Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarının belki de en zayıf noktası, ihtiyaç analizi yapılmamış olmasıdır. Oysa eğitim literatüründe, öğretim programlarının bilimselliği için ilk ölçüt, ihtiyaç analizidir. Görünen o ki, bu modelin ortaya çıkışında, iki yıl zaten hazır olan ve ithal edilen içerik ile harcanmış, felsefe en sona bırakılmıştır. Bu durum Bakanlığın bu ve benzeri çalışmalarında, çalışacak komisyonları çok iyi seçerek, oluşturmasının önemini bir kez daha hatırlatmaktadır. Yoksa Bakanlığın iyi niyet ve iradesinin, yapılan çalışmalara aksetmesi akim kalacaktır.

- Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarının, uygulamada Bakanlığın niyet, irade ve vizyonunun yansımaları noktasında ders kitaplarını yazacak komisyonların liyakat esasına göre teşkil edilmesi hayati öneme sahiptir. Ders kitaplarının isabetli yazılması, öğretim programlarının aksayan yönlerini, uygulamada telafi etmek için son şanstır. Bu itibarla ders kitapları, yetkin ve erdemli bireyi netice verecek şekilde, bilimsel bir dille, evrensel-yerli/milli ile kespi bilgi (a-posteriori) -vehbi bilgi (a-priori) dengesi gözetilerek, Darwinist, Pozitivist, seküler ve materyalist tortulardan arındırılarak, kaleme alınmalıdır. Bu meyanda sadece basılı değil, erişimi ve güncellenmesi daha kolay olan E-Kitaplar da gündeme alınmalıdır.
- Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli bütününde, yeni nesil teknoloji vurgusu zayıf kalmış, dijital pedagoji ve Z Kuşağı olarak adlandırılan teknoloji aşına yeni nesillere yönelik öğretim stratejileri, yöntem ve teknikleri vaz edilmemiştir. Bu durum Modelin temel amacı olan 21. Yüzyılın “yetkin bireyini” yetiştirme bakımından ciddi bir zaafıdır. Oysa 21. Yüzyılın dijital pedagojisinde teknoloji, ilgili derslerin değil, tüm derslerin ortak paydasıdır.

Sonuçta; Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, doğru yönde atılmış bir adımdır. Ancak bu adımın Modelin amaç ve vizyonuna erişebilmesi için, önemli yerli ve milli dokunuşlarla tahkim edilmesi gerekir. Ayrıca bu programın uygulanma boyutu ve öğretmenlerin buna göre yetiştirilip, eğitilmesi konusu çok acil olarak ele alınmalıdır. Okulların beceri temelli öğretime uygun hale getirilmesi için gerekli mevzuat değişikliklerinin yapılıp, alt yapı ve donanımın buna göre hazırlanması önemlidir.

Son tahlilde; yaklaşık iki asırdır, kendini inkâr manasına gelecek şekilde eğitim modeli ithal eden Türkiye için, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, eğitimi, maarifleştirme noktasında atılmış cesur bir adımdır. Bu adım, kimi eksiklik ve aksaklıklar bahane edilerek heba edilmemelidir. Bu cesaret, yapılacak iyi niyetli tavsiye ve katkılarla tahkim edilmelidir.

**MEB OKUL ÖNCESİ
EĞİTİM PROGRAMI:
TÜRKİYE YÜZYILI
MAARİF MODELİ
İNCELEME RAPORU**

MAYIS
2024

MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI: TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ İNCELEME RAPORU

Güçlü Yanları

Program değerlendirildiğinde öne çıkan bazı güçlü yanları şu şekilde ifade edilebilir:

- ✓ Diğer eğitim kademeleri ile uyumlu ve “ulusal beceri ağı” kapsamında bir bütünü oluşturacak yapıdadır.
- ✓ Beceri temellidir.
- ✓ “Erdem-Değer-Eylem Modeli” çerçevesinde tüm beceri alanlarıyla değerlerin bütünleştirilerek ele alınmasının hedeflenmesi milli ve manevi değerlerin kazandırılmasını destekler niteliktedir. Bu yönüyle özgündür.
- ✓ Programa “Farklılaştırma (destekleme ve zenginleştirme)” bölümünün eklenmesi kapsayıcılık ve özel gereksinimli bireylerin desteklenmesi açısından oldukça yararlıdır.
- ✓ Aile katılımına “toplum katılımı” da eklenmiştir.
- ✓ “Aile bütünlüğü” gibi değerlerin programa eklenmesi aileyi koruma ve destekleme açısından önemlidir.
- ✓ Sınıf dışı / okul dışı öğrenme ortamı vurgulanmaktadır.
- ✓ “1 ile 5 arasında nesnelerin/varlıkların miktarını bir bakışta söyler.” gibi pek çok yeni öğrenme çıktıları eklenmiştir.

Gözden Geçirilmesi Gereken Hususlar

Program değerlendirildiğinde yeniden gözden geçirilmesi gereken bazı hususlar şunlardır:

1. Hacim Açısından Büyük

Sözün güzelliği kısalığındadır, sadeliğindedir. Program bu yönüyle oldukça hacimli bir yapıdadır. Yaşamda uygulanabilirlik ilkesi açısından ele aldığımızda program uygulayıcıları olan öğretmenlerin tamamının 392 sayfalık bir programı okuması çok gerçekçi olmayacaktır. Bu durumda öğretmenlerin muhtemelen önemli bir kısmı aşına oldukları önceki programı uygulamaya devam edeceklerdir. Oysa daha sade ve kolay anlaşılabilir bir programın daha rahat uygulanması söz konusudur.

2. Yoğun Akademik İçerik

Farklı becerilere ait 1000'in üzerinde gösterge olduğu görülmektedir. Eğitim içeriklerinin ve hedeflerinin çok akademik olması, özellikle küçük çocuklar için bazı durumlarda stres ve baskı oluşturabilir. Dolayısıyla içerik açısından sadeleştirilmesi önerilmektedir. Bununla birlikte okul öncesindeki çocuklar için oyun temelli etkinlikler daha fazla vurgulanmalıdır. Öte yandan öğretmenler açısından da programın yoğun ve kapsamlı bir doküman olduğu ilk etapta hemen göze çarpmaktadır. Öğretmenlerin daha önce aşına olmadığı pek çok kavram içermektedir. Kavramların büyük bir kısmı metin içerisindeki açıklamalarından sonra anlaşılabilirken bazılarını anlamak oldukça güçtür. Bazı örnekleri dil ve anlatım başlığı altında sunulmaktadır.

3. Dil ve Anlatım

Genel olarak dili açık ve anlaşılır olsa da bazı yerlerde anlamayı güçleştirecek bir anlatım bulunmakta ve bazı tekrarlara rastlanmaktadır.

Tekrarlanan cümleler bulunmaktadır. Örneğin, sayfa 183: *“Ortaya çıkan ürünlerin çeşitli özelliklerine odaklanarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmeleri istenir. Ortaya çıkan ürünlerin çeşitli özelliklerine odaklanarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmeleri istenir.”*

Eğitim ile ilgili anlaşılması güç terimler kullanılmaktadır. Örneğin, süreç bileşenleri içerisinde ifade edilen *“Mantıksal Denetleme Becerisi”*nin somutlaştırılması gerekmektedir.

Kavram yanlışlarına rastlanmaktadır. Matematik alanı özelinde şu örnekler verilebilir. Örneğin pek çok yerde geçen: *“matematiksel temsil ve sembol.”* Benzer şekilde sayfa 233'te: *“Matematiksel temsiline yönelik olarak çeşitli semboller arasından grafikleri ayırt eder”* denilmektedir. Oysa grafik bir sembol değildir. Kavramlar doğru şekilde kullanılmalıdır. Yine geometrik şekillerin adları ve kavramlar verilirken uygun kullanımlara yer verilmelidir. Örneğin, daire yerine *“çember”* tercih edilmelidir.

4. Öğrenme Çıktıları

Çocukların gelişim düzeyine uygun çok sayıda öğrenme çıktıları vardır. Ancak çok üst düzeyde öğrenme çıktıları da bulunmaktadır. Örneğin, 36-48 aylık çocuklar için ifade edilen öğrenme çıktıları: *“a) Matematiksel temsillerin özelliklerini/anlamalarını açıklar. b) Matematiksel temsillerin özelliklerini/anlamalarını karşılaştırır.”*

Sayma ilkelerine uygun olarak öğrenme çıktılarının gözden geçirilmesi gerekir. *“1 ile 20 arasında birer ritmik sayar.”* Şu şekilde düzeltilmelidir: *“1 ile 20 arasında sözel sayar”* .

Benzer şekilde üçüncü aşamada ifade edilmesi gereken öğrenme çıktısı, ikinci aşamada ifade edilmektedir. “1 ile 20 arasında nesne/varlık sayısını söyler” oysa ikinci aşama birebir eşleştirme becerisidir.

5. Farklılaştırma

Programın güçlü yanlarından biri de “Farklılaştırma” bölümüdür. Örnek verilen alanlarla ilgili nasıl farklılaştırılacağı net ve somut bir şekilde ortaya konulmalı. Neyi nasıl yapacakları konusunda öğretmenlere fikir vermelidir. Ancak bu bölümlerdeki destekleme ve zenginleştirme kısımları örnek uygulamalar sunma yerine birbirini tekrarlar niteliktedir. Nitekim aşağıdaki ifadeler programda 9 kez tekrar edilmektedir.

“Çocukların bireysel öğrenme stillerini, hızlarını ve yetenek seviyelerini göz önünde bulundurarak farklı etkinlikler tasarlanır. Her bir etkinlik, çocukların kendi benzersiz yeteneklerini keşfetmelerine ve geliştirmelerine olanak tanıyacak şekilde planlanır. Her bir çocuğun tüm gelişim alanları; Öğrenme hedefleri, içerik, süreç, ürün ve öğrenme ortamı bağlamında ayrı ayrı desteklenerek beceri öğrenme potansiyelleri en üst düzeye çıkarılmaya çalışılır.”

“Her çocuğun bireysel ve öğrenme özelliklerini göz önünde bulundurarak çocukların bireysel öğrenme tarzına ve hızına uygun destek sağlanması hedeflenmektedir. Farklılıklar kabul edilerek her çocuğun özgüven kaybı yaşamadan kendi hızında becerileri öğrenmesi ve kendini gerçekleştirme teşvik edilir.”

Geliştirilmesi Gereken Hususlar

Program değerlendirildiğinde geliştirilmesi gereken bazı hususlar şunlardır:

6. Dini Değerlerin Programa Entegrasyonu

İslam, Türkiye’deki toplumun çok büyük bir kesimin günlük yaşamını ve düşünce yapısını etkilemektedir. Bundan dolayı genelde tüm eğitim programlarına özde ise gelişimin kritik yıllarını oluşturan okul öncesi eğitim programına İslamî kavram ve değerler işlenmelidir. Eğitim programları, çocukların içinde yaşadığı sosyal çevreyi ve kültürü anlamalarını kolaylaştıracak biçimde tasarlanmalıdır. Bu bağlamda İslam’ın temel kavramlarının Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’ne uygun olarak hazırlanmış olan Okul Öncesi Eğitim Programında yer alması, İslam’ın milyonlarca insanın yaşam tarzını etkilediği Türkiye toplumundaki çocukların bu değerlere karşı farkındalıklarının oluşmasını sağlayabilir. Bu durum bir sonraki eğitim kademesi ile de uyumlu olacaktır. Zira ilkokuldaki DKAB dersinde “günlük hayattaki dini ifadeler, İslam’ı tanıyalım, güzel ahlak, peygamberimizi tanıyalım, din ve temizlik” gibi ünitelerin bu programa giriş düzeyinde entegre edilmesi mümkündür. Taslak programda okul öncesi eğitimin dört temel amacından biri “İçinde yaşadığı toplumun değerlerine uygun davranışlar sergilemelerini sağlamak” şeklinde ifade

edilmektedir. İslamî kavramların ve bazı uygulamaların programda yer alması, bu hedefin gerçekleşmesine de katkı sunar. Örneğin, yemeğe besmele ile başlayıp ardından dua etmeyi ve selamlaşmayı günlük hayatın bir parçası haline getirmek; günlük eğitim akışına dahil etmek gibi uygulamalar rahatlıkla yapılabilir.

Programda 93 kez “yaratıcı” sözcüğü geçip hiç birinin yaratıcı olarak Allah’ı ifade etmemesi ciddi bir çelişki olarak görülebilir. Yüzyıllar öncesinde bile J. J. Rousseau, *Emile ya da Çocuk Eğitimi Üzerine* kitabına Allah’ın adıyla başlar ve şöyle yazar: “Yaratıcının elinden çıkan her şey mükemmeldir. Ancak insan elinde bozulur...” Dolayısıyla Müslümanların çoğunlukta olduğu bir toplumda Allah sözcüğünün geçmediği bir program kesinlikle eksik kalacaktır. Erdem-Değer-Eylem modeli çerçevesinde doğadaki güzellikler, yaratılan canlılar ve günlük hayatta karşılaşılan olaylar üzerinden Allah’ın varlığı ve yaratıcılığı işlenebilir.

7. Öğretmen Yeterlilikleri

Program nispeten karmaşık ve ilk etapta hemen anlaşılmamaktadır. Dolayısıyla programı etkili bir şekilde uygulayabilmeleri için öğretmenlerin yeterli desteğe gereksinimleri olacaktır. Öğretmenler bu hususta mutlaka desteklenmeli, hizmetiçi eğitimler verilmelidir. Zira programın başarılı bir şekilde uygulanması büyük ölçüde öğretmenlerin yetkinliklerine bağlıdır.

8. Materyaller

Programın başarılı bir şekilde uygulanmasını etkileyecek faktörlerden biri de materyallerdir. Programın felsefesine uygun hazırlanmış, amaçlarını gerçekleştirecek nitelikli materyallere öğretmenlerin sahip olmaları sağlanmalıdır. Her eğitim kurumuna yeterli sayıda eğitim materyalleri sunulmalıdır.

**İLKOKUL
TÜRKÇE DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI
İNCELEME RAPORU**

MAYIS
2024

İLKOKUL TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı 4 yıl okutulmaktadır. Öğretim programı ve içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Eklenmesini istediğimiz yerler kırmızı ile gösterilmiştir.

Sıra No	Sayfa	Tespit Edilen Hata	Öneri
1.	Sayfa 24	“Dinlemeye yönelik olumlu tutum geliştirmeleri için sınıf içinde eğlenme amaçlı dinleme etkinlikleri yaptırılır. Oyun, drama gibi etkinliklerle ilk okuma yazmaya hazır olmalarını sağlayacak çalışmalar yaptırılır. Etkinliklere ilişkin verilen görevlerin tamamlanması beklenir.” İfadelerinde çocukların dinleme etkinliği yaparken salt bir eğlenme amacı taşınması sorunludur. Bu durum öğretmenler için gereksiz ve içi boş dinletilere kapı açabilir.	“Dinlemeye yönelik olumlu tutum geliştirmeleri için sınıf içinde hem eğlenme hem de karakter oluşumunu destekleyen öğrenme amaçlı dinleme etkinlikleri yaptırılır. Oyun, drama gibi etkinliklerle ilk okuma yazmaya hazır olmalarını sağlayacak çalışmalar yaptırılır. Etkinliklere ilişkin verilen görevlerin tamamlanması beklenir.” şeklinde düzeltilmelidir.
2.	Sayfa 26	“Bu temada, iyi bir insan olmanın ve toplumda güzel davranışlarla örnek olmanın önemi ile ilgili bir şiir ve üç öyküleyici dinleme metni işlenirken ilk okuma ve yazma sürecine ilişkin belirlenen öğrenme çıktılarına ulaşmak amaçlanır.” Cümlesinde “iyi bir insan” olmak ortada kalıyor.	“İyi bir insan” ifadesi ortak metinde de geçen “ Yetkin ve erdemli bir insan ” olarak değiştirilmelidir.
3.	Sayfa 28	“Dinleme/ izleme metnine yönelik verilen görseller üzerinde öğrencilerin uygun zamanda söz alarak konuşmaları sağlanır” ifadesinde verilmek istenen değer belirgin değildir.	EDE tablosundan uygun ifadelerle mesela “ nezaketle söz alarak ” şeklinde değer belirginleştirilmelidir.

4. Sayfa 31 “Bu temada Gazi Mustafa Kemal Atatürk, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, Millî Mücadele, kahramanlık, cesaret, fedakârlık, gazilik, şehitlik, vatanseverlik ile ilgili bir şiir ve üç öyküleyici dinleme metni işlenirken ilk okuma ve yazma sürecine ilişkin belirlenen öğrenme çıktılarına ulaşmak amaçlanır.” Bu tema tanıtımında Millî Mücadelede manevi duyguların, inanç ve imanın etkisi eksik kalmıştır.
- “...kahramanlık, cesaret, fedakârlık...”tan sonra “**millî ve manevi duygular, inanç, iman, gazilik, şehitlik..**” şeklinde devam etmelidir.
5. Sayfa 33 “Dinleme/izleme aşamasına geçmeden önce dinleme kuralları hakkında bilgi verilir” cümlesinde verilmek istenen değer açık değildir.
- EDE tablosundan uygun ifadelerle mesela “**saygılı bir şekilde dinleme kuralları**” olarak değer belirginleştirilmelidir.
6. Sayfa 38 Bu sayfada tema altındaki anahtar kavramların arasında bizim kültürümüzde doğa ve doğa olaylarına bakışla ilgili kısım eksiktir.
- “afetlere hazırlık, atık, bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, **doğa olayları ve yaratıcı**, doğal miras, dünya, gece, geri dönüşüm, gündüz, hayvanlar, iklim değişikliği, manzaralar, mevsimler, tasarruf, tutumluluk, yenilenebilir enerji, yeryüzü” şeklinde olmalıdır.
7. Sayfa 42 Tema altındaki anahtar kavramlar bölümünde kitap ve kitap sevgisi, tarihimizde bize ait bir kültürel bir kavramdan yoksundur.
- “...kitap, **tarihimizde atalarımızın kitap sevgisi..**” denilerek seçilen metinlerin bize ait olan kültürümüzde kitap sevgisini vermeleri sağlanmalıdır. Böylece tema işlenirken kültürümüzde ilme, bilgiye, kitaba verilen saygı ve sevgi vurgulanmalıdır.
8. Sayfa 46 1. sınıf 5. tema başlığı altındaki anahtar kavramlarda salt bir eğlence kavramı ölçüsüz olmalıdır.
- “eğlence” yerine “**eğlence kültürümüz**” denilerek kültürümüzde eğlencenin yeri ve sınırı verilmelidir.

9. Sayfa 76 “Bu temada Gazi Mustafa Kemal Atatürk, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, Millî Mücadele, kahramanlık, cesaret, fedakârlık, gazilik, şehitlik, vatanseverlik ile ilgili dört okuma ve bir dinleme metni işlenirken dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma becerilerine ilişkin belirlenen öğrenme çıktılarına ulaşmak amaçlanır.” Bu tema tanıtımında manevi duyguların, inanç ve imanın etkisi eksik kalmıştır.
10. Sayfa 83 2. sınıf 3. tema başlığı altında bizim kültürümüzde doğa ve doğa olaylarına bakışla ilgili kısım eksiktir.
11. Sayfa 88 2. sınıf 4. temada okuma alışkanlığı hakkındaki metin seçiminde bizim tarihimize yönlendirme yapılmamıştır.
12. Sayfa 93 2. sınıf 5. tema başlığı altındaki anahtar kavramlarda salt bir eğlence kavramı ölçüsüz olmalıdır.
13. Sayfa 98 2. sınıf 6. temada icat konusunda tarihimize referans verilmiştir.
- “...kahramanlık, cesaret, fedakarlık...”tan sonra “**milli ve manevi duygular, inanç, iman, gazilik, şehitlik..**” şeklinde devam etmelidir.
- Anahtar kavramların arasında **doğa ve yaratıcı** konulmalıdır.
- Ya tema tanıtımında ya da anahtar kelimeler içerisinde metinlerin özellikle bir kısmının **bizim tarihimizde ve kendi kültürümüzde okuma alışkanlığı ve kitap sevgisine** yer verilmelidir. **Atalarımızın kitap sevgisi** vurgulanmalıdır.
- “eğlence” yerine “**eğlence kültürümüz**” denilerek kültürümüzde eğlencenin yeri ve sınırı verilmelidir.
- Ya tema açıklamasında ya da anahtar kavramlarda **tarihimizde Müslüman düşünürlerin çağ açan buluşları** şeklinde bir ifade olmalıdır

14. Sayfa 101 “Bu temada vatan, bayrak, insani ve kültürel değerlerle ilgili dört okuma ve bir dinleme metni işlenirken dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma becerilerine ilişkin belirlenen öğrenme çıktılarına ulaşmak amaçlanır.”
Tema tanıtımında kültürel unsurlar eksiktir.
- Vatan, bayraktan sonra **iman ya da inanç** kavramaları kullanılmamıştır. Bu kavramlar kültürümüzden hariç tutulamaz.
15. Sayfa 119 “Cesaret, cumhuriyet, Çanakkale Zaferi, fedakârlık, gazilik, İstiklâl Marşı, kahramanlık, Kut’ül Amare, Sankamış Harekâtı, millî bayramlar, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, Millî Mücadele, Mustafa Kemal Atatürk, şehitlik, vatanseverlik” gibi kavramların arasında kültürümüzde bunların kaynağı olan inanç ihmal edilmiştir.
- Bu kavramların arasına Çanakkale zaferinin, diğer kahramanlıkların, cesaretin, şehitliğin kaynağı olan **iman ve inanç** muhakak eklenmelidir.
16. Sayfa 124 “Afetlere hazırlık, canlılar, çevre, doğa, doğal kaynaklar, doğal miras doğa olayları, tasarruf” ifadelerinde doğayı anlatırken seviyeye uygun yaratıcı hakkında da bir iki ifade dahi kullanılmamıştır.
- “afetlere hazırlık, canlılar, çevre, **doğa ve yaratıcı**, doğal kaynaklar, doğal miras doğa olayları, tasarruf” şeklinde olmalıdır.
17. Sayfa 130 “Dil sevgisi, edebî şahsiyetler, kitaplar, kütüphaneler, okuma alışkanlığı, okuma hakkı, okur kimliği, okuma sevgisi” anahtar kavramları temanın konusu bağlamında tarih ve kültürümüze atıf yapmamaktadır.
- “...dil sevgisi, **tarihimizde büyük edebî şahsiyetler**, kitaplar, kütüphaneler, **kültürümüzde okuma alışkanlığı**, okuma hakkı, okur kimliği, okuma sevgisi” şeklinde değiştirilmelidir.
18. Sayfa 142 “Araştırma, bilim insanı, bilişim ve kodlama, deney, icat, keşif, kıtalar, merak, mucit, sorgulama, ülkeler” tema altı anahtar kavramları arasında icat konusunda tarihimize referans verilmemiştir.
- Ya tema açıklamasında ya da anahtar kavramlarda **tarihimizde Müslüman düşünürlerin çağ açan buluşları** şeklinde bir ifade olmalıdır.

19. Sayfa 153 “Bilgilerini koruma, çocuk hakları, demokrasi, eşitlik, dijital gizlilik, ifade özgürlüğü, kişisel alan, liyakat, özgürlük, sorumluluk, temel hak ve özgürlükler” tema altında işlenmesi istenen kavramlarda mutlak bir özgürlük anlayışı verilmemelidir.
20. Sayfa 165 “Cesaret, cumhuriyet, Çanakkale Zaferi, fedakârlık, gazilik, İstiklâl Marşı, kahramanlık, Kut’ül Amare, millî bayramlar, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, Millî Mücadele, Mustafa Kemal Atatürk, Sarıkamış Harekâtı, şehitlik, vatanseverlik” gibi kavramların arasında kültürümüzde bunların kaynağı olan inanç ihmal edilmiştir.
21. Sayfa 172 “Afetlere hazırlık, canlılar, çevre, doğa, doğal kaynaklar, doğal miras, doğa olayları, tasarruf” ifadelerinde doğayı anlatırken seviyeye uygun yaratıcı hakkındaki da bir iki ifade dahi kullanılmamıştır.
- Tema altında işlenmesi istenen kavramlar arasında mahremiyet ve özgürlüklerin sınırı ifadeleri konulmalıdır.
- Bu kavramların arasında Çanakkale Zaferinin, diğer kahramanlıkların, cesaretin, şehitliğin kaynağı olan iman ve inanç muhakkak eklenmelidir.
- “afetlere hazırlık, canlılar, çevre, doğa ve yaratıcı, doğal kaynaklar, doğal miras, doğa olayları, tasarruf” şeklinde değiştirilmelidir.

22. Sayfa 178 “Bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, dil sevgisi, e-kitap, edebî şahsiyetler, eleştirel okuryazarlık, finansal okuryazarlık, görsel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kültür okuryazarlığı, kütüphaneler, metinlerarasılık, okuma alışkanlığı, okuma hakkı, okuma serüveni, okuma sevgisi, okur kimliği, sözlük kültürü, sürdürülebilirlik okuryazarlığı, süreli yayınlar, teknoloji okuryazarlığı, vatandaşlık okuryazarlığı, veri okuryazarlığı, yaratıcı okuma, yazılı kültür, z-kütüphane” kavramlarında her ne kadar kültür okuryazarlığı olsa da bu kavram çocuğa aidiyet duygusu ile bakışı verememektedir.
- Çocuklara kendi kültür, inanç ve tarih penceresinden fikir ve olaylara bakışı verecek bir okuryazarlık şekli tanımlanmalıdır. Bu tanımın içerisinde diğer okuryazarlık içeriklerinin dışında çocuğun aidiyet ve kimlik değerlerini tanıması; okuma ve yazmalarında bu kimliği kullanabilmesi sağlanmalıdır.
23. Sayfa 190 “Araştırma, bilişim ve kodlama, bilim insanı, deney, icat, keşif, kıtalar, merak, mucit, sorgulama, ülkeler” tema altı anahtar kavramları arasında icat konusunda tarihimize referans verilmemiştir.
- Ya tema açıklamasında ya da anahtar kavramlarda tarihimizde Müslüman düşünürlerin çağ açan buluşları şeklinde bir ifade olmalıdır.
24. Sayfa 202 “Bilgilerini koruma, çocuk hakları, demokrasi, dijital gizlilik, eşitlik, ifade özgürlüğü, kişisel alan, liyakat, özgürlük, sorumluluk, temel hak ve özgürlükler” tema altında işlenmesi istenen kavramlarda mutlak bir özgürlük anlayışı verilmemelidir.
- Tema altında işlenmesi istenen kavramlar arasına mahremiyet ve özgürlüklerin sınırı ifadeleri konulmalıdır.

25. Sayfa 218 4. sınıf Ek1 Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinde “Dinlediklerindeki/izlediklerindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurar.” ve “Dinlediklerindeki/izlediklerindeki içerikten hareketle uygun çıkarımlar yapar.” Cümlelerine benzer çocuğa aidiyet ve kimliğini merkeze aldırarak bir bağlantı ve çıkarıma yer verilmemektedir.
26. Sayfa 219 4. sınıf Ek1 Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinde konuşma ile ilgili bölümde deyimlere ve atasözlerine yer verildiği halde değerlere yer verilmemiştir.
27. Sayfa 220 4. sınıf Ek1 Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinde okudukları ile ilgili anlam oluşturabilme bölümünde değerler ile ilgili bir anlam oluşturma verilmemiştir.
28. Sayfa 221 4. sınıf Ek1 Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinde yazılarında içerik oluşturabilme bölümünde değerler ile ilgili bir içerik oluşturma verilmemiştir.
- Bu bölüme “Dinlediklerindeki/izlediklerindeki bilgiler ile **kendi kimlik ve kültürel değerleri arasında** bağlantı kurar” ve “Dinlediklerindeki/izlediklerindeki içerikten hareketle **kendi değerlerine uygun** çıkarımlar yapar.” maddeleri ilave edilmelidir.
- Buraya **milli manevi değerlerini** konuşma bağlamına uygun kullanır, maddesi eklenmelidir.
- Bu bölüm altında “Okuduğu metnin **kültürel değerleri ile bağlantısını** kurar.” ve “Okuduğu metindeki verilerden yararlanarak **milli ve manevi değerlerine uygun** çıkarım yapar.” maddeleri ilave olmalıdır.
- Bu bölüm altında “Dinlediği, izlediği veya okuduğu metnin **kültürel ve manevi değerleri ile ilişkisini** yazar.” ve “Dinlediği, izlediği veya okuduğu bir metne ilişkin **milli ve manevi değerleri ile ilgili çıkarımlarını** planlı biçimde yazar” maddeleri ilave olmalıdır.

**İLKOKUL
MATEMATİK DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI
İNCELEME RAPORU**

MAYIS
2024

İLKOKUL MATEMATİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programı ve içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Sıra No	Sayfa, Paragraf, Satır	Tespit Edilen Hata	Öneri
1.	Sayfa 8	Belirtilen sayfanın son kısımlarında bulunan “Ortak Metzzin dikkate alınarak” kısmında yazım hatası bulunmaktadır.	İlgili yazım hatası düzeltilmelidir
2.	Sayfa 9	İlgili sayfada belirtilen 3. Madde (Eğitim ve öğretim süreçlerinde Türkçemizin doğru ve etkili kullanımına, öğrencilerin söz varlığının ve dil becerilerinin geliştirilmesine özen gösterilmelidir) her ne kadar genel bir beceriyi vurgulasa da özelde Türkçe eğitimi alanına vurgu yapmaktadır.	İlgili vurgu ortak metinde belirtildiği için buradan çıkarılabilir
3.	Sayfa 8-9	İlgili sayfalarda yer alan uygulama esaslarının yazımında zorunluluğu ifade eden bir dil kullanılmıştır.	Mevcut esasların bazıları zorunlu olarak ifade edilebilirken bazıları programın öğretmene yardımcı olmasını kısmen özgürlük vermesini sağlayacak şekilde ifade edilmelidir.
4.	Sayfa 17-18	Program akış şeması oldukça anlaşılır bir şekilde ifade edilmiştir.	Diğer programlara iyi bir örnek teşkil edecek niteliktedir.
5.	Sayfa 39	İlgili sayfada yer verilen “MAT.1.3.1. Hedefe ulaşmak için mesafeleri ve yönleri içeren yönergeleri çözümlenebilme” öğrenme çıktısında ifade edilen hedef kelimesi anlam kargaşası oluşturabilir.	Hedef kelimesi yerine fiziksel bir mesafeyi ifade etmek için alternatif kelimelerin kullanılması kazanımı somut ve daha anlaşılır kılabilir.

6.	Sayfa 47	İlgili sayfada 1. sınıf 7. temada yer alan "MAT.1.4.1. Kategorik veriye dayalı temel veri grubu ile çalışabilme ve veriye dayalı karar verebilme" kazanımı içerisinde yer alan bazı bileşenlerin (verileri görselleştirme, yorumlama) 1. sınıf öğrencisinin gelişim düzeyinin üzerinde olabilir.	İlgili bileşenlerin öğrenci seviyesine uygunluğunun tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir.
7.	Sayfa 80	2. sınıf 5. temada yer alan "MAT.2.3.7. Verilen şekiller arasından simetrik olabilecekleri ayırt edebilme" öğrenme çıktısının ifadesindeki "olabilecekleri" kelimesi içerik ve ölçülebilirlik bakımından sorun teşkil edebilir.	Simetrik olanları ayırt edebilme şeklinde ifade edilebilir.
8.	Sayfa 84	2. sınıfın 6. temasında yer alan "f) Araştırma sonuçlarını yorumlar. g) Araştırma sonuçlarını araştırma sorularına göre değerlendirir." Öğrenme çıktıları bileşenleri 1. sınıf ve 2. sınıf öğrencilerinin gelişim düzeylerine uygun olmayabilir.	Bu kazanım bileşenlerinin öğrenci gelişim düzeylerine göre tekrar gözden geçirilmesi uygun olacaktır.
9.	Sayfa 119	3. sınıf 5. temada belirtilen öğrenme çıktısının "e) Ölçüt değişikliği durumunu sürece yansıtır." Bileşeni somutluk ve ölçülebilirlik bakımından sorun teşkil edebilecek niteliktedir.	Bu bileşen daha somut bir biçimde ifade edilmelidir.
10.	Genel	Matematiğin günlük hayatla, teknolojiyle ve programlar arası bileşenlerle ilişkileri, somut anlaşılır öğretime rehberlik edecek şekilde kurulmuştur. Bu bağlamda programın bütüncül yapısının iyi bir şekilde yansıtıldığı söylenebilir.	
11.	Genel	Mevcut programın ortaokul ve lise matematik programlarıyla bütünlüğünün başarılı şekilde sağlanmış olduğu söylenebilir.	Bu durum programın güçlü yönlerinden birisidir.

12. Genel	Programda yer alan öğrenme çıktılarının bir önceki programa göre önemli oranda azaltıldığı görülmektedir. Bu durum beceri temelli ve bütüncül yaklaşımı temel alan bu programın etkili bir şekilde uygulanabilmesi için önemli fırsatlar sunmaktadır.	Bu durum özellikle matematiğin programın yapısına uygun bir şekilde somutlaştırılmasını günlük hayatla ilişkilendirilmesini sağlamak noktasında önemli avantajlar sağlamaktadır. Nitekim bu durumun programın öğretme öğrenme yaşantılarının zenginleştirdiği görülmektedir.
13. Genel	İçerik ve temalar bağlamında önemli bir sadeleştirme olmakla birlikte içerik bütünlüğünün korunduğu ve öğrenci için daha somut anlaşılır hale getirildiği söylenebilir.	
14. Genel	Ölçme değerlendirmeye ilişkin benzer ölçme değerlendirme yöntem ve araçları tekrar edildiği görülmekle birlikte spesifik örneklerinde vurgulandığı söylenebilir. Sürece dayalı ölçme ve değerlendirmeyi ön plana çıkaran alternatif ölçme araçlarının kullanılması beceri temelli programın temel yapısıyla tutarlıdır. İlkokulda sürece ve beceriye dayalı bir ölçme değerlendirme süreci oldukça kıymetlidir.	Zengin ve somut ölçme değerlendirme araçlarının ve etkinliklerinin sunulması programın güçlü yönlerinden birisidir.
15. Genel	Programda yer alan farklılaştırma bölümü bireysel farklılıkların öğretme ve öğrenme sürecinde dikkate alınmasını garanti altına almaktadır. Bu nedenle mevcut programın en güçlü ve öne çıkan özelliklerinden biridir. Önceki programlarda bu durum daha çok öğretmenin inisiyatifine bırakılırken bu programda bir program bileşeni olarak yer almaktadır. Mevcut programda yer alan farklılaştırma etkinlikleri somutluk, uygulanabilirlik bakımından oldukça iyidir.	Programda yer alan farklılaştırma bölümünün program tanıtımında vurgulanması ve bütün programlarda somut uygulamalarla aktarılması yararlı olacaktır.

- 16. Genel** Programda her tema sonunda yer alan öğretmen yansımaları kısmı programın farklı ve oldukça güçlü yanlarından birisidir. Bu kısım aracılığıyla öğretmenlerin programa ilişkin görüşlerinin MEB tarafından toplanmasını sağlayacaktır. Bunun sağlayacağı en önemli katkılardan ilki programın geliştirilmesi için uygulamadan, sahadan verileri sağlayacak olmasıdır. Diğer bir nokta ise öğretmenlerin programla ve mesleki becerilerle ilgili mesleki gelişimlerinin sağlanması için bilgilerin toplanmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla etkili mesleki gelişim programları ve hizmet içi eğitimlerin oluşturulması için hayati öneme sahiptir.
- Sisteme aktarılacak bu verilerin sağlıklı bir şekilde işlenebilmesi için bu verilerin nasıl yapılandırılacağına ve aktarılacağına ilişkin açıklamaların programın bu kısmına eklenmesi yararlı olacaktır.
- 17. Genel** Programın felsefesi, yapısı iyi bir şekilde açıklanmış. Ancak bu açıklamalarda yer yer tekrarlar olduğu için program hacimsel olarak artmıştır. Bu durum öğretmenlerde programa ilişkin önyargılar oluşturabilir.
- Program içerisinde tekrar eden kısımlar gözden geçirilerek sadeleştirilmesi sağlanabilir.
- 18. Genel** Program beceri öğretimi ve bütüncül bakış açısını temele alan bu program öğretmenlerin mevcut ve geleneksel uygulamalarını önemli oranda değiştirmesi beklenmektedir. Çünkü mevcut program felsefe, yapı ve işleyiş bakımından önceki programlardan oldukça farklıdır. Değişime ilişkin direncin yüksek olacağı düşünüldüğünde öğretmenlerin bu programa ilişkin program okuryazarlıklarının artırılması gerekmektedir.
- Öğretmenlerin mevcut programa ilişkin okuryazarlıklarını artıracak uygulamalar, hizmet içi eğitimler hızlı bir şekilde planlanmalı ve süreç işletilmelidir. Bilgilendirmeden çok uygulamaya dönük branş bazlı hizmet içi eğitimlerin başlatılması programın başarıya ulaşması açısından hayati derecede öneme sahiptir.

**FEN BİLİMLERİ DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI
İNCELEME RAPORU**

MAYIS
2024

FEN BİLİMLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın 3. 4. 5. 6. 7. ve 8. sınıflar düzeyinde okutulması planlanmaktadır. Öğretim programı ve içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Sıra No	Sayfa, Paragraf, Satır	Tespit Edilen Hata	Öneri
1.	s. 18	Değerler kısmı yetersiz.	<p>Bilimsel araştırmalarda Sabır çok önemlidir. “Sabır” konusu değer olarak girmeli.</p> <p>Etik değer olarak “Dürüstlük” girmeli. Yapılan çalışmalar dürüstçe ve saptırmadan yayınlanmalıdır.</p> <p>Bilimin ideolojik felsefelerden arınarak çalışabilmesi için özgür düşüncenin önemi belirtilmeli. “özgürlük” değer olarak kullanılmalıdır.</p>
2.	s. 23 ve 24	Canlılar ve Yaratıcı bağı eksiktir.	<p>Gerek öğrenme “Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri” kısmında gerekse de öğretme-öğrenme uygulamalarında canlılar ile Yaratıcı arasındaki bağ eklenmelidir. Canlıların biyolojik olarak sahip oldukları şeylere rağmen asıl canlılık özelliklerinin Yaratıcıdan geldiği vurgulanmalıdır.</p>
3.	s. 26	Fosil konusu	<p>Fosil konusu bu seviyede bu konudan çıkarılmalı. Sadece madenler ve mineraller işlenmeli, fosil konusu daha sonraki dönemde verilmelidir.</p>

4.	s. 51	Bilimsel süreç becerileri	Öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerine, bilimsel süreç becerilerine örnek olarak, tarihteki özellikle Türk-İslam bilim öncülerinden örneklerle onların söz konusu bilimsel keşifle ilgili nasıl düşündüklerini sorgulamaları istenmeli.
5.	s. 52	Bilim tarihi katkısı eksik	Daha fazla bilim tarihi desteği ve katkısı olmalı. Türk-İslam bilim havzasından örnekler, kendi tarihimizden bilim insanlarının sahip oldukları bilimsel becerileri, özellikleri ve değerleri aktarılmalı, etkinlikler yapılmalı.
6.	s. 54	Değerler	Değerler kısmında “yardımseverlik” bulunmalı. Sağlıklı beslenemeyen çocukların varlığı hatırlatılmalı. Sağlıklı beslenme yapamayanlara yardım etme duygusu işlenmeli.
7.	s. 60	Bilim tarihi ve bilimsel süreç becerileri eksiktir	Bilim tarihinden, bilim insanlarının dünyanın şekli ile ilgili tahmin yürütme usullerinden örnekler verilmeli. Nasıl düşündükleri ve konuya nasıl delil getirdikleri üzerine tartışmalar eklenmelidir. Özellikle Türk-İslam bilim tarihinden, kible tayini için bilim insanlarımızın dünyanın yuvarlaklığına göre çalışma yaptıklarından örnekler verilmeli hayatları da okunmalıdır.
8.	s. 64	Doğrudan katıdan sıvıya geçme	Direk olarak katıdan sıvıya geçen naftalin kuru buz gibi maddeler verilmeli. Kuru buz deneyi sınıfa etkinlik olarak getirilebilir.
9.	s. 64	Hal değişimine doğadan örnekler ve yaratıcı ilişki örnekleri	Hal değişimlerine (doğa olaylarından yağmur vs.) örnekler verilirken Yaratıcı faktörü aktarılmalı. Örnekler arasında bu değer verilmelidir.

10.	s. 68	Etkinlikleri zenginleştirme	Etkinlikleri zenginleştirme adına elektromıknatis yapma deneyi sınıfa getirilebilir.
11.	s. 76 / 77	Tarih boyunca ışık ve aydınlanma konusu	İnsanların tarih boyunca aydınlanmak için nasıl yollar izlediği hakkında etkinlikler olmalı.
12.	s. 82 – 83	Güneş ve Ay'ın yaşamımız için önemi ve yaratıcı ilişkisi	Özellikle bu konuda Güneş ile ilgili çok şey söylenebilir. Güneşin yaşamımız için önemi, dünyamıza uzaklığı, konumu, dünyanın eğimi ve tam yaşam için elverişli tasarımı gündeme getirilmelidir.
13.	s. 98	Bilim tarihi katkısı eksik kalmıştır.	Madde ve ışık etkileşimi konusunda kendi tarihimizden bilim insanlarımızın katkıları tartışılmalıdır.
14.	s. 108	Etkinlikler	Uygulamalara plazma küresi ile deneyler eklenebilir.
15.	s. 116	Güneş ve Ay'ın dünyamıza hassas konumları ve yaratıcı ilişkisi	Güneş ve Ay'ın dünyamıza hassas konumları ve yaratıcı ilişkisi gündeme getirilmeli. Bu hassas denge olmasaydı ne olurdu sorusu üzerine tartışmalar yapılmalı. Tüm insanlığı ilgilendiren ve olmasaydı yaşamın var olmayacağı bu hassas dengenin tesadüfen olup olmayacağı tartışmaya açılmalı, yaratıcının bu olaydaki kesin rolü öğrencinin nazarına verilmelidir.
16.	s. 122	Eşeyli eşeysiz üreme konusunun yeri yanlış verilmektedir.	Bu konu 7. sınıfa alınmalıdır.
17.	s. 144	Etkinlikler	Uygulamalara plazma küresi ile deneyler eklenebilir.

18.	s. 154-155	Farklılaştırma ve zenginleştirme- medeki etkinlikler artırılmamıştır.	Farklılaştırma ve zenginleştirme- mede bulunan ve uzay araştırmalarına öncülük eden Türk-İslam bilim öncülerinin çalışmaları öğretme ve öğrenme uygulamalarına alınmalıdır. Daha bariz bir şekilde işlenmelidir. Güncel uzay araştırmamız nazara verilmeli ve tarihteki rolümüzle bağ kurulmalıdır.
19.	s. 161	Öğrenme çıktıları	Öğrenme çıktılarına “vücudumuzdaki sistemlerin uyum içinde çalışması” eklenmelidir.
20.	s. 163-164	Vücudumuzdaki sistemler, evren ve yaratıcı ilişkisi içerisinde ele alınmalıdır.	Vücudumuzdaki sistemler arasındaki kusursuz uyumun ayısının evrende de var olduğu, dünyamızdaki tüm sistemlerin fizik olaylarının ahenk içinde çalıştığı ve tüm bunların yaşam için ne kadar önemli olduğu, bu önemin tesadüfe bırakılmayacağı konusu tartışılmalıdır.
21.	s. 172	Zenginleştirme kısımlarına eklemeye yapılmalıdır.	Türk-İslam bilim tarihinden ışık olaylarına katkı sunan çok fazla örnek var. Bunlar dersin zenginleştirilmesi için kullanılabilir.
22.	s. 176	Sanal uygulamalar	Bu konuda simülasyon deneyleri öğretme ve öğrenme uygulamalarına eklenmelidir.
23.	s. 191-192	Öğrenme çıktıları eksik	Mevsimler ve iklimlerin yaşamımız içindeki rolü, hayati önemi öğrenme çıktılarında yer almalı. Bu hayati önemde yaratıcı faktörüne yer verilmelidir.
24.	s. 199, 203	Mutasyonun etkisi	Mutasyonun “evrim” konusunda belirtildiği gibi canlılarda tür değişimine sebep olması tartışılmalıdır.

25.	s. 203	Çeşitli kalıtsal özelliklerini değiştirerek yaşam alanına uyum sağlayan çöl tilkisi, boz ayı vb. ile ilgili basılı kaynaklar, belgesel, animasyon vb. sunularak öğrencilerin bu canlıların görsellerini merak duygusuyla incelemesi beklenir	Çöl tilkisi kendi kalıtımını nasıl değiştirebilir. Başka yerde yaşıyordu da oraya gidince mi kalıtımını değiştirdi. Aynı türün soğuk ve sıcak bölgelerde yaşayan varyasyonları nasıl bu adaptasyona sahip oldular. Bunların genlerin değiştirmeleri mümkün mü? Tüm bunlar evrimci zihniyetten arındırılmış olarak verilmelidir.
26.	s. 207	Musiki katkısı	Türk-İslam musiki örnekleri, öğrenme etkinliklerine eklenebilir.
27.	s. 229	Fotosentezin yaşam içindeki önemi	FB.8.7.1.1. Bitkilerde besin üretiminde fotosentezin önemini yapılandırabilme a) Fotosentez ile bitkilerdeki besin üretimi arasındaki nedensel ilişkileri ortaya koyar. b) Bitkilerde besin üretiminde fotosentezin önemi konusunda elde ettiği bilgileri uyumlu bir bütün olarak açıklar. c) fotosentezin diğer canlılar ve biz insanlar için önemini açıklar
28.	s. 230-231,234	Fotosentez ve solunum arasındaki kusursuz uyum	Fotosentez ve solunum arasındaki kusursuz uyuma yer verilmelidir. Bu uyumda yaratıcının rolü üzerine müzakereler yapılmalıdır.
29.			

HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

MAYIS
2024

HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın ilkökul 1, 2 ve 3. sınıf düzeyinde haftada 4'er saat olarak okutulması planlanmaktadır. Öğretim programı ve içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Sıra No	Sayfa, Paragraf, Satır	Tespit Edilen Hata	Öneri
1	Sayfa 4	Programın temel felsefesi eksiktir.	Programın temel felsefesi açık, anlaşılır ve bilimsel hedef ve amaçlara uygun olarak verilmelidir.
2	Sayfa 4-5	Özel amaçların sıralanmasında madde işareti kullanıldığı görülmektedir. Diğer programlarda numaralandırma yapılırken hayat bilgisi programının özel amaçları madde işareti ile sıralanmıştır.	Madde işareti yerine numaralandırma kullanılmalıdır.
3	Sayfa 4-9	İçerikte programı ön plana çıkartan ve önceki programlardan farkını ortaya koyan özellikler açık olarak vurgulanmamıştır.	Programın geçmiş programlardan ve diğer muadillerinden ayıran yönleri açık olarak belirtilmelidir.
4	Sayfa 7	Öğretme ve öğrenme yaşantıları bölümü 3. paragrafında geçen "Özellikle öğrencilerin afiş, poster, pano, broşür, gazete, tablo, grafik vb. hazırladıkları materyallerin çeşitli ortamlarda sergilenmesi sağlanmalıdır." ifadesi yetersizdir.	Cümlede geçen çeşitli ortamlar vurgusu detaylandırılmalıdır. Ortam olarak sınıf içi ya da okul dışı ortamları vb. gibi örnekler verilmesi gereklidir.

- 5 Sayfa 11 Sınıf düzeyleri için alt ve üst sınırlar olarak belirtilen forma sayıları yetersizdir. TTKB Ders Kitapları Yönetmeliği'nde belirtilen yazı puntoları sınıflar arası farklılık göstermektedir. Bu nedenle kitaplarda öğrenme çıktılarının tam olarak yansıtılabilmesi için forma sayı sınırları kontrol edilmelidir. Ayrıca sadece yazı bakımından değil kitaplarda kullanılacak resim ve görsellerin kaplayacağı alan da dikkate alınmalıdır.
- 6 Sayfa 16 “Öğrencilerin kendi hak ve sorumluluklarını düşünürken başkalarının haklarına saygı duymalarının gerekliliği (D1.1) konusunda beyin fırtınası, işbirlikli öğretim gibi teknikler kullanılarak öğrencilerle birlikte sınıf kuralları oluşturulur.” ifadesi hatalıdır. Hak ve sorumluluklar ayrı olarak ele alınması gereken unsurlardır. Hak ve sorumluluklarını ayrı olarak ele alıp değerlendirme yapabilecekleri bir ifade yazılmalıdır.
- 7 Sayfa 14-35 1. Sınıf düzeyinde öğrenme çıktılarında verilen değerlerin fazlalığı (ortalama 5 değer) değerlendirme sürecinde gerçekçi olmayan ve belirsiz bir durum ortaya çıkarmaktadır. Değer sayılarının göden geçirelerek yeniden düzenlenmesi gereklidir. Mevcut haliyle bu kadar fazla değer nasıl ölçülebileceği belirsizdir.
- 8 Sayfa 27 “Öğrencilerden Türk Bayrağı ve İstiklâl Marşı'nın önemini ifade etmeleri istenir.” cümlesinde geçen ifade etme süreci belirsizdir. Öğrencilerin ifade etme sürecini nasıl gerçekleştirebilecekleri (yazılı ya da sözlü olarak) açıkça belirtilmelidir. Bu haliyle kapalı bir anlatıma sahiptir.
- 9 Sayfa 30 Birinci öğrenme çıktısında yer alan “b) Yakın çevresinde bulunan doğadaki varlıklara ilişkin verilerini sınıflandırır.” ifadesi hatalıdır. b) Yakın çevresinde bulunan doğadaki varlıklara ilişkin verileri sınıflandırır.” olarak değiştirilmelidir.

10	Sayfa 38	Öğrenme ve öğretme uygulamaları sürecinde “duygu, düşünce ve davranışlarını..” ifadesinin sık olarak kullanılması tekrarı doğurmaktadır. Aynı zamanda bu ifadelerin toplu olarak değerlendirilmesinin istenilmesi hatalıdır.	Anlatım yönünden yeniden gözden geçirilmelidir. Ayrıca duygu, düşünce ve davranışların ayrı olarak ele alınması gerektiği vurgulanmalı ve buna göre bir değerlendirme süreci ortaya konulmalıdır.
11	Sayfa 59	Verilen değer sayısının fazlalığı hatalıdır.	Öğrenme çıktısında verilen değer sayısı yeniden gözden geçirilmelidir. Değerlerin kazandırılması ve değerlendirilebilirliği konusunda açık ve anlaşılır olarak yeniden düzenlenmelidir.
12	Sayfa 60	Hak ve sorumlulukların birlikte verilmesi hatalıdır.	Hak ve sorumlulukların ayrı olarak ele alınması ve buna yönelik öğrenme çıktılarında istenilen hedeflerin ortaya konulması gereklidir.
13	Sayfa 69	“Koşullar uygunsa okul-veli iş birliği yapılarak çeşitli meslek sahibi velilerin sınıfa gelmeleri ve mesleklerine ilişkin bilgi vermeleri istenir.” İfadesi yeniden gözden geçirilmelidir. Sınıfta parçalanmış ailelerin çocukları, aile bireyleri vefat edenler olabilir.	Bu ifade yeniden gözden geçirilip düzeltilmelidir.
14	Sayfa 81	Öz değerlendirme formunda yer alan maddeler yeniden gözden geçirilmelidir. Maddelerde çocukların haklarına yönelik ifadeler eksik kalmıştır.	Form yeniden düzenlenerek hak maddeleri eklenmelidir.

**İNSAN HAKLARI,
VATANDAŞLIK VE
DEMOKRASİ DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI
İNCELEME RAPORU**

MAYIS
2024

İNŞAN HAKLARI, VATANDAŞLIK VE DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nın ilkökul 4. sınıf düzeyinde haftada 2 saat olarak okutulması planlanmaktadır. Öğretim programı ve içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Sıra No	Sayfa, Paragraf, Satır	Tespit Edilen Hata	Öneri
1.	Sayfa 1	Öncelikle öğretim programının ismi ile dersin ismi birbiriyle örtüşmemektedir. Ancak 14 Eylül 2023 tarihli ve https://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/kategori/7 adresinde yayımlanan "İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi'nde Değişiklik Yapılması (2023-2024 Eğitim Öğretim Yılından İtibaren Uygulanacak)" başlıklı içerikte dersin ismi "İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi" şeklinde geçmektedir. (Bkz. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_09/14104730_2023-43_Temel_Egitim_Ylkokul_Ortaokul.pdf adresindeki dosya incelenebilir)	Dersin ismi haftalık ders çizelgesindeki ile uyumlu hale getirilmeli veya çizelgedeki isim güncellenmelidir.
2.	Sayfa 3	"İçindekiler" bölümünün 1.1. ifadesi "İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Temel Felsefesi ve Özel Amaçları" ifadesi derse yöneliktir.	İlgili ifade "İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı'nın Temel Felsefesi ve Özel Amaçları" şeklinde programı temel alacak şekilde değiştirilmelidir.
3.	Sayfa 4-11	İçerikte programı ön plana çıkartan ve önceki programlardan ayıran özellikler açık bir şekilde vurgulanmamıştır.	Programı muadillerinden ve geçmiştekilerden farklı kılan özelliklere yer verilmeli, böylelikle değişim ve dönüşümün gerekçesi şeffaf biri biçimde açıklanmalıdır.

4.	Sayfa 4-11	İçerikte kavram, beceri ve değer öğretiminin nasıl yapılacağı net bir biçimde belirtilmemiştir.	Programda kavram, beceri ve değer öğretimi yapılırken kullanılması gereken yaklaşım ve materyaller gibi unsurlara yer verilmeli, süreçte dikkat edilmesi gereken hususlar ve genel ilkeler açık ve anlaşılır bir dille ifade edilmelidir.
5.	Sayfa 4, Paragraf 1, Satır 1-4	Ardışık cümleler “bu” zamiri ile başlamakta, amaçlanmakta/amaçlamakta fiilleriyle bitirmektedir.	Anlatımda akıcılığı sağlama adına bahsedilen kelimelerin yerlerine farklıları yazılmalıdır.
6.	Sayfa 4, Paragraf 1, Satır 4-6	Programda “Bu model çerçevesinde yapılandırılan İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi Dersi Öğretim Programı; kendini tanıyan, değişen günümüz koşullarının gerektirdiği becerileri edinmiş, iyi bir vatandaş olarak ülkesine ve iyi bir insan olarak dünyaya katkıda bulunabilecek etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır.” ifadesi geçmektedir. Alan bilgisi itibarıyla durum değerlendirildiğinde “iyi vatandaş” ve “etkin vatandaş” kavramlarının birbirinden farklı içeriğe sahip oldukları görülmektedir.	İlgili alan yazın dikkate alındığında daha kapsayıcı ve 21. yüzyıl becerilerine uygun olması nedeniyle “etkin vatandaş” kavramının kullanılması yerinde olacaktır. Bununla birlikte ifade alanyazına uygun, ölçülebilir ve gözlenebilir bir şekilde yeniden kurgulandığında öğretim programının temel amacı haline gelebilecek yapıya sahiptir.
7.	Sayfa 4, Paragraf 2, Satır 5	Programda “...ülkesine ve dünyaya...” şeklinde bir cümle içeriği bulunmaktadır.	İlgili ifadedeki bağlaç tekrardan kaçınılmalıdır.
8.	Sayfa 4	Öğretim programının temel bir amacı bulunmamaktadır.	Özel amaç ifadelerine geçmeden önce dersin çıktısına ve yetiştirmeyi hedeflediği insan tipine yönelik basit bir dille yazılmış, kapsayıcı ve ulaşılabilir bir temel amaç belirlemek yerinde olacaktır.

9. Sayfa 4 Özel amaç ifadeleri birbirlerini içerecek şekilde yapılandırılmıştır. Örneğin 3. maddede eşitlik ve adalet; 4. maddede özgürlük ve 7. maddede yardımlaşmaya vurgu yapılırken, 8. maddede “etkin bir vatandaş olmanın gerektirdiği değerler” ifadesine yer verilmiştir. Bu durum bir örtüşmeyi ve tekrarı gündeme getirmektedir.
10. Sayfa 4 Özel amaçların 2. maddesinde insan hakları ve çocuk hakları; 4. maddesinde kurallara; 5. maddesinde temel hak ve sorumluluklara; 10. maddesinde seçme ve seçilme hakkına işaret edilirken, 6. ve 8. maddelerde etkin vatandaşlık vurgusu ön plana çıkmaktadır. Bu durum daha kapsayıcı olan etkin vatandaşlığın boyutlarının farklı maddelerde tekrarını ortaya koymaktadır.
11. Sayfa 4 Özel amaçların 5. maddesinde geçen “Yakın çevresinden hareketle temel hak ve sorumlulukları kavramaları, hak ve sorumlulukların gerektirdiği davranışları hem günlük hayatlarında hem de çevrim içi ortamlarda uygulamaları...” ifadesi öğrenci özellikleri dikkate alındığında gerçekleştirilebilir değildir.
12. Sayfa 4 Özel amaçların 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. maddeleri ölçülebilir ve gözlenebilir değildir.
13. Sayfa 4 Özel amaçlar öğrenme çıktılarına benzer bir yapıda ve ayrıntıda kurgulandığı dikkati çekmektedir.
- Özel amaçlardaki değerler ve değerlere yönelik ifadeler birbirlerini kapsama durumu dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir.
- Özel amaçlardaki alana yönelik ifadeler birbirlerini kapsama durumu dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir.
- İlgili ifade öğrenci özellikleri dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir.
- İlgili maddelerin tek bir eyleme odaklanması yerinde olacaktır.
- Öğrenme çıktılarına göre daha genel olması gerçeği dikkate alınarak özel amaçlar birbiriyle uyumlu olma durumuna göre yeniden sıralanmalı, ölçülebilir ve gözlenebilir olması özelliği dikkate alınarak tekrar kurgulanmalıdır.

14.	Sayfa 9	Ünite isimleri dil ve üslup açısından birbirlerinden farklı bir görünüm arz etmekte, çocuğun ilgisini çekebilecek bir söylemi içermemektedir.	Ünite isimleri tekrar gözden geçirilmelidir. Örneğin “Çocuk Olmak” yerine “Çocuğuz Biz” şeklinde hem biz dilini ön plana çıkaran hem de çocukların daha çok ilgisini çekebilecek bir söylem geliştirilmelidir.
15.	Sayfa 9	Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yayımlanan “Taslak Ders Kitabı ve Eğitim Araçları ile Bunlara ait Elektronik İçeriklerin İncelenmesinde Değerlendirmeye Esas Olacak Kriterler ve Açıklamaları” metninde ilkokul 4. sınıflar için ana metinlerde on iki punto büyüklüğünde yazı karakteri kullanılması önerilmektedir. Kitapların içeriğinde gövde metinlerin dışında görseller ve etkinliklerin de ekleneceği beceri temelli bir yapı yer alacağı düşünüldüğünde forma sayısının yetersiz olacağı aşıkardır.	Kitap forma sayısı 8-10 forma yerine 10-12 veya 12-14 forma şeklinde yeniden düzenlenmelidir.
16.	Sayfa 13	İHVD.4.1.1. ve İHVD.4.1.3. öğrenme çıktılarının becerileri belirleyebilmedir. Aynı becerinin bir ünite içerisinde iki kez kullanılması doğru değildir.	Öğrenme çıktılarından birinin becerisi farklılaştırılmalıdır.
17.	Sayfa 13	“İHVD.4.1.1. Çocuk olmanın özelliklerini belirleyebilme.” ifadesi muğlaktır. Çocuğun özellikleri belirlenebilir, ancak çocuk olmanın özelliklerinin belirlenmesi dil ve anlatım açısından hatalıdır.	İlgili öğrenme çıktısı yeniden düzenlenmelidir.
18.	Sayfa 13	Ünite ismi “Çocuk Olmak” şeklinde olmasına rağmen İHVD.4.1.3. çıktısı temel hak ve sorumlukları içermektedir. Dolayısıyla ünite kapsamının dışında bir içeriğe sahiptir.	Ünite ismi kapsamı sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmeli, çıktı içeriğe uygun bir üniteye kaydırılmalı veya çıktı ünite başlığı doğrultusunda tekrar gözden geçirilmelidir.

19. Sayfa 13 Anahtar kavramlar yeterli değildir. Çocuk, insan, hak ve sorumluluk gibi kavramlar içeriğe eklenbilir.
20. Sayfa 13 Öğrenme kanıtları çıktılarla ilişkilendirilmemiştir. Öğrenme kanıtları çıktılarla ilişkilendirilmeli, süreçte neler yapılacağı özet bir biçimde açıklanmalıdır.
21. Sayfa 13 Ön değerlendirme sürecinde “Okulda ve toplumsal hayatta hak ve sorumluluklar ile çocuk haklarını içeren bir çalışma yaprağı kullanılır.” ifadesi bulunmaktadır. İlkokul 4 düzeyinde bir çalışma yaprağında farklı konu ve içerik yoğunluğuna sahip etkinliklere yer verilmesi öğrenci gelişim özellikleri dikkate alındığında uygun değildir. İki veya daha fazla ön değerlendirme süreci oluşturulması yerinde olacaktır.
22. Sayfa 13 Köprü kurmadaki “Tahtaya “çocuk” sözcüğü yazılarak bir zihin haritası oluşturulur; çocuk hakları ile ilgili kısa bir şiir paylaşılarak öğrencilerin konu ile ilgili duygu ve düşünceleri alınır; haklar yalnızca çocuklar için mi geçerlidir” ifadeleri köprü kurma içeriğinde yapılması gereken günlük yaşam deneyimleri ile bağ kurma özelliğini karşılamakta, aksine bir etkinlik izlenimi vermektedir. İlgili etkinlikler bölümden çıkarılmalı, köprü kurmada konu ve beceriler ile günlük yaşam arasında bağ kurmaya odaklanan içeriklere yer verilmelidir.
23. Sayfa 14 İHVD.4.1.1 içeriğinde geçen “Değerlendirme aşamasında çocuk olmanın özelliklerinin ortaya koyulabileceği çalışma yaprakları kullanılabilir.” ifadesi “İHVD.4.1.1. Çocuk olmanın özelliklerini belirleyebilme” adlı öğrenme çıktısını doğrudan ölçecek bir yapıya sahip değildir. İlgili ifade tekrar gözden geçirilmelidir.

24.	Sayfa 14	İHVD.4.1.2. içeriğinde hiçbir değere yer verilmemiştir.	Değerler Eğitimi Komisyonu ile görüşülerek içeriğe konu kapsamına uygun bir değer eklenmelidir.
25.	Sayfa 14	İHVD.4.1.3. içeriğinde geçen “Metinde yer alan durumlar üzerinde tartışılarak haklarımızı kullanırken diğer kişilerin haklarına da saygı duyulması gerektiğinin önemi fark ettirilir (D14.1., E2.1.). Bu bağlamda kişisel özgürlüklerin sınırlarının başkalarının haklarını ihlal etmeyecek şekilde belirlenmesi (D11.3.) gerektiği anlatılır.” ifadelerindeki değerlerin nasıl işletileceği net olmadığı gibi birbirleri arasındaki ayırım da kesin sınırlarla çizilmemiştir.	İki değerden birinin seçilmeli ve fark ettirme ile anlatma dışında öğrenci merkezli değer öğretim yaklaşımları esas alınarak süreç planlaması yapılabilecek ifadelere içerikte yer verilmelidir.
26.	Sayfa 15	Zenginleştirme bölümünde geçen “Çocuk hakları ile ilgili çizgi roman hazırlamaları ya da diyaloglar şeklinde bir kurgu oluşturmaları istenebilir. Temiz suya ve gıdaya ulaşamayan çocuklar, eğitim sorunu yaşayan çocuklar ve göç sorunu yaşayan çocuklar ile ilgili “Dijital Dünya Çocuk Hakları İhlalleri Haritası” oluşturmaları istenebilir.” ifadeleri ayrı etkinliklerdir.	İkinci etkinliğin alt satıra kaydırılması yerinde olacaktır.
27.	Sayfa 15	Destekleme bölümünde geçen “Çocuk haklarını daha yalın bir dille açıklayan resimli kitaplar sunulabilir. Çocuk hakları ile ilgili resimli eşleştirme kağıtları dağıtılabilir.” ifadeleri ayrı etkinliklerdir.	İkinci etkinliğin alt satıra kaydırılması yerinde olacaktır.
28.	Sayfa 15	Desteklemede yer alan “Çocuk olmanın özellikleri ile ilgili olarak görseller kullanılabilir.” ifadesi özel gereksinimi olmayan bireylerin de yapabileceği niteliktedir.	İlgili ifade destekleme bölümünün doğasına uygun bir biçimde yeniden yazılmalıdır.

29. Sayfa 15 Desteklemede yer alan “Çocuk olmanın özellikleri ile ilgili olarak görseller kullanılabilir.” ile “Etkinlikler somutlaştırılıp küçük basamaklar hâlinde uygulanabilir. Sık yapılan tekrarlarla konunun pekiştirilmesi sağlanabilir.” ifadeleri muğlak içeriğe sahiptir. İlgili ifadeler somut, net ve uygulanabilir hale getirilmelidir.
30. Sayfa 15 “Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.” ifadesinde anlam boşluğu ve anlatım bozukluğu bulunmaktadır. İlgili ifade “Karekodu akıllı cihazınıza okutarak öğrenme alanına yönelik görüş ve önerilerinizi belirtebilirsiniz.” şeklinde düzeltilebilir.
31. Sayfa 17 “İHVD.4.2.1. Eşitlik kavramının anlamını sorgulayabilme.” ve “İHVD.4.2.3. Fırsat eşitliğinin anlamını yorumlayabilme.” adlı öğrenme çıktılarının odaklandığı nokta her iki kavramın öğretimidir ve esasında doğrudan tanımlayabilme üzerine kurgulanabilecek bir yapıya sahiptir. Ancak çocuklar gelişim özellikleri gereği tanımdan daha fazlasını yapabilecek hazırbulunuşluğa sahiptir. Öğrenme çıktıları sadece kavramın açıklanmasından öte bir içeriğe yönelik olacak şekilde yeniden kurgulanmalıdır.
32. Sayfa 17 İHVD.4.2.2. ve İHVD.4.2.3. öğrenme çıktılarının becerileri yorumlayabilmedir. Aynı becerinin bir ünite içerisinde ardışık olarak kullanılması doğru değildir. Öğrenme çıktılarından birinin becerisi farklılaştırılmalıdır.
33. Sayfa 17 İçerik çerçevesi bölümünde kullanılan “Eşitlik Nedir?” başlığı yazım üslubu olarak diğerlerinden farklıdır. Programda birlikteliğin ve uyumun sağlanabilmesi adına başlık yeniden düzenlenmelidir.
34. Sayfa 17 Öğrenme kanıtları çıktılarla ilişkilendirilmemiştir. Öğrenme kanıtları çıktılarla ilişkilendirilmeli, süreçte neler yapılacağı özet bir biçimde açıklanmalıdır.

- 35.** Sayfa 17 Köprü kurmadaki “Öğrencilere adil olmayan bir durumu yansıtan karikatürler gösterilir ve yorumlamaları istenir; öğrencilere dünyanın çeşitli bölgelerinden su, besin gibi temel ihtiyaçlara ulaşamayan kişilerin durumlarına ait öğrenci düzeyine uygun görseller incelenerek öğrenci görüşleri alınır.” ifadeleri köprü kurma içeriğinde yapılması gereken günlük yaşam deneyimleri ile bağ kurma özelliğini karşılamamakta, aksine bir etkinlik izlenimi vermektedir. İlgili etkinlikler bölümden çıkarılmalı, köprü kurmada konu ve beceriler ile günlük yaşam arasında bağ kurmaya odaklanan içeriklere yer verilmelidir.
- 36.** Sayfa 17-18 İHVD.4.2.1. içeriğinde hiçbir değere yer verilmemiştir. Değerler Eğitimi Komisyonu ile görüşülerek içeriğe konu kapsamına uygun bir değer eklenmelidir.
- 37.** Sayfa 19 İHVD.4.2.3. adlı öğrenme çıktısında “Duyarlılık ve adalet değerleri merkeze alınarak öğrencilere düzeylerine uygun fırsat eşitliğine yönelik kısa örnek olaylar sunulur (D1.1., D1.2.)” ifadesi bulunmaktadır. Bu durum sadece aktarımı çağrıştırmakta öğrencilerin süreçte ne yapacaklarına dair net bir yönlendirme yapmamaktadır. İlgili ifadede değerlerin içselleştirilmesi adına öğrencilerin ne veya neler yapacakları da belirtilmelidir.
- 38.** Sayfa 19 Zenginleştirme bölümünde yer alan “Fırsat eşitliğinin önemi ile ilgili çevrim içi ortamda poster hazırlamaları istenebilir; fırsat eşitliğinin önemini anlatan sloganlar bulmaları ya da broşür hazırlamaları istenebilir.” ifadeler birbirlerini tamamlayıcı niteliktedir. İlgili ifadeler tek bir maddede birleştirilmelidir.

39.	Sayfa 19	Destekleme bölümünde verilen “Eşitlik ve adalet ilişkisini yansıtan ürünler ortaya çıkarmak amacıyla yapıştırma, boyama etkinlikleri uygulanabilir.” ve “Eşitlik ve adalet ile ilgili görselleri uygun ifadeler ile eşleştirmeleri istenebilir.” ifadeleri özel gereksinimi olmayan bireylerin de yapabileceği niteliktedir.	İlgili ifadeler destekleme bölümünün doğasına uygun bir biçimde yeniden yazılmalıdır.
40.	Sayfa 19	Desteklemede yer alan “Etkinlikler somutlaştırılıp küçük basamaklar hâlinde uygulanabilir. Sık yapılan tekrarlarla konunun pekiştirilmesi sağlanabilir.” ifadesi muğlak içeriğe sahiptir.	İlgili ifade somut, net ve uygulanabilir hale getirilmelidir.
41.	Sayfa 19	“Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.” ifadesinde anlam boşluğu ve anlatım bozukluğu bulunmaktadır.	İlgili ifade “Karekodu akıllı cihazınıza okutarak öğrenme alanına yönelik görüş ve önerilerinizi belirtebilirsiniz.” şeklinde düzeltilebilir.
42.	Sayfa 21	İHVD.4.3.2. ve İHVD.4.3.3. öğrenme çıktılarının becerileri belirleyebilmedir. Aynı becerinin bir ünite içerisinde ardışık olarak kullanılması doğru değildir.	Öğrenme çıktılarından birinin becerisi farklılaştırılmalıdır.
43.	Sayfa 21	İçerik çerçevesi bölümünde kullanılan “Özgürlüğümüz Nerede Başlar, Nerede Biter?” başlığı yazım üslubu olarak diğerlerinden farklıdır.	Programda birlikteliğin ve uyumun sağlanabilmesi adına başlık yeniden düzenlenmelidir.
44.	Sayfa 21	Öğrenme kanıtları çıktılarla ilişkilendirilmemiştir.	Öğrenme kanıtları çıktılarla ilişkilendirilmeli, süreçte neler yapılacağı özet bir biçimde açıklanmalıdır.

45. Sayfa 21 Köprü kurmadaki “Özgürlük ve kurallar ile ilgili gazete haberleri, karikatürler gibi yazılı, görsel veya dijital kaynaklar öğrencilere gösterilerek bu kaynakları yorumlamaları istenir.”, “Öğretmen tarafından sosyal etkileşime örnek olabilecek görseller sunularak üzerine konuşulur. Başka hangi alanlarda insanlarla etkileşimde bulunduğumuz kısaca tartışılarak çevrim içi ortamlardaki etkileşim konusuna geçiş yapılır.” Ve “Öğrencilerin vatandaşlık kavramına ilişkin ön bilgilerinin zihin haritası gibi araçlarla ortaya koyulması sağlanır.” ifadeleri köprü kurma içeriğinde yapılması gereken günlük yaşam deneyimleri ile bağ kurma özelliğini karşılamamakta, aksine bir etkinlik izlenimi vermektedir.
46. Sayfa 22 İHVD.4.3.2. öğrenme çıktısında D2. Aile Bütünlüğü, D8. Mahremiyet, D16. Sorumluluk, D13 Sağlıklı Yaşam adlı değerlere yer verilmiştir. Bir öğrenme çıktısında dört farklı değer verilmesi dört farklı içeriğin geliştirilmesi ve işlenmesi demektir. Bu durum değer öğretiminin uygulanabilir olmaması ve nitelikli öğretiminin yapılamaması sorunu gündeme getirmektedir.
47. Sayfa 22 Programda “...Hikâye veya örnek olayda genel ağda kendisinin ve ailesinin kimlik bilgileri (D2.1.)...” ifadesinde yer verilen aile bütünlüğünün mezkûr konuyla doğrudan ilişkilendirilmesi zordur.

48.	Sayfa 22-23	İHVD.4.3.3. öğrenme çıktısında D17. Tasarruf, D5. Duyarlılık, D9. Merhamet, D18. Temizlik, D3. Çalışkanlık, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik adlı değerlere yer verilmiştir. Bir öğrenme çıktısında yedi farklı değer verilmesi yedi farklı içeriğin geliştirilmesi ve işlenmesi demektir. Bu durum değer öğretiminin uygulanabilir olmaması ve nitelikli öğretiminin yapılamaması sorununun beraberinde getirmektedir.	Değerler Eğitimi Komisyonu ile görüşülerek konu kapsamında işlenebilecek değerler seçilmiştir.
49.	Sayfa 23	İlgili alanyazında da belirtildiği üzere iyi vatandaşın özellikleri etkin vatandaşın özelliklerine göre daha sınırlıdır.	İlgili cümledeki iyi vatandaş yerine daha kapsamlı olan etkin vatandaş kavramı kullanılmalıdır.
50.	Sayfa 24	İlk maddede “çalışma kağıtları” ifadesi verilmiş olmasına rağmen program genelinde “çalışma yaprağı” kavramı kullanılmaktadır.	Programda dil ve üslup birliği açısından “çalışma yaprağı” ifadesinin kullanılması yerinde olacaktır.
51.	Sayfa 25	Destekleme bölümünde verilen “Çevrim içi ortamda yaşanabilecek sorunlar ve yardım faaliyetleri ile ilgili drama çalışmaları yapılabilir.” ifadesi özel gereksinimi olmayan bireylerin de yapabileceği niteliktedir.	İlgili ifade destekleme bölümünün doğasına uygun bir biçimde yeniden yazılmalıdır.
52.	Sayfa 25	Desteklemede yer alan “Etkinlikler somutlaştırılıp küçük basamaklar hâlinde uygulanabilir. Sık yapılan tekrarlarla konunun pekiştirilmesi sağlanabilir.” ifadeleri muğlak içeriğe sahiptir.	İlgili ifade somut, net ve uygulanabilir hale getirilmelidir.
53.	Sayfa 25	“Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.” ifadesinde anlam boşluğu ve anlatım bozukluğu bulunmaktadır.	İlgili ifade “Karekodu akıllı cihazınıza okutarak öğrenme alanına yönelik görüş ve önerilerinizi belirtebilirsiniz.” şeklinde düzeltilebilir.

54.	Sayfa 26	İHVD.4.4.1. ve İHVD.4.4.2. öğrenme çıktıları grup ve grup çalışmalarına odaklanırken, İHVD.4.4.3. öğrenme çıktısı ise seçme ve seçilme hakkını işlemek suretiyle diğerlerinden ayrı bir görünüm sergilemektedir.	Öğrenme çıktıları ünite kapsamını içerecek ve birbirleriyle ilişkili olacak şekilde yeniden gözden geçirilmelidir.
55.	Sayfa 26	Öğrenme kanıtları çıktılarla ilişkilendirilmemiştir.	Öğrenme kanıtları çıktılarla ilişkilendirilmeli, süreçte neler yapılacağı özet bir biçimde açıklanmalıdır.
56.	Sayfa 27	İHVD.4.4.2. adlı öğrenme çıktısında “Grup üyelerinin düşüncelerini birbirleri ile karşılaştırarak ortak ve farklı yönleri bulmaları sağlanır, böylelikle olaylar ve durumlar karşısında farklı bakış açıları olabileceğini kabul eder.” ifadesi D10. Mütevazılık değeriyle ilişkilendirilmiştir. Ancak ifade ile değer arasında doğrudan bir bağ olmadığı görülmektedir.	İlgili ifade değerle doğrudan ilişkilendirilecek şekilde yeniden yapılandırılmalıdır.
57.	Sayfa 28	Destekleme bölümünde verilen “Grup çalışmalarının başarıya etkisi ile ilgili animasyonlar izletilebilir.” ve “Seçme ve seçilme hakkı ile ilgili bir resim çizebilir.” ifadeleri özel gereksinimi olmayan bireylerin de yapabileceği niteliktedir.	İlgili ifadeler destekleme bölümünün doğasına uygun bir biçimde yeniden yazılmalıdır.
58.	Sayfa 28	Desteklemede yer alan “Etkinlikler somutlaştırılıp küçük basamaklar hâlinde uygulanabilir. Sık yapılan tekrarlarla konunun pekiştirilmesi sağlanabilir.” ifadeleri muğlak içeriğe sahiptir.	İlgili ifade somut, net ve uygulanabilir hale getirilmelidir.
59.	Sayfa 28	“Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.” ifadesinde anlam boşluğu ve anlatım bozukluğu bulunmaktadır.	İlgili ifade “Karekodu akıllı cihazınıza okutarak öğrenme alanına yönelik görüş ve önerilerinizi belirtebilirsiniz.” şeklinde düzeltilmelidir.

**ORTAOKUL
TÜRKÇE DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI
İNCELEME RAPORU**

MAYIS
2024

ORTAOKUL TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı 4 yıl okutulmaktadır. Öğretim programı ve içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Eklenmesini istediğimiz yerler kırmızı ile gösterilmiştir.

Sıra No	Sayfa	Tespit Edilen Hata	Öneri
1.	Sayfa 24	5. sınıf “Geleneklerimiz” teması altındaki gelenekler (Selamlaşma, vedalaşma, kutlama, aile ve akrabalık ilişkileri, misafirperverlik, komşuluk, asker uğurlama, bayramlar) milli ve manevi değerlerimiz noktasında zenginleştirilmelidir.	Taziye, düğün, sünnet, kabir ziyareti, Ramazan, oruç, kandil, mahya, mevlit, kurban kesme, sadaka, zekat, mukabele gibi milli manevi değerlerimizi simgeleyen gelenekler de eklenmelidir.
2.	Sayfa 24	5. sınıf “Sağlıklı Yaşıyorum” temasında “Ruhsal Sağlık” bölümü (öz düzenleme becerileri, duygu düzenleme ve ifade etme becerileri, esenlik ve mutluluk, bağımlılıktan uzak durma, olumlu beden algısı geliştirme, bibliyoterapi ve yazma terapisi kavramları) milli manevi değerlerimizi içeren uygulamalarla zenginleştirilmelidir.	Bu bölüm kültürümüzde yer alan dua, tevekkül ve manevi arınma uygulamaları ile zenginleştirilmelidir.
3.	Sayfa 24	6. sınıf “Lider Ruhlar” teması altındaki başlıklar zenginleştirilmelidir.	Bu başlık altında Başarılı Türk Devlet Yöneticileri başlığı da eklenerek Fatih Sultan Mehmet, Sokullu Mehmet Paşa gibi lider örnekleri de konulmalıdır. Ayrıca Başarılı Türk Maneviyat Büyükleri başlığı altında Emir Buhari, İmam Gazali, Akşemseddin, Hacı Bayram Veli, Hacı Bektaş Veli gibi Anadolu’nun Müslümanlaşmasında önemli rol oynayan şahıslara da yer verilmelidir.

4.	Sayfa 25	8. sınıf “Sanat ve Estetik” teması altında geleneksel sanatlarımıza yer verilmemiştir.	“resim ve heykel, mimari, dans, tiyatro, müzik, sinema” sanatları içerisindeki dans bu listeden kaldırılıp yerine hat, minyatür, çini, ebru, halı, kilim gibi geleneksel sanatlara da yer verilmelidir.
5.	Sayfa 29	“Bilgilendirici Metinler” başlığı altında eksikler vardır.	“Bilgilendirici Metinler” başlığı altında dini metinler, menakıpnameler, makteller, mevlit, siyer metinleri eklenmelidir.
6.	Sayfa 64	Cümlede EDE modeli tablosundaki duyarlılık değeri referans verildiği halde bu değer anlaşılmamaktadır: “Öğrencinin dinleme/izleme öncesinde ilgi ve ihtiyaçlarını, dinlemenin/izlemenin şeklini (etkileşimli veya etkileşimsiz), dinleme/izleme faaliyetinin amacını, etkinliğe ayrılan süre ve bilgiye erişim olanaklarını analiz etmesi sağlanır (KB2.13, SDB1.2, SDB1.1, D5).”	Bölümde referans verilen değer belirginleştirilmelidir.
7.	Sayfa 64	Cümlede EDE modeli tablosundaki sorumluluk değeri referans verildiği halde bu değer anlaşılmamaktadır: “Analiz sonuçlarından hareketle dinleme/izleme materyalini ve diğer kaynakları (sözlük, genel ağ, çalışma kâğıdı, grafik organize edici vb.) seçilerek hazırlık yapılır. Gerekliğinde seçimler üzerinde zamana veya üst bilişsel izlemeye bağlı düzenlemeler yapılır (KB3.1, D16).”	Bölümde referans verilen değer belirginleştirilmelidir.

8. Sayfa 69 İkna etme teknikleri arasında bulunan karşılıklı bulunma tekniği tamamen batılı bir bakış açısı ile açıklanmıştır. Örnek olarak da Batıların çokça kullandığı yeni yıl kartı verilmiştir. Halbuki ortak metinde verilen kültürel değerlerimizin içinde bu yöntemin çok daha uygun karşılıkları vardır: “1. Karşılıklı Bulunma İyiliğe karşı iyilikte bulunmaya dayanan bir ikna tekniğidir. Bireylere bir iyilik yapıldığında onlar da kendilerini muhataplarına karşı borçlu hisseder ve onlara iyilik yapmak isterler. Bir araştırmacı, hiç tanışmadığı bazı kişilere adreslerini tespit ederek yeni yıl tebrik kartları göndermiş; bu kartları alanların çoğu, araştırmacıyı tanınmasalar da onun yeni yılını kutlayan kartlar göndermişlerdir. Ortaya çıkan bu durum, insanların doğasında olan “karşılıklı bulunma”nın etkili olduğunu göstermektedir.”
- Karşılıklı bulunma öz kültürümüzdeki kavram ve ifade kalıpları ile açıklanması gerekir. Örneğin cümle şöyle olmalıdır: “1. Karşılıklı Bulunma İyiliğe karşı iyilikte bulunmaya dayanan bir ikna tekniğidir. Bireylere bir iyilik yapıldığında onlar da kendilerini muhataplarına karşı borçlu hisseder ve onlara iyilik yapmak isterler. Dini kültürümüzde de iyiliğe iyilikle mukabele etmek daima tavsiye edilmiştir. Çünkü insanın yaratılışında iyiliğe iyilikle mukabelede bulunmak vardır. Medine’ye hicret eden muhacirler ensarın, mallarının yarısını onlarla paylaşacak kadar büyük yardım etmesi karşısında; muhacirlerin Peygamberimize gelerek kendilerinin onlara nasıl karşılıklı bulunabileceklerini sormaları bunun en açık örneğidir.” şeklinde değiştirilmelidir.
9. Sayfa 69 Burada EDE modelindeki bir değer kullanıldığı halde belirtilmemiştir. “4. Sevgi (Hoşlanma) Sevginin bütün davranışlarda olduğu gibi etkileme ve yönlendirme üzerinde de etkisi vardır. Bu, toplumda olağan kabul edilen bir durumdur. Birey, sevdiği kişilerden gelen istekleri daha çabuk kabul eder ve uygular. Güler yüzle selamlama, teşekkür ve rica ifadelerini sıkça kullanma bu teknik kapsamında sıkça sergilenmesi beklenen davranışlardır.”
- Buraya D15 sevgi değeri konulmalıdır.

10. Sayfa 70 Burada EDE modelindeki bir değer kullanıldığı halde belirtilmemiştir. “8. Uzlaşma Bireyler uyumlu olan, problem çıkarmayan, karşılaşılan sorunlara çözümler üreten kişilerle birlikte olma, bunun tersine hareket eden kişilerden de kaçınma eğilimindedirler. Bundan dolayı çevresiyle uyumlu kişiler, etrafındakilerle daha kolay iletişim kurarlar. Uzlaşma tekniği kapsamında öğrenciden, karşıdaki kişiye kendi fikir, düşünce ve değerlerinin onunkilerle aynı yönde olduğunu göstererek onunla ortak zeminde buluşması beklenir.” Buraya D4 dostluk değeri konulmalıdır.
11. Sayfa 86 Burada EDE modelindeki bir değer kullanıldığı halde belirtilmemiştir: “Öğrenciden kişisel yorum ve değerlendirmelerini yansıtan tepkilerini nezaket kuralları çerçevesinde anlaşılır bir dille ifade etmesi sağlanır (E2.1), (SDB1.3.SB2).” Buraya D14 saygı değeri konulmalıdır.
12. Sayfa 98 5. sınıf 2. tema başlığı altındaki anahtar kavramlar eksiktir. Buraya Milli Mücadele kavramına ek olarak mücadelenin kazanılmasında önemli olan inanç ve sabır kavramları da eklenmelidir.
13. Sayfa 108 5. sınıf “Geleneklerimiz” teması altındaki gelenekler (Selamlaşma, vedalaşma, kutlama, aile ve akrabalık ilişkileri, misafirperverlik, komşuluk, asker uğurlama, bayramlar) milli ve manevi değerlerimiz noktasında zenginleştirilmelidir. Taziye, düğün, sünnet, kabir ziyareti, Ramazan, oruç, kandil, mahya, mevlit, kurban kesme, sadaka, zekat, mukabele gibi milli manevi değerlerimizi simgeleyen gelenekler de eklenmelidir.

14. Sayfa 118 5. sınıf “Sağlıklı Yaşıyorum” temasında Ruhsal Sağlık bölümü (öz düzenleme becerileri, duyguların düzenleme ve ifade etme becerileri, esenlik ve mutluluk, bağımlılıktan uzak durma, olumlu beden algısı geliştirme, bibliyoterapi ve yazma terapisi kavramları) milli manevi değerlerimizi içeren uygulamalarla zenginleştirilmelidir.
- Bu bölüm kültürümüzde yer alan **dua, tevekkül ve manevi arınma** uygulamaları ile zenginleştirilmelidir.
15. Sayfa 168 Tema altındaki zenginleştirme konusu daha belirgin hale getirilmelidir: ““Çanakkale Zaferi”, konulu bir araştırma yapılması, araştırmalardan hareketle konuya ilişkin bilimsel yayınlardan da faydalanılarak özgün bir düşünce yazısı yazılması istenir.”
- “Çanakkale zaferinde inanç ve azmin önemi” konulu bir araştırma yapılması, araştırmalardan hareketle konuya ilişkin **tarihî kayıtlardan** da faydalanılarak özgün bir düşünce yazısı yazılması istenir.
16. Sayfa 179 “Üretim Atölyesi” kısmında geleneksel Türk mimarisine ilişkin süsleme örnekleri araştırılırken yönlendirme yapılmalıdır.
- Atölye çalışması şöyle olabilir: “Geleneksel Türk mimarisinin **inanç değerlerimizle ilişkisini simgeleyen kubbe, minare, mukarnas, hat sanatları gibi** süsleme örnekleri üzerine bir araştırma yapılması ve bu araştırma neticesinde edinilen bilgilerden oluşan değerlendirmelerin metin, sunu vb. dijital içerik hâline getirilerek sınıfta ya da uygun dijital ortamlarda paylaşılması sağlanır.
17. Sayfa 180 “Destekleme” bölümündeki gezi alanları çeşitlendirilmelidir.
- Cümle şöyle olabilir: “Bulunulan yerde -varsa- geleneksel sanatlara yönelik atölyelerin, **geleneksel mimari ile yapılmış camilerin, mescitlerin, çeşmelerin, köprülerinin**, müzelerin (etnografya, kent, sanat vb.), Türk evlerinin ya da konuya ilişkin sanal müzelerin ziyareti gerçekleştirilerek tema içerisinde verilen bilgilerin karşılaştırılması ve somutlaştırılması sağlanır.

18. Sayfa 211 “Doğa ve İnsan” teması altında “Zenginleştirme” bölümünde kültürümüzdeki kent ve ev geleneği verilmemiştir. Zenginleştirme bölümünde öğrencilerden Anadolu’da yüzyıllar boyunca Türk kültürü ve İslam inancı ile şekillenen cami ve okulu merkeze alan şehir yapısı, dağ ve tepelerin yamacına konumlanan yerleşim yeri; avlulu, iç bahçeli, mahremiyeti merkeze alan ev mimarisi; komşuluk ilişkilerini geliştirmeyi merkeze alan mahalle hayatı üzerine bir araştırma yapması istenir.
19. Sayfa 216 “Türk Hikaye Geleneği” temasında “Zenginleştirme” başlığı altında bu geleneğin nasıl şekillendiği ile ilgili bir çalışma yoktur. Öğrencilerden Türk hikaye geleneğindeki kıssadan hisse tarzındaki alegorik yapının; toplum ve insan için önemli bir ahlak dersinin, bir geleneğin, bir hadis ya da ayetin, ata söz ya da deyim anlatılmasında etkili bir yöntem olarak kullanıldığı hakkında bir çalışma yapmaları istenir.
20. Sayfa 227 “Akademik Düşünme Dünyası” temasında “Zenginleştirme” başlığı altında kültürümüzde bilim kavramının nasıl yerleştiği hakkında bir çalışma bulunmamaktadır. Öğrencilerden inanç ve kültür dünyamızda bilim ve bilim insanına verilen önem hakkında bir çalışma yapmaları; bu konu hakkındaki özlü söz, ata sözü, deyim, ayet ve hadisleri derlemeleri istenir.
21. Sayfa 241 Görsellerin Türkçe dersine uygun milli kültürümüzle de ilgisi olmalı. Görsellerin arasına kubbe ve minarelerin de görüldüğü bir eski bir Anadolu şehri ya da eski ve estetik bir cami görüntüsü konulmalıdır.

**ORTAOKUL
MATEMATİK DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI
İNCELEME RAPORU**

MAYIS
2024

ORTAOKUL MATEMATİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan Ortaokul Matematik Dersi Öğretim Programı ve içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Sıra No	Sayfa, Paragraf, Satır	Tespit Edilen Hata	Öneri
1.	Sayfa 4	İlgili sayfada yer alan “2. Kavramsal, sosyal-duygusal öğrenme ve okuryazarlık becerilerini matematik alan becerileri ile bütüncül bir şekilde matematik öğrenmenin hem sürecine hem de sonuçlarına yansıtma,” ifadesinin sonu düzenlenmelidir.	İlgili metin “matematik öğrenme sürecine ve çıktıklarına yansıtma- ları” şeklinde düzeltilmelidir.
2.	Sayfa 4-5	İlgili sayfada belirtilen 3, 4, 5 ve 6. Maddede belirtilen özel amaçlar program yapısına vurgu yapan soyut ve genel ifadelerdir.	Bu maddeler gözden geçirilerek, öğrenci merkezlilik, okuryazarlık ve ölçme değerlendirme, farklılaştırma ve zenginleştirme gibi temel noktalar dikkate alınarak daha somut biçimde ifade edilmelidir.
3.	Sayfa 8-9	İlgili sayfalarda yer alan uygulama esaslarının yazımında zorunluluğu ifade eden bir dil kullanılmıştır.	Mevcut esasların bazıları zorunlu olarak ifade edilebilirken bazıları programın öğretmene yardımcı olmasını kolaylaştıracak; kısmen özgürlük vermesini sağlayacak şekilde ifade edilmelidir.
4.	Sayfa 8	2 ve 7. maddelerde “Programda yer alan öğretme-öğrenme süreçleri; “ kısmında tekrar bulunmaktadır.	İlgili sayfadaki tekrarın kaldırılması, maddelerin birleştirilmesi ya da tekrar yapmadan ayrı bir madde şeklinde ifade edilmesi sağlanabilir.
5.	10-11	İlgili sayfaların en altında yer alan ve tekrarlayan ifadeler bulunmaktadır.	Söz konusu ifade uygulama esasları kısmında da belirtilebilir.
6.	Sayfa 13-14	Program akış şeması oldukça anlaşılır bir şekilde ifade edilmiştir.	Diğer programlara iyi bir örnek teşkil edecek niteliktedir.

7. Sayfa 15-16 İlgili sayfalarda (15. sayfanın sonu ve 16. sayfanın başında) programda içerik seçimine ilişkin yapılan açıklamalar oldukça önemlidir.
8. Sayfa 59 İlgili sayfada yer alan “MAT.5.5.1. Kategorik veri ile çalışabilme ve veriye dayalı karar verebilme” ve “MAT.5.5.2. Başkaları tarafından oluşturulan kategorik veriye dayalı istatistiksel görsel, özet, sonuç, yorum, çıkarım veya tahminleri tartışabilme “ öğrenme çıktıları ve bileşenlerinin bu sınıf için öğrencilerin seviyesinin üzerinde olduğu düşünülmektedir.
- İlgili öğrenme çıktılarının öğrenci gelişim düzeyi bakımından tekrar gözden geçirilmesi önerilmektedir. Bu konunun öğretme öğrenme sürecini gerçekleştirmek birçok öğretmen için bile zor gözükmektedir. Dolayısıyla tekrar gözden geçirilerek öğrenci seviyesine uygun hale getirilmelidir. Benzer öğrenme çıktıları 6, 7 ve 8. sınıflar da yer almaktadır. Bu öğrenme çıktılarının gözden geçirilmesi ve aşamalandırılması gerekmektedir.
9. Sayfa 96 İlgili sayfada yer alan “MAT.6.5.1. Kategorik veya nicel (kesikli) veri ile çalışabilme ve veriye dayalı karar verebilme” ve “MAT.6.5.2. Başkaları tarafından oluşturulan kategorik veya nicel (kesikli) veriye dayalı istatistiksel görsel, özet, sonuç, yorum, çıkarım veya tahminleri tartışabilme “ öğrenme çıktıları ve bileşenlerinin bu sınıf için öğrencilerin seviyesinin üzerinde olduğu düşünülmektedir.
- İlgili öğrenme çıktılarının öğrenci gelişim düzeyi bakımından tekrar gözden geçirilmesi önerilmektedir. Bu konunun öğretme öğrenme sürecini gerçekleştirmek birçok öğretmen için bile zor gözükmektedir. Dolayısıyla tekrar gözden geçirilerek öğrenci seviyesine uygun hale getirilmelidir. Benzer öğrenme çıktıları 5, 7 ve 8. sınıflar da yer almaktadır. Bu öğrenme çıktılarının gözden geçirilmesi ve aşamalandırılması gerekmektedir.
10. Genel Matematiğin günlük hayatla, teknolojiyle ve programlar arası bileşenlerle ilişkileri, somut anlaşılır öğretmene rehberlik edecek şekilde kurulmuştur. Bu bağlamda programın bütüncül yapısının iyi bir şekilde yansıtıldığı söylenebilir.

11. Genel	Mevcut programın ilkokul ve lise matematik programlarıyla bütünlüğünün başarılı şekilde sağlanmış olduğu söylenebilir.	Bu durum programın güçlü yönlerinden birisidir.
12. Genel	Programda yer alan öğrenme çıktılarının bir önceki programa göre önemli oranda azaltıldığı görülmektedir. Ancak bazı temalarda yer alan öğrenme çıktılarının zorluk düzeyinin yüksek olduğu söylenebilir.	Öğrenme çıktılarının zorluk düzeyinin ve aşamalandırma süreçlerinin gözden geçirilmesi gerekmektedir.
13. Genel	İçerik ve temalar bağlamında önemli bir sadeleştirme olmakla birlikte içerik bütünlüğünün korunduğu ve öğrenci için daha somut anlaşılır hale getirildiği söylenebilir. Kümeler konusunun içerikte yer almadığı görülmektedir. Ancak içerik seçimine ilişkin durumların 15 ve 16. sayfalarda açıklandığı görülmektedir.	
14. Genel	Ölçme değerlendirmeye ilişkin benzer ölçme değerlendirme yöntem ve araçları tekrar edilmekle birlikte spesifik örneklerde vurgulandığı söylenebilir. Sürece dayalı ölçme ve değerlendirmeyi ön plana çıkaran alternatif ölçme araçlarının kullanılması beceri temelli programın temel yapısıyla tutarlıdır.	Zengin ve somut ölçme değerlendirme araçlarının ve etkinliklerinin sunulması programın güçlü yönlerinden birisidir.
15. Genel	Programın felsefesi, yapısı, bileşenleri iyi bir şekilde açıklanmış. Ancak bu açıklamalarda yer yer tekrarlarla olduğu için program hacimsel olarak artmıştır.	Bu durum öğretmenlerde programa ilişkin önyargılar oluşturabilir. Program içerisinde tekrar eden kısımlar gözden geçirilerek sadeleştirilmesi sağlanabilir.
16. Genel	“İstatistiksel Araştırma Süreci” temasında yer alan öğrenme çıktıları öğrencilerin düzeyinin üzerinde olduğu düşünülmektedir.	İlgili temanın öğrenme çıktılarının tekrar gözden geçirilmesi ve öğrenci gelişim özelliklerine göre aşamalandırılması gerekmektedir.

- 17. Genel** Programda yer alan farklılaştırma bölümü bireysel farklılıkların öğretme öğrenme sürecinde dikkate alınmasını garanti altına almaktadır. Bu nedenle mevcut programın en güçlü ve öne çıkan özelliklerinden biridir. Önceki programlarda bu durum daha çok öğretmenin inisiyatifine bırakılırken bu programda bir program bileşeni olarak yer almaktadır. Mevcut programda yer alan farklılaştırma etkinlikleri somutluk, uygulanabilirlik bakımından oldukça iyidir.
- 18. Genel** Program arası bileşenlerin mevcut programa başarılı ve somut bir şekilde yerleştirildiği söylenebilir.
- 19. Genel** Programda her tema sonunda yer alan öğretmen yansımaları kısmı programın farklı ve oldukça güçlü yanlarından birisidir. Bu kısım aracılığıyla öğretmenlerin programa ilişkin görüşlerinin MEB tarafından toplanmasını sağlanacaktır. Bunun sağlayacağı en önemli katkılardan ilki programın geliştirilmesi için uygulamadan, sahadan verilerin sağlanacak olmasıdır. Diğer bir nokta ise öğretmenlerin programla ve mesleki becerilerle ilgili mesleki gelişimlerinin sağlanması için bilgilerin toplanmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla etkili mesleki gelişim programları ve hizmet içi eğitimlerin oluşturulması için hayati öneme sahiptir.
- Programda yer alan farklılaştırma bölümünün program tanıtımında vurgulanması ve bütün programlarda somut uygulamalarla aktarılması yararlı olacaktır.
- Sisteme aktarılacak bu verilerin sağlıklı bir şekilde işlenebilmesi için bu verilerin nasıl yapılandırılacağı ve aktarılacağına ilişkin açıklamaların programın bu kısmına eklenmesi yararlı olacaktır.

- 20. Genel** Program beceri öğretimi ve bütüncül bakış açısını temele alan bu program öğretmenlerin mevcut ve geleneksel uygulamalarını önemli oranda değiştirmesi beklenmektedir. Çünkü mevcut program felsefe, yapı ve işleyiş bakımından önceki programlardan oldukça farklıdır. Değişime ilişkin direncin yüksek olacağı düşünüldüğünde öğretmenlerin bu programa ilişkin program okuryazarlıklarının artırılması gerekmektedir.
- Öğretmenlerin mevcut programa ilişkin okuryazarlıklarını artıracak uygulamalar, hizmet içi eğitimler hızlı bir şekilde planlanmalı ve süreç işletilmelidir. Bilgilendirmeden çok uygulamaya dönük branş bazlı hizmet içi eğitimlerin başlatılması programın başarıya ulaşması açısından hayati derecede öneme sahiptir.

**SOSYAL BİLGİLER
DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMI
İNCELEME RAPORU**

MAYIS
2024

SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan Sosyal Bilgiler dersi Öğretim Programı'nın içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda verilmektedir. Eklenmesini istediğimiz yerler **kırmızı** ile gösterilmiştir.

Sıra No	Sayfa Paragraf	Tespit Edilen Hata	Öneri
1	s.4, 2. paragraf	Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, değişen ve gelişen dünya koşullarından hareketle bireye toplumsal konularda ihtiyaç duyduğu becerilerin kazandırılması amacıyla geliştirilmiştir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, sosyal bilimlerin bakış açısı ve disiplinler arası bir anlayış ile hazırlanmıştır. Sosyal bilgiler doğası gereği tarih, coğrafya, sosyoloji, psikoloji, arkeoloji, antropoloji, ekonomi, hukuk, siyaset gibi bilim alanlarının ürettiği bilgilerin işe koşulduğu bir yapıya sahiptir. Bu bakımdan programın içeriği toplumsal faaliyetlerin yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası ölçekte incelendiği disiplinler arası bir yapıda hazırlanmıştır. İçerikte bireyin hem kendi hayatı hem de yaşadığı çevre ve toplum ile ilişkisini geçmişten günümüze değişim ve süreklilik bağlamında ele alan bir yapı oluşturulmuştur.	Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, değişen ve gelişen dünya koşullarından hareketle bireye toplumsal konularda ihtiyaç duyduğu becerilerin kazandırılması amacıyla geliştirilmiştir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, sosyal bilimlerin bakış açısı ve disiplinler arası bir anlayış ile hazırlanmıştır. Sosyal bilgiler doğası gereği tarih, din kültürü ve ahlak bilgisi , coğrafya, sosyoloji, psikoloji, arkeoloji, antropoloji, ekonomi, hukuk, siyaset gibi bilim alanlarının ürettiği bilgilerin işe koşulduğu bir yapıya sahiptir. Bu bakımdan programın içeriği toplumsal faaliyetlerin yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası ölçekte incelendiği disiplinler arası bir yapıda hazırlanmıştır. İçerikte bireyin hem kendi hayatı hem de yaşadığı çevre ve toplum ile ilişkisini geçmişten günümüze değişim ve süreklilik bağlamında ele alan bir yapı oluşturulmuştur.

2	s.4	1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip, lâik, demokratik, millî, manevi ve bunlarla uyumlu evrensel değerleri yaşatmaya istekli etkin vatandaşlar olarak yetişmeleri,	1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, milletine aidiyeti ile iftihar eden , lâik, demokratik, millî, manevi ve bunlarla uyumlu evrensel değerleri yaşatmaya istekli etkin vatandaşlar olarak yetişmeleri,
3	s.4	8. Türk milletinin insanlığın ortak mirasına katkılarını, Türk tarihini, kültürünü, millî ve manevi değerlerimizi bilen, ortak kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi konusunda sorumluluk sahibi bireyler olmaları,	8. Türk milletinin insanlığın ortak mirasına katkılarını, Türk tarihini, kültürünü, millî ve manevi değerlerimizi bilen ve yaşayan , ortak kültürel mirasın korunması, geliştirilmesi ve geleceğe aktarılması konusunda sorumluluk sahibi bireyler olmaları,
4	s.4	9. Türk tarihinin geçmişten bugüne taşıdığı devlet geleneğinin bugünkü Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli olduğuna ilişkin çıkarımda bulunmaları,	9. Türk tarihinin geçmişten bugüne taşıdığı maddi ve manevi devlet geleneğinin bugünkü Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli olduğuna ilişkin çıkarımda bulunmaları,

- 5 s.8 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'na ilişkin öğrenme yaşantılarında gözden kaçırılmaması gereken bir diğer husus içeriğe uygun olacak biçimde değerlerin dâhil edilmesidir. Bu bağlamda öğrencilerin değerleri içselleştirebilmeleri için değerlere uygun davranış geliştirebilecekleri yaşantılar oldukça önemlidir. Bu amaçla öğrencilerin değerlere dayalı katılımcı sınıf ortamlarının oluşturulması ve bu ortamların okul kültürü ile desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca uygun görülen durumlarda değer açıklama, değer analizi, eylem yolu ile öğrenme gibi farklı değer öğretimi yaklaşımları da işe koşulmalıdır. Değerlere uygun yaşantıların gözlemlenebilmesi ve deneyimlenebilmesi amacıyla okul içi ve okul dışı öğrenme ortamlarından da yararlanılmalıdır.
- Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'na ilişkin öğrenme yaşantılarında gözden kaçırılmaması gereken bir diğer husus içeriğe uygun olacak biçimde değerlerin dâhil edilmesidir. Bu bağlamda öğrencilerin değerleri içselleştirebilmeleri için değerlere uygun davranış geliştirebilecekleri yaşantılar oldukça önemlidir. Bu amaçla öğrencilerin değerlere dayalı katılımcı sınıf ortamlarının oluşturulması ve bu ortamların okul kültürü ile desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca uygun görülen durumlarda değer açıklama, değer analizi, eylem yolu ile öğrenme gibi farklı değer öğretimi yaklaşımları da işe koşulmalıdır. **Değerlerin yaşantıya aktarılabilmesi için maddi manevi kültürümüzün ve tarihimizdeki büyük şahsiyetlerin değer yaşantısına olumlu etkisinden mutlaka faydalanılmalıdır.** Değerlere uygun yaşantıların gözlemlenebilmesi ve deneyimlenebilmesi amacıyla okul içi ve okul dışı öğrenme ortamlarından da yararlanılmalıdır.
- 6 s.11 Bu öğrenme alanında; öğrencilerin sosyal bilgiler dersinin çerçevesi ile ilgili fikir sahibi olmaları ve derse yönelik olumlu tutum geliştirmeleri için sosyal bilgiler dersini tanımaları ve bireysel özelliklere saygı duymanın önemini fark ederek toplumsal birliği sürdürmeye yönelik öneriler geliştirmeleri amaçlanmaktadır.
- Bu öğrenme alanında; öğrencilerin sosyal bilgiler dersinin çerçevesi ile ilgili fikir sahibi olmaları ve derse yönelik olumlu tutum geliştirmeleri için sosyal bilgiler dersini tanımaları **ve maddi manevi değerlerimize ters olmayan** bireysel özelliklere saygı duymanın önemini fark ederek toplumsal birliği sürdürmeye yönelik öneriler geliştirmeleri amaçlanmaktadır.

7	s.12	<p>İÇERİK ÇERÇEVESİ Sosyal Bilgiler Dersinin Hayatımıza Katkıları Bireysel Özelliklere Saygı Duyma Toplumsal Birliğin Sürdürülmesi</p>	<p>İÇERİK ÇERÇEVESİ Sosyal Bilgiler Dersinin Hayatımıza Katkıları Maddi Manevi Değerlerimize Zarar Vermeyen Bireysel Özelliklere Saygı Duyma Toplumsal Birliğin Sürdürülmesi</p>
8	s.12	<p>Zenginleştirme Sosyal bilgiler dersinin katkılarına yönelik dijital ortamda poster hazırlanabilir. Bu posterlerden faydalanarak “dijital bir sergi” oluşturulabilir. Farklı bireysel özelliklere sahip olmanın zenginlik olduğunu şiir, şarkı sözü veya dijital öykü yazarak anlatmaları istenebilir. Toplumsal birliğin sürdürülmesiyle ilgili farklı fikirleri içeren karikatürler çizmeleri veya çizgi roman hazırlamaları istenebilir.</p>	<p>Zenginleştirme Sosyal bilgiler dersinin katkılarına yönelik dijital ortamda poster hazırlanabilir. Bu posterlerden faydalanarak “dijital bir sergi” oluşturulabilir. Farklı bireysel özelliklere sahip olmanın zenginlik olduğunu şiir, şarkı sözü veya dijital öykü yazarak anlatmaları istenebilir. Toplumsal birliğin sürdürülmesiyle ilgili maddi manevi değerlerimize ters olmayan farklı fikirleri içeren karikatürler çizmeleri veya çizgi roman hazırlamaları istenebilir.</p>
9	s.13	<p>1. ÖĞRENME ALANI: BİRLİKTE YAŞAMAK Bu öğrenme alanında; öğrencilerin sosyal bilgiler dersinin çerçevesi ile ilgili fikir sahibi olmaları, derse yönelik olumlu tutum geliştirmeleri için sosyal bilgiler dersini tanımaları ve bireysel özelliklere saygı duymanın önemini fark ederek toplumsal birliği sürdürmeye yönelik öneriler geliştirmeleri amaçlanmaktadır.</p>	<p>1. ÖĞRENME ALANI: BİRLİKTE YAŞAMAK Bu öğrenme alanında; öğrencilerin sosyal bilgiler dersinin çerçevesi ile ilgili fikir sahibi olmaları, derse yönelik olumlu tutum geliştirmeleri için sosyal bilgiler dersini tanımaları ve bireysel özelliklere, maddi manevi değerlerimize zarar vermeyen düşüncelere saygı duymanın önemini fark ederek toplumsal birliği sürdürmeye yönelik öneriler geliştirmeleri amaçlanmaktadır.</p>

10	s.14	ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜ-REÇ BİLEŞENLERİ SB.4.1.1. Sosyal bilgiler dersinin hayatına sunacağı katkıları yorumlayabilme a) Örnek olaylardan hareketle sosyal bilgiler dersinin bireysel ve toplumsal katkılarını inceler. b) Sosyal bilgiler dersinin bireysel ve toplumsal katkılarına günlük hayattan örnekler verir. c) Sosyal bilgiler dersinin bireysel ve toplumsal katkılarını kendi cümleleriyle nesnel bir şekilde ifade eder.	ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜ-REÇ BİLEŞENLERİ SB.4.1.1. Sosyal bilgiler dersinin hayatına sunacağı katkıları yorumlayabilme a) Örnek olaylardan hareketle sosyal bilgiler dersinin milli ve manevi değerlerimize bireysel ve toplumsal katkılarını inceler. b) Sosyal bilgiler dersinin milli ve manevi değerlerimize bireysel ve toplumsal katkılarına günlük hayattan örnekler verir. c) Sosyal bilgiler dersinin milli ve manevi değerlerimize bireysel ve toplumsal katkılarını kendi cümleleriyle nesnel bir şekilde ifade eder.
11	s.14	Temel Kabuller Öğrencilerin ders kavramını bildikleri, merak, ilgi ve yeteneklerine ilişkin farkındalıklarının olduğu, sınıf ve okul kuralları hakkında temel düzeyde bilgilerinin olduğu kabul edilmektedir.	Temel Kabuller Öğrencilerin ders kavramını bildikleri, zekâ , merak, ilgi alanları ve yeteneklerine ilişkin farkındalıklarının olduğu, sınıf ve okul kuralları hakkında temel düzeyde bilgilerinin olduğu kabul edilmektedir.
12	s.18	Temel Kabuller Öğrencilerin kroki, ana ve ara yönler, doğadaki varlıklar ve afetler hakkında temel düzeyde bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.	Temel Kabuller Öğrencilerin kroki, ana ve ara yönler, " doğa " kelimesinin sosyal ve fiziki tanımı , doğadaki varlıklar ve afetler hakkında temel düzeyde bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.

13 s.19

SB.4.2.2

Öğretmen tarafından doğal çevre unsuru olan ve olmayan görseller karışık bir şekilde sunulur (OB4). Öğrencilerden bu görsellerden hangilerinin doğada kendiliğinden var olan varlıklar olduğunu belirlemeleri istenir. Görsellerden hareketle öğrencilere doğal çevre unsuru kavramı açıklanır. Yakın çevrelerindeki gözlemlerinden yola çıkarak köprü kurmada oluşturulan listedeki varlıklardan doğal çevre unsuru olanları belirlemeleri istenir. Öğrencilere oluşturdukları listede yer almayan diğer doğal çevre unsurlarının neler olabileceğine ilişkin fikirleri sorulur.

SB.4.2.2

Öğretmen tarafından doğal çevre unsuru olan ve olmayan görseller karışık bir şekilde sunulur (OB4). Öğrencilerden bu görsellerden **hiç bir varlığın** doğada **hayatın dengesi için gereksiz ve amaçsız olarak bulunmadığını bilmeleri, hangi varlıkların olmaması durumunda hangi problemlerin çıkabileceğini tahmin etmeleri** istenir. Görsellerden hareketle öğrencilere doğal çevre unsuru kavramı açıklanır. Yakın çevrelerindeki gözlemlerinden yola çıkarak köprü kurmada oluşturulan listedeki varlıklardan doğal çevre unsuru olanları belirlemeleri istenir. Öğrencilere oluşturdukları listede yer almayan diğer doğal çevre unsurlarının neler olabileceğine ilişkin fikirleri sorulur.

14 s.21

3. ÖĞRENME ALANI: ORTAK MİRASIMIZ

Bu öğrenme alanında öğrencilerin; oyun, oyuncak ve aile tarihi ile ilgili yapılacak etkinliklerden hareketle ortak kültürel mirası anlamlandırmaları, yakın çevresindeki ortak kültürel miras öğelerini tanımaları ve böylece ortak mirasımıza ait bir bakış açısı geliştirmeleri amaçlanmaktadır.

3. ÖĞRENME ALANI: ORTAK MİRASIMIZ

Bu öğrenme alanında öğrencilerin; oyun, oyuncak ve aile tarihi ile ilgili yapılacak etkinliklerden hareketle ortak kültürel mirası, **maddi manevi değerlerimizi** anlamlandırmaları, yakın çevresindeki ortak kültürel miras öğelerini tanımaları ve böylece ortak mirasımıza ait bir bakış açısı geliştirmeleri amaçlanmaktadır.

15	s.22	<p>SB.4.3.2. Aile tarihini yansıtan bir ürün oluşturabilme</p> <p>a) Aile tarihine ilişkin elde ettiği kaynaklara dayalı olarak çıkarımlar yapar.</p> <p>b) Aile tarihine ilişkin elde ettiği kaynaklardaki bilgileri kullanarak görüşünü yansıtan bir ürün oluşturur.</p>	<p>SB.4.3.2. Aile tarihini yansıtan bir ürün oluşturabilme</p> <p>a) Kuvvetli bir aile yapısının devletin ve milletin geleceği için ne anlam ifade ettiğini bilir.</p> <p>b) Aile tarihine ilişkin elde ettiği kaynaklara dayalı olarak çıkarımlar yapar.</p> <p>ç) Aile tarihine ilişkin elde ettiği kaynaklardaki bilgileri kullanarak görüşünü yansıtan bir ürün oluşturur.</p>
16	s.22	<p>Anahtar Kavramlar</p> <p>Kültür, millî kültür, ortak kültürel miras</p>	<p>Anahtar Kavramlar</p> <p>Kültür, millî kültür, maddi manevi değerler, ortak kültürel miras</p>
17	s.22	<p>Temel Kabuller</p> <p>Öğrencilerin oyun ve aile kavramları ve yakın çevresindeki doğal güzellikler ile ilgili bilgi sahibi olduğu kabul edilmektedir.</p>	<p>Temel Kabuller</p> <p>Öğrencilerin oyun ve aile kavramları ve yakın çevresindeki doğal ve tarihi güzellikler ile ilgili bilgi sahibi olduğu kabul edilmektedir.</p>
18	s.22	<p>Ön Değerlendirme Süreci</p> <p>Öğrencilerin ön bilgilerini belirleyebilmek amacıyla bilgi, istek ve öğrenme kartı hazırlanır. Oyunlarla ilgili neler bildikleri ve neleri öğrenmek istedikleri sorulur. Çekirdek aile ve geniş aile kavramlarını tanımlamaları istenir. Yakın çevresindeki doğal ve tarihi güzellikleri listelemeleri istenir.</p>	<p>Ön Değerlendirme Süreci</p> <p>Öğrencilerin ön bilgilerini belirleyebilmek amacıyla bilgi, istek ve öğrenme kartı hazırlanır. Oyunlarla ilgili neler bildikleri ve neleri öğrenmek istedikleri sorulur. Çekirdek aile ve geniş aile kavramlarını tanımlamaları istenir. Çekirdek ailenin kültürümüz ve milli değerlerimizin aktarılması açısından eksikliklerini analiz etmesi istenir. Yakın çevresindeki doğal ve tarihi güzellikleri listelemeleri istenir.</p>
19	s.26	<p>Anahtar Kavramlar</p> <p>Dayanışma, demokrasi, demokratik katılım, Millî Mücadele</p>	<p>Anahtar Kavramlar</p> <p>Dayanışma, cumhuriyet, demokrasi, demokratik katılım, Millî Mücadele</p>

20	s.27	<p>SB.4.4.2</p> <p>Anılar, hikâyeler, görseller veya dijital kaynaklar kullanılarak cumhuriyetin ilanından sonra yaşanan coşku üzerine konuşulur. Sınıf gruplara ayrılarak istasyon tekniği uygulanır. Her gruptan 30 Ekim 1923 sabahı ülkemizde yaşanan coşkuyu yansıtacak resim, şiir, slogan, şarkı gibi farklı ürünler ortaya koymaları istenir (D19.2, SDB2.2).</p> <p>Öğrencilere ürünlerini paylaştıktan sonra cumhuriyetin ilanı ile yaşanan değişimlerin neler olabileceği sorulur (E1.2). Metinler aracılığıyla cumhuriyetin ilanından sonra kadınlara seçme seçilme hakkı, eğitim hakkı, laiklik, medeni kanunun kabulü, takvim, saat ve ölçülerde değişiklik, yeni Türk harflerinin kabulü, okulların ve fabrikaların açılması vb. değişimler üzerinde durulur. Öğrencilerin cumhuriyetin katkılarını yazılı olarak ifade edebilecekleri bir çalışma yaprağı kullanılabilir</p>	<p>SB.4.4.2</p> <p>Anılar, hikâyeler, görseller veya dijital kaynaklar kullanılarak cumhuriyetin ilanından sonra yaşanan coşku üzerine konuşulur. Sınıf gruplara ayrılarak istasyon tekniği uygulanır. Her gruptan 30 Ekim 1923 sabahı ülkemizde yaşanan coşkuyu yansıtacak resim, şiir, slogan, şarkı gibi farklı ürünler ortaya koymaları istenir (D19.2, SDB2.2).</p> <p>Öğrencilere ürünlerini paylaştıktan sonra cumhuriyetin ilanı ile yaşanan değişimlerin neler olabileceği sorulur (E1.2). Metinler aracılığıyla cumhuriyetin ilanından sonra kadınlara seçme seçilme hakkı, eğitim hakkı, laiklik, medeni kanunun kabulü, takvim, saat ve ölçülerde değişiklik, Latin harflerinin kabulü, okulların ve fabrikaların açılması vb. değişimler üzerinde durulur. Öğrencilerin cumhuriyetin katkılarını yazılı olarak ifade edebilecekleri bir çalışma yaprağı kullanılabilir</p>
21	s.31	<p>Öğretme-Öğrenme Uygulamaları</p> <p>SB.4.5.1</p> <p>Evde ve okulda kullanılan kaynakların neler olduğu hatırlatılarak doğal kaynaklara geçiş yapılır. Doğal kaynakların doğada kendiliğinden var olduğu vurgulanarak örnekler sunulur.</p>	<p>Öğretme-Öğrenme Uygulamaları</p> <p>SB.4.5.1</p> <p>Evde ve okulda kullanılan kaynakların neler olduğu hatırlatılarak doğal kaynaklara geçiş yapılır. Doğal kaynakların doğada gereksiz ve amaçsız olarak bulunmadığı vurgulanarak örnekler sunulur.</p>

22	s.34	SB.4.6.2. Bilim insanlarının çocukluk hayatı ile kendi yaşamı arasında bağlantı kurabilme a) Bilim insanlarının çalışmalarını kanıtlara dayalı olarak inceler. b) Bilim insanlarının çocukluk dönemi koşullarını fark eder. c) Bilim insanlarının çocukluk dönemi koşulları ile günümüz koşullarını karşılaştırır. ç) Bilim insanlarının çocukluklarını dönemin koşulları içerisinde açıklar.	SB.4.6.2. Bilim insanlarının çocukluk hayatı ile kendi yaşamı arasında bağlantı kurabilme a) Bilim insanlarının çalışmalarını kanıtlara dayalı olarak inceler. b) Bilim insanlarının çocukluk dönemi koşullarını fark eder. c) Bilim insanlarının çocukluk dönemi koşulları ile günümüz koşullarını karşılaştırır. ç) Bilim insanlarının çocukluklarını dönemin koşulları içerisinde açıklar d) Yakın ve uzak tarihimizdeki bilim insanlarının insanlığa ve medeniyete katkıları hakkında bilgi sahibi olur.
23	s.35	SB.4.6.2 Öğrencilerden bilim insanını konu alan yazılı veya görsel bir ürün ortaya koymaları istenerek öğrencilerin bilim insanlarına yönelik olumlu duyguları harekete geçirilir (E3.11, SDB1.1). Öğrenciler gruplara ayrılır ve performans görevi olarak sosyal bilim ile uğraşan bilim insanlarının (Afet İnan, Doğan Cüceloğlu, Ufuk Esin, Halil İnalçık) çalışmaları ile ilgili araştırma yapmaları istenir. Araştırma sürecinde grup üyelerinin birbirlerine destek olmalarının önemi üzerinde durulur (SDB2.2).	SB.4.6.2 Öğrencilerden bilim insanını konu alan yazılı veya görsel bir ürün ortaya koymaları istenerek öğrencilerin bilim insanlarına yönelik olumlu duyguları harekete geçirilir (E3.11, SDB1.1). Öğrenciler gruplara ayrılır ve performans görevi olarak bilim insanlarının (Oktay Sinanoğlu, Aziz Sancar, Nevzat Tarhan, Doğan Cüceloğlu, , Halil İnalçık) çalışmaları ile ilgili araştırma yapmaları istenir. Araştırma sürecinde grup üyelerinin birbirlerine destek olmalarının önemi üzerinde durulur (SDB2.2).

24	s.36	<p>1. ÖĞRENME ALANI: BİRLİKTE YAŞAMAK</p>	<p>1. ÖĞRENME ALANI: BİRLİKTE YAŞAMAK.</p>
		<p>Bu öğrenme alanında öğrencilerin aile ve yakın çevresindeki gruplara, bu gruplardaki rollerine, bu rollere ait hak ve sorumluluklarına, farklı kültürlere ait özelliklere, bu özelliklere saygı duymanın toplumsal birlik açısından önemine, yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine katkı sağlamanın toplumsal birliği sürdürmeye etkisine yönelik bilgi ve beceriler kazanması amaçlanmaktadır.</p>	<p>Bu öğrenme alanında öğrencilerin aile ve yakın çevresindeki gruplara, bu gruplardaki rollerine, bu rollere ait hak ve sorumluluklarına, farklı kültürlere ait özelliklere, bu farklı kültür özelliklerine saygı duymanın toplumsal birlik açısından önemine, yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine katkı sağlamanın toplumsal birliği sürdürmeye etkisine yönelik bilgi ve beceriler kazanması amaçlanmaktadır.</p>
25	s.37	<p>ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ SB.5.1.1.</p>	<p>ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ SB.5.1.1.</p>
		<p>Dâhil olduğu gruplar ve bu gruplardaki rolleri arasındaki ilişkileri çözümleyebilme</p> <p>a) Dâhil olduğu grupları ve bu gruplardaki rollerini belirler.</p> <p>b) Dâhil olduğu gruplar ile bu gruplardaki rolleri arasındaki ilişkileri belirler</p>	<p>Dâhil olduğu grupların milli değerlerimize uygunluğunu ve bu gruplardaki rolleri arasındaki ilişkileri çözümleyebilme</p> <p>a) Dâhil olduğu grupların milli değerlerimize uygunluğunu ve bu gruplardaki rollerini belirler.</p> <p>b) Dâhil olduğu grupların milli değerlerimize uygunluğunu ile bu gruplardaki rolleri arasındaki ilişkileri belirler</p>

26 s.37

SB.5.1.2.

Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini yorumlayabilme

a) Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini örnekler üzerinden belirler.

b) Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini yazılı, görsel veya dijital ürünlere dönüştürür.

c) Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini nesnel bir şekilde ifade eder.

SB.5.1.2.

Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini yorumlayabilme

a) **Maddi manevi değerlerimize zarar vermeyen** kültürel **farklılıklara** saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini örnekler üzerinden belirler.

b) **Maddi manevi değerlerimize zarar vermeyen** kültürel **farklılıklara** saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini yazılı, görsel veya dijital ürünlere dönüştürür.

c) **Maddi manevi değerlerimize zarar vermeyen** kültürel **farklılıklara** saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini nesnel bir şekilde ifade eder.

27 s.37

SB.5.1.3.

Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine katkı sağlayabilme

a) Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerini sorgular.

b) Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetleri için birlikte çalışabileceği grup üyeleriyle iletişim kurar.

c) Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetleri için görev paylaşımında bulunur.

ç) Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetleri için fikir üretir.

d) Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma fikirlerini müzakere eder.

e) Üretilen fikri uygulamak için eyleme geçer.

SB.5.1.3.

Toplumsal birliği **ve milli değerleri** sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine katkı sağlayabilme

a) Toplumsal birliği **ve milli değerleri** sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerini sorgular.

b) Toplumsal birliği **ve milli değerleri** sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetleri için birlikte çalışabileceği grup üyeleriyle iletişim kurar.

c) Toplumsal birliği **ve milli değerleri** sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetleri için görev paylaşımında bulunur.

ç) Toplumsal birliği **ve milli değerleri** sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetleri için fikir üretir.

d) Toplumsal birliği **ve milli değerleri** sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma fikirlerini müzakere eder.

e) Üretilen fikri uygulamak için eyleme geçer.

28 s.37

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Gruplar ve Roller
Kültürel Özelliklere Saygı ve Birlikte Yaşama Kültürü
Yardımlaşma ve Dayanışma Faaliyetlerinin Toplumsal Birliğe Etkisi

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Gruplar ve Roller
Milli ve Manevi Değerlerimize Zarar Vermeyen Kültürel Özelliklere Saygı ve Birlikte Yaşama Kültürü
Yardımlaşma ve Dayanışma Faaliyetlerinin Toplumsal Birliğe Etkisi

29	s.37	Temel Kabuller Öğrencilerin grup çalışması, rol, iletişim, iş birliği, hak, sorumluluk, kültür, yardımlaşma ve dayanışma kavramlarına ait temel bilgilere sahip olduğu kabul edilmektedir.	Temel Kabuller Öğrencilerin maddi manevi değerler , grup çalışması, rol, iletişim, iş birliği, hak, sorumluluk, kültür, yardımlaşma ve dayanışma kavramlarına ait temel bilgilere sahip olduğu kabul edilmektedir.
30	s.39, 1. paragraf	Sürecin tamamında elde edilen bilgilerden ve farkındalıklardan yola çıkarak kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisi öğrenciler tarafından açıklanır (SDB3.3)	Sürecin tamamında elde edilen bilgilerden ve farkındalıklardan yola çıkarak milli ve manevi değerlerimize zarar vermeyen kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisi öğrenciler tarafından açıklanır (SDB3.3)
31	s.51	4. ÖĞRENME ALANI: YAŞAYAN DEMOKRASİMİZ Bu öğrenme alanında öğrencilerin demokrasi ve cumhuriyetin temel niteliklerine, demokrasi ve cumhuriyet kavramı arasındaki ilişkiye, etkin bir vatandaşın özelliklerine, temel hak ve sorumlulukların önemine, toplumsal hayatta karşılaşılabilecek sorunların çözümü için başvurulabilecek kurumlara ilişkin bilgi ve beceriler kazanmaları amaçlanmaktadır.	4. ÖĞRENME ALANI: YAŞAYAN DEMOKRASİMİZ Bu öğrenme alanında öğrencilerin demokrasi ve cumhuriyetin tanımını bilmeleri , demokrasi ve cumhuriyet kavramı arasındaki ilişkiye, etkin bir vatandaşın özelliklerine, temel hak ve sorumlulukların önemine, toplumsal hayatta karşılaşılabilecek sorunların çözümü için başvurulabilecek kurumlara ilişkin bilgi ve beceriler kazanmaları amaçlanmaktadır.
32	s.61	6. ÖĞRENME ALANI: TEKNOLOJİ ve SOSYAL BİLİMLER Bu öğrenme alanında öğrencilere teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımının önemi ile buluşlar ve teknolojik ürünlerin toplum hayatına etkilerine ilişkin becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır.	6. ÖĞRENME ALANI: TEKNOLOJİ ve SOSYAL BİLİMLER Bu öğrenme alanında öğrencilere teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımının önemi ile buluşlar ve teknolojik ürünlerin hem bireysel yaşama hem de toplum hayatına etkilerine ilişkin becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır.

33	s.62	ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜ-REÇ BİLEŞENLERİ	ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜ-REÇ BİLEŞENLERİ
		<p>SB.5.6.1.Teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkilerini tartışabilme</p> <p>a) Teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkileri hakkında gerekçeler sunar.</p> <p>b) Teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkileri üzerindeki tartışmalarda tutarsızlıkları tespit eder.</p> <p>c) Teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkilerine yönelik görüşleri çürütür veya kabul eder.”</p>	<p>SB.5.6.1.Teknolojik gelişmelerin birey ve toplum hayatına etkilerini tartışabilme</p> <p>a) Teknolojik gelişmelerin birey ve toplum hayatına etkileri hakkında gerekçeler sunar.</p> <p>b) Teknolojik gelişmelerin birey ve toplum hayatına etkileri üzerindeki tartışmalarda tutarsızlıkları tespit eder.</p> <p>c) Teknolojik gelişmelerin birey ve toplum hayatına etkilerine yönelik görüşleri çürütür veya kabul eder.”</p>
34	s.62	<p>İÇERİK ÇERÇEVESİ Teknolojik Ürünlerin Bilinçli Kullanımı Teknolojik Gelişmelerin Toplum Hayatına Etkiler</p>	<p>İÇERİK ÇERÇEVESİ Teknolojik Ürünlerin Bilinçli Kullanımı Teknolojik Gelişmelerin Birey ve Toplum Hayatına Etkileri</p>
35	s.62	<p>Temel Kabuller Öğrencilerin teknolojik ve bilimsel gelişmelerin insan hayatına etkileri, dijital ortamı kullanırken uyulması gereken güvenlik kuralları hakkında, temel hak ve hürriyetler konularında temel düzeyde bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.</p>	<p>Temel Kabuller Öğrencilerin teknolojik ve bilimsel gelişmelerin insan hayatına etkileri, dijital ortamı kullanırken uyulması gereken güvenlik kuralları hakkında, bilinçli kullanımın ne olduğu hakkında, temel hak ve hürriyetler konularında, ahlak ve ahlaki olmayan sınırları hakkında temel düzeyde bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.</p>

36	s.65	<p>SB.6.1.2. Kültürel bağlarımızın toplumsal birliğe etkisini yorumlayabilme</p> <p>a) Kültürel bağlarımızın toplumsal birliğe etkisini inceler.</p> <p>b) Kültürel bağlarımızın toplumsal birliğe etkisine ilişkin edindiği bilgileri yazılı, görsel veya dijital bir ürüne dönüştürür.</p> <p>c) Kültürel bağlarımızın toplumsal birliğe etkisini nesnel bir şekilde ifade eder.</p>	<p>SB.6.1.2. Kültürel bağlarımızın ve milli değerlerimizin toplumsal birliğe etkisini yorumlayabilme</p> <p>a) Kültürel bağlarımızın ve milli değerlerimizin toplumsal birliğe etkisini inceler.</p> <p>b) Kültürel bağlarımızın ve milli değerlerimizin toplumsal birliğe etkisine ilişkin edindiği bilgileri yazılı, görsel veya dijital bir ürüne dönüştürür.</p> <p>c) Kültürel bağlarımızın ve milli değerlerimizin toplumsal birliğe etkisini nesnel bir şekilde ifade eder.</p>
37	s.65	<p>İÇERİK ÇERÇEVESİ Zaman İçinde Değişen Gruplar ve Roller Kültürel Bağların Toplumsal Birlikteliğe Etkisi Toplumsal Sorunlar ve Çözümler Önerileri</p>	<p>İÇERİK ÇERÇEVESİ Zaman İçinde Değişen Gruplar ve Roller Kültürel Bağların ve Milli Değerlerimizin Toplumsal Birlikteliğe Etkisi Toplumsal Sorunlar ve Çözümler Önerileri</p>
38	s.65	<p>Anahtar Kavramlar Birlik ve beraberlik, dil, din, gelenek ve görenek, grup, hak, kültür, kültürel bağ, rol, sanat, sorumluluk, tarih, toplum</p>	<p>Anahtar Kavramlar Birlik ve beraberlik, dil, din, maddi manevi değerler, gelenek ve görenek, grup, hak, kültür, kültürel bağ, rol, sanat, sorumluluk, tarih, toplum</p>
39	s.65	<p>Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilere dâhil olduğu gruplar ve bu gruplardaki rolleri hakkında açık uçlu sorular sorulur. Kültürel özelliklere ve kültürel öğelere çevresinden örnekler vermeleri istenir. Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik faaliyetlere örnekler vermesi istenir.</p>	<p>Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilere dâhil olduğu gruplar ve bu gruplardaki rolleri hakkında açık uçlu sorular sorulur. Kültürel özelliklere ve kültürel öğelere çevresinden örnekler vermeleri istenir. Milli değerler ile harmanlanmış toplumsal birliği sürdürmeye yönelik faaliyetlere örnekler vermesi istenir.</p>

40	s.65-66	<p>Köprü Kurma Öğrencilerden gelecekte dâhil olabilecekleri gruplara ve bu gruplardaki olası rollerine örnekler vermeleri istenir.</p> <p>Öğrencilerden kültürel bağları oluşturan unsurlara yönelik kendi hayatlarından ve yakın çevrelerinden örnekler vermeleri istenir.</p> <p>Toplumsal birliği etkileyen aile bütünlüğü, duyarlılık, saygı, sevgi gibi değerlere yönelik kendi hayatlarından ve yakın çevrelerinden örnekler vermeleri istenir.</p> <p>Öğrencilerin toplumsal birliğe örnek teşkil eden olay ve durumlara yönelik çevrelerinden ya da bilgi sahibi oldukları diğer kaynaklardan örnekler vererek bu durumların ortaya çıkmasında etkili olan kültürel bağları tespit etmeleri sağlanır.</p>	<p>Köprü Kurma Öğrencilerden gelecekte dâhil olabilecekleri gruplara ve bu gruplardaki olası rollerine örnekler vermeleri istenir.</p> <p>Öğrencilerden kültürel bağları oluşturan unsurlara yönelik kendi hayatlarından ve yakın çevrelerinden örnekler vermeleri istenir.</p> <p>Milli ve manevi değerlere bağlı toplumsal birliği etkileyen aile bütünlüğü, duyarlılık, saygı, sevgi gibi değerlere yönelik kendi hayatlarından ve yakın çevrelerinden örnekler vermeleri istenir.</p> <p>Öğrencilerin Milli ve manevi değerlere bağlı toplumsal birliğe örnek teşkil eden olay ve durumlara yönelik çevrelerinden ya da bilgi sahibi oldukları diğer kaynaklardan örnekler vererek bu durumların ortaya çıkmasında etkili olan kültürel bağları tespit etmeleri sağlanır.</p>
41	s.67	<p>Zenginleştirme Örnek bir kişinin veya bir bilim insanının biyografisini inceleyerek bu kişinin hayatı boyunca dâhil olduğu gruplar ve bu gruplardaki rollerini belirlemeleri istenebilir.</p>	<p>Zenginleştirme Tarihimizden milli ve manevi değerlerimizi temsil eden örnek bir kişinin veya bir bilim insanının biyografisini inceleyerek bu kişinin hayatı boyunca dâhil olduğu gruplar ve bu gruplardaki rollerini belirlemeleri istenebilir.</p>

42 s.73

SB.6.3.3. İslamiyet'in kabulüyle Türklerin sosyal ve kültürel hayatlarında meydana gelen değişimi dönemin bakış açısıyla değerlendirebilme

- a) İslamiyet'in kabulüyle Türklerin sosyal ve kültürel hayatlarında meydana gelen değişimi kaynaklara dayanarak çözümler.
- b) İslamiyet'in kabulüyle Türklerin sosyal ve kültürel hayatlarında meydana gelen değişime ilişkin dönemin koşullarını fark eder.
- c) İslamiyet'in kabulüyle Türklerin sosyal ve kültürel hayatlarında meydana gelen değişimin sonuçlarını günümüz koşullarıyla karşılaştırır.
- ç) İslamiyet'in kabulüyle Türklerin sosyal ve kültürel hayatlarında meydana gelen değişimin sonuçlarını dönemin koşulları içinde açıklar.

SB.6.3.3. İslamiyet'in kabulüyle Türklerin sosyal ve kültürel hayatlarında meydana gelen değişimi dönemin bakış açısıyla değerlendirebilme

- a) İslamiyet'in kabulüyle Türklerin sosyal ve kültürel hayatlarında meydana gelen değişimi kaynaklara dayanarak çözümler.
- b) İslamiyet'in kabulüyle Türklerin sosyal ve kültürel hayatlarında meydana gelen değişime ilişkin dönemin koşullarını fark eder.
- c) İslamiyet'in kabulüyle Türklerin sosyal ve kültürel hayatlarında meydana gelen değişimin sonuçlarını günümüz koşullarıyla karşılaştırır.
- ç) Türklerin İslam Dinini kabul etmeden önce bilgin denilebilecek insan sayısının neden az olduğunu "dil" açısından değerlendirir.
- d) Türklerin İslam Dinini kabul ettikten sonra binlerce Türk bilginlerin yetişmesinin nedenlerini açıklar.
- e) İslamiyet'in kabulüyle Türklerin sosyal ve kültürel hayatlarında meydana gelen değişimin sonuçlarını dönemin koşulları içinde açıklar.

43	s.74	Temel Kabuller Öğrencilerin göç ve yerleşme kavramları hakkında bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir. Öğrencilerin İslam'ın eğitime verdiği öneme ilişkin bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir. Dinî inançların sosyal hayata etkileri hakkında bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir. Öğrencilerin kültürel miras ve medeniyet kavramlarını bildikleri kabul edilmektedir.	Temel Kabuller Öğrencilerin göç ve yerleşme kavramları hakkında bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir. Öğrencilerin İslam'ın eğitime verdiği öneme ilişkin bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir. Dinî inançların sosyal hayata etkileri hakkında bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir. Türk kültürünün değerlerinde İslamiyet'in etkisinin ne olduğunu bildikleri kabul edilmektedir. Öğrencilerin kültürel miras ve medeniyet kavramlarını bildikleri kabul edilmektedir.
----	------	--	---

44 s.74

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilere insanların göç ettikleri ve yerleştikleri yerlerin ne gibi özelliklere sahip olmasını isteyebilecekleri sorulur.

Öğrencilere “İslam’ın eğitime verdiği öneme ilişkin bildiğiniz sözler veya olaylar var mı?” sorusu yöneltilir.

Öğrencilere dinî inançların insanların sosyal hayatına nasıl etkilerde bulunabileceğine yönelik açık uçlu sorular sorulur.

Öğrencilere Türklerin Anadolu’ya göçleri ve yerleşmeleri sonucunda meydana getirdikleri eserlerin görselleri üzerinden Anadolu’da nasıl bir kültürel değişim yaşanmış olabileceğine ilişkin açık uçlu sorular sorulur.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilere insanların göç ettikleri ve yerleştikleri yerlerin ne gibi özelliklere sahip olmasını isteyebilecekleri sorulur.

Öğrencilere “İslam’ın eğitime verdiği öneme ilişkin bildiğiniz sözler veya olaylar var mı?” sorusu yöneltilir.

Öğrencilere dinî inançların insanların sosyal hayatına nasıl etkilerde bulunabileceğine yönelik açık uçlu sorular sorulur.

Türk boylarından Müslüman olmayan diğer boyların neden Türk kalamadığının nedeni ve Türk milletinin özelliklerinin korunmasında İslam Dininin etkisi sorulur.

Öğrencilere Türklerin Anadolu’ya göçleri ve yerleşmeleri sonucunda meydana getirdikleri eserlerin görselleri üzerinden Anadolu’da nasıl bir kültürel değişim yaşanmış olabileceğine ilişkin açık uçlu sorular sorulur.

- 45 s.75, 5. paragraf
- Ayrılıp birleşme tekniği ile sınıf gruplara ayrılır. İslam medeniyetinin insanlığın ortak mirasına katkıları; eğitim, bilim, hukuk, kültür, sanat ve mimari konu alanları olacak şekilde grup üyeleri tarafından paylaşılır. Aynı konuları alan grup üyelerinin uzmanlık grubu adı altında bir araya gelerek ilgili konu alanında derinlemesine çalışmaları sağlanır. Grup çalışmaları sırasında İslam medeniyetinin oluşturduğu ortak kültürel mirasın korunmasında duyarlı ve saygılı davranmanın önemi hakkında saygı ve sevgi değerleri kapsamında açıklamalarda bulunulur (D14.3, D15.2). Uzmanlaşan grup üyelerinden asıl gruplarına dönerek edindiği bilgileri grup üyeleri ile paylaşmaları istenir. Grup sözcüleri tarafından İslam medeniyetinin insanlığın ortak mirasına yaptığı katkıları; eğitim, bilim, hukuk, kültür, sanat ve mimari alanları ile ilişkilendirilerek açıklanır. Sunum süreçleri gözlem formu, kontrol listeleri veya derecelendirme ölçeği ile takip edilebilir (SDB2.1, OB5).
- Ayrılıp birleşme tekniği ile sınıf gruplara ayrılır. İslam medeniyetinin insanlığın ortak mirasına katkıları; eğitim, bilim, hukuk, kültür, sanat ve mimari, **insan hakları, kadın hakları, hayvan hakları, komşu hakları** konu alanları olacak şekilde grup üyeleri tarafından paylaşılır. Aynı konuları alan grup üyelerinin uzmanlık grubu adı altında bir araya gelerek ilgili konu alanında derinlemesine çalışmaları sağlanır. Grup çalışmaları sırasında İslam medeniyetinin oluşturduğu ortak kültürel mirasın korunmasında duyarlı ve saygılı davranmanın önemi hakkında saygı ve sevgi değerleri kapsamında açıklamalarda bulunulur (D14.3, D15.2). Uzmanlaşan grup üyelerinden asıl gruplarına dönerek edindiği bilgileri grup üyeleri ile paylaşmaları istenir. Grup sözcüleri tarafından İslam medeniyetinin insanlığın ortak mirasına yaptığı katkıları; eğitim, bilim, hukuk, kültür, sanat ve mimari **insan hakları, kadın hakları, hayvan hakları, komşu hakları** alanları ile ilişkilendirilerek açıklanır. Sunum süreçleri gözlem formu, kontrol listeleri veya derecelendirme ölçeği ile takip edilebilir (SDB2.1, OB5).

46	s.79	<p>SB.6.4.2. Toplumsal düzenin sürdürülmesinde temel hak ve sorumlulukların önemini yorumlayabilme</p> <p>a) Toplumsal düzenin sürdürülmesinde temel hak ve sorumlulukların önemini inceler.</p> <p>b) Toplumsal düzenin sürdürülmesinde temel hak ve sorumlulukların önemini yazılı, görsel veya dijital yollarla sunar.</p> <p>c) Toplumsal düzenin sürdürülmesinde temel hak ve sorumlulukların önemini nesnel bir şekilde ifade eder.</p>	<p>SB.6.4.2. Toplumsal düzenin sürdürülmesinde temel hak ve sorumlulukların önemini yorumlayabilme</p> <p>a) “Hak” ve “eşitlik” kavramlarının arasındaki farkı adalet açısından değerlendirir.</p> <p>b) Toplumsal düzenin sürdürülmesinde temel hak ve sorumlulukların önemini inceler.</p> <p>c) Toplumsal düzenin sürdürülmesinde temel hak ve sorumlulukların önemini yazılı, görsel veya dijital yollarla sunar.</p> <p>ç) Toplumsal düzenin sürdürülmesinde temel hak ve sorumlulukların önemini nesnel bir şekilde ifade eder.</p>
47	s.79	<p>Temel Kabuller</p> <p>Öğrencilerin demokrasi, demokrasinin temel nitelikleri, vatandaş, etkin vatandaşlık, toplumsal düzen kavramı ile temel hak ve özgürlükler hakkında temel düzeyde bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.</p>	<p>Temel Kabuller</p> <p>Öğrencilerin demokrasi, demokrasinin temel nitelikleri, vatandaş, etkin vatandaşlık, toplumsal düzen kavramı, eşitlik ve hak kavramı “negatif-pozitif özgürlük” ile temel hak ve özgürlükler hakkında temel düzeyde bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.</p>
48	s.90	<p>Kültürün korunmasının neden önemli olduğu; ulaşım ve iletişim teknolojilerin kültürümüz üzerindeki olumsuz etkilerinin nasıl azaltılabileceği, kültürün devamlılığının nasıl sağlanabileceği (D5.1, D19.1) konularında duyarlılık değeri ve vatanseverlik değeri bağlamında fikir yürütülür.</p>	<p>Milletimizin varlığının korunabilmesinin en önemli şartı olan milli ve manevi değerlerimizin, kültürümüzün korunmasının neden önemli olduğu; ulaşım ve iletişim teknolojilerin kültürümüz ve değerlerimiz üzerindeki olumsuz etkilerinin nasıl azaltılabileceği, kültürün devamlılığının nasıl sağlanabileceği (D5.1, D19.1) konularında duyarlılık değeri ve vatanseverlik değeri bağlamında fikir yürütülür.</p>

49 s.91

1. ÖĞRENME ALANI: BİRLİK-TE YAŞAMAK

Bu öğrenme alanında öğrencilerin dâhil oldukları gruplarda etkili iletişimin önemine, özel gereksinimli bireylere fırsat eşitliği sunmak amacıyla yapılabilecek faaliyetlere ve Türk toplumunun millî meseleler karşısında göstermiş olduğu tutum ve davranışlarına ilişkin beceriler kazanmaları amaçlanmaktadır.

1. ÖĞRENME ALANI: BİRLİK-TE YAŞAMAK

Bu öğrenme alanında öğrencilerin dâhil oldukları gruplarda etkili iletişimin önemine, özel gereksinimli bireylere fırsat eşitliği sunmak amacıyla yapılabilecek faaliyetlere ve Türk toplumunun **dini ve** millî meseleler karşısında göstermiş olduğu tutum ve davranışlarına ilişkin beceriler kazanmaları amaçlanmaktadır.

50 s.92

SB.7.1.3.

Türk toplumunun millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışlara ilişkin çıkarım yapabilme

a) Türk toplumunun millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışlara ilişkin varsayımlarda bulunur.

b) Türk toplumunun millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışlara ilişkin örnekleri listeler.

c) Türk toplumunun millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışları karşılaştırır.

ç) Türk toplumunun oluşabilecek farklı millî meseleler karşısında gösterebileceği tutum ve davranışlara ilişkin tahminlerde bulunur.

d) Türk toplumunun millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışları toplumsal birlikteliğe etkisi açısından değerlendirir.

SB.7.1.3.

Türk toplumunun **dini ve** millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışlara ilişkin çıkarım yapabilme

a) Türk toplumunun **dini ve** millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışlara ilişkin varsayımlarda bulunur.

b) Türk toplumunun **dini ve** millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışlara ilişkin örnekleri listeler.

c) Türk toplumunun **dini ve** millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışları karşılaştırır.

ç) Türk toplumunun oluşabilecek farklı **dini ve** millî meseleler karşısında gösterebileceği tutum ve davranışlara ilişkin tahminlerde bulunur.

d) Türk toplumunun **dini ve** millî meseleler karşısında gösterdiği tutum ve davranışları toplumsal birlikteliğe etkisi açısından değerlendirir.

51	s.92	İÇERİK ÇERÇEVESİ Gruplarda ve Sosyal Hayatta İletişimin Önemi Özel Gereksinimli Bireyler İçin Fırsat Eşitliği Millî Meseleler Karşısında Türk Toplumunun Tutum ve Davranışları	İÇERİK ÇERÇEVESİ Gruplarda ve Sosyal Hayatta İletişimin Önemi Özel Gereksinimli Bireyler İçin Fırsat Eşitliği Dini ve Millî Meseleler Karşısında Türk Toplumunun Tutum ve Davranışları
52	s.93	Temel Kabuller Öğrencilerin birlikte yaşama kültürü, temel insan hakları, eşitlik, bireylerin farklı özelliklere sahip olabileceği, millî birlik ve beraberlik konuları hakkında temel düzeyde bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.	Temel Kabuller Öğrencilerin Dini ve Millî değerlerimize zarar vermeyecek şekilde birlikte yaşama kültürü, temel insan hakları, eşitlik, bireylerin farklı özelliklere olabileceği, millî birlik ve beraberlik konuları hakkında temel düzeyde bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.
53	s.93	Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerden birlikte yaşama kültürüne etki eden unsurlara örnek vermeleri istenir. Temel insan haklarına örnekler vermeleri istenir. Eşitlik kavramına ilişkin kavram haritası hazırlamaları istenir. Toplumun hangi durumlarda millî birlik ve beraberlik gösterdiğine ilişkin açık uçlu sorular sorulur.	Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerden millî ve manevi değerlerimize zarar vermeyecek şekilde , birlikte yaşama kültürüne etki eden unsurlara örnek vermeleri istenir. Temel insan haklarına örnekler vermeleri istenir. Hak ve Eşitlik kavramına ilişkin kavram haritası hazırlamaları istenir. Toplumun hangi durumlarda millî birlik ve beraberlik gösterdiğine ilişkin açık uçlu sorular sorulur.

54 s.100

**ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜ-
REÇ BİLEŞENLERİ SB.7.3.1.**

Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikaları sorgulayabilme

a) Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikalar hakkında merak ettiği konuyu tanımlar.

b) Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikalar hakkında verilen kaynaklara dayanarak sorular sorar (5N1K).

c) Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikalar hakkında verilen kaynaklardan bilgi toplar.

ç) Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikalar hakkında topladığı bilgilerin doğruluğunu değerlendirir.

d) Edindiği bilgilerden hareketle Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikalar hakkında çıkarım yapar.

**ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜ-
REÇ BİLEŞENLERİ****SB.7.3.1.**

Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikaları sorgulayabilme

a) Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikalar hakkında merak ettiği konuyu tanımlar.

b) Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikalar hakkında verilen kaynaklara dayanarak sorular sorar (5N1K).

c) Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikalar hakkında verilen kaynaklardan bilgi toplar.

ç) Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikalar hakkında topladığı bilgilerin doğruluğunu değerlendirir.

d) Edindiği bilgilerden hareketle Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikalar hakkında çıkarım yapar.

e) Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini sağlayan politikaların en önemlisi olan Müslüman Türk beylikleriyle gerekmedikçe savaşmama politikasının etkisini analiz eder.

55	s.100	<p>SB.7.3.3. Osmanlı kültür ve medeniyet unsurlarına ilişkin oluşturduğu ürünü paylaşabilme</p> <p>a) Osmanlı kültür ve medeniyet unsurlarının temel özelliklerine ilişkin kanıtlara dayanarak çıkarım yapar.</p> <p>b) Osmanlı kültür ve medeniyet unsurlarının temel özelliklerine ilişkin kanıtlardaki bilgilerden hareketle görüşünü yansıtan ürün oluşturur.</p> <p>c) Osmanlı kültür ve medeniyet unsurlarının özelliklerine ilişkin görüşlerine dayalı olarak oluşturduğu ürünü paylaşır</p>	<p>SB.7.3.3. Osmanlı kültür ve medeniyet unsurlarına ilişkin oluşturduğu ürünü paylaşabilme</p> <p>a) Osmanlı kültür ve medeniyetin temel unsuru olan İslam Dininin etkisini örneklerle anlatır.</p> <p>b) Osmanlı kültür ve medeniyet unsurlarının temel özelliklerine ilişkin kanıtlara dayanarak çıkarım yapar.</p> <p>c) Osmanlı kültür ve medeniyet unsurlarının temel özelliklerine ilişkin kanıtlardaki bilgilerden hareketle görüşünü yansıtan ürün oluşturur.</p> <p>ç) Osmanlı kültür ve medeniyet unsurlarının özelliklerine ilişkin görüşlerine dayalı olarak oluşturduğu ürünü paylaşır</p>
56	s.101	<p>Köprü Kurma XIII. yüzyılda Anadolu beylikleri haritası öğrencilere gösterilerek “Sizce Osmanlı Beyliği diğer beyliklerden avantajlı bir konumda mı?” sorusu yöneltilir. Öğrencilere Osmanlı Devleti’nin XVI. yüzyıldaki siyasi ve ekonomik üstünlüğünü gösteren haritalar üzerinden bu üstünlüğün neden korunamamış olabileceğine yönelik açık uçlu sorular sorulur.</p> <p>Öğrencilere Balkanlar’da, KK-TC’de, Kuzey Afrika’da, Orta Doğu’da günümüzde varlığını koruyan Osmanlı eserlerinden seçilen görseller ve Osmanlı kültürüne dair yaşatılan unsurlar üzerinden açık uçlu sorular yöneltilir.</p>	<p>Köprü Kurma XIII. yüzyılda Anadolu beylikleri haritası öğrencilere gösterilerek “Osmanlı Beyliği diğer beyliklerden avantajlı bir konumda olmamasına hatta Bizans’a sınır olmasından dolayı dezavantajlı olmasına rağmen, neden tüm cihana hâkim oldu?” sorusu yöneltilir. Öğrencilere Osmanlı Devleti’nin XVI. yüzyıldaki siyasi ve ekonomik üstünlüğünü gösteren haritalar üzerinden bu üstünlüğün neden korunamamış olabileceğine yönelik açık uçlu sorular sorulur.</p> <p>Öğrencilere Balkanlar’da, KK-TC’de, Kuzey Afrika’da, Orta Doğu’da günümüzde varlığını koruyan Osmanlı eserlerinden seçilen görseller ve Osmanlı kültürüne dair yaşatılan unsurlar üzerinden açık uçlu sorular yöneltilir.</p>

57	s.102	S.B.7.3.2 Avrupa merkezli gelişmelerden Avrupa'nın Sömürgecilik Faaliyetleri, Rönesans, Reform, Aydınlanma Çağı, Sanayi İnkılabı, Fransız İhtilali ile bu gelişmelere bağlı olarak XVIII. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'nde meydana gelen gelişmelerin yer aldığı eş zamanlı tarih şeridi öğrencilere sunulur.	S.B.7.3.2 Avrupa merkezli gelişmelerden Avrupa'nın Sömürgecilik Faaliyetleri, Engizisyon , Rönesans, Reform, Aydınlanma Çağı, Sanayi İnkılabı, Fransız İhtilali ile bu gelişmelere bağlı olarak XVIII. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'nde meydana gelen gelişmelerin yer aldığı eş zamanlı tarih şeridi öğrencilere sunulur.
58	s.102	SB.7.3.3 Osmanlı kültür ve medeniyetini oluşturan unsurlardan yönetim, toprak sistemi, eğitim, hukuk, sanat, günlük hayat, vakıflar, ahi kültürü ve loncalara ilişkin yazılı, görsel veya dijital kaynaklar gruplar oluşturularak incelenir (OB1, OB2, OB4)	SB.7.3.3 Osmanlı kültür ve medeniyetini oluşturan unsurlardan İslam Dine dayalı adalet sistemi , yönetim, toprak sistemi, eğitim, hukuk, sanat, günlük hayat, vakıflar, ahi kültürü ve loncalara ilişkin yazılı, görsel veya dijital kaynaklar gruplar oluşturularak incelenir (OB1, OB2, OB4)

59 s.103

Zenginleştirme

Müze kitleri ve sanal müze uygulamalarından yararlanılarak öğrencilerin Topkapı Sarayı'ndaki Osmanlı medeniyetine ait unsurları incelemeleri sağlanabilir.

Osmanlı Dönemi'ne ait minyatürler öğrenciler tarafından incelenir. Minyatürlerdeki karakterler incelenip bu karakterler üzerinden "hikâye yazma" etkinliği gerçekleştirilir. Bunun için dijital hikâye oluşturma programları kullanılabilir.

Bilimsel gerçekliğe ve pedagojiye uygun olan, Osmanlı kültürüne ait belgeseller ve filmler öğrencilere izletilebilir.

Karakter konuşurma programları kullanılarak Osmanlı Devleti'nde siyasi ve toplumsal alanda ön plana çıkan kişilerin fikirleri sunum hâline getirilir.

Mehter Marşı'nın, Osmanlı Dönemi giyim tarzının Avrupa'ya etkilerine yönelik bir araştırma yapmaları istenebilir.

Lale Devri veya II. Mahmut Dönemi yenilikleri hikâyeleştirilerek sınıfta canlandırılabilir.

Çiçek aşısının öyküsü hakkında bilimsel gerçekliğe ve pedagojiye uygun belgeseller izletilebilir.

Zenginleştirme

Müze kitleri ve sanal müze uygulamalarından yararlanılarak öğrencilerin Topkapı Sarayı'ndaki Osmanlı medeniyetine ait unsurları incelemeleri sağlanabilir.

Osmanlı Dönemi'ne ait minyatürler öğrenciler tarafından incelenir. Minyatürlerdeki karakterler incelenip bu karakterler üzerinden "hikâye yazma" etkinliği gerçekleştirilir. Bunun için dijital hikâye oluşturma programları kullanılabilir.

Bilimsel gerçekliğe ve pedagojiye uygun olan, Osmanlı kültürüne ait belgeseller ve filmler öğrencilere izletilebilir.

Karakter konuşurma programları kullanılarak Osmanlı Devleti'nde siyasi ve toplumsal alanda ön plana çıkan kişilerin fikirleri sunum hâline getirilir.

Mehter Marşı'nın, Osmanlı Dönemi giyim tarzının Avrupa'ya etkilerine yönelik bir araştırma yapmaları istenebilir.

Lale Devri veya II. Mahmut Dönemi yenilikleri hikâyeleştirilerek sınıfta canlandırılabilir.

Çiçek aşısının **ve kuduz aşısının** öyküsü hakkında bilimsel gerçekliğe ve pedagojiye uygun belgeseller izletilebilir.

60	s.106	<p>Temel Kabuller Öğrencilerin cumhuriyet ve demokrasi kavramları, demokrasinin ve cumhuriyetin temel nitelikleri, anayasa, temel hak ve sorumlulukların önemi hakkında temel düzeyde bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.</p>	<p>Temel Kabuller Öğrencilerin cumhuriyet ve demokrasi kavramlarının tanımlarını bildikleri, demokrasinin ve cumhuriyetin temel nitelikleri, anayasa, temel hak ve sorumlulukların önemi hakkında temel düzeyde bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.</p>
61	s.107	<p>Dünyanın farklı bölgelerinde yaşanan antidemokratik uygulamalara örnekler verilerek öğrenciler tarafından incelenmesi sağlanır. Bu süreçte adalet değeri (D1.1) üzerinde durularak her insanın temel hak ve özgürlüklere sahip olduğu, ayrımcılık yapılmaması gerektiği, hak ve özgürlüklerden yararlanırken diğer insanların haklarının da savunulması gerektiği açıklanır. Demokrasi tarihinde geçmişten günümüze dünyanın farklı bölgelerinde yaşanan antidemokratik uygulamaları darbeler, ırkçılık, ayrımcılık, savaş, şiddet konuları kapsamında sınıflandırmaları sağlanır.</p>	<p>Dünyanın farklı bölgelerinde yaşanan antidemokratik uygulamalara örnekler verilerek öğrenciler tarafından incelenmesi sağlanır. Bu süreçte adalet değeri (D1.1) üzerinde durularak her insanın devlete ve milletin değerlerine zarar vermeyen temel hak ve özgürlüklere sahip olduğu, ayrımcılık yapılmaması gerektiği, hak ve özgürlüklerden yararlanırken diğer insanların haklarının da savunulması ve sınırlandırılması gerektiği açıklanır. Demokrasi tarihinde geçmişten günümüze dünyanın farklı bölgelerinde yaşanan antidemokratik uygulamaları darbeler, ırkçılık, ayrımcılık, savaş, şiddet konuları kapsamında sınıflandırmaları sağlanır.</p>
62	s.111	<p>Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren yapılan kalkınma hamleleri açıklamalı tarih şeridi üzerinde gösterilir. Kalkınma hamlelerinin kesintiye uğradığı dönemler belirlenerek bu kesintilerin sebepleri üzerine sınıf tartışması yapılır.</p>	<p>Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren yapılan kalkınma hamleleri açıklamalı tarih şeridi üzerinde gösterilir. Kalkınma hamlelerinin kesintiye uğradığı dönemler belirlenerek bu kesintilerin sebepleri üzerine sınıf tartışması yapılır. Bu sebeplerin nedenleri ve günümüzde de var olup olmadığı ile ilgili tartışma yapılır.</p>

63	s.113	6. ÖĞRENME ALANI: TEKNOLOJİ ve SOSYAL BİLİMLER	6. ÖĞRENME ALANI: TEKNOLOJİ ve SOSYAL BİLİMLER
		Bu öğrenme alanında öğrencilerin bilimsel ve teknolojik gelişmelerin günümüz ve gelecekte toplumsal hayata etkileri, sosyal bilimlerin çalışma alanları ve toplumsal hayatta karşılaşılabilecek problemlere çözüm üretmeye yönelik bilinç düzeyleri ve becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.	Bu öğrenme alanında öğrencilerin bilimsel ve teknolojik gelişmelerin günümüz ve gelecekte bireysel ve toplumsal hayata olumlu ve olumsuz etkileri, sosyal bilimlerin çalışma alanları ve toplumsal hayatta karşılaşılabilecek problemlere çözüm üretmeye yönelik bilinç düzeyleri ve becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.
64	s.114	ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ SB.7.6.1.	ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ SB.7.6.1.
		Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki toplum hayatına etkilerine ilişkin öngöründe bulunabilme a) Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin günümüzdeki toplumsal hayata etkilerine ilişkin kanıt, gözlem ve deneyimleri ilişkilendirir. b) Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplumsal hayata etkilerine ilişkin kanıt, gözlem ve deneyimleri ilişkilendirerek geleceğe yönelik çıkarımda bulunur.	Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki birey ve toplum hayatına olumlu-olumsuz etkilerine ilişkin öngöründe bulunabilme a) Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin günümüzdeki bireysel ve toplumsal hayata olumlu-olumsuz etkilerine ilişkin kanıt, gözlem ve deneyimleri ilişkilendirir. b) Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin bireysel ve toplumsal hayata olumlu-olumsuz etkilerine ilişkin kanıt, gözlem ve deneyimleri ilişkilendirerek geleceğe yönelik çıkarımda bulunur.
65	s.114	Anahtar Kavramlar	Anahtar Kavramlar
		Bilimsel etik, gelecek, problem, sosyal bilimler, önerme, toplum	Ahlak, Milli ve manevi değerler, bilimsel etik, gelecek, problem, sosyal bilimler, önerme, toplum
66	s.115	SB.7.6.1 Yazılı ve görsel kaynaklar üzerinden bilimsel ve teknolojik gelişmelerin toplumsal hayata etkileri incelenir (OB1, OB4).	SB.7.6.1 Yazılı ve görsel kaynaklar üzerinden bilimsel ve teknolojik gelişmelerin bireysel ve toplumsal hayata etkileri incelenir (OB1, OB4).

67	s.61	EĞİLİMLER E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.11. Özgün Düşünme	EĞİLİMLER E3.3. Üreticilik , E3.4. Gerçeği Arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.11. Özgün Düşünme
68	s.64	EĞİLİMLER E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.11. Özgün Düşünme	EĞİLİMLER E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.3. Üreticilik , E3.5. Açık Fikirlilik, E3.11. Özgün Düşünme
69	s.83	EĞİLİMLER E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.3. Girişkenlik, E2.5. Oyun severlik, E3.3. Yaratıcılık, E3.11. Özgün Düşünme	EĞİLİMLER E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.3. Girişkenlik, E2.5. Oyun severlik, E3.3. Üreticilik , E3.11. Özgün Düşünme
70	s.91	EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E1.5. Kendine Güvenme (Özgüven), E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.3. Yaratıcılık, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.8. Soru Sorma, E3.11. Özgün Düşünme	EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E1.5. Kendine Güvenme (Özgüven), E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.3. Üreticilik , E3.5. Açık Fikirlilik, E3.8. Soru Sorma, E3.11. Özgün Düşünme
71	s.96	EĞİLİMLER E1.1. Merak, E3.3. Yaratıcılık	EĞİLİMLER E1.1. Merak, E3.3. Üreticilik
72	s.99	EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.1. Uzmanlaşma, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.6. Analitik Düşünme, E3.8. Soru Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme	EĞİLİMLER E1.1. Merak, E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.1. Uzmanlaşma, E3.2. Odaklanma, E3.3. Üreticilik , E3.6. Analitik Düşünme, E3.8. Soru Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme
73	s.104	EĞİLİMLER E1.2. Bağımsızlık, E2.5. Oyun-severlik, E3.1. Uzmanlaşma, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme	EĞİLİMLER E1.2. Bağımsızlık, E2.5. Oyun-severlik, E3.1. Uzmanlaşma, E3.2. Odaklanma, E3.3. Üreticilik , E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

74	s.109	EĞİLİMLER E3.3. Yaratıcılık, E3.11. Özgün Düşünme	EĞİLİMLER E3.3. Üreticilik, E3.11. Özgün Düşünme
75	s.113	EĞİLİMLER E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E3.1. Uzmanlaşma, E3.3. Yaratıcılık, E3.6. Analitiklik, E3.7. Sistemati Olma, E3.10 Eleştirel Bakma, E.3.11 Özgün Düşünme	EĞİLİMLER E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E3.1. Uzmanlaşma, E3.3. Üreticilik, E3.6. Analitiklik, E3.7. Sistemati Olma, E3.10 Eleştirel Bakma, E.3.11 Özgün Düşünme

**T.C. İNKILAP TARİHİ
VE ATATÜRKÇÜLÜK
DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMI (8. SINIF)
İNCELEME RAPORU**

MAYIS
2024

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (8. SINIF) İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı, haftada 2 saat olarak okutulması planlanmaktadır. Öğretim programı ve içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıda değerlendirme kısmında ve tabloda gösterilmiştir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Programın Felsefesi ve Amaçlar

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Temel Felsefesi ve Özel Amaçları” altında yer alan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı’nın özel amaçlarının önceki programla genelde aynı olduğu görülmektedir. Örneğin önceki programda ilk amaç: “1. Atatürk’ün askerlik ve devlet adamlığı yetenekleri ile inkılapçı niteliklerini öğrenerek onun kişilik özelliklerini örnek almaları (2028, s.8)” iken yeni programda “1. Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün hayatının dönüm noktalarını anlayıp kişiliğini tanıyarak onu kendilerine rol model almalarıdır (s.5)”. Yeni programda Atatürk’ün örnekliliği rol modellik şeklinde güçlendirilmiştir. Bu benzerlik diğer maddeler içinde geçerlidir. Önceki programda, “3. Türk Millî Mücadelesi ve inkılabının, millî ve evrensel özelliklerini kavramaları (s.8)” şeklinde ifade edilen amaç, yeni programda “4. Türk İnkılabının millî ve evrensel özelliklerine ilişkin çıkarım yapmaları (s.5)” şeklinde yazılmıştır. Bu durumda eğitim programının amaçlar bağlamında önemli bir değişiklik içermediği mevcut amaçları bazı ifade değişiklikleriyle ve becerileri ön plana çıkararak sürdürdüğü söylenebilir. Dolayısıyla Türkiye’nin yakın tarihine ışık tutan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin benzer amaçlar çerçevesinde öğretileceği öngörülebilir. Bu da değişim anlamına gelmemektedir.

Programda Değerler

Öğretim programında çıktıların beceri odaklı yazıldığı görülmektedir. Herhangi bir değere, bilgiye dair öğrenme çıktısı bulunmamaktadır. Değerlere genellikle “Öğretme-Öğrenme Uygulamaları” kısmında atıf yapılmaktadır. Bu uygulamalar ise “öneri” niteliğindedir (s.5). Diğer bir deyişle değer ve bilgi aktarımı öğretmenlerin inisiyatifine bırakılmıştır. “Ortak metinde” değerler detaylı açıklanmış olsa bile değer öğretimi önceki programlarda olduğu gibi rastgele koşullara bırakılmıştır. Öğrenme çıktılarının değerler dikkate alınarak yazılması da gereklidir.

Becerilerin yanı sıra öğrencilerin hangi değer ve bilgileri kazanması gerektiği de öğrenme çıktıları üzerinden programda netleştirilmelidir. Aksi takdirde, yeni “Maarif Modeli” çerçevesinde sunulan beceri ve değerler alanda karşılık bulmayacak ve mevcut uygulamalar devam edecektir. Yeni Maarif Modeli kapsamında hazırlanan 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı, içerikleri ve önerileriyle literatür üzerinden elde edilen ideal uygulamaları toplamış görünmektedir. Programın, ideal tarih öğretmenlerine ve hazırlanış şekli yüksek, farklı becerileri geliştirmeye açık öğrencilere göre hazırlandığı söylenebilir. Aynı şekilde programın içerdiği beceri, değerlerin ders kitaplarına yansıtılması da kitap yazarlarının bakış açısına bırakılmıştır denebilir.

Önceki programda kazanımlar içinde yer alan milli ve manevi değerlerin aktarımında kullanılabilecek ve yeni nesillere güçlü rol modeller sunabilecek “Kût’ül Amâre Zaferi, Fahrettin Paşa ve Medine Müdafaası” gibi konulara öğrenme çıktıları yer verilmemiştir. Bunun yerine programda “zenginleştirme” başlığı altında araştırılması önerilmiştir. Sonuç olarak, ünite bilgisi içinde değerler zikredilmiş olsa da değer eğitimi beceri odaklı öğretim programı içinde kaybolup gitmektedir.

Programın Kapsayıcılığı

Program kapsayıcı bir nitelik arz etmemektedir. Önceki programda sınırlı oranda yer alan kadınların tarihi tecrübelerine ilişkin kazanımlar bu programda tamamen çıkarılmıştır. Kapsayıcılık, uygulamalar kısmında öneri boyutunda bırakılmıştır. Kapsayıcılığa ilişkin uygulamalar, değerlerde olduğu gibi kitap yazarlarının ve öğretmenlerin farkındalıkları ile sınırlı kalacağı benzetilmektedir. Bu durumda öğrenme çıktıları tarihteki kadınların da tecrübelerini içerecek şekilde yeniden güncellenmelidir.

Programın Pedagojik Boyutu ve Uygulanabilirliği

Programda “Öğretme-Öğrenme Yaşantıları” altında bulunan “Temel Kabuller” kısmında öğrencilerin önceki eğitim sürecinde kazanmış olduğu bilgi ve becerilere atıf bulunmaktadır. Bu kısımda programı hazırlayanların bu kabulleri çok yüksek tuttuğu fark edilmektedir. Bahsi geçen kabullerin genelinde, öğrencilerin ele alınan konu ile ilgili bilgilere sahip olduğu varsayımı yer almaktadır. Bu yaklaşım pedagojik değildir. Öğrencilerin konularla ilgili bilgileri unutmuş olabilecekleri, önceki dönemde tarih derslerine ilgisiz olabilecekleri gibi faktörler de dikkate alınmalıdır ve öğrenme çıktıları bu bağlamda güncellenmelidir. Geçmişle ele alan ve soyut bir niteliğe sahip olan tarih konularına ilişkin bilgilerin kolaylıkla unutulma riski bulunmaktadır. Öğrenme çıktılarının idealize edilmiş öğrenci profili üzerinden yazıldığı anlaşılmaktadır. Her ne kadar programda farklılaştırma, zenginleştirme gibi

bölümleri üzerinden öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına dikkat çekilse de bu aşamada da inisiyatif dersin öğretmenine bırakılmaktadır. Programın uygulanabilirliği öğretmenlerin ufkuyla, bakış açısıyla, değer anlayışıyla sınırlanmaktadır. Bu durumda programın felsefi, yaklaşımı, MEB'in sunduğu maarif modeli arka plana düşmektedir.

Programda sadeleştirilmek amacı güdülmüş fakat öğrenme çıktıları daha kapsamlı ifade edilmiştir. Bu da programın anlaşılabilirliğini ve uygulanabilirliğini zorlaştırmaktadır. Örneğin: "İTA.8.1.2. Çocuk, komutan ve devlet adamı olarak Atatürk'ün hayatına ilişkin oluşturduğu özgün ürünleri paylaşabilme (s.14)" şeklinde ifade edilen çıktıda öğrencinin Atatürk'ün hayatını çocukluğu, komutanlığı ve devlet adamlığı üzerinden değerlendirebilmesi gerekmektedir. Bu da bilgi birikimi ve tecrübeleri bakımından 8. sınıf öğrencisi için kolay olmayacaktır. Öğretmenlerin bu çıktıyı gerçekleştirme de aynı şekilde zor olacaktır. Unutulmamalıdır ki, ne yapacağını tam olarak anlamayan bireyler ya bir şey yapmayacaktır ya da bildiğini yapacaktır. Program genel anlamda sahadaki gerçekleri ve hitap ettiği öğrencilerin yaşını dikkate almadan hazırlanmıştır denebilir. Aynı zamanda 2 saatlik bir ders içinde öğrencilerin ve öğretmenlerin beceri temelli uygulamalar üzerinden beklenen öğrenme çıktılarını gerçekleştirme hiç kolay değildir. Programın bilgi, beceri ve değerleri kapsayacak şekilde daha sade öğrenme çıktıları sunması anlamlı ve uygulanabilir olacaktır. Literatürdeki ideal yaklaşımlar gerçekle örtüşmediğinde, sahada bir şeylerin değişebileceğini düşünmek doğru değildir. Uygulama ortamında sade, net ve ufuk veren bir yaklaşım daha fazla fayda sağlama potansiyeline sahiptir. Bu çağdaş eğitim yaklaşımlarından uzaklaşmak anlamına gelmemektedir. Bilakis çağdaş eğitim yaklaşımlarını sahadaki gerçekler ışığında düzenleyerek uygulanabilir hale getirmektir. Uygulanamayan idealler, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında ulaşılmak istenen hedeflere Türk neslini taşımayacaktır.

Sonuç olarak yeni 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı, öğretim felsefesi ve amaçları bakımından önemli bir değişiklik ortaya koymamaktadır. Sadece alan, kavram ve dijital beceriler bağlamında güncelleme yapılmıştır.

Sıra No	Sayfa	Tespit Edilen Hata	Öneri
1.	Sayfa 3-4	“İçindekiler” bölümünün “1.1. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Temel Felsefesi ve Özel Amaçları” ifadesi derse yöneliktir.	İlgili ifade “T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Temel Felsefesi ve Özel Amaçları” şeklinde programı temel alacak şekilde değiştirilmelidir.
2.	Sayfa 4	Bilimsel bilgi ve teknolojinin sürekli ve hızlı bir dönüşüm gösterdiği teknoloji çağında, zamana uyum sağlamak açısından genç nesillerin bilim ve teknolojiyi etkili bir şekilde kullanabilecek ve daha ileri seviyelere taşıyabilecek birikime sahip bireyler olarak yetiştirilmeleri önemlidir. Çağdaş eğitim anlayışı bu nedenle bilginin yanı sıra becerileri, millî ve manevi değerleri içselleştiren, toplumsal olayları farklı yönleriyle ele alabilen, problem çözebilen, kendine güvenen, güçlü iletişime sahip, etkin ve üretken bireyler yetiştirmeye odaklanır. Giriş cümlesinin bilimsel bilgi ve teknolojinin hızla gelişmesiyle başlaması uygun değil.	Çağdaş eğitim anlayışı, bilginin yanı sıra becerileri, millî ve manevi değerleri içselleştiren, toplumsal olayları farklı yönleriyle ele alabilen, problem çözebilen, kendine güvenen, güçlü iletişime sahip, etkin ve üretken bireyler yetiştirmeye odaklanır. Bilimsel bilgi ve teknolojinin sürekli ve hızlı bir dönüşüm gösterdiği teknoloji çağında, zamana uyum sağlamak açısından genç nesillerin bilim ve teknolojiyi etkili bir şekilde kullanabilecek ve daha ileri seviyelere taşıyabilecek birikimle yetiştirilmeleri önemlidir. Bundan dolayı çağdaş eğitim anlayışı çok boyutlu bir içeriğe sahiptir.
3.	Sayfa11	“1.6. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı'nın Tasarımı” altında değerle ilgili “İnsani değerlerle birlikte millî ve manevi değerleri ifade eder.” açıklaması yer almaktadır.	Bu ifadedeki “insani değerler” doğru bir kullanım değildir. Çünkü milli ve manevi değerler de insanidir. Bundan dolayı “evrensel değerler” ifadesi tercih edilmelidir.

4. Sayfa 14 I. ÜNİTE MUSTAFA KEMAL'İN HAYATI
Bu ünite de öğrencilerin XIX. yüzyıl sonu ve XX. yüzyıl başında Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu duruma etki eden siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmeleri inceleyerek Millî Mücadele'ye kadar uzanan sürecin temelleri hakkında bilgi edinmeleri hedeflenmiştir.
ÖĞRENME ÇIKTISI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ
İTA.8.1.1. Mustafa Kemal'in doğduğu dönemde Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu siyasi, sosyal ve ekonomik durumu neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme
a) Mustafa Kemal'in doğduğu dönemde Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu siyasi, sosyal ve ekonomik duruma ilişkin koşulları inceler.
b) Mustafa Kemal'in doğduğu dönemde Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu siyasi, sosyal ve ekonomik durumu kendi cümleleriyle yeniden ifade eder.
- Ünite girişinde, XIX. yüzyıl sonu ve XX. yüzyıl başında Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu durumla ilgili hedef cümlesi bulunmaktadır. Fakat "Mustafa Kemal'in doğduğu dönem" olarak öğrenme çıktısı yazılmıştır. Çıktılara "XIX. yüzyıl sonu ve XX. yüzyıl başında Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu duruma etki eden siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmeleri analiz edebilme" gibi bir öğrenme çıktısı eklenmesi uygun olur.
5. Sayfa 14 İTA.8.1.2. Çocuk, komutan ve devlet adamı olarak Atatürk'ün hayatına ilişkin oluşturduğu özgün ürünleri paylaşabilme
- Programı sadeleştirmek adına yazılan çok kapsamlı öğrenme çıktıları pedagojik açıdan uygun olmayabilir. "Çocuk, komutan ve devlet adamı olarak Atatürk'ün hayatı" ifadesi yerine bu dönemlere ait daha spesifik çıktılar belirlemek uygun olacaktır.

6.	Sayfa 20	<p>Temel Kabuller</p> <p>Öğrencilerin sanayi inkılabı, sömürgecilik, milliyetçilik kavramlarına ilişkin temel bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir.</p> <p>Öğrencilerin, XX. yüzyıl başında Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu ekonomik durum ve siyasi parçalanmanın önüne geçmek adına yaptığı çalışmalar hakkında bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.</p> <p>Öğrencilerin, Osmanlı Devleti'ne komşu devletler ve Osmanlı coğrafyasını jeopolitik açıdan daha önemli hale getiren boğazlar, deniz ve kara bağlantıları vb. özellikleri hakkında bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.</p> <p>Öğrencilerin, Osmanlı Devleti'nin XIX-XX. yüzyıllar içerisinde girdiği savaşların etkisiyle değişen siyasi ve toplumsal yapısı hakkında bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.</p> <p>Öğrencilerin, Birinci Dünya Savaşı'nın Osmanlı Devleti açısından yarattığı siyasi ve ekonomik sonuçlar hakkında bilgi sahibi olduğu kabul edilmektedir.</p>	<p>8.sınıf öğrenciler için bu tür temel kabuller çok yüksek tutulmuş. Bu ancak lise öğrencisi için düşünülebilir. Bundan dolayı temel kabuller kısmının genel anlamda sadeleştirilmesi ve daha gerçekçi kabullerin yazılması uygun olacaktır. Özellikle ilkokul çağında öğrencilerin soyut düşünme becerilerinin sınırlı olduğu varsayılırsa pek çok kavram ve bilgiyi tam olarak kavrayamadıkları düşünülebilir.</p> <p>Örneğin, “Öğrencilerin, Osmanlı Devleti'nin XIX-XX. yüzyıllar içerisinde girdiği savaşların etkisiyle değişen siyasi ve toplumsal yapısı hakkında bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir” yerine “Öğrencilerin, Osmanlı Devleti'nin XIX-XX. yüzyıllar içerisinde girdiği savaşlar ve siyasi olaylar hakkında bilgi sahibi oldukları kabul edilmelidir.” denebilir. Çünkü değişen siyasi ve sosyal yapı hakkında bilgi sahibi olmak oldukça kapsamlı bir bakış açısı gerektirmektedir.</p>
----	----------	--	---

7.	Sayfa 23	FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme Öğrencilerin Fahrettin Paşa ve Medine Müdafaası hakkında araştırma yapmaları istenebilir. Öğrencilerin Kût'ül Amâre zaferi hakkında araştırma yapması istenebilir. Öğrencilerden Birinci Dünya Savaşı kahramanlarından biri hakkında biyografik çalışma yaparak sunmaları istenebilir. Öğrencilerin Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda yer aldığı cephelerden Kafkas Cephesi, Kafkas İslam Ordusu ve Bakû'nün Ermeni işgalinden kurtarılması konusunu araştırıp sunmaları istenebilir.	Programda konuyu zenginleştirme bakımından öneri olarak sunulun yandaki olaylar, öğrenme çıktısı olarak programa eklenmelidir. Çünkü bu tür olaylar, öğrencilere milli ve manevi bakış açıları sunacaktır. Öneri şeklinde bırakıldığında öğretmenlerin ya da kitap yazarlarının bu tür konuları ele almaları sınırlı olacaktır. Örneğin, " Birinci Dünya Savaşı kahramanlarının tutum ve davranışlarını analiz edebilme " gibi çıktılar eklenebilir.
8.		Değerlerin eksikliği	Öğrenme çıktılarında milli, manevi ve evrensel değerlere yer verilerek değer eğitimi bireysel tercihlere bırakılmamalıdır.
9.		Kapsayıcılık	Yeni programın toplumun farklı unsurlarını kapsayacak şekilde yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir. Önceki programda çok sınırlı olan tarihteki kadınlara ilişkin kazanımların programdan çıkarılması ve bunun da aynı şekilde uygulayanların tercihine bırakılması uygun bir yaklaşım gibi görünmüyor.
10.		Programın uygulanabilirliği	Programın pedagojik ve uygulanabilirlik düzeyi yeniden gözden geçirilmelidir. Özellikle öğrencilerin yaşları ve hazır bulunuşlukları dikkate alınmalıdır.

**DİN KÜLTÜRÜ VE
AHLAK BİLGİSİ DERSİ
4, 5, 6, 7, 8. SINIFLAR
ÖĞRETİM PROGRAMI
İNCELEME RAPORU**

MAYIS
2024

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ 4, 5, 6, 7, 8. SINIFLAR ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ 4. SINIF ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan 4. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı haftada 2 saat olarak okutulması planlanmaktadır. Öğretim programı ve içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Sıra No	Sayfa, Paragraf, Satır	Tespit Edilen Hata	Öneri
1.	Sayfa 6	Programın “dinden öğrenme” ve “din hakkında öğrenme” yaklaşımları dikkate alınarak hazırlandığı belirtilmektedir. Dolayısıyla dine, kültürel bir yaklaşım dikkat çekmekte ve dini sevdirmenin, hayata aksettirmenin geri planda kalması akla gelmektedir.	Özellikle programda 6. sınıfa kadar Hz. Peygamberin hayatından hiç söz edilmediği görülmektedir. Çocukların hayatlarına intibak etmesi için öncelikle sevmeleri gerekmektedir. Bu nedenle Hz. Peygamberin hayatının rol model olması açısından daha küçük yaşlardan itibaren kronolojik olarak değil sosyal hayat bağlamında anlatılması yerinde olacaktır.
2.	Sayfa 17	Söz konusu sayfada öğrenme çıktısı olarak, “Dkab.4.1.4. İslam’a göre helal ve sağlıklı beslenmenin önemi konusunda bilgi toplayabilme” ifadesi yer almaktadır. Öğrenme çıktısının alt maddelerinde de helal ve sağlıklı beslenme vurgusu yapılmaktadır. Ancak helalin anlaşılması için haram kavramına vurgu yapılmamıştır. Sadece 19. sayfada, “Helal ve haram kavramları ele alınır.” şeklinde değerler kapsamında harama kısa bir vurgu yapılmaktadır.	Söz konusu ünitenin öğrenme çıktıları arasına helalle birlikte haram kavramına da yer verilmeli, ünitenin anahtar kavramları arasında haram da yer almalıdır. Herhangi bir kavramın öğretiminde söz konusu kavram içeriğine dahil olanla-olmayan, örnek olanla-örnek olmayan durumların birlikte ele alınması öğrenmeye ve öğrenmenin kalıcılığına katkı sağlayacaktır.

3. Sayfa 17-19 4. sınıfın “Günlük Hayat ve Din” adlı birinci ünitesinde öğrenme çıktılarından bir tanesi İslam’ın temizliğe verdiği önemi gözleme dayalı tahmin edebilme” şeklinde verilmektedir. Öğrenme çıktısının alt maddelerinde (s. 17) ve öğrenme öğretme uygulamalarında (s. 19) temizlik tam anlamıyla bedensel-maddi temizlikle ilişkilendirilmektedir.
4. Sayfa 22-23 Sınıf “Allah Sevgisi” ünitesinin 3 numaralı öğrenme çıktısı, DKAB.4.2.3. Dua etme ihtiyacı hakkında düşünebilme” şeklindedir ve 23. Sayfada adı geçen dersin öğretme-öğrenme uygulamalarına yer verilmektedir. Bu noktada bir eksiklik dikkat çekmektedir. Burada ifade edilen şekliyle üzerinde durulan yalnızca sözlü duadır. Yani duanın tek boyutundan bahsedilmektedir.
4. sınıf öğrencileri de olsa duanın yalnızca sözde kalmaması gerektiği, insanın fiilleriyle de duada bulunabileceği vurgulanmalıdır. Örneğin çocukların da ön bilgileri olduğu düşünülerek yağmur duası hatırlatılabilir. “En güzel yağmur duası ağaç dikmektir.” şeklinde bir slogan üzerinden önce ağaç dikmenin sonrasında elleri açarak sözlü dua etmenin en etkili dua yöntemi olduğu pekala bu sınıf düzeyinde aktarılabilir. Ders kitaplarına kaynaklık edecek öğrenme öğretme uygulamaları arasına bu durum eklenmelidir.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ 5. SINIF ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan 5. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim haftada 2 saat olarak okutulması planlanmaktadır. Öğretim programı ve içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Sıra No	Sayfa, Paragraf, Satır	Tespit Edilen Hata	Öneri
1.	Sayfa 41	“Allah İnancı” ünitesinin içeriği ve kapsamı gayet güzel sınırlandırılmış görünmektedir. Öğrenme-öğretme etkinlikleri detaylandırılırken “kendisinden ve çevresinden hareket ederek insanların bir yaratıcıya ihtiyaç duyduğunu fark etmesi” vb. vurgular yapılmaktadır. Bu noktada temel öğretim ilkelerinden “yakından uzağa”, “hayatilik/yaşama yakınlık” vurgusu önem arz etmektedir. Okulun bulunduğu coğrafya, bölgenin yaşam koşulları vb. hususlar göz önüne alınarak öğrenciyi kuşatan maddi çevrenin öğrenme-öğretme sürecine dahil edilmesi sürece katkı sağlayacaktır.	Öğrenme öğretme etkinliklerinde “yakından uzağa”, “hayatilik/yaşama yakınlık” ilkelerine öğretim programında vurgu yapılabilir. Öğrencilerin ve sürece rehberlik eden öğretmenin evrendeki düzen, Allah’ın varlığı ve birliği inancına yönelik örnekleri bu ilkeler doğrultusunda belirlemelerine özellikle vurgu yapılmalı.
2.	Sayfa 43	“2. ünite olan “Namaz” ünitesinin değerler çerçevesine “öz denetim” değerinin dahil edilmediği dikkat çekmektedir. Halbuki 43. sayfada “Bu değerlendirme sonucunda öğrenciler namaz ibadetinin öz denetim sahibi (D3.2) ve istikrarlı olmayı D12.3) sağladığı hakkında çıkarımda bulunur.” Şeklinde bir yargı yer almaktadır.	Sayfa 43’te Değerler arasında D3. Öz denetim eklenmeli.

3. Sayfa 48 “Kur’an-ı Kerim” ünitesinin anahtar kavramları arasında “vahiy” kavramının yer almadığı görülmektedir. Söz konusu kavramın 5. sınıf düzeyinde verilmesinin eğitsel bir sakıncası olmadığı tam aksine Kur’an ve vahiy ilişkisinin din eğitimi sürecinin en başından itibaren verilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.
5. Sınıf düzeyinde öğrencinin vahiy kavramını öğrenmesi, Kur’an-ı Kerim’in vahiy ürünü olmasının ne anlama geldiğini kavraması yerinde olacaktır. Dolayısıyla 6. sınıfta verilmesi planlanan vahiy kavramının 5. sınıftan itibaren Kur’an’ın vahiy ürünü olması şeklinde verilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.
4. Sayfa 49 “Kur’an-ı Kerim” ünitesinin 5. 3. Öğrenme çıktısında, “Kur’an-ı Kerim’in ana konuları bölümlere ayrılarak tasnif edilir. İnanç, ibadet, ahlak, sosyal hayat ve kıssalar olarak listelenir. İnanç, ibadet, ahlak, sosyal hayat ve kıssalar Kur’an’ın ana konuları olarak ayrıntıya girilmeksizin açıklanır.” denmektedir.
5. 3. Her ne kadar Kur’an’ın ana konuları arasında yer alan inançların bir alt başlığı olarak değerlendirilebilirse de Kur’an’ın ana konuları arasında yer alan “Kıyamet, ölüm sonrası ve ahirete ilişkin durumlar” öğretim programında vurgulanmalıdır. Ayrıntıya girilmeden Kur’an’ın ana konuları arasında “inançlar” yer almaktadır şeklinde bir yaklaşımdan kaçınılmalıdır.
5. Sayfa 51 5. sınıf 4. ünite kısmında peygamber kıssalarına yer verilmektedir. Burada eğitime peygamber kıssalarının anlatılması söylenmektedir.
- Peygamber kıssalarının tamamı bu yaş için uygun olmayabilir. Kıssaların yaşa ve gelişim düzeyine uygun olmayan kısımları eğitime belirtilmelidir.
6. Sayfa 53 “Peygamber Kıssaları” ünitesinin yalnızca bir öğrenme-öğretme etkinliğinde Hz. Nuh, Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa ve Hz. Meryem’in kıssalarına Kur’an-ı Kerim’den ayetler ışığında temas edilmesi istenmektedir. Söz konusu üniteye 12 ders saatinin tahsis edilmesi, öğrencilerin adı geçen kıssaları yorumlama, sentezleme boyutuyla ele almaları için yeterli görünmemektedir.
5. sınıf 4. ünitesi olan “Peygamber Kıssaları” için ayrılan süre artırılmalı ya da öğrenme çıktılarıyla öğrenme-öğretme etkinliklerinde sınırlamaya gidilmelidir.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ 6. SINIF ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan 6. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı haftada 2 saat olarak okutulması planlanmaktadır. Öğretim programı ve içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Sıra No	Sayfa	Tespit Edilen Hata	Öneri
1.	Sayfa 59	“Peygamber ve ilahi kitap inancı” ünitesinin içeriğinde “suhuf” kavramına yer verilmediği 4-8 DKAB öğretim programında farklı sınıf düzeylerinde de benzer şekilde suhuf kavramının yer almadığı dikkat çekmektedir. İnsanlık tarihinin belirli periyotlarında bazı Peygamberlere sayfalar şeklinde vahiy gönderildiği bilgisi faydalı olacaktır.	“Suhuf” kavramının ünite içeriğinde yer alması önerilmektedir.
2.	Sayfa 60	1. 3. Numaralı öğrenme çıktısında “Kur’an-ı Kerim’in son ilahi kitap, Hz. Muhammed’in (sav) son peygamber olduğu anlatılır.” denilmektedir. Vahiy zincirinin Kur’an’la, Peygamberlik silsilesinin Hz. Muhammed’le (sav) tamamlanması arasındaki ilişki, Kuran mesajının bugüne kadar korunması ile ilişkilendirilebilir.	Kur’an-ı Kerim’in tahrif olmamış bir kitap olması, son ilahi kitap olması ve Hz. Muhammed’in (sav) son Peygamber oluşuyla öğrenme çıktısında ilişkilendirilebilir.
3.	Sayfa 64	“Ramazan ve Oruç” ünitesinin 6. 2. 3. öğrenme çıktısında “ Oruç ibadetinin insana kazandırdıklarını yapılandırabilme” denilmektedir. Öğrenme çıktısının alt başlıkları yanı sıra sayfa 64’teki öğrenme-öğretme etkinliklerinde günümüzün değerleri aşındırma da en etkin sosyal olgu olan tüketim değinilmemesi Ramazan ayı ve oruç ibadetinin gerek insanın gerekse tüketim alışkanlıklarına olumlu etkisine vurgu yapılmaması bir eksiklik olarak durmaktadır.	Ramazan ve Oruç ünitesinin öğrenme çıktıları arasında “Tüketim çılgınlığı ve olumsuz etkilerine yer verilmeli, Ramazan ayı ve oruç ibadeti konuyla ilişkilendirilmelidir.

4. Sayfa 64 Öğrenme çıktılarında ya da öğrenme öğretme etkinlikleri bölümünde Ramazan ayı boyunca ve oruç ibadeti kanalıyla hatırlanan, etkin kılınan değerler olarak sabrı, istikrarı, dayanışmayı, cömertliği Ramazan ayı sonrasında da devam ettirme yaygınlaştırma vurgusu yapılmamıştır. Ramazan ayı boyunca ve oruç ibadeti kanalıyla hatırlanan, etkin kılınan değerler olarak sabrı, istikrarı, dayanışmayı, cömertliği Ramazan ayı sonrasında da devam ettirme yaygınlaştırma vurgusu öğrenme çıktılarına ya da öğrenme öğretme etkinlikleri bölümüne eklenmelidir.
5. Sayfa 69 “Ahlaki Davranışlar” ünitesinde doğru sözlü olmak, merhametli olmak, sorumluluk almak ve vatanseverlik ahlaki değerleri konu içeriklerinde yer almaktadır. Sayfa 69’da 6. 3. 3. Numaralı öğrenme çıktısında sorumluluk alma değerinin öğrenme öğretme etkinlikleri üzerinde durulmaktadır. 4-8 DKAB öğretim programları incelendiğinde 4. Sınıf düzeyinde “Haklar ve Sorumluluklar” isimli ünite de sorumluluk değeri detaylı bir şekilde işlenmişti (s. 37). Elbette öneme binaen her sınıf düzeyinde de sorumluluk değerine ve farklı boyutlarına temas edilebilir. Ancak bireyselleşmenin, kibrin, egoizmin ve narsizmin yaygınlık kazandığı bir sosyal iklimde dört sınıf düzeyinde de tevazu (alçakgönüllülük) gibi bir değere yer verilmemesi dikkatlerden kaçmamaktadır. Sorumluluklar üzerine farklı iki sınıf düzeyinde yapılan bu kadar güçlü vurgu, postmodern pedagojinin modern eğitime getirdiği disiplin ve kontrol odaklı eğitim eleştirisini haklı çıkarmaktadır. Tevazu (alçakgönüllülük) değeri öğretim programında kendisine daha çok yer bulmalıdır. Yalnızca 7. sınıf “Hac ve Kurban” ünitesinde bir defa “mütevazılık” vurgusu (s.85) yeterli görünmemektedir. Söz konusu değer 4 ve 5. sınıflarla birlikte öğretim programında yer bulması tavsiye edilmektedir.
6. Sayfa 66 “Ahlaki Davranışlar” ünitesinde disiplinler arası ilişkiler başlığı altında yalnızca sosyal bilgiler dersi ile bağlantı kurulduğu görülmektedir. Dürüstlük, gazilik, şehitlik, vatanseverlik gibi değerlerin yer aldığı bir ünite de seçme, örnek metinler konusunda ve ayrıca dramatisasyonlar, sahnelenebilecek piyesler konusunda Türkçe dersiyle de ilişki önerilmelidir.

7.	Sayfa 71 ve 92	Programda Hz. Peygamberin hayatı daha çok kronolojik olarak ve tarihsel bağlamda ele alınmaktadır.	Yaşa ve gelişim düzeylerine uygun olarak Hz. Peygamberin hayatından örnek davranışlar, modeller her sınıfa uygun şekilde üniteler içerisinde yer verilebilir.
8.	Sayfa 72	6. sınıf için planlanan üniteye yalnızca Hz. Muhammed'in peygamberlik öncesi yaşamı görülmektedir (Peygamberliğinden Önce Hz. Muhammed-6.4). Bir sene için yalnızca bu bilgi ile yetinilmesi doğru olmayabilir.	Hz. Muhammed'in Peygamberlik öncesi yaşamının tek başına bir senede çıktı olarak yeterli olmadığı söylenebilir. Bu üniteye Hz. Muhammed'in peygamberlik sonrası öğretileri ile eşleştirilerek de düzenlenebilir. Buna sahabe gençlerin bu öğretilerle paralel yaşantılarından örnekler sunmak da eklenebilir.
9.	Sayfa 73	DKAB.6.4.1 numaralı öğrenme çıktısında şu türden iddialı bir cümle yer almaktadır. "Öğrencilerin elde ettiği bilgiler çerçevesinde dönemin koşullarını dinî, siyasi, sosyal ve ekonomik açılardan uzmanlaşarak (E3.1) karşılaştırması için öğrencilere grup çalışması yaptırılabilir." 6. sınıf düzeyinde bir öğrencinin dönemin dini, siyasi, sosyal ve ekonomik durumunu bir uzman yeterliğinde karşılaştırmalı bir tarzda yapmasını beklemek ve istemek afaki, muğlak bir yaklaşım demektir.	Söz konusu ifade ya tamamen çıkartılmalı ya da öğrenci gelişim düzeyine uygun bir tarzda düzenlenmelidir.
10.	Sayfa 74	Adı geçen sayfada 6. 4. 3. numaralı öğrenme öğretme uygulamasında Peygamberimizin hılfüfudulda bulunuşu "Muhammed'in (sav) gençlik dönemi incelenir. Hz. Muhammed'in (sav) Hılfüfudul'a katılması, Kâbe hakemliği ve Hz. Hatice ile evliliği hakkında bilgi verilir." şeklinde sınırlı değerlendirilmektedir.	Hz. Muhammed'in (sav) peygamberlikten önce dahil olduğu bu erdemliler topluluğuna, farklı dini inançlardan insanlarla da adalet üzere birliktelik kurabileceği; adaletin bir hak olduğu ve herkesten adil olmaları beklentisi içerisinde olmanın önemine vurgu yapılarak konunun ders kitaplarına bu şekilde yansıtılması sağlanabilir.

11. Sayfa 77 “Kültürümüzdeki Dini Motifler” ünitesinde öğrenme çıktısı olarak, “DKAB.6.5.1. Geleneğimizde, edebiyatımızda ve musikimizde dinin izlerini özetleyebilme” vurgusu yapılmaktadır ve öğretim öğrenme uygulamalarında “Öğrencilerin dinin edebiyat üzerindeki etkisini fark etmesi amacıyla Ahmed Yesevi, Mevlana, Hacı Bektaş Veli, Yunus Emre gibi kişilerin eserlerinden onların seviyesine uygun çeşitli örnekler verilir (OB9).” denilmektedir. Yakın dönem edebiyatından Cahit Zarifoğlu, Sezai Karakoç gibi edebiyatçılardan örneklere temas edilmediği görülmektedir. Kültür vurgusu nedeniyle örneklerin asırlar öncesiyle sınırlı tutulduğu görülmektedir. Oysa yaşayan kültür diye bir kavramsallaştırma mevcuttur. Eser ve ürünleriyle daha hayattayken yakın dönemde örnek çalışmalar yapmış, ülkeye ve insanına değer katmış, kültürel kimlik inşası süreçlerine katkı sunan insanlar da eğitime konu edilmelidir.
- Eserlerinde kültürel referans değerlere yer verilen Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu gibi yakın dönem edebiyatçılarının isimleri de öğrenme öğretme uygulamalarında anılarak, seçkin dizelerinin ders kitaplarına yansıtılması sağlanmalıdır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ 7. SINIF ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan 7. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı haftada 2 saat olarak okutulması planlanmaktadır. Öğretim programı ve içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Sıra No	Sayfa	Tespit Edilen Hata	Öneri
1.	79	7. sınıf DKAB öğretim programının “Kader İnancı”, “İslam Düşüncesinde Yorumlar”, “Yaşayan Dünya Dinleri” gibi temel İslami ilimler yanı sıra, mezhepler tarihi, dinler tarihi gibi farklı ilmi disiplinlerin sahasına giren soyut yönü ağır basan ve öğretmenin alan yeterliliklerinden doğrudan etkilenen içerikler barındırması çok dikkat çekmektedir. 8. sınıf DKAB ders içeriğinin 7. sınıfa nazaran daha hafif yoğunlukta olması, öğretim programı konu dağılımlarının 8. sınıfta öğrenci üzerindeki sınav baskısını gözetilen bir bakış açısıyla hazırlandığı izlenimi doğurmaktadır.	7. sınıf ve 8. sınıf DKAB ders içerikleri tekrar gözden geçirilmelidir. “Melek ve Ahiret İnancı” konusunun 7. sınıfa alınması nispeten sorunun çözümüne katkı sağlayabilir.
2.	79	Kader inancı konusu öğrencinin sahada araştırma yaparak ilgili kavramları doğru içeriklerle elde edebileceği bir içeriğe sahip değildir. Kavram ağırlıklı eğitimler için bilinen en etkili strateji, kavramsal çerçeveye sahip bir öğretmen tarafından yanlış ve eksik öğrenmelere engel olmak için yapılan “Sunuş Yoluyla” öğretim stratejisidir. Öğretmen merkezli bir öğretim stratejisi olsa da bu tür konuların öğretiminde hala kullanılması gereken bir strateji olduğu göz ardı edilmemelidir.	Her ne kadar kavramsal becerilere “tümdengelim” yazılmışsa da öğretim programında kader inancıyla ilgili kavramsal çerçevenin öğretiminde öğretmenin sunuş yoluyla öğretim stratejisine ağırlık vermesine mutlaka vurgu yapılmalıdır.

3. 80 “Kader İnancı” ünitesinin öğrenme kanıtları (Ölçme ve Değerlendirme) bölümünde grupla öğrenme tekniklerinden “zıt panel” önerilmektedir. 4-8. DKAB öğretim programında yalnızca bu konuda “zıt panel” tekniğine yer verilmiş olması dikkat çekmektedir. Öğretim İlke ve Yöntemlerinin özellikle grupla öğretim teknikleri için önemli ilkelerden bir tanesi, öğretmenin ilgili tekniğin hususiyetlerine, uygulama aşamalarına, imkan ve sınırlılıklarına hakimiyeti olarak vurgulanır. Kader inancı, insanın fiillerinden sorumluluğu, ecel (ki bu konuya çocuk ölümleri, deprem, sel gibi doğal afetlerde ölümler; savaşlarda kıtlıklarda can veren masum insanlar) vb. gerçekten kelami arka planı olan bir öğrenme alanı. Öğrencilerden bir grubun soru soran diğer bir grubun cevap veren olduğu zıt panel gibi bir grupla öğrenme etkinliğinde gelebilecek kontrol dışı sorular, sınıf ve gelişim düzeyinin üstünde itikadi-kelami problemler gündeme gelebilecektir.
4. 81 7. sınıf 1. ünite olarak belirlenen “Kader İnancı” ünitesinin Öğretme-Öğrenme Yaşantıları bölümü, Ön Değerlendirme Süreci başlığında ön öğrenmeleri ölçmek için öğrencilere “Kader mahkumu” ifadesinin yöneltmesi önerilmektedir. Uygulama süreçlerinde öğrenciler arasında ebeveynleri ıslahevlerinde olan ve bu ifadeyi çevrelerinden sıkça duyan çocukların olumsuz ifadelere veya algılamalara neden olması durumu ortaya çıkabilir.
- Zıt panel önerisi kaldırılmalı ya da söz konusu grupla öğretim tekniğinin olası sınırlılıkları hakkında not düşülmeli.
- Ön öğrenmeleri ölçmek amacıyla öğrencilere özellikle şarkı sözlerinde veya film repliklerinde geçen “kader, felek” gibi meşhur ifadelerden bildikleri sorulabilir. “Kadere küsmek” veya “kadere küfretmek” ifadeleri de tercih edilebilir veya ifade tamamen kaldırılabilir.

5. 84 “Hac ve Kurban” ünitesinin öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri arasında Kâbe’ye ve Hz. İbrahim’e özel bir içerik konması bir eksiklik olarak dikkat çekmektedir. Öğrencilerin gelişimsel düzeyi göz önüne alınca Hz. İbrahim’in tevhidin sembolü olarak önem ve değeri, dini kimlik oluşturma noktasında örnekliği öğretim programında yer bulursa iyi olacaktır. Kabe tarihinin ve simgesel değerinin de benzer şekilde içerikte yer alması uygun görünmektedir.
6. 85 “Hac ve Kurban” ünitesinin 7.2.2. numaralı öğrenme çıktısı, “Kurban ibadetini yapılandırabilme a) Kurban ibadetiyle Hz. İsmail kıssası arasında nedensel ilişki ortaya koyar. b) Kurban ibadeti hakkında temel İslam kaynaklarından elde ettiği bilgilerden hareketle uyumlu bir bakış açısı geliştirir.” Bu öğrenme çıktısıyla nasıl bir bağlantı kuruldu ki bir tevhid eylemi olan Hac ve onun bir rüknü olan Kurban’ın öğretme öğrenme etkinliklerinde “Alevilik Bektaşilikteki kurban tıglama duasına yer verilir.” denmektedir? Kaynaklarda geçtiği şekliyle söz konusu duâda, “... **er Hak Muhammed Ali kabul eyleye lillahil Fatih**”¹ gibi Hac ve Kurban gibi tevhidin sembolü ibadetin ruhuna ters ifadeler mevcuttur. Dersin öğrenme çıktısı ve bağlamla ilgisi olmayan bu cümle öğretim programından çıkartılmalıdır. Ya da söz konusu dua bir sonraki “İslam Düşüncesinde Yorumlar” ünitesinin Alevilik Bektaşilik ile ilgili temel kavram ve erkânlar hakkında bilgi toplayabilme” şeklindeki 7. 3. 4. öğrenme çıktısı ile ilişkilendirilebilir (s. 89)
7. 91 DKAB.7.3.4 başlığında tamamen Alevilik ve Bektaşilik üzerinde durulduğu görülmektedir ve önceki başlıklardaki ele alış biçiminde diğer tasavvufi yorumlara genel değinildiği hâlde Alevilik-Bektaşilik’e ayrı bir bahis açıldığı görülmektedir. İslam düşüncesindeki yorumlara eşit düzeyde yer ayrılmadığı izlenimi uyanmaktadır. Tüm tasavvufi yorumlara eşit düzeyde yer ayrılmalı ve her birine dair unsurlara yer verilerek bunun din içi çoğulculuk boyutu vurgulanmalıdır.

1 Yıldız, Harun (2019). “Anadolu Alevî-Bektaşî İnanç Dünyasında Kurban Anlayışı ve Kurbanla İlgili Ritüeller”, Alevilik-Bektaşilik Araştırmaları Dergisi, Sayı:20, s. 135-152.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ 8. SINIF ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan 8. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı haftada 2 saat olarak okutulması planlanmaktadır. Öğretim programı ve içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Sıra No	Sayfa	Tespit Edilen Hata	Öneri
1.	98	“... öğrencilerin dünya üzerinde farklı dinlerin varlığını bir olgu olarak kabul etmesi ve sosyal farkındalığının gelişmesi (SDB2.3) hedeflenir. Bu bilgilerden yola çıkılarak öğrencilerin bu dinlerin mensuplarını anlayabilmesi, onlara saygı duyabilmesi (D14.3) ve toplum kurallarıyla ilgili bir anlayış geliştirmesi sağlanır (D11.2).” şeklinde bir ifade ile “din hakkında öğrenme” modelinin uygulandığı görülmektedir. Öğretim programında “dinden öğrenme” modeli ile birlikte “din hakkında öğrenme”ye geçildiği de anlaşılmaktadır. Üstelik 7. sınıf gibi ergenliğe geçiş aşamasında programda bu konuya yer verilmesi ve bunun “din hakkında öğrenme” modeli üzerinden ele alınması gençlerin inanç sorgulamaları yapabileceği bir dönemde kendi inancına olan aidiyet duygusunu yitirmekle sonuçlanabilecektir.	“Din hakkında öğrenme” modeli ile uyumlu olarak “yorumlayıcı yaklaşım” gibi farklılıkları ele alırken kendi inancını belirginleştirme, kendi inancının farklılıklar arasındaki yerini konumlandırabilme gibi bir yöntemle İslam’ın yaşayan dünya dinlerine göre konumu netleştirilebilecek ve gençlerin inanç aidiyetleri pekiştirilebilecektir. Neticede öğretim programının “dinden öğrenme” boyutu da bulunmaktadır ve deklare edilmiştir.
2.	99	7. sınıf DKAB öğretim programı taslağıyla ilgili yapılan değerlendirmede ders içeriğinin 8. sınıf DKAB ders içeriğine nazaran ağır olduğu, itikadi-kelami, dinler ve mezhepler tarihi gibi farklı disiplinlerle ilişkili konulara 7. sınıf düzeyinde daha çok yer verildiği tespiti yapılmıştı. Bir de din eğitimi açısından melek ve ahiret inancının kader inancından daha önce eğitime konu edilmesinin uygun olacağı belirtilmişti.	“Melek ve Ahiret İnancı” konusunun 7. sınıfa alınması ve “Kader İnancı” konusunun 8. sınıfa aktarılması önerilmektedir.

- 3. 99** “Melek ve Ahiret İnancı” ünitesinin değerler basamağında yalnızca sorumluluk değerine yer verilmektedir. Melek inancı kapsamında insanın tüm eylemlerini kaydeden yazıcı meleklerle tanışacak olan ve dünya hayatının anlamsız olmadığı, ahirette hesap verme bilincinin farklı yönleriyle ele alınacağı ahiret inancı kapsamında “öz denetim” değerine temas edilmemesi gözden kaçmamaktadır.
- “Melek ve Ahiret İnancı” ünitesinin Değerler basamağında “öz denetim” değerine de yer verilmeli öğrenme öğretme uygulamalarında bu değere vurgu yapılmalıdır. Sorumluluk bir değer olarak daha çok dışarıdan bir kaynağın baskısıyla ödev ve görev bilinci algısı yaratırken öz denetim, kişinin bizzat kişilik ve karakter merkezli içsel dinamiklerle, kendi davranışlarına sınırlar çizmesi anlamına gelmektedir. Aralarındaki bu nüansın kaçırılmaması iyi olacaktır.
- 4. 99** Öğrenci gelişim düzeyleri ve konu ilişkileri göz önüne alındığında öğretim programı taslağında özellikle alan becerileri kapsamında afaki, ayakları yere basmayan kayıtlar düşüldüğü görülmektedir. “Melek ve ahiret” inancı ünitesinde de alan becerileri kapsamında “SBAB16. Eleştirel Sosyolojik Düşünme” yer almaktadır. Konuyla ne türden bir irtibat kuruldu ve öğrencinin söz konusu alan yeterliliğiyle ilgili ne türden bir kabul söz konusudur?
- Ders içerikleriyle ilişkilendirilen alan yeterlilikleri uyum içerisinde olmalı, öğretim programı bu konuda öğrenci ve öğretmenler için yeterince açıklamada bulunmalıdır.
- 5. 101** “Melek ve Ahiret İnancı” ünitesinin 2. öğrenme çıktısıyla ilgili oluşturulan öğrenme öğretme uygulamaları arasında Fâtır suresi 18. ayette olduğu gibi pek çok ayette vurgulanan ahirette kimse- nin bir başkasına ait günah yükünü sırtlanamayacağı hakikati vurgulanmamış görünmektedir. söz konusu ayet şu şekildedir. “Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez. Günah yükü ağır gelen kimse onun taşınması için yardım çağrısında bulunsa -çağrılan yakını bile olsa- o yükten hiçbir şeyi başkası üzerine alamaz.”
- “Melek ve Ahiret İnancı” ünitesinin 2. öğrenme çıktısıyla ilgili oluşturulan öğrenme öğretme uygulamaları arasında mutlaka Kur’an bütünlüğü içerisinde vurgulanan şu husus yer almalıdır: “Kimse bir başkasının günah yükünü sırtlanamaz. Vevle ki bir yakını dahi olsa.” Konuya ilişkin bir ayet verilerek ders kitaplarında bu hususa yönelik içerik oluşturulması sağlanabilir.

6. 105

İslam'ın en temel inanç esaslarından olan zekât ve İslam'ın sosyo-ekonomik dünya görüşünün temel taşlarından olan sadaka, öğretim programı taslağına mekanik bir dille yansıtılmış görünmektedir. Fakir kelimesi kullanılmaktan kaçınılmış onun yerine ihtiyaç sahibi ifadesi kullanılmıştır. Şartlarını taşımadığı halde devlet yardımı da alan zekat da kovalayan o kadar insan varken fakir demekten kaçınmak neden? Çünkü kime sorsan ihtiyaç sahibi olabilir. Hâlbuki ki İslam hukukunda zekat ve sadaka söz konusu olduğunda fakir ve miskin kavramlarına başvurulur. Fakir nisab miktarı mala sahip olup fazlasına sahip olmayan kişi, miskinse hiçbir mal varlığı olmayan anlamındadır. Her biri ile ilgili ayrı zekat ve sadaka hukuku işletilir. "Tüketebildiğin kadar değerlisin, tükettiğin kadar insansın" motosunun hakim olduğu tüketim çağında İslam'ın zekat ve sadaka yaklaşımıyla panzehir olabileceği bu sorunu yaşanan hayatla ilişkilendirmeden yine deskriptif (betimleyici) bir tarzda ele almak

"Zekat ve Sadaka" ünitesinin öğrenme çıktılarının öğrenme öğretme uygulamalarına fakir-miskin ayrımı, İslam'da gerçek fakirin kim olduğu, zekatın fakir ve miskinlerin zengin malı üzerinde hakkı olduğu vb. hususlar ayetlerle belirtilmelidir. Bu sayede ders kitabı hazırlayan komisyonlar yönlendirilmiş olurlar. Örnek vermek gerekirse. Bakara Suresi 273. ayet bir fakir tanımlı yapmaktadır: "Sadakalarınızı, kendilerini Allah yoluna adayıp yeryüzünde dolaşamayanlara, hayalarından dolayı, kendilerini tanımayanların zengin saydıkları yoksullara verin. **Onları yüzlerinden tanırsın, insanlardan yüz­süzlük ederek bir şey istemezler.** Sarfettiğiniz iyi bir şeyi Allah şüphesiz bilir." Yüzsüzlük edemeyen insanlardan istemekten haya eden muhtaçları aramamızı ister Allah. Zekat ve sadaka gibi çağcıl problemlere çare olabilecek ibadetlerin sosyal ve küresel sorunlarla ilişkilendirilmesi de etkili bir din eğitimi için önem arz etmektedir. Değerler eğitimi açısından en etkili öğrenme alanlarından bir tanesi olarak ders kitaplarına zengin içeriklerin yansıtılması öğretim programının ihmal etmemesi gereken bir durumdur.

7. 107

“Din ve Sosyal Hayat” ünitesinin değerler havuzu oldukça geniş tutulmuş görünmektedir. **“D1. Adalet, D2. Aile Bütünlüğü, D5. Duyarlılık, D9. Merhamet, D13. Sağlıklı Yaşam, D17. Tasarruf, D18. Temizlik, D20. Yardımseverlik”**

Eğitim süreci bilişsel, duyuşsal ve beceri temelli ilerlerken değerler de ihmal edilmemelidir. Öğretim programı taslağında değerlerin ilk defa bu yoğunlukta bir ünite de yer bulduğu görülmektedir. 12 saat tahsis edilmiş bir ünite de içeriğin tüm boyutlarıyla etkili bir biçimde öğrenme öğretme sürecine tabi kılınması çok mümkün görünmemektedir.

“Din ve Sosyal Hayat” ünitesinin değerler eğitimi ayağı gözden geçirilmelidir.

SAYFA KAYDI OLMASIZIN ÖĞRETİM PROGRAMI TASLAĞININ GENELİNE YÖNELİK TESPİT VE ÖNERİLER

Sıra No	Tespitler	Öneriler
1	Dijital okuryazarlık becerisine yönelik öğrenme-öğretme uygulamalarında tüm ünitelerde yalnızca sure-dua ezberleri için Diyanet İşleri Başkanlığı Genel Ağ Sitelerine bağlanmak önerilmiştir. Bu durum günümüz dijital dünyasında bir becerinin kazandırılması için oldukça yetersiz görünmektedir.	Dijital okuryazarlık becerisine yönelik ihtiyaç günümüzde yalnızca sure-dua dinleme ile sınırlandırılmamalıdır. 4-8. sınıf düzeyinde olması sebebiyle özellikle namaz ve oruç konuları olmak üzere öğrencilerin sorular yönelteceği konular için Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu'nun fetvalarını bulma-okuma becerisi de eklenmelidir. Kader inancı ve diğer dinlere yönelik görüşler için de benzer platform önerileri ile öğrencilerin Dijital okuryazarlık becerileri desteklenmelidir. Son olarak mahremiyet konusunda da dijitalleşme süreçlerine vurgu yapılabilir. Bu noktada web verilerinin (görseller de dahil) kolay erişilebilirliği ve manipüleyle açık oluşu öğrenciye görelilik ilkesiyle bağlantılı olarak programa (yalın ve sade de olsa) eklenebilir.

**ORTAOKUL
PEYGAMBERİMİZİN
HAYATI DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI
İNCELEME RAPORU**

MAYIS
2024

ORTAOKUL PEYGAMBERİMİZİN HAYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan Ortaokul Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı 4 yıl okutulmaktadır. Öğretim programı ve içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Eklenmesini istediğimiz yerler kırmızı ile gösterilmiştir.

Sıra No	Sayfa	Tespit Edilen Hata	Öneri
1.	Sayfa 24	Öğretme ve öğrenme uygulamalarında Peygamberimizin hayatında tatbik ettiği adaba uymanın kazancı ve fazileti ifade edilmemiş.	Peygamberimizin temizlik, yeme, içme gibi adabına uyararak bir müminin günlük sıradan adet ve işlerinin ibadete dönüşmesi vurgulanır.
2.	Sayfa 29	“Aile Hayatında Peygamberimiz” temasında öğretme ve öğrenme uygulamalarında ahirete iman ile ilişki kurulmamıştır.	Bu bölümde Peygamberimizin sosyal hayatının bir kesiti olan aile hayatı hakkında bilgi edinirken bunun İslamiyet’teki ahiret inancı ile ilişkilendirilerek anlatılması istenir. Böylece İslam dinindeki aile kavramının ulviyeti ve değerinin anlaşılması sağlanır.
3.	Sayfa 32	“Gençlik Yıllarında Peygamberimiz” temasında öğretme ve öğrenme uygulamalarında eklenmesi gereken konular var	Bu bölümde Peygamberimizin gençliğinde Hira Mağarası’na çekilmesi olayı üzerinden İslam dininde arınma için uzlet ve inzivanın önemine değinilir. Farklı İslam büyüklerinin nefis muhasebesi bağlamında Peygamberimizin bu uygulamasını örnek alan hayat hikayeleri anlatılır.
4.	Sayfa 36	“Peygamberimizin Çevresindeki Gençler” temasında öğretme ve öğrenme uygulamalarında eklenmesi gereken konular var	Yine bu bölümde İslam dininde gençlik döneminde ibadet ve kulluğun kıymet ve önemi vurgulanır. Bununla ilgili bazı hadisler paylaşılır. İslam alimlerinin bu bağlamda kaleme aldıkları metinlerden de zenginleştirme yapılır.

5. Sayfa 40 “Rehberim Peygamberim” temasında öğretme ve öğrenme uygulamalarında eklenmesi gereken konular var
- Bu bölümde Peygamberimizin Allah’a olan bağlılığı ile ilgili çözümlenmeler yapılır. Tevhit hakikatinin izah ve ispatı için Peygamberimizin hadislerinden yola çıkarak kabul görmüş İslam alimlerinin eserlerinden alıntılar yapılır. Namaz ibadetinin manası ve önemi, Peygamberimizin namazla ilgili hassasiyeti üzerinden değerlendirilir. Peygamberimizin hayatı üzerinden şükür ve kanaat hasletleri anlatılır.
6. Sayfa 44 “Toplumsal Hayatta Peygamberimiz” temasında öğretme ve öğrenme uygulamalarında eklenmesi gereken konular var
- Peygamberimiz ve sahabelerin arasındaki kardeşlik, uhuvvet, tesanüt ve isar hasletleri işlenir. Bir gazada şehit olmak üzere olan yaralı sahabelerin su ihtiyacı konusunda birbirlerini kendilerine tercih etmeleri gibi örnekler verilir.
7. Sayfa 47 Hicretten Önce Peygamberimiz temasında öğretme ve öğrenme uygulamalarında eklenmesi gereken konular var
- İsra ve miraç olaylarının mahiyeti ve neticesinin üzerinde durulur. Ayrıca hicretin sebepleri ve Allah katındaki kıymeti anlatılır. Bugünün dünyasında hicret nasıl olur sorusunun cevabı hadislerin rehberliğinde verilmeye çalışılır.
8. Sayfa 51 “Peygamberimizin Mekkeli Arkadaşları” temasında öğretme ve öğrenme uygulamalarında eklenmesi gereken konular var
- Peygamberimizin hayatında, İslam dininde son derece önem verilen doğru sözlü olmak hadisler eşliğinde anlatılır. Sahabelerden Hz. Ebubekir üzerinden de örnek verilir.

9. Sayfa 55 “Rehberim Peygamberim” temasında öğretme ve öğrenme uygulamalarında eklenmesi gereken konular var
- Peygamberimizin hayatından hareketle sabır kavramı üçe ayrılır. Önce Peygamberimizin Allaha kulluk görevinin icrasında sabretmesine ait örnekler verilir. Sonra günahlardan kaçması, yani takvasını anlatan örnekler verilir. En sonda ise, etrafındaki musibet ve belalara karşı nasıl büyük bir sabır gösterdiği hayatından örneklerle anlatılır. Yine bu bölümde sadakanın çeşitleri anlatılarak Peygamberimizin hadisleri üzerinden mal mülk dışında nelerin sadaka olduğu hakkında bilgi verilir.
10. Sayfa 59 “İlim Hayatında Peygamberimiz” temasında öğretme ve öğrenme uygulamalarında eklenmesi gereken konular var
- Peygamberimizin hadislerinden yola çıkılarak İslam dininde ilim talebelerine verilen önem anlatılır. Özellikle Allah’ı tanıma ve bilme ilminin en yüksek bir ilim olduğu hadislerle desteklenir. Fen bilimi derslerinin eğitici ile ilişki kurulursa bu ilim sınıfına gireceği açıklanır.
11. Sayfa 70 “Rehberim Peygamberim” temasında öğretme ve öğrenme uygulamalarında eklenmesi gereken konular var
- Peygamberimizin hayatından ve hadislerden yola çıkarak duanın bir ibadet olduğu, dua ibadetinin kavli ve fiilî olarak ikiye ayrıldığı anlatılır. Gayret ve çalışmanın fiilî bir dua olması, kişinin elinden gelen her şeyi yaptıktan sonra kavli dua ile Allah’a teslim olması ve tevekkül etmesi gerektiği vurgulanarak Peygamberimizin hayatından hem Mekke hem de Medine döneminden örnekler verilir.

12.

**ORTAÖĞRETİM
DİN KÜLTÜRÜ
AHLAK BİLGİSİ
(9-10-11-12. SINIFLAR)
ÖĞRETİM PROGRAMI
İNCELEME RAPORU**

**MAYIS
2024**

ORTAÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ AHLAK BİLGİSİ (9-10-11-12. SINIFLAR) ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Yeni Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) Öğretim Programının felsefesi, içeriği ve bileşenlerine yönelik nokta belirleme şeklindeki hata ve bunların düzeltilmesine yönelik öneriler şeklinde bir liste yapılmayacaktır. DKAB programının geneline yönelik ana hatlarıyla değerlendirmede bulunulacaktır. Bu değerlendirmeler genel anlamda önceki programlara göre bu programın güçlü yönlerine yönelik olacaktır. Bazı somut önerilerde de bulunulacaktır.

1. Ortaöğretim DKAB programı MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü tarafından 2022 yılında Türkiye’de yaklaşık 120 bin lise öğrencisine yapılan ve öğrencilerin DKAB dersinde neler öğrenmek istediklerine yönelik kapsamlı bilimsel araştırma sonuçlarından istifade edilerek hazırlanmıştır. Bu kapsamda bu araştırmada gençlerin merak edip önceki programda olmayan ünite ve konular yeni müfredata dahil edilmiştir. Yeni müfredatın içerik açısından % 30 civarında bir değişim olduğu söylenebilir.
2. Ortaöğretim “DKAB Programının Temel Felsefesi ve Özel Amaçları” başlığı ile alt başlıklar kurgusal olarak isabetli değildir. Ayrıca temel felsefesi ve temel yaklaşımı başlıklarını ayırmak doğru gözüküyor. Temel felsefesinde yazılan bilgiler daha çok okullarda din ve ahlak öğretimini temellendirmeye ilişkin yazılmış.
3. Dinde ailenin önemini vurgulamak için DKAB programlarında ilk defa 12. sınıfta “Din ve Aile” başlığı ile müstakil bir ünite başlığına yer verilmiştir. Bu önemli bir gelişmedir. Bu konunun sadece bir ünite ile sınırlandırılmaması, değerler eğitimi esas alınarak aile ile ilişkili kavramların programın geneline yayılması beklenebilir.
4. Öğretme ve öğrenme çıktıları başlığı altında sistematik olarak her üniteye yönelik seçilen ayetlerle konunun ilişkilendirilmeye çalışılması da önceki programlara göre önemli gelişmelerden biridir. Böylelikle Kur’an’ı merkeze alan bir İslam öğretimi konusunda bir adım atılmıştır.
5. Programın temel felsefesi başlığı altındaki şu ifadenin revize edilmeye ihtiyacı var: “İnsanın varoluşsal ihtiyaçlarının başında anlam arayışı gelir. Bu ihtiyacın karşılanmasında en büyük desteği geleneksel dinî kurumlar ve toplum sunmak-

tadır.” Cümlesindeki **geleneksel dini kurumlar** sınırlandırması yanlış anlaşılmalara müsait. Bu çerçevede geleneksel kelimesi çıkarılmalıdır.

6. Öğretme-öğrenme uygulamaları başlığındaki

“Bu stratejiler kapsamında kullanılacak öğretim yöntem ve teknikleri (anlatım, tartışma, örnek olay, problem çözme, yaratıcı drama, bireysel çalışma, grup çalışması, beyin fırtınası, gösteri, soru cevap, benzetim, eğitsel oyunlar, altı şapkalı düşünme, sözlü tarih, yerel tarih, müze gezisi, proje vb.) kullanılmalıdır.” **Cümlesinde anlatım bozukluğu var.**

7. Genel değerlendirme anlamında “Öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri ile birlikte düşünüldüğünde eski müfredatta kazanıma karşılık gelen yükler yaklaşık %200 oranında artmıştır.” Bu sadeleştirmenin ruhuna aykırıdır. Ancak bu aşamada düzeltilmesi mümkün değildir. Bu tespit konunun kayda girmesi ve gelecek yenilemelerde dikkate alınması için yapılmıştır.

8. Yeni müfredat felsefesinde DKAB dersine özel alan becerilerinin olmaması sebebiyle kavramsal becerilerin uygunluğu yeteri kadar sağlanamamıştır. Bu yeni müfredat açısından din öğretiminin teknik yönden ihmal edildiğinin göstergesidir. Ancak şu aşamada yapılacak bir değişim gözüküyor. Kayıt amacıyla yapılan bir tespittir.

9. Ahiret inancı hakkında programda müstakil bir ünitenin yer almaması eksiklik olarak değerlendirilebilir. Ahiret inancı hakkında daha kapsamlı bir üniteye, müfredatta ve farklı konular anlatılırken ilişkilendirilmesi düşünülebilir.

10. EDE modeli programlarda en azından desimaller yoluyla görünür hale getirilmiştir. Fakat insan profilinin DKAB (9-12. sınıflar) müfredatında karşılığının tam olarak nerede olduğu belli değildir. İnsan profili için de EDE modelinde olduğu gibi, programlarda daha görünür hale gelmesi için bir yol aranabilir.

11. Gençlik döneminin dini gelişim açısından oldukça çalkantılı bir dönem olduğu ve yine günümüz gençlerinin sorgulayıcı tavrı düşünüldüğünde din ve inançla ilgili meselelerin daha derinlemesine açıklanması gerekebilir. Bu doğrultuda “**İnançla İlgili Meseleler**”, “**Güncel Dini Meseleler**”, “**Kader, İrade ve Sorumluluk**” gibi ünitelere ve öğrenme çıktılarına diğer ünitelere oranla biraz daha fazla zaman verilebilir.

**TEMEL DİNİ BİLGİLER
DERSİ (9. SINIF)
ÖĞRETİM PROGRAMI
İNCELEME RAPORU**

MAYIS
2024

TEMEL DİNİ BİLGİLER DERSİ (9. SINIF) ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan Temel Dini Bilgiler Dersi (9. Sınıf) Öğretim Programı ve içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Genel Değerlendirme:

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan Temel Dini Bilgiler Dersi (9. Sınıf) Öğretim Programı genel hatlarıyla güzel hazırlanmıştır. Bununla birlikte ünite ve konuların çok fazla seyreltilmesi, konuların yeterince anlaşılabilmesi riskini de beraberinde getirmektedir. Örnek olarak İbadetler Ünitesi'nde yer alan namaz ve diğer ibadetler, bu haliyle ancak yüzeysel verilebilecektir. Ayrıca iman, ibadet ve ahlak konuları yanında, Müslümanın hayatın tüm alanlarında kulluk bilinciyle hareket etmesini sağlayan muamelat konularına da öz bir şekilde yer verilebileceğini düşünmekteyiz. İkinci ünitenin başlığının yeniden düşünülmesi gerekmektedir. Zira yaratılışın gayesinin Kur'an-ı Kerim'de açıkça "ibadet/kulluk" olduğu ifade edilmektedir. İman ise doğrudan yaratıcının bizden inanmamızı istediği hususlardır. İman esaslarının en başında da elbette ki Allah'a iman esasını yer alır. Temel dini konularla ve özellikle ibadetlerle ilgili uygulamalara programda daha fazla yer verilmesi tavsiye edilir. Ahlak Ünitesi'nde Peygamberimiz, Sahabe-i Kiram ve İslam büyüklerinin güzel ahlaki vasıflarına ve örnek oluşlarına değinilmediği görülmüştür. Özellikle 9. sınıf öğrencilerinin yaşının pedagojik açıdan bu tür örnekler üzerinden konuları özümsemeye çok daha uygun olduğu düşünülmektedir.

Sıra No	Sayfa, Paragraf, Satır	Tespit Edilen Eksikler	Öneriler
1.	Sayfa 11	Öğrencilerin, hem evrenin hem de insanın bir yaratıcısının olduğunu ve bir amaç üzere yaratıldığını; Allah'a (cc), evrene ve diğer insanlara karşı bazı sorumluluklarının bulunduğunu bildikleri kabul edilmektedir.	Öğrencilerin, hem evrenin hem de insanın bir yaratıcısının olduğunu ve bir amaç üzere yaratıldığını; Allah'a (cc), evrene ve diğer insanlara karşı bazı sorumluluklarının bulunduğunu bildikleri kabul edilmektedir.
2.	Sayfa 13	TDB.9.1.3. Evrendeki işleyiş ve düzenden hareketle Allah'ın (cc) varlığına ve birliğine ulaşmak için tümevarıma dayalı akıl yürütme a) Evrendeki işleyiş ve düzeni gözlemler. b) İnsan ve evren arasındaki ilişkiyi bulur. c) Allah'ın (cc) sonsuz kudret ve ilminin evrendeki yansımalarıyla ilgili genellemeler yapar.	TDB.9.1.3. Evrendeki işleyiş ve düzenden hareketle Allah'ın (cc) varlığına ve birliğine ulaşmak için tümevarıma dayalı akıl yürütme a) Evrendeki işleyiş ve düzeni gözlemler. b) İnsan ve evren arasındaki ilişkiyi bulur. c) Allah'ın (cc) sonsuz kudret ve ilminin evrendeki yansımalarıyla ilgili genellemeler yapar. TDB.9.1.4. Tevhide dair bazı âyet ve hadisler ışığında, tüm-dengeleme dayalı istidlal metodunu kullanarak Allah'ın (cc) varlığına ve birliğine ulaşma a) Evrendeki işleyiş ve düzeni gözlemler, evrenin bütününde var olan özelliklerin fertlerine de teşmil edildiğini anlar. b) Evren ve insan arasındaki ilişkiyi bulur. c) Tevhidin temel ilkelerinin evrendeki yansımalarını, Allah'ın (cc) ilim ve kudretinin sonsuzluğunu kavrar.
3.	Sayfa 13	Gaşiye Sûresi'nin 17-20. ayetleri	Ğaşiye Sûresi'nin 17-20. ayetleri
4.	Sayfa 14	Mü'minûn Sûresi'nin 14	Mü'minûn Sûresi'nin 12-14.

5.	Sayfa 14	Mü'minûn suresinin 14 ve Zümer suresinin 6. ayetlerinden yararlanılarak ... insanın anne rahminde geçirdiği evreler ile insanın oluşumu hakkında edinilen bilgiler arasında bağ kurulur.	Mü'minûn Suresinin 12-14. ve Zümer suresinin 6. ayetlerinden yararlanılarak insanın yaratılışı , anne rahminde geçirdiği evreler ile insanın oluşumu hakkında edinilen bilgiler arasında bağ kurulur.
6.	Sayfa 14	Bu süreç sonunda öğrenciler insanın ve evrenin Allah (cc) tarafından bir amaç için yaratıldığı; insanın diğer insanlara, evrene ve Allah'a (cc) karşı sorumlulukları olduğu çıkarımını yapar.	Bu süreç sonunda öğrenciler insanın ve evrenin, Allah (cc) tarafından bir amaç için yaratıldığı; insanın diğer insanlara, evrene ve Allah'a (cc) karşı sorumlulukları olduğu çıkarımını yapar.
7	Sayfa 14	Verilen örneklerden hareketle öğrenciler kendi duygularında ne gibi değişiklikler meydana geldiğini fark eder.	Verilen örneklerden hareketle öğrenciler kendi duygu ve düşüncelerinde ne gibi değişiklikler meydana geldiğini fark eder
8	Sayfa 14	İnsanın Allah (cc) ile ilişkisinin .. ibadet, dua ve tövbeyle sağlanabileceği belirtilir.	İnsanın Allah (cc) ile ilişkisinin iman , ibadet, dua ve tövbeyle sağlanabileceği belirtilir.
9	Sayfa 14	Ölçme ve değerlendirme sürecinde Allah'ın (cc) ve insanın tanınmasına yönelik olarak doğru-yanlış soruları, insan ile Allah (cc) arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik olarak ise açık uçlu sorular kullanılabilir.	Ölçme ve değerlendirme sürecinde Allah'ın (cc) ve insanın tanınmasına yönelik olarak doğru-yanlış sorular , insan ile Allah (cc) arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik olarak ise açık uçlu sorular kullanılabilir.
10	Sayfa 15	Rum Sûresi'nin	Rûm Sûresi'nin
11	Sayfa 15	Al-i İmran Sûresi'nin	Âl-i İmrân Sûresi'nin
12	Sayfa 15	Al-i İmran Sûresi'nin 190-191. ..Ayetlerinden hareketle	Âl-i İmrân Sûresi'nin 190-191. ve Bakara Sûresi'nin 164. âyetlerinden hareketle
14	Sayfa 15	Fatır Sûresi'nin	Fâtır Sûresi'nin
15	Sayfa 15	Mü'min Sûresi'nin	Mü'min Sûresi'nin
16	Sayfa 17	Anahtar Kavramlar ahiret, ihsan, ikrar, iman, İslam, kader, kaza, Kelime-i Şehadet, Kelime-i Tevhid, melek, peygamber, tahkikî iman, taklidî iman, takva, tasdik	Anahtar Kavramlar Allah, ahiret, melek, kitap, peygamber, kader, kaza, İslam, iman, ihsan, ikrar, Kelime-i Şehadet, Kelime-i Tevhid, tahkikî iman, taklidî iman, takva, tasdik

17	Sayfa 17	Kelime-i Tevhit ve Kelime-i Şehadet	Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şehâdet
18	Sayfa 18	Öğrencilerin iman, İslam ve ih-san kavramları	Öğrencilerin İslam, iman ve ih-san kavramları
19	Sayfa 18	Kelime-i Tevhit ve Kelime-i Şehadet	Kelime-i Tevhit ve Kelime-i Şehadet
20	Sayfa 21	b) Niyet, ihlas, Kur'an ve sünnete uygunluğun ibadetin kabul şartlarından olduğunu bilir ve	b) Niyet, ihlas, Kur'an ve sünnete uygunluğun ibadetin kabul şartlarından olduğunu bilir ve
21	Sayfa 21	ç) İbadetleri; temel özellikleri, ... bireysel ve toplumsal faydaları açısından etiketler.	ç) İbadetleri; temel özellikleri, hikmetleri, bireysel ve toplumsal faydaları açısından etiketler.
22	Sayfa 21	Abdest, farz, ihlas, mekruh, niyet, sünnet, temizlik, vacip	Farz, vacip, sünnet, mekruh, temizlik, abdest, gusül, teyemmüm, namaz, zekat, oruç, hac, umre, kurban, niyet, ihlas
23	Sayfa 22	Kur'an ile sünnete	Kur'an ile sünnete
24	Sayfa 22	Bunlar arasında ilişkinin bulunduğunu ve herhangi birinin eksik olması durumunda ibadetin geçersiz olacağını kavrarlar. ... İbadetin kabul şartlarından olan sünnete uygunluk işlenirken süreklilik, kolaylık ve güç yetirebilme ilkelere dikkat çekilir. Öğrenciler konuyla ilgili öğrenmiş oldukları kavram ve ilkeleri kendi cümleleriyle özetlerler (OB1).	Bunlar arasında ilişkinin bulunduğunu ve herhangi birinin eksik olması durumunda ibadetin geçersiz olacağını kavrarlar. İbadetin kabul şartlarından olan sünnete uygunluk işlenirken süreklilik, kolaylık ve güç yetirebilme ilkelerine dikkat çekilir. Öğrenciler konuyla ilgili öğrenmiş oldukları kavram ve ilkeleri kendi cümleleriyle özetlerler (OB1).
25	Sayfa 23	Oruç ibadetinin ... kültürümüze yansımaları hakkında araştırma yapılması ve bu araştırmaların sınıfta sunulması sağlanır.	Oruç ibadetinin kültürümüze yansımaları, zekat ve fitre ibadetinin toplumsal faydaları hakkında araştırma yapılması ve bu araştırmaların sınıfta sunulması sağlanır.
26	Sayfa 24	İlgili ünite de İslam ahlakının konusu, amacı ve kaynaklarının verilen ayetler, hadisler ve konuyla ilgili bir metin üzerinden özetlenmesi	İlgili ünite de İslam ahlakının konusu, amacı ve kaynaklarının verilen ayetler, hadisler ve konuyla ilgili metinler üzerinden özetlenmesi

27	Sayfa 25	a) İslam ahlak ilkelerini içeren bir ayet, hadis veya metin üzerinden İslam ahlakının konusu, amacı ve kaynaklarıyla ilgili çözümlene yapar.	a) İslam ahlak ilkelerini içeren ayet, hadis veya metinler üzerinden İslam ahlakının konusu, amacı ve kaynaklarıyla ilgili çözümlene yapar.
28	Sayfa 25	Anahtar Kavramlar adabımuaşeret,	Anahtar Kavramlar âdâb-ı muâşeret,
29	Sayfa 27	...Kendini bilmeyi, gösteriş ve kibirden uzak durmayı; sade, sabırlı, saygılı, duyarlı ve yapıcı olmayı kapsayan mütevazılık değeri (D10.2) vurgulanır.	Peygamberimiz, -sallallahu 'aleyhi ve sellem- Sahabe-i Kiram ve İslam büyüklerinin güzel ahlaklarına dair bazı örnekler verilir. Kendini bilmeyi, gösteriş ve kibirden uzak durmayı; sade, sabırlı, saygılı, duyarlı ve yapıcı olmayı kapsayan mütevazılık değeri (D10.2) vurgulanır.

**TÜRK DİLİ VE
EDEBİYATI DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI
İNCELEME RAPORU**

MAYIS
2024

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı ve içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Sıra No	Sayfa, Paragraf, Satır	Tespit Edilen Eksikler	Öneriler
1.	Sayfa 18	12. sınıfta edebiyatın günlük yaşamla ilişkisini ön plana çıkararak yazar ve şairlerin eserlerine yer verilmesi dikkate alınmalıdır.	12. sınıflarda nelerin yapılacağı, kimlerin okunacağı kapalı kalmış. Genişletilebilir. Ayrıca 12. sınıflar genelde sınava çalıştığı için özellikle Cumhuriyet dönemi edebiyatı alt sınıflara da azar azar dağıtılabılır.
2.		Milli, manevi ve evrensel değer vurgusu sık yapılıyor, ama detaya girilmemiş.	Sıla-i rahim, anne baba hukuku, akrabalık bağları, ailenin önemi, samimiyet, şükretmek, tevekkül, sadakat, sabır, iyi niyet, yardımlaşma, dayanışma, milli birlik ve beraberlik, müsamaha, yaşlılara saygı, gençleri anlama, çocukların dünyası, demokrasi kültürü, çalışkanlık, hedef koyma, idealist olma, adanmışlık, cesaret gibi birçok değer öne çıkarılabilir.
3.		Birçok yerde öğrencinin dil bilgisi kurallarını bildiği kabul ediliyor, varsayılıyor. Fakat biz sahada dil bilgisi konusunda çok zorlanıyoruz. Öğrencide alt yapı sorunu oluyor.	Dil bilgisinin ihmal edilmemesi gerekir. Ya orta kısımda çok sıkı öğretilmeli ya da lisede daha fazla önem verilmelidir.

4. Müfredatta dinleme, izleme, okuma, yorumlama vb. öne çıkarılmış. Bunlar müfredatın güçlü yanlarıdır. Fakat özellikle kitaplar yazılırken seçilen metinlerin dışında **doyurucu bilgilere** de yer verilmeli. Mevcut ders kitapları bu konuda başarılı. Kitapta doyurucu konu anlatımı olmadığına yardımcı kitaplar almak zorunda kalınabiliyor. Yazılacak olan ders kitaplarında seçilen edebi metinlerin dışında doyurucu düzeyde konu anlatımı olmalıdır.
5. “Metin Tahlili” dersi veya uygulamasına dair yeterli yöntem, teknik ve edebi metin olmalı. Metinlerin nasıl tahlil edileceğine dair kitaplarda yönlendirmeler olmalı. Bu öğretim yılında seçmeli metin tahlili dersinin ders kitabı yoktu. ancak bu müfredatta metin tahlili öne çıkarılmış. Metin tahlili için yine ders kitaplarında doyurucu teorik bilgi olmalıdır. Tahlile müsait birçok farklı edebi türle kitaplar zenginleştirilmeli.
6. Özellikle mevcut hazırlık sınıflarının ders kitaplarının dizgi, tasarımı, metin seçimi konusunda başarısız olduğu görülmektedir. Hazırlık sınıflarının ders kitapları çok kalabalık. Puntoları küçük. Zor okunuyor. Resimleri yetersiz. Üst sınıfların kitapları gibi olmalıdır.

**ORTAÖĞRETİM
MATEMATİK
MÜFREDATI
İNCELEME RAPORU**

MAYIS
2024

ORTAÖĞRETİM MATEMATİK MÜFREDATI İNCELEME RAPORU

Yapılan incelemede 2024 Ortaöğretim Matematik Dersi Öğretim Programının, beceri temelli ve bütüncül bir eğitim yaklaşımı benimsediği görülmektedir. Bu yaklaşım, kavramsal beceriler, alan becerileri ve eğilimleri bir bütün olarak ele alarak matematik öğretiminin daha anlamlı ve kalıcı olmasını hedefliyor. Ancak, lise sonrası matematik eğitimi düşünüldüğünde problem yaratabilecek bölümler de içermektedir:

- **Üniversite Sınavlarına Uygunluk:** Program, üst düzey düşünme becerilerini ve problem çözme yeteneğini geliştirmeyi hedefliyor. Ancak, üniversite sınavları genellikle daha çok bilgiye dayalı sorular içeriyor. Bu durum, öğrencilerin sınavlara hazırlanma sürecinde zorlanmalarına neden olabilir.
- **Farklı Öğrenci Profilleri:** Program, bireysel farklılıklara saygı duyulmasını vurguluyor. Ancak, üniversitelerdeki matematik dersleri genellikle tek tip bir müfredat içeriyor. Bu durum, farklı öğrenme stilleri ve ilgi alanlarına sahip öğrencilerin derslerde başarılı olmasını zorlaştırabilir.
- **Matematiksel Altyapı:** Programda, bazı ileri düzey matematik konularına (örneğin integral hesabı) yer verilmiyor. Bu durum, üniversitede matematik ve mühendislik gibi alanlarda okumak isteyen öğrencilerin matematiksel altyapılarının eksik kalmasına neden olabilir. Liselerde türev ve integral konularını yeterince öğrenememiş öğrencilerin üniversitelerin birçok bölümünde birinci sınıfta ve devamında ikinci sınıfta aldıkları Kalkulus (Analiz) ve Diferansiyel Denklemler gibi derslerin geçemeyip okul uzattıkları konunun uzmanları tarafından bilinen bir husustur.

Genel anlamda felsefi temeller kısmında ifade edildiği gibi Allah'a iman değerinin güçlü bir delili olan evrendeki düzen ve sayısal dengelere daha açık vurgu yapılmalıdır. Örneğin aşağıda 1. bölümde hazırlık sınıfı 4. tema, geometrik şekiller içerisinde altın oran zenginleştirme olarak; 2.bölümde 11. sınıfta 2. tema zenginleştirme olarak, son olarak, 3. bölümde 12. sınıf 2. tema da köprü kurma olarak verilmiştir.

1

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme (*) Öğrencilerden düzgün sekizgen ve düzgün onikigenin inşasının nasıl yapılabileceğini araştırmaları istenir. Öğrencilerin yaptıkları araştırmalar ışığında ve öğretmen rehberliğinde düzgün sekizgen ve onikigeninin inşaları, matematiksel araçlar kullanılarak yapılır.

Öğrencilerin gruplar hâlinde veya bireysel olarak iki kenarının uzunluğu ve bir yüksekliği verilen üçgenin inşasını gerçekleştirmeleri sağlanır.

Öğrencilerden düzgün çokgenlerin ve üçgenlerin inşasına yönelik çalışmalar yapan Fârâbî gibi bilim insanlarını araştırarak ulaştıkları sonuçları sunmaları istenir.

(**) Öğrencilerin altın oran ile ilgili inşalar, Theodorus (Fiyodorus) çarkı ve altın spiral hakkında araştırmalar yaparak çalışmalarını özetleyen bir afiş hazırlamaları ve bu afişi sunmaları istenir. Araştırmalarını dijital ortamda yapmaları desteklenerek öğrencilerin dijital araçlarla iş görme becerilerinin geliştirilmesi sağlanır.

(*) Öğrencilerden hangi düzgün çokgenlerle düzlemin kaplanabileceğini araştırmaları istenir. Benzer şekilde kaplama türlerine ilişkin araştırmalar yaparak ulaştıkları sonuçları sunmaları, kaplamalarla özgün bir süsleme oluşturmaları ve ürünlerini sergilemeleri beklenir.

2

Zenginleştirme (*) Öğrencilerden düzgün sekizgen ve düzgün onikigenin inşasının nasıl yapılabileceğini araştırmaları istenir. Öğrencilerin yaptıkları araştırmalar ışığında ve öğretmen rehberliğinde düzgün sekizgen ve onikigeninin inşaları, matematiksel araçlar kullanılarak yapılır.

Öğrencilerin gruplar hâlinde veya bireysel olarak iki kenarının uzunluğu ve bir yüksekliği verilen üçgenin inşasını gerçekleştirmeleri sağlanır.

Öğrencilerden düzgün çokgenlerin ve üçgenlerin inşasına yönelik çalışmalar yapan Fârâbî gibi bilim insanlarını araştırarak ulaştıkları sonuçları sunmaları istenir.

(**) Öğrencilerin **altın oran** ile ilgili inşalar, Theodorus (Fiyodorus) çarkı ve altın spiral hakkında araştırmalar yaparak çalışmalarını özetleyen bir afiş hazırlamaları ve bu afişi sunmaları istenir. Araştırmalarını dijital ortamda yapmaları desteklenerek öğrencilerin dijital araçlarla iş görme becerilerinin geliştirilmesi sağlanır.

3

Köprü Kurma Referans fonksiyonlar ve polinom fonksiyonlar özelinde fonksiyonların grafik temsilleri bağlamında bir nokta civarındaki veya sonsuzdaki davranışları kavram haritasıyla belirlenebilir. Arşimet'in 2π sayısına olabildiğince yakın bir sayı elde etmek için yapmış olduğu çalışmalar hakkında tartışmalar yapılabilir. Öğrencilere grafik temsilleri verilen gerçek sayılarda tanımlı fonksiyonlarda fonksiyonun belirli bir nokta civarında aldığı değerleri belirlemeye neden ihtiyaç duyulabileceğine dair sorular sorulur. Gündelik dilde limit kelimesinin ne anlama geldiği hakkında tartışmalar yapılır. 0,9 gibi devirli ondalık gösterimler incelenerek öğrencilerin bir sayıya yaklaşma hakkındaki düşünceleri geliştirilebilir. Bu bağlamda farklı disiplinlerden örnekler (felsefede Zenon'un paradoksları, mühendislikte bir tahta köprünün üzerindeki yükün sınır değeri olması gibi) üzerinden limit fikrine duyulan ihtiyaç vurgulanır. Bu sayede ilk defa limit kavramını görececek olan öğrencilerin konuyla ilgili ön fikirler oluşturmaları desteklenir.

Fibonacci (Fibonaççi) dizisinin terimleri yazılarak ardışık iki terim arasındaki oranlar; elektronik tablo, hesap makinesi gibi uygulamalarla belirlenebilir. Böylelikle terimlerin değeri büyüdükçe bu oranın **altın oran**a yaklaştığının fark edilmesi sağlanır.

Aslında bu, “altın oranı kavrar.. .” şeklinde bir kazanım olarak verilse ve “evrendeki altın oranı örnekleri” şeklinde devam ettirilerek 9. veya 10. sınıfların müfredatına konulması daha güzel olabilir. Tüm öğrencilerin sözel, sayısal ve dil ayrımı olmadan evrendeki matematiği öğrenmeleri sağlanabilir. Her temanın bir değerle ilişkilendirilmesi güzel olmuştur fakat örneklerde bu değerlerin vurgulanması eksik olmuştur.

- **Öğretmen Yetiştirme:** Programın etkili bir şekilde uygulanabilmesi için öğretmenlerin yeni yaklaşımlar ve yöntemler konusunda yetiştirilmesi gerekiyor. Ancak, öğretmen yetiştirme programlarında bu konulara yeterince yer verilmiyor olabilir.

**ORTAÖĞRETİM
FİZİK DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI
İNCELEME RAPORU**

MAYIS
2024

ORTAÖĞRETİM FİZİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan Fizik Dersi Öğretim Programı'nın 9. 10. 11. ve 12. sınıflar düzeyinde okutulması planlanmaktadır. Öğretim programı ve içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Sıra No	Sayfa, Paragraf, Satır	Tespit Edilen Hata	Öneri
1.	9. sınıf tablosu	2. Akışkanlar	Fizik biliminin temel felsefesi anladıktan sonra ilk dersin akışkanlar olması temel fizik öğretimine terstir. Önce evrendeki nicelikler, büyüklükler, birimler, sonra maddenin yerini hareketini tanımlamak ve modellemek için gerekli olan koordinatlar, vektörler verilmelidir. Sonra hareket ve kuvvet konusuna geçilmelidir. Akışkanlar 11. ve 12. sınıfta verilmelidir.
2.	s. 14, 1. satır	FİZ.9.1.1.'e eklenmesi gereken	c) Fizik biliminin evrendeki olayları açıklama yönü (neyi nasıl açıklıyor, neyi açıklamıyor) hakkında akli yürütme, tartışabilme, sorgulamanın da yer alması eklenmelidir.
3.	s.19	FİZ.9.2.1. Katılarda basınca yönelik çıkarımlarda bulunabilme	Konu "akışkanlar" olduğu için burada yer alması uygun değildir. Zaten akışkanlar konusundan ziyade kavram olarak ele alınmalıdır. Örneğin, "basınç" kavramı ya da "akışkanlarda hareket" kavramı gibi verilebilir.
4.	s. 20	Öğretme-öğrenme uygulamaları Fiz.9.2.1.	Bu bölüm tamamen katılara ayrılmış. Oysa konu "akışkanlar"

5. s. 24 Bu temada öğrencilerin nicelikleri sınıflandırmaları, vektörlerde toplama işlemini farklı yöntemlerle gerçekleştirmeleri, temel düzeyde kuvvet kavramını ve doğadaki temel kuvvetlerin özelliklerini, hareketin temel kavramlarını ve hareket türlerinin temel niteliklerini açıklamaları amaçlanmaktadır.
- Bu temada öğrencilerin nicelikleri tanımlamaları ve sınıflandırmaları, bu niceliklerle ilgili birimleri kavramaları, koordinat sistemlerini belirlemeleri, vektörlerde toplama işlemini farklı yöntemlerle gerçekleştirmeleri, temel düzeyde kuvvet kavramını ve doğadaki temel kuvvetlerin özelliklerini, hareketin temel kavramlarını ve hareket türlerinin temel niteliklerini açıklamaları amaçlanmaktadır.
6. s. 41 FİZ.9.6.1. Dalgaların yayılma sürati kavramına ilişkin operasyonel tanımlama yapabilme
- FİZ.9.6.1. Dalgaların mahiyetini (madde, ortam, enerji vs.) kavrama ve akıl yürütme
- FİZ.9.6.2. Dalgaların yayılma sürati kavramına ilişkin operasyonel tanımlama yapabilme
- Şeklinde devam etmelidir.
7. s. 49 Öğretme-öğrenme uygulamalarına bilim tarihinden örnekler eklenmeli
- FİZ 10.2.7. öğretme-öğrenme uygulamalarına – özellikle serbest düşme konusunda – bilim tarihindeki gelişmelerden örnekler eklenmeli. Dünyada serbest düşme ve cisimlerin neden düştüklerini açıklamak için tarih boyunca bilim insanlarının açıklama getirmeye çalıştıkları önermeler tartışılmalı. Türk-İslam bilim dünyasından örnek bilim insanlarının düşmeyle ilgili önermeleri gündeme getirilmelidir ve öğrencilere araştırma ödevi verilmelidir. Hatta öğrencilerden birinin Aristo, birinin İbn-i Sina gibi bilim insanlarının dilinden konuyu tartışmaları sağlanabilir.

8.	s. 67	Madde ve Doğası	<p>“Madde ve doğası” başlığı çok genel bir ifadedir ve daha çok kütle, hacim yoğunluk gibi kavramları çağrıştırmaktadır. Eğer yarı iletkenler ve süper iletkenler incelenecekse – ki tüm lise müfredatında durduğu yer sorunlu görünüyor – elektrik ve manyetizma konularına yakın bir yerde ve o başlıklar altında incelenmeli.</p> <p>(Ayrıca “Madde ve Doğası” ibaresinden ziyade “Madde ve Mahiyeti” ifadesi, Milli maarif modelimize daha uygun bir ibare olur...)</p>
9.	s.88	Optik konusu öğretme-öğrenme uygulamalarında bilim tarihi katkısı zayıf	Optik konusuna Türk-İslam bilim havzalarından çok katkı vardır. Bu doğrultuda örnekler, tarihi metin araştırmaları, tartışmalar, münazaralar gibi etkinliklerle zenginleştirilebilir.
10.	s. 93	Enerji konusu içerik çerçevesi karmaşık	İçerik çerçevesinde “Yay Sabiti Esneklik Potansiyel Enerjisi”, “Sürtünme Kuvvetinin Yaptığı İş Enerjinin Korunumu”, ve “Verim Nükleer Enerji” gibi konular birbiriyle çok ilintili değildir. İlişki kurulmak istenmiş olabilir gerek süreç becerilerinden gerekse de öğretme-öğrenme uygulamaları kısmında detaylı bir şekilde ilişkilendirme yapılmadığı görünmektedir. Yapılması gereken yay enerjilerini dalgalarda işlemek olabilir.
11.	s. 103	Madde ve Doğası	Konu ışık ile ilgili modern problemler etrafında şekillendirilmek istenmiş gibi duruyor. Tema başlığı “Işığın Mahiyeti” olabilir.

KİMYA DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI
İNCELEME RAPORU

MAYIS
2024

KİMYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan Kimya Dersi Öğretim programı ve içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Sıra No	Sayfa, Paragraf, Satır	Tespit Edilen Hata	Öneri
1.	Sayfa 4 2. paragraf	Bilimsel okuryazarlık, günlük hayattaki olayların ve olguların kimya kavramlarıyla anamlandırılması ve açıklanması sürecinde bilimsel becerilerin etkin bir şekilde kullanılmasını gerektiren bir yetkinlik olarak tanımlanmaktadır.	Kimya kavramları yerine “bilimsel kavramlar” ifadesi kullanılmalıdır.
2	Sayfa 4 5. paragraf	Bu bağlamda Kimya Dersi Öğretim Programı’nda mikro ölçekli deneyler ve mümkün olduğu sürece toksik olmayan deneyler tercih edilmiştir.	“mümkün olduğu sürece” ifadesi çıkarılmalıdır.
3	Sayfa 4 6. paragraf	Kimya Dersi Öğretim Programı’nda herkes için bilim, bilim için bilim ve toplum için bilim hedefleri ışığında beş ayrı boyuta vurgu yapılmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin günlük hayattaki doğal veya yapay nesne veya olayları anlamaları, analitik düşünme eylemi olarak bilimin nasıl işlediğini fark etmeleri, sosyobilimsel konular temelinde kişisel ve toplumsal karar verme gerektiren durumlarda vereceği kararın bilimsel, teknolojik, etik ve sosyokültürel değerlere olan yansımalarını değerlendirmeleri, fen bilimleri alan becerilerini kazanmaları amaçlanmaktadır.	Dört ayrı boyut sıralanmış.

4	Sayfa 5 10. madde	Bilişim teknolojileri, nesnelerin interneti, bulut teknolojileri ve yapay zekâ uygulamalarının kullanımında güvenlik önlemlerini almaları, dijital kaynaklardan elde ettikleri bilginin geçerliliğini sorgulamaları ve dijital bilgiyi kullanarak bilimsel çıkarımlarda bulunmaları,	Kimya dersinin amaçları ile doğrudan ilişkili değil.
5	Sayfa 5 11. madde	Laboratuvarda güvenli çalışma uygulamalarını yapmaları ve sürdürmeleri amaçlanmaktadır.	Kimya dersinin temeli laboratuvar olmasına rağmen çok az vurgulanmış ve sadece güvenlik boyutuna değinilmiş. Öğrencilere laboratuvarın tanıtılması ve laboratuvar çalışmalarının sevdirilmesi gibi amaçlar eklenebilir. Öğretim program teorik ağırlıklıdır. Basit uygulamalara yer verilmelidir.
6	Sayfa 5 5. paragraf	Kimya Dersi Öğretim Programı uygulamalarında Erdem Değer Eylem Modeli'nin ilk halkasını oluşturan adalet, saygı ve sorumluluk değerleri ile sağlıklı yaşam, temizlik, tasarruf, vatanseverlik, çalışkanlık ve duyarlılık değerlerine yer verilmesine öncelik verilmelidir. Programda diğer değerler ile ilişki kurulabilen bölümlerde ilgili değerlerin de işletilmesi beklenmektedir	Niçin bu değerler ve bu değerlerin kimya dersi ile alakasının nasıl kurulacağı açıklanmalıdır.

- 7 Sayfa 11 Bu tema Kimya Hayattır ve Atomdan Periyodik Tabloya olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Bu temada öğrencilerin kimya biliminin günlük hayata katkısına ilişkin çıkarımlar yapmaları, **kimyasalların kullanımından kaynaklanan problemleri çözmeleri**, atomun yapısı hakkında bilimsel çıkarımlarda bulunmaları, elektron dizilimi ile ilgili tahminlerde bulunmaları, periyodik tabloda yer bulma ile ilgili akıl yürütmeleri ve elementlerin periyodik özellikleri ile ilgili çözümlene yapmaları amaçlanmaktadır.
9. sınıf öğrencisi için **“kimyasalların kullanımından kaynaklanan problemleri çözmeleri”** beklenebilir bir amaç değildir **“kimyasalların kullanımından kaynaklanan problemleri anlamaları”** olabilir.
- 8 Sayfa 13 Bu tema *Kimya Hayattır ve Atomdan Periyodik Tabloya* olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Bu temada öğrencilerin kimya biliminin günlük hayata katkısına ilişkin çıkarımlar yapmaları, **kimyasalların kullanımından kaynaklanan problemleri çözmeleri**, atomun yapısı hakkında bilimsel çıkarımlarda bulunmaları, elektron dizilimi ile ilgili tahminlerde bulunmaları, periyodik tabloda yer bulma ile ilgili akıl yürütmeleri ve elementlerin periyodik özellikleri ile ilgili çözümlene yapmaları amaçlanmaktadır.
9. sınıf öğrencisi için **“kimyasalların kullanımından kaynaklanan problemleri çözmeleri”** beklenebilir bir amaç değildir **“kimyasalların kullanımından kaynaklanan problemleri anlamaları”** olabilir.
- 9 Sayfa 14 Atomdan Periyodik Tabloya: Atom Teorileri (**Bohr Atom Teorisi, Modern Atom Teorisi**) ve Atomun Yapısı, Atom Orbitalleri ve Elektron Dizilimi, Periyodik Tabloda Yer Bulma, Periyodik Özellikler (Atom Yarıçapı, İyonlaşma Enerjisi ve Elektronegatiflik)
- Ya parantez içindeki kısım çıkarılmalı veya diğer atom teorileri de eklenmeli.

10	Sayfa 18	Periyodik tablo üzerinde d ve f blokları (lantanit ve aktinit) ile 1A, 2A, 3A, 7A ve 8A gruplarının özel adları ve bu grupların genel özellikleri verilir.	(lantanitler ve aktinitler) olarak değiştirilmeli.
11	Sayfa 21 İlk paragraf	Öğrencilerden kuantum atom modelini, Schrödinger denklemini ve orbital şekillerinin ilişkisini araştırmaları ; web tasarım araçlarını kullanarak orbitallerin şekli ve uzaysal yönelimleri ile ilgili infografik/animasyon/sunu hazırlamaları istenebilir.	Fen lisesi veya diğer üst düzey başarılı öğrenciler için bile yapılabilir bir ödev değil, çıkarılmalı.
12	Sayfa 23	KİM.9.2.5. Molekülleri polar ya da apolar olarak sınıflandırabilme	Molekülleri polar ve apolar olarak sınıflandırmak yerine, polaritesi yüksek ve düşük olanlar diye sınıflandırmak daha doğru olabilir. Çünkü her molekülün polaritesi farklılık gösterebilmektedir.
13	Sayfa 30	Öğrenciler, sıvıların buhar basıncını etkileyen faktörlere ilişkin bir deney tasarlayabilir .	Öğrencilerden deney tasarımlarını beklemek gerçekçi değil.
14	Sayfa 31 İlk paragraf	Öğrenciler, performans görevi çerçevesinde moleküller arası etkileşimler ile sıvıların akışkanlığı arasındaki neden-sonuç ilişkisini ortaya koyan bir deneyi tasarlayabilir ; uygulayabilir ve raporlayabilir.	Öğrencilerden deney tasarımlarını beklemek gerçekçi değil.
15	Sayfa 32 İlk paragraf	Öğrenciler, sıvıların yüzey gerilimini etkileyen faktörlere ilişkin öğretim sürecindeki deneyden farklı bir deneyi tasarlayabilir; uygulayabilir ve raporlayabilir.	Öğrencilerden deney tasarımlarını beklemek gerçekçi değil.
16	Sayfa 35 İlk paragraf	Öğrenciler, evsel atıklardan gümüş ya da bakır nanoparçacık seçimi yaparak metal nanoparçacık elde etmek üzere bir deneyi tasarlayabilir; uygulayabilir ve raporlayabilir.	Öğrencilerden deney tasarımlarını beklemek gerçekçi değil.

- 17 Sayfa 39 Bu tema Kimyasal Tepkimeler ve Gazlar olmak üzere iki farklı bölümden oluşmaktadır. Bu temada öğrencilerin kimyasal değişimlere ilişkin bilimsel gözlem yapmaları ve model oluşturmaları, kimyasal tepkime türlerinin oluşum sürecine ilişkin bilimsel gözlem yapmaları, mol kavramına ilişkin operasyonel tanımlama yapmaları, stokiyometrik hesaplamalara ilişkin tümdengelmisel akıl yürütmeleri, gazların özelliklerine ilişkin bilimsel gözlem ve bilimsel sorgulama yapmaları, ideal gaz denklemini tümevarımsal akıl yürütme yoluyla oluşturmaları, gazların farklı ortamlarda yayılmasına ilişkin deney yapmaları amaçlanmaktadır.
- 1 mol tanecik sayısının ne kadar büyük bir sayı olduğu örneklerle verilmelidir. Böylece atomların ne kadar küçük olduğu sonucuna da öğrencilerin ulaşması sağlanmalıdır.
- 18 Sayfa 40 **ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ Kim 10.1.8**
a) Gazların özelliklerinin (hacim, basınç, genleşme, sıkıştırılabilirlik, karışabilirlik, yoğunluk) farkını **ortaya koyar**. Açık ve ölçülebilir öğrenme çıktıları öğretim programlarının temelini oluşturmaktadır.
- Ortaya koymak ölçülebilmesi zor ve belirsiz bir eylem fiilidir. Ortaya koymak yerine *açıklar* kullanılabilir.
- 19 Sayfa 41 **ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ Kim 10.1.9**
b) Değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere hipotez kurar.

- 20** Sayfa 60 Bu tema *Enerji ve Kimyasal Tepkimelerde Hız* olmak üzere iki farklı bölümden oluşmaktadır. Bu temada öğrencilerin fiziksel ve kimyasal olaylardaki enerji değişimine ilişkin deney yapmaları, çeşitli maddelerin enerji kaynağı olma potansiyeline ilişkin hipotezler oluşturmaları, bağ enerjileri üzerinden tepkimelerin entalpi değişimine ilişkin akıl yürütmeleri, standart oluşum entalpi verileri üzerinden kimyasal tepkimelerin entalpi değişimini tahmin etmeleri, kimyasal tepkimelerin gerçekleşme şartlarını açıklamaya yönelik kanıt kullanmaları, kimyasal tepkimelerin hızını bilimsel veriye dayalı tahmin etmeleri, kimyasal tepkimelerin hızını etkileyen faktörlere ilişkin bilimsel sorgulama yapmaları, kimyasal tepkimelerin hız denklemini bilimsel veriye dayalı tahmin etmeleri amaçlanmaktadır.
11. Sınıf 1.Tema: Dünya enerji ihtiyacı ve maliyeti konusunda bilgi verilmelidir. Katalizörlerin dünya genelinde pazar payına dikkat çekilmelidir. Tüm konular ekonomi ile ilişkilendirilmelidir.
- 21** Sayfa 61
- KİM.11.1.5.**
- a)** Kimyasal tepkimelerin gerçekleşmesi için gerekli şartları belirlemeye yönelik ölçütler (gerekli enerji ve uygun doğrultuda çarpışma) oluşturur.
- a)** Kimyasal tepkimelerin gerçekleşmesi için gerekli şartları belirlemeye yönelik ölçütler (aktivasyon enerjisi ve uygun doğrultuda çarpışma) oluşturur.' şeklinde ifade edilmelidir.
- 22** Sayfa 85
- EĞİLİMLER** E1.1. Merak, E1.5. Kendine Güvenme (Öz Güven), E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E3.3. Yaratıcılık, E3.7. Sistematik Olma, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme şeklinde ifade edilmiştir.
- E3.3. Yaratıcılık yerine E3.3. **İnovasyon** şeklinde düzeltilmelidir. Zira yaratıcılık varlık alanında olmayan bir şeyi vücutta getirme anlamındadır. Bilim dünyasında bilinmeyen ancak potansiyel olarak var olan bir şeyi ortaya çıkarmak anlamında inovasyon vb. teriminin kullanılmasının daha doğru olacağı kanaatindeyiz.

23	Sayfa 85	DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Coğrafya, Fizik	Konunun Coğrafya ile ilgisi iyi anlaşılammıştır. Biyoloji, Fizik olarak verilebilir. Zira canlı hücrelerde mitokondrilerde oksidatif fosforilasyon olayında NA-DH'daki elektronların oksijene transferi esnasında redoks reaksiyonları cereyan etmekte ve bu enerji ile ATP üretilmektedir. Müfredata bu konuda yer verilirse öğrencinin redoks olayına bakışı değişebilir ve daha çekici ve öğretici hale gelebilir.
24	Sayfa 88	Köprü Kurma Günümüzde bilim insanların bitki köklerinden elektrik akımı ürettiği çalışmalara örnekler verilebilir. Metallerin seyreltik hidroklorik asit veya farklı metal tuzlarının sulu çözeltileriyle olan tepkime oluşum süreçleri gözlemlenerek indirgenme-yükseltgenme (redoks) tepkimelerindeki elektron transferine dikkat çekilebilir.	Bu kısımda oksidatif fosforilasyon ve fotosentetik fosforilasyon sırasındaki redoks reaksiyonları ve bunu takiben canlılığın devamı için gerekli ATP üretiminin verilmesi daha ilgi çekici ve öğretici olacaktır.
25	Sayfa 91	“2020 Tokyo Olimpiyat Oyunları'nda Türk sporcuların kazandığı madalyaların nasıl elde edildiğini biliyor musunuz?” sorusu sorularak derse giriş yapılabilir.	Böyle bir girişin niçin ön görüldüğü anlaşılammıştır.
26	Sayfa 98	Köprü Kurma Günlük hayatta yakıt olarak kullanılan doğal gaz, benzin; tatlılarda ve içeceklerde kullanılan şeker, doğal asitler; kozmetik ürünlerde bulunan alkol ve eterler; baharatların yapısında bulunan aromatik bileşikler; canlı organizmalar için vazgeçilmez olan amino asitler, proteinler, karbohidratlar vb. organik bileşikler örnek verilerek karbon elementinin önemine vurgu yapılabilir.	“...olan amino asitler, proteinler, karbohidratlar, nükleik asitler, yağ asitleri... “eklenebilir.

BİYOLOJİ DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI
İNCELEME RAPORU

MAYIS
2024

BİYOLOJİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan **BİYOLOJİ** dersi Öğretim Programı'nın içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda verilmektedir. Eklenmesini istediğimiz yerler **kırmızı** ile gösterilmiştir..

No	Sayfa	Düzenlenecek Metin	Düzenlenmiş Metin
1	22, 29, 35, 36, 37, 47, 78	Yaratıcılık,	Geliştiricilik/ Özgünlük/ Kaşiflik/ Mucidlik
2	27	a) Çalışma yaprağı kullanılarak öğrencilere yüksek yapılı (organizasyonlu) canlıların vücut oluşumunda basitten karmaşığa olan	canlı vücudunun meydana getirilmesinde
3	37	Öğrenciler, farklı yaşam ortamlarındaki canlıların enerji kaynaklarını ve canlının yaşadığı ortam özellikleri ile ilişkisini araştırıp rapor veya sunum hazırlayabilir.	Öğrenciler, farklı yaşam ortamlarındaki canlıların enerji kaynaklarını kullanacak sistemlere nasıl sahip olabildiğini ve canlının yaşadığı ortamın özelliklerinden en verimli şekilde istifade edebilecek tarza donatılarak nasıl var olmuş olabileceğini deney mantığı ile araştırıp rapor veya sunum hazırlayabilir.
4	39	Komünitelerde ve popülasyonlarda görülen etkileşimleri ve değişimleri sorgulayabilme	ve bu değişimlerin genetik mi? Yoksa epigenetiki olduklarını araştırabilme. Yani değişim kalıcı mı? Yoksa geri dönüşebilen bir adaptasyon mu? Bu çıkarımları yapabilme
5	40	Doğal kaynakların ve biyoçeşitliliğin korunması için alınan önlemleri sorgulayabilme	Doğadaki Bu kullanım metinde 32 yerde geçiyor bazıları kalabilir ama birçoğu gerçeği yansıtmıyor. Üstelik öğrenciler eğer "doğadaki kaynaklar" olarak bilirse, bir gün bitebilir diye daha bilinçli tüketim davranışı geliştirebilirler. Çünkü "doğal" olunca bitmez tükenmez gibi algı oluşturuyor. Zira doğal ise doğa zaten yenisini de üretir. Dedirtiyor bilinçaltına.

6	42	Öğrencilerden ekosistemin cansız ve canlı bileşenleri ile bu bileşenler arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla bireysel olarak zihin haritası oluşturmaları istenir. Zihin haritaları, çeşitli uygulamalar aracılığıyla dijital olarak hazırlanabilir ve puanlama anahtarı ile puanlanabilir.	Öğrencilerden ekosistemin cansız ve canlı bileşenleri ile bu bileşenler arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla, ekosistemdeki tüm canlıların aynı anda hayata katkılarının olduğu bir sistem olmasından, bu sistemin tüm unsurları olmadan hayatın devam edememesi göz önüne alındığında bu sistemin nasıl bir bütün olarak varlabildiği hakkında bireysel olarak zihin haritası oluşturmaları istenir. Zihin haritaları, çeşitli uygulamalar aracılığıyla dijital olarak hazırlanabilir ve puanlama anahtarı ile puanlanabilir.
7	49	Yaşam İçin Kaçınılmaz Tepkiler (Refleksler, Savaş-Kaç Tepkileri),	hayat kavram daralması olmuş. Yaşam burada hayatı tam karşılamıyor.
8	49, 50, 56	Alerjik tepkilerin oluşumunu sorgulayabilme	ortaya çıkışını
9	50	“Hormon nedir, hangi işlevlere sahiptir, hangi canlılarda üretilir?”	görevlere
10	51	“İnsan vücudunda antikorların görevi nedir?”, “Hücreler molekülleri nasıl tanır?” (BİY.11.1.11), “Bahar aylarında alerjik tepkilerin artışının sebebi nedir?” (BİY.11.1.12)	Hücrelerde haberleşme nasıl olur? Hücrelerde molekülleri tanıma işlevi nasıl ortaya çıkar?
11		Öğrencilerin canlıların tepki mekanizmaları örüntüsünü (uyaranı alma, işleme, tepkinin ortaya çıkışı) keşfetmeleri sağlanır. Bitkilerde ve hayvanlarda üretilen, hedef hücre veya dokularda tepki oluşumunu sağlayan kimyasal haberciler olan hormonların düzenleyici görevleri öğretmen tarafından vurgulanır.	tepki oluşmasında görev yapan ve kimyasal haberciler olarak anılan hormonların düzenlemedeki görevleri

12	55	“Vücudumuz mikroorganizmalarla karşılaştığında nasıl tepki verir?”, “Hastalıklardan korunmak için neden aşı oluruz?” gibi sorular sorularak bağışıklık sisteminin mikroorganizmalara karşı oluşturduğu tepkinin önemi konusunda merak uyandırılır.	Vücudumuzda mikroorganizmalarla karşılaştığında nasıl tepki verilir Hastalıklardan korunmak için aşı olmak neden gereklidir? mikroorganizmalarla karşılaştığında bağışıklık sisteminde oluşturulan tepkinin
13	55	Öğrenciler, önceden hazırlanan çalışma yaprağında veya ders kitabında verilen <i>Bağışıklığın Sınıflandırılması</i> tablosunu kullanarak bağışıklığın nasıl geliştiğine dair fikirlerini	geliştirildiğine
14	55	bağışıklık hafızasının oluşup oluşmadığını, bağışıklık sisteminin tepki şeklini ve tepkinin oluşma süresini belirtmeleri istenir.	oluşturulup oluşturulmadığını oluşturulma
15	56	Öğrencilere alerji ve alerjik reaksiyonun vücuttaki etkileriyle ilgili	sonuçlarıyla
16	56	Öğrencilere görme duyu organında oluşabilecek kusurların neler olduğunu	ortaya çıkabilecek hastalıkların Bu çok sakat bir kelime yerine; “ortaya çıkabilecek hastalıkların” denmesi gerekir.
17	57	Anormal bağışıklık fonksiyonlarıyla (anaflaktik şok, otoimmün yetmezliği, sitokin fırtınası vb.) ilgili bilgi toplamaları ve bu bilgilerle oluşturdukları bir posteri arkadaşlarıyla paylaşmaları istenebilir.	Bu ifade bilimsel olarak hatalı, “sitokin fırtınası” olacak.
18	62	Öğrencilerden bilim tarihinde ... (İbni Sina, İbnünnefis, Ebu Bekir Razi, Walter Cannon, Claude Bernard’ın çalışmaları) araştırarak homeostazinin işlevlerini ve önemini belirlemeleri istenir.	önemini ve bu uyumu canlılara bahşeden yaratıcı gücün düşünülmesi
19	63	Bu süreçte öğrenciler, motivasyonlarını sağlama konusunda desteklenir. Öğrencilerden elde ettikleri bilgileri kaydetmeleri istenir.... (E3.4).	ayrıca Türk-İslam medeniyetinin bilime yaptığı katkıları bu örnekler üzerinden değerlendirilmesi istenir.

20	64	Öğrencilerden bu görsel materyallerden yola çıkarak homeostatik dengeye sahip bir canlıda alveollerin yapısının gaz alışverişine etkilerini kanıtlarla ifade etmeleri istenir (OB1).	Alışverişindeki görevlerini
21	66	“Baş ağrısı hipertansiyon belirtisidir çünkü yüksek kan basıncı sonucunda kan damarlarında meydana gelen gerilme, zorlanma ya da hasar nedeniyle beyindeki kan akışı düzensizleşir.” örneğinde ifade edildiği gibi belirlir (OB2, E1.5).	Bu kadar genel bir yaklaşım bilimsel değildir. Baş ağrısının tek bir nedeni yoktur. Birçok farklı nedenden etkileniyor olabilir. Bu nedenle burada daha ihtimalli dil tercih edilmelidir.
22	66	“Eğer kişi sık idrara çıkıyor, aşırı su tüketiyorsa şeker hastasıdır.”	Şeker Hastasıdır demek yanlış olur. Şeker Hastası olabilir demek lazım. Çünkü sık idrarın tek nedeni diyabet değildir.
23	67	Öğrencilerin endokrin sisteminden salgılanan ana hormonların görevlerini ve bunların homeostaziyi nasıl düzenlediğini anlamlarını sağlamak için konuya ilişkin görsel/işitsel materyaller veya animasyonlar kullanılabilir.	Homeostazinin düzenlenmesinde nasıl çalıştığını
24	69, 74, 75, 76, 77	Üreme hücrelerinin oluşum süreci (10 yerde geçiyor)	oluşturulma/ yaratılma/ varolma
25	70	Elde ettiği verileri bitkilerde tozlaşma, dölllenme, tohum ve meyvenin oluşumunu açıklamak için kullanır.	oluşturulmasını
26	70	Çiçeğin Kısımları ve Görevleri, Çiçekli Bitkilerde Tozlaşma, Dölllenme, Tohum ve Meyvenin Oluşumu, Çimlenme	Meyvenin var edilmesi
27	73	Öğrencilerden inceledikleri materyalden ve ders kitabından elde ettikleri bilgilerden hareketle hücrenin hücre döngüsünde oluşumundan bölünmesine kadar	oluşturulmasından

COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELENMESİ

MAYIS
2024

COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI DEĞERLENDİRMESİ

Programın ilk okuma sonucu dikkati çeken hususlar ana başlıklar halinde aşağıda verilmiştir.

1. Aşağıdaki alıntılanan ifadeden görüldüğü gibi program “Ortak Metne” atıf yapmakta, derslerin tasarlanması, ölçme ve değerlendirme süreçlerinin planlanması gibi hususlarda bu metnin esas alınması istenmektedir.

Coğrafya Dersi Öğretim Programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni temel alınarak yapılandırılmıştır. Derslerin tasarlanması, ölçme ve değerlendirme süreçlerinin planlanması, ders kitaplarının ve diğer materyallerin hazırlanmasında bu metnin dikkate alınması gerekmektedir (s. 5).

Ortak Metin öğretmenler için kolay şekilde anlaşılacak bir metin olmaktan uzaktır. Çünkü metin Türkiye’deki hemen hiçbir eğitim bilimi kitabında yer almayan eğilimler, beceriler arası ilişkiler gibi yeni birçok terim ve bunlara dair açıklama getirmektedir. Öğretmenlerin 300 sayfadan daha fazla olan bu ortak metni anlaması, içselleştirmesi oldukça güç olacaktır. Muhtemelen bugüne kadar hiçbir eğitim fakültesinde (meslek öncesi eğitim kapsamında) bugünkü öğretmenlere eğilimlerin nasıl öğretilbileceği ya da beceriler arasında ilişkinin nasıl kurulacağı gibi hususlar ele alınmamıştır. Bunun ötesinde “Ortak Metinde” geçen diğer birçok kavramın yeterince iyi açıklanmadığı düşünülmektedir. Kavramları açıklamak için verilen örnekler yeterince basite indirgenememiş, soyut düzeyde kalmıştır.

2. Coğrafya Dersi Öğretim Programının (CDÖP) “Ortak Metne” bağlı olarak ana çatısını oluşturduğu düşünülen alan becerileri, kavramsal beceriler, eğilimler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okur yazarlık becerileri, değerler gibi farklı bileşenlerin programda nasıl bütüncül bir anlayışla bir araya getirildiğine dair açıklamalar yeterli düzeyde ifade edilmemiştir. Örneğin;

Programda yer alan öğretme-öğrenme yaşantıları; öğrencilere bütüncül bir bakış açısı kazandıran, kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesine hizmet eden, farklı öğretim yöntem ve tekniklerini işe koşturan, disiplinler arası ilişkileri görmeyi kolaylaştıran, bir çerçevede sunulmuştur. Öğretme-öğrenme yaşantılarında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerine yönelik yazılan tüm süreçlerin yürütülmesi esastır. Bununla birlikte planlamalar, öneri niteliğinde olan uygulamalarda ilgili ünitenin öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri başta olmak üzere ilişkilendirilen tüm eğilimler ve programlar arası bileşenler dikkate alınarak yapılmalıdır. Öğrencilerin deneyimlemesi gereken yaşantılarda da bu doğrultuda bazı uyarlamalar yapılabilmektedir. (s. 5).

Coğrafya Dersi Öğretim Programı’nda kullanılan alan becerileri, kavramsal beceriler ve alana özgü kavramlardan oluşur.

Programda coğrafi sorgulama ile coğrafi gözlem ve saha çalışması becerilerinin öğrenme çıktıları aracılığıyla işletilebilmesi için söz konusu becerilere ilişkin tüm bütünlük beceriler kullanılmalıdır. Diğer becerilerde ise o becerilere ait bütünlük becerilerin tamamı veya yalnızca bir tanesi de işletilebilir.

Mekânsal düşünme becerisi; insanların mekânı kullanarak dünyayı modelleme (gerçek ve teorik), problemleri yapılandırma ve yapılandırdıkları problemlere çözümler bulmalarını sağlar. Bu durum, mekânsal düşünme becerisinin bütünlük becerileri arasında hiyerarşik yapıdan ziyade ilişkisel bir bütünlüğe sahip olmasını sağlamıştır. Bu nedenle söz konusu beceriye ait bütünlük becerilerin işletilmesinde modüler bir yaklaşım ön planda tutulmalıdır. Öğrenme çıktıları oluşturulurken bu becerinin bütünlük becerileri birlikte kullanılabilmesi gibi tek bir bütünlük beceri de kullanılabilir.

Yukarıdaki ifadeler doğrudan programdan alınmıştır. Bu ifadelerle ne kastedildiğini anlamak için “Ortak Metni” çok iyi içselleştirmek gerekir. Öyle olduğu durumda bile ifadelerin anlaşılabilirliğinin düşük olduğu değerlendirilmektedir. Öte yandan Türkiye’de dersler daha fazla ders kitabı üzerinden yapılırken programlara çok bakılmadığı görülmektedir. Öğretmenlerden Ortak Metni derinlemesine okuyarak içselleştirmelerini beklemek yerine, Coğrafya Dersi Öğretim Programının yukarıda örnekleri verilen ve anlaşılması zor olan ifadelerin basitleştirilmesi, net şekilde ifade edilmesinde fayda vardır.

3. Yukarıda belirtilen karmaşıklığı gidermek adına “Öğretme-Öğrenme Süreçleri” başlığı altında öğretmenlere yönelik her öğrenme çıktısı için örnek uygulama fikirleri verilirken, hangi alan becerisinin, kavramsal becerinin ya da eğilimin vs. hangi etkinlik kapsamında öğrencilerde geliştirileceği hakkında bilgi verilmiştir. (Bkz. Şekil 1).

COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

Öğretme-Öğrenme
Uygulamaları

COĞ.9.1.1.

Öğrenciler küçük gruplara ayrılır. Gruplardan coğrafyanın konusu, bölümleri ve ilişkili olduğu bilimlerle ilgili örnek görseller ve okuma metinlerini incelemeleri istenir (**OB4**). Sınıfça incelenen materyallerden yola çıkılarak öğrencilerin düşün-eşleş-paylaş tekniğiyle düşüncelerini ifade etmeleri sağlanabilir. İfade edilen görüşlerden hareketle coğrafya biliminin konusu, bölümleri ve ilişkili olduğu bilimlerin sistematik bir şekilde belirlenmesi sürecinde farklı bakış açılarına saygı duyulmasının önemi üzerinde durulur (**D14.1, E3.7**). Bu bölümler arasındaki ilişkiler belirlenerek Frayer diyagramı veya zihin haritası hazırlanabilir (**SDB2.1, SDB2.2**). Öğrenmeler, çalışma yaprağı üzerinden izlenebilir.

COĞ.9.1.2.

Coğrafi bakış açısı, metin ve coğrafi temsil örneklerinden yararlanılarak incelenir. Coğrafya öğrenmenin önemi, örnek bir coğrafi olayın çözümlenmesi üzerinden ele alınır. Örnek olayın çözümlenmesi süreci bireysel veya grup çalışması şeklinde gerçekleştirilebilir. Söz konusu örnek olayla ilgili coğrafi temsiller sistematik şekilde incelenir, bu olayın doğal ve beşerî bileşenleri belirlenir (**E3.7, OB4**). İncelenen coğrafi olayın doğal ve beşerî bileşenleri arasındaki etkileşim coğrafi bakış açısı ile ele alınır ve coğrafi bakış ile mekânsal sorunların çözümü arasında nasıl bir ilişki olduğu belirlenir. Bu süreçte öğrencilerin mekânsal planlama önerileri ile ülke kaynaklarının sürdürülebilir kullanımında bireylere düşen sorumluluklar üzerine tartışmaları sağlanır (**D16.2, D19.3**). Tartışma sürecinde öğrencilerin birbirlerinin duygu ve düşüncelerini anlayabilecekleri, tüm öğrencilerin karşılıklı saygı içerisinde kendilerini ifade edebilecekleri bir ortam oluşmasına dikkat edilir (**SDB2.1, SDB2.2, SDB2.3, D14.1**). Tartışma sürecinin sonunda öğrencilere konuyla ilgili infografik hazırlanabilir. Öğrenmeler, açık uçlu sorularla izlenebilir.

Şekil 1. Coğrafya Dersi Öğretim Programının Öğretme-Öğrenme Uygulamaları Örnek Sayfa

Şekil 1’de görüldüğü gibi 9.1.1. kazanımında ünite başında verilen OB4 (Görsel okuryazarlık), D14.1 (Saygı), E3.7 (Sistematiğe Olma), SDB2.1 (İletişim) ve SDB2.2 (İş birliği) bileşenler öğrencilerde geliştirilecektir.

Öğretmenlerde beceri öğretimine yönelik kavram yanılgısına yol açabilecek durumlar söz konusudur. Örneğin programın ilk kazanımının ilk becerisi olan Şekil 1’de görülen OB4’e bakıldığında bu becerinin geliştirileceği etkinlik şu şekilde ifade edilmektedir: “Gruplardan coğrafyanın konusu, bölümleri ve ilişkili olduğu bilimlerle ilgili örnek görseller ve okuma metinlerini incelemeleri istenir (OB4).” Buradaki ifadeye göre öğrencilerin görsel okuryazarlık becerileri derste görsel inceletilerek gelişecektir. Bu beceri öğretimiyle ilgili uygulamaları oldukça basite indirgemek anlamına gelmektedir. Öğretim ile eğitim kavramlarının en temel farklarından birisi öğretimin planlı şekilde yapılıyor olmasıdır. Buna göre eğer amaç derste öğrencilerin görsel okuryazarlıklarını geliştirmekse, burada amaçlı bir şekilde buna dair öğretmenin ek eylemler/açıklamalar yapması gerekir. Bu haliyle beceri gelişiminin öğretmenin kanaatine bırakıldığı görünmektedir. Bir diğer örnekte: “Bu bölümler arasındaki ilişkiler belirlenerek Frayer diyagramı veya zihin haritası hazırlanabilir (SDB2.1, SDB2.2)” ifade edilmektedir. Bu cümledeki varsayıma göre öğrenciler grupla çalıştıkları için otomatikman iletişim ve iş birliği becerileri gelişmektedir. Beceri öğretime çok daha zor bir meseledir. Örnekler beceri temelli hazırlandığı ifade edilen Coğrafya Dersi Öğretim Programının beceri öğretiminin içeriği ve süreci hakkında oldukça yüzeysel yaklaşıma işaret etmektedir.

4. Programların taslağında da sıkça belirtildiği üzere becerilere sıkça atıf yapılmasına karşın değerlere çok yüzeysel değinilmiştir. Örneğin;

Herkes için coğrafya yaklaşımı ile hazırlanan Coğrafya Dersi Öğretim Programı, **beceri temelli bir anlayış ile** daha güçlü bir toplum oluşturma sürecine katkı sunmak amacıyla tasarlanmıştır. (s. 4)

Coğrafya Dersi Öğretim Programı’nın **odağında coğrafi alan becerileri yer almaktadır**. Bunun yanı sıra ilgili program; diğer bilimlere ait **bazı beceri setleri, kavramsal beceriler, sosyal ve duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri, eğilimler** ve *değerleri* de dikkate alan bütüncül bir yaklaşımla tasarlanmıştır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’ne göre hazırlanan öğretim programlarında **öğrenenlere kazandırılması amaçlanan bilgi ve beceriler, öğrenme çıktısı olarak ifade edilmektedir. Bu çıktı, öğretim programındaki ünitelerde yer alan içerik bilgisinin ilişkili olduğu alan becerileri veya kavramsal becerilerle birleştirilerek oluşturulmaktadır. Öğrenme çıktıları yapılandırılırken çıktıları temel olan alan becerileri veya kavramsal becerilere ait süreç bileşenleri de dikkate alınmaktadır. (s. 5)**

Görüldüğü gibi programın felsefesinin açıklandığı bu satırlarda beceriler değerler sadece bir kere geçmekte, ancak becerilere çokça atıf yapılmaktadır. Yukarıdaki üçüncü alıntıda

“öğrenenlere kazandırılması amaçlanan bilgi ve beceriler, öğrenme çıktısı olarak ifade edilmektedir.” ifadesi geçmekte olup; öğrenme çıktıları sadece bilgi ve beceriye indirgemektedir. Programda şüphesiz değerlere de yer verilmiştir. Ancak bu satırlar Coğrafya Dersi Öğretim Programının esasında “Ortak Metin” içselleştirilmeden yazıldığı, program yazarlarının dünyasında değer aktarımının en son sıralarda yer aldığı yönünde değerlendirilmektedir.

Değerlerin Coğrafya Dersi Öğretim Programı içerisinde yeterince önemsenmediğine dair başka kanıtlar da mevcuttur. Örneğin aşağıda ünite girişlerindeki açıklamalardan bazı örnekler verilmiştir:

COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

2. ÜNİTE: MEKÂNSAL BİLGİ TEKNOLOJİLERİ

Bu ünite harita bileşenlerinden yararlanılarak çeşitli uygulamaların yapılabilmesi, coğrafi koordinat sistemi hakkında bilgi edinilebilmesi, Türkiye'nin coğrafi konum özelliklerinin açıklanabilmesi ve mekânsal bilgi teknolojilerine ait bileşenlerin çözümlenebilmesi amaçlanmaktadır.

COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

3. ÜNİTE: DOĞAL SİSTEMLER VE SÜREÇLER

Bu ünite hava olaylarının günlük hayata etkisinin gözleme dayalı tahmin edilebilmesi, iklim sisteminin bileşen ve değişkenlerinin çözümlenebilmesi, iklim türlerine yönelik tablo, grafik, şekil ve/veya diyagram hazırlanabilmesi; iklim sistemindeki değişim ve sürekliliğin algılanabilmesi amaçlanmaktadır.

4. ÜNİTE: BEŞERİ SİSTEMLER VE SÜREÇLER

Bu ünite nüfusun tarihsel değişimi, demografik dönüşüm süreci ve nüfus piramitlerinin tablo ve grafikler üzerinden yorumlanabilmesi; nüfus dağılışı ve bu dağılışı etkileyen faktörler hakkında haritalardan çıkarım yapılabilmesi; nüfusla ilgili fırsat, sorun ve politikaların coğrafi sorgulama yoluyla anlaşılır hâle getirilebilmesi amaçlanmaktadır.

COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

5. ÜNİTE: EKONOMİK FAALİYETLER VE ETKİLERİ

Bu ünite doğal ve beşerî çevre faktörlerinin ekonomik faaliyetlere etkilerinin sorgulanabilmesi amaçlanmaktadır.

Görüldüğü gibi değerlerle doğrudan ilişkili kurulabilecek Beşeri Sistemler ve Süreçler ile Ekonomik Faaliyetler ve Etkileri gibi ünitelerin girişindeki kısa tanıtım yazılarında değerlerden bahsedilmemektedir.

Son olarak 14 özel amacın belirlendiği Coğrafya Dersi Öğretim Programında sadece bir amaçta değere atıf yapılmıştır:

10. Doğal-kültürel miras değerlerini kavramaları ve **bu değerlere** yönelik koruma bilinci geliştirmeleri (s. 4).

Bu madde de özel olarak tek bir değere gönderme yapılmaktadır. Örneğin değerlerle çok iyi bir şekilde bağı kurulabilecek olan şu amaç cümlesinde bile duyuşsal anlamda değer geliştirmeye yönelik bir atıf yapılmamıştır:

13. Vatan bilinci ve millî kimlik oluşturmada coğrafi bilgi, bakış ve becerilerin rolünü özümsemeleri (s. 4).

Yukarıda belirtilen ifade haricinde değere yönelik ilk atıf 6. sayfada şu şekilde geçmektedir:

Afetler ve Sürdürülebilir Çevre ünitesiyle Türkiye ve dünyada etkileri giderek daha fazla gözlenen afetlerin bütüncül afet yönetimi çerçevesinde değerlendirilmesi, afet bilinci oluşturulması ve sürdürülebilir çevre yaklaşımlarının kazandırılması amaçlanmıştır. Bu ünite de öğrencilerden gerçek hayatta karşılaşılabilecekleri afetlere yönelik bilinç kazanmaları ve sürdürülebilir çevreye ilişkin **sorumluluk** geliştirmeleri beklenmektedir. (s. 6).

Yukarıda belirtilen örnekler Coğrafya Dersi Öğretim Programının öğrencilerde değer geliştirme perspektifiyle yazılmadığına dair kanıtlar olması nedeniyle belirtilmiştir.

5. Coğrafya Dersi Öğretim Programının güçlü yanlarından birisi farklılaştırılmış öğretim yaklaşımını içeriyor oluşudur. Ancak farklılaştırmayla ilişkili olarak oldukça yanlış şekilde aşağıdaki ifadeler yazılmıştır:

Farklılaştırma sürecinde öğrencilerin hazır bulunuşlukları, ilgileri ve öğrenme profilleri dikkate alınmalı; içerik, süreç ve ürün bu özelliklere uygun hâle getirilmelidir. Bu kapsamda **aynı öğrenme çıktısına ulaşabilmek için** zenginleştirici ve destekleyici etkinlikler yoluyla tüm öğrencilere öğrenme fırsatları sağlanmalı ve sınıftaki farklı öğrenme düzeyine sahip öğrencilerin gereksinimlerine cevap verecek şekilde planlanma yapılmalıdır (s. 8).

Farklılaştırılmış öğretim zaten aynı öğretim çıktısına sahip olamayacak öğrencilerin öğrenme ihtiyaçları için geliştirilmiş bir öğretim yaklaşımıdır. Zenginleştirme etkinliği sonucunda nasıl aynı öğrenme çıktısına erişilebilir? Yukarıdaki paragraf oksimoron bir duruma işaret etmektedir.

FELSEFE DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI
İNCELEME RAPORU

MAYIS
2024

FELSEFE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan 10 ve 11. Sınıf Felsefe Dersi Öğretim Programı'nın içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Eklenmesini istediğimiz yerler **kırmızı** ile gösterilmiştir.

Sıra No	Sayfa paragraf satır	Tespit edilen hata	Öneri
1	s. 4, 1. satır	Felsefe; varlık, bilgi ve değer alanlarında gerçekleştirilen, kapsamlı, bütünleştirici ve rasyonel bir sorgulama etkinliğidir.	Felsefe; varlık, bilgi ve değer alanlarında nesnenin doğrudan kendisini problem edinen , rasyonel olması hedeflenen bir sorgulama etkinliğidir.
2	s.4, 1. paragraf	Felsefeyle tanışmış insan; düşünebilen, sorgulayabilen, eleştirebilen, üretebilen, bilgiyi eyleme dönüştürebilen, yaşadığı çevre ve toplumdaki sorunları fark edip bu sorunlara çözüm önerebilen, farklı görüş ve düşüncelere karşı açık olabilen, hayatı daha anlamlı hâle getirebilen bir karakter geliştirir.	Felsefeyle tanışmış insan için hedef ; düşünebilen, sorgulayabilen, eleştirebilen, üretebilen, bilgiyi eyleme dönüştürebilen, yaşadığı çevre ve toplumdaki sorunları fark edip bu sorunlara çözüm önerebilen, farklı görüş ve düşüncelere karşı açık olabilen, hayatı daha anlamlı hâle getirebilen bir karakter geliştirmektir .
3		2. Felsefi kavram, soru ve problemleri bağlamına uygun yazılı ve sözlü olarak kullanmaları	2. Felsefi kavramları netleştirmiş olmaları , soru ve problemleri bağlamına uygun yazılı ve sözlü olarak kullanmaları
4	2. paragraf	3. Günlük hayat problemlerini ve güncel konuları felsefi bakış açısıyla yazılı ve sözlü olarak değerlendirmeleri	3. Günlük hayat problemlerini ve güncel konuları felsefi bakış açısıyla, rasyonel olarak yazılı ve sözlü olarak değerlendirmeleri
5		4. Görüş ve argümanlarını felsefi alana uygun, tutarlı ve geçerli biçimde temellendirmeleri	4. Görüş ve argümanlarını zihin ve evrenin tasdiki altında tutarlı olarak temellendirebilmeleri,
6	2. paragraf	5. Felsefi görüş ve argümanları tartışmalarda kullanmaları,	5. Felsefi görüş ve argümanları gerçeklikle karşılaştırarak tartışmalarda kullanmaları,

7	2. paragraf		Bu 10 madde içine “doğru düşünme ile yanlış düşünme arasındaki farkı bilmeleri” maddesi de eklenmelidir.
8	2. paragraf		Bu 10 madde içine “etik ve ahlak farkını bilmeleri” maddesi de konulmalıdır.
9	2. paragraf		
10	2. paragraf		Bu 10 madde içine yine “Bilgi elde etme sürecinde varsayımlarla gerçekleri birbirinden ayırt ederek düşünebilmeleri” maddesi konulmalıdır.
11	2. paragraf	9. Felsefi görüş ve argüman oluşturmada değerleri içselleştirdikleri bütüncül bir bakış açısına sahip olmaları,	9. Felsefi görüş ve argüman oluşturmada, argümanı destekleyen ve reddeden tüm görüşleri göz önüne alarak düşünce oluşturmaları, zıttı ve muhalifi bilinmeyen düşüncenin inançtan ibaret kalacağını bilmeleri,
12	s.7, 1. satır	Her bir öğrenme çıktısının ölçme ve değerlendirme sürecine yönelik öneriler sunulmuştur. Öneriler arasından bilimsel ve etik ilkelere uygun şekilde tercihler yapılmalıdır. Farklı ölçme ve değerlendirme araçları, ölçme amacına ve öğrenme çıktısına uygun olmak koşuluyla kullanılabilir.	“etik” kelimesinin burada kullanımı uygun değildir. Çünkü bu ilkelere dair bir malumat yoktur.
13	s.8, 6. paragraf	Öğretme-öğrenme yaşantılarında öğretmenler, öğrencilerin bütüncül gelişimini destekleyecek şekilde öğrencilere rehberlik etmeli; bu süreçte kolaylaştırıcı olmalıdır.	Öğretme-öğrenme yaşantılarında öğretmenler, öğrencilerin bütüncül gelişimini destekleyecek şekilde öğrencilere rehberlik etmeli; düşünceleri, o düşüncenin zıt fikirleriyle ve gerekçeleriyle birlikte vermeli ve bu süreçte kolaylaştırıcı olmalıdır.

14	s.11	<p>Zenginleştirme</p> <p>“Felsefe üzerine felsefe yapılabilir mi?” sorusu üzerine görüş geliştirilebilir.</p> <p>Âşık Veysel ve Neşet Ertaş türkülerinde felsefi ifadeler araştırılarak felsefenin diğer alanlarla ilişkisi incelenebilir.</p>	<p>Zenginleştirme</p> <p>“Felsefe üzerine felsefe yapılabilir mi?” sorusu üzerine görüş geliştirilebilir.</p> <p>“Göz ile görmek” ve “akılla görmek” arasındaki fark örneklerle açıklanır, bu problem açısından felsefenin konumu analiz edilir.</p> <p>Din kavramının felsefi tahlili yapılır ve dinler arasındaki fark, din ve felsefe farkı kavramsal açıdan incelenir.</p>
15		<p>ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme) Bu ünitenin öğrenme kanıtlarında ve öğretme-öğrenme uygulamalarında açık uçlu sorular, kelime ilişkilendirme testi, çalışma kâğıdı, kavram haritası, öz değerlendirme formu, akran değerlendirme formu, dereceleme ölçeği, kontrol listesi, grup değerlendirme formu, dereceli puanlama anahtarı ve performans görevi kullanılabilir. Performans görevi: Öğrenciler, “Felsefe nedir? Filozof kime denir? Bildiğiniz filozoflar kimlerdir? Felsefe ne işe yarar? Felsefe nasıl yapılır?” soruları hakkında röportaj yapar ve okul genel ağ sayfasında yayımlar.</p>	<p>ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme) Bu ünitenin öğrenme kanıtlarında ve öğretme-öğrenme uygulamalarında açık uçlu sorular, kelime ilişkilendirme testi, çalışma kâğıdı, kavram haritası, öz değerlendirme formu, akran değerlendirme formu, dereceleme ölçeği, kontrol listesi, grup değerlendirme formu, dereceli puanlama anahtarı ve performans görevi kullanılabilir. Performans görevi: Öğrenciler, “Felsefe nedir? Filozof kime denir? Bildiğiniz filozoflar kimlerdir? Felsefe ne işe yarar? Felsefe nasıl yapılır? Doğru düşünme ve yanlış düşünme arasındaki fark nasıl çözümlenir? Soruları hakkında röportaj yapar ve okul genel ağ sayfasında yayımlar.</p>
16	s.13	<p>ç) Felsefi düşüncenin ortaya çıkışı ve dünyadaki felsefe gelenekleri üzerine derinlemesine düşünür.</p>	<p>ç) Felsefi düşüncenin ortaya çıkış nedeni ve niçin çoktanrılı dinlerin olduğu Yunanistan, Mısır, Çin vs. gibi yerlerde doğduğunu araştırır, dünyadaki felsefe geleneklerin coğrafi nedenleri üzerine derinlemesine düşünür.</p>

17	s.13	İÇERİK ÇERÇEVESİ Felsefenin Anlamı Felsefi Düşüncenin Gelişimi Felsefi Düşüncenin Özellikleri Felsefi Sorunun Temel Özellikleri Felsefenin Diğer Alanlarla İlişkisi Felsefenin Bireysel ve Toplumsal İşlevi	İÇERİK ÇERÇEVESİ Felsefenin Anlamı Felsefi Düşüncenin Gelişiminin ne anlama geldiği Felsefi Düşüncenin Özellikleri Felsefi Sorunun Temel Özellikleri Felsefenin bilim ve din ile ilişkisi Felsefenin Bireysel ve Toplumsal İşlevi
18	s.14	FEL.10.1.1 Öğrencilerin felsefenin anlamına yönelik merak duyması, kesin tanımlardan şüphe duyması ve felsefenin anlamına dair farklı görüşler üzerine derinlemesine düşünmeleri amaçlanır.	FEL.10.1.1 Öğrencilerin felsefenin anlamına yönelik merak duyması, kesin tanımlara ihtiyatla yaklaşması ve felsefenin anlamına dair farklı görüşler üzerine derinlemesine düşünmeleri, doğru-yanlış, hakikat-gerçek, bilimsel-farazi, teori-hipotez, asli-arizî gibi kavramları bilmesi amaçlanır.

- 19 s.14, 2. paragraf Öğrencilerin felsefi düşüncenin gelişimi ve temel özellikleri üzerine derinlemesine düşünceleri amaçlanır. Öğrencilere felsefi düşüncenin ortaya çıkışı ile dünya felsefe geleneklerinin (Hint, Çin, Antik Yunan, Türk İslam, Fransız, Alman, Anglo Sakson ve Amerikan) ayırt edici özelliklerinin ve bazı filozoflarının (Kung-Fu-Tzu, Siddhartha Gautama, Lao Tzu, Thales, Sokrates, Platon, Aristoteles, Farabi, İbni Sina, Gazali, R. Descartes, J. Locke, I. Kant, J. Dewey, T. Mengüşoğlu) ilgilendiği felsefi konu ve sorunlarının yer aldığı infografik verilir. Öğrenciler, dünya felsefe geleneklerinin benzer ve farklı yönlerini işbirlikli olarak ayırt eder. Öğrenciler felsefi düşüncenin ortaya çıkışını ve gelişimini tarih şeridi üzerinde, dünya felsefe gelenekleri arasındaki etkileşimi de dünya haritası üzerinde yorumlar (OB5, KB2.7). Süreçte öğrenciler, felsefenin gelişimini ve dünya felsefe geleneklerinin önemini anlamaya çalışır (E2.1, SDB2.3)
- Öğrencilerin felsefi düşüncenin gelişimi ve temel özellikleri üzerine derinlemesine düşünceleri amaçlanır. Öğrencilere felsefi düşüncenin ortaya çıkışı ile dünya felsefe geleneklerinin (Hint, Çin, Antik Yunan, Türk İslam, Fransız, Alman, Anglo Sakson ve Amerikan) ayırt edici özelliklerinin ve bazı filozoflarının (Kung-Fu-Tzu, Siddhartha Gautama, Lao Tzu, Thales, Sokrates, Platon, Aristoteles, Farabi, İbni Sina, Gazali, R. Descartes, J. Locke, I. Kant, J. Dewey, T. Mengüşoğlu) ilgilendiği felsefi konu ve sorunlarının yer aldığı infografik verilir. Öğrenciler, dünya felsefe geleneklerinin benzer ve farklı yönlerini işbirlikli olarak ayırt eder. **“İslam felsefesi” kavramının, İslam inancının felsefesini mi yoksa coğrafi bir ayırımı mı gösterdiği izah edilir.** Öğrenciler felsefi düşüncenin ortaya çıkışını ve gelişimini tarih şeridi üzerinde, dünya felsefe gelenekleri arasındaki etkileşimi de dünya haritası üzerinde yorumlar (OB5, KB2.7). Süreçte öğrenciler, felsefenin gelişimini ve dünya felsefe geleneklerinin önemini anlamaya çalışır (E2.1, SDB2.3)

20	s.14	Öğrencilerin felsefi soruların temel özelliklerini ifade ederek felsefi soru sormaları amaçlanır. Öğrencilere akademik yayınlardan hareketle felsefi sorunun özellikleri hakkında metinler verilir. Çıkarım yaptırılarak felsefi soruların niteliklerinin sıralanması sağlanır (KB2.10). Öğrencilerin yakın ve uzak çevresinde gözlemediği sorunlar üzerine çeşitli felsefi sorular oluşturması ve bunların neden felsefi soru niteliğine sahip olduğunu açıklaması sağlanır (KB2.18). Düşün, eşleş, paylaş veya büyük grup tartışma tekniği kullanılabilir.	Öğrencilerin felsefi soruların temel özelliklerini ifade ederek felsefi soru sormaları amaçlanır. Felsefede “soru”nun niçin cevaplardan önemli olduğu açıklanır. Öğrencilere akademik yayınlardan hareketle felsefi sorunun özellikleri hakkında metinler verilir. Çıkarım yaptırılarak felsefi soruların niteliklerinin sıralanması sağlanır (KB2.10). Öğrencilerin yakın ve uzak çevresinde gözlemediği sorunlar üzerine çeşitli felsefi sorular oluşturması ve bunların neden felsefi soru niteliğine sahip olduğunu açıklaması sağlanır (KB2.18). Düşün, eşleş, paylaş veya büyük grup tartışma tekniği kullanılabilir.
21	s.15	Felsefenin diğer alanlarla ilişkisine eleştirel yaklaşımları için öğrencilere felsefenin bilim, din ve sanat alanlarıyla ilişkisi hakkında sorular yöneltilir.	Felsefenin diğer alanlarla ilişkisine eleştirel yaklaşımları için öğrencilere felsefenin bilim, din ve sanat alanlarıyla ilişkisi hakkında sorular yöneltilir. “Din” denilince tüm dinlerin eşit olarak ele alınıp alınamayacağı sorulur. İslam dininin, din olarak diğer dinlerden bir farkının olup olmadığı tartışılır.

23	s.15	<p>FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme “Felsefe üzerine felsefe yapılabilir mi?” sorusu üzerine görüş geliştirilebilir. Âşık Veysel ve Neşet Ertaş türkülerindeki felsefi ifadeler araştırılarak felsefenin diğer alanlarla ilişkisi incelenebilir. * Farklı medeniyetlerde felsefeye katkısı olan kadın düşünür ve filozoflar hakkında bir sunu hazırlanabilir.</p>	<p>FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme “Felsefe üzerine felsefe yapılabilir mi?” sorusu üzerine görüş geliştirilebilir. Bilgi ve inanç arasındaki ayırım tümdengelim ve tümevarım üzerinden anlatılır. “Göz ile görmek” ve “akılla görmek” arasındaki fark örneklerle açıklanır, bu problem açısından felsefenin konumu analiz edilir. M. Akif’in ve Yunus Emre’nin şiirlerinde felsefi, dini, bilimsel sorgulamaları içeren ifadeler araştırılır. Din kavramının felsefi tahlili yapılır ve dinler arasındaki fark felsefi açıdan ele alınır, din ve felsefe farkı kavramsal açıdan incelenir.</p>
24	s.15	<p>Destekleme Felsefenin anlamını, temel kavram ve özelliklerini pekiştirmeye yönelik görsel, işitsel uyaranların ağırlıkta olduğu öğretim materyalleri kullanılabilir. Felsefi soruların ayırt edilmesine ilişkin içeriği anlamayı kolaylaştıran yöntem ve öğretim materyalleri kullanılabilir. Günlük hayatla ilişkisinin daha görünür olduğu, yapılandırılmış örnek durum ve olaylardan yararlanılabilir. Felsefenin diğer alanlarla ilişkisine, bireysel ve toplumsal işlevlerine yönelik öğretme-öğrenme uygulamalarında dijital materyaller kullanılabilir. Dünyada öne çıkan felsefe geleneklerinin kavranması için dijital materyaller kullanılabilir</p>	<p>Destekleme Felsefenin anlamını, temel kavram ve özelliklerini pekiştirmeye yönelik görsel, işitsel uyaranların ağırlıkta olduğu öğretim materyalleri kullanılabilir. Felsefi soruların ayırt edilmesine ilişkin içeriği anlamayı kolaylaştıran yöntem ve öğretim materyalleri kullanılabilir. Günlük hayatla ilişkisinin daha görünür olduğu, yapılandırılmış örnek durum ve olaylardan yararlanılabilir. Felsefenin diğer alanlarla ilişkisine, bireysel ve toplumsal işlevlerine yönelik öğretme-öğrenme uygulamalarında dijital materyaller kullanılabilir. Dünyada ve özellikle ülkemizde öne çıkan felsefe geleneklerinin farklarıyla kavranması için dijital materyaller kullanılabilir</p>
25	s.16	<p>2. ÜNİTE: FELSEFE, MANTIK VE ARGÜMANTASYON</p>	<p>2. ÜNİTE: FELSEFE, MANTIK VE İLMÎ TARTIŞMA</p>

26	s.16	Bu ünite de öğrencilerin düşünme ve dil ilişkisini, mantık ve argümantasyon ile ilgili kavramları ve argümantasyonun yapısını yorumlayabilmeleri amaçlanmaktadır.	Bu ünite de öğrencilerin düşünme ve dil ilişkisini, mantık ve ilmi tartışma ile ilgili kavramları ve ilmi tartışmanın yapısını, bir önermenin ilmî olabilmesinin hangi şartlara bağlı olduğunu bilmeleri amaçlanmaktadır.
27	s.17	<p>ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ</p> <p>FEL.10.2.1. Mantık ve argümantasyonda kullanılan temel kavramları yorumlayabilme</p> <p>a) Düşünme ve dil ilişkisini mantık açısından inceler.</p> <p>b) Mantık ve argümantasyonla ilgili kavramları örneklendirerek inceler.</p> <p>c) Günlük dilde verilen argümanları-mantığın biçimsel diline dönüştürerek yeniden ifade eder</p>	<p>ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ FEL.10.2.1. Mantık ve ilmi tartışmada kullanılan temel kavramları yorumlayabilme</p> <p>a) Düşünme ve dil ilişkisini mantık açısından inceler.</p> <p>b) Mantık ve ilmi tartışma ile ilgili kavramları örneklendirerek inceler.</p> <p>c) Günlük dilde verilen akıl yürütme ifadelerini mantığın biçimsel diline dönüştürerek yeniden ifade eder.</p> <p>d) Delil, bürhan, tutarlılık, geçerlilik, bilgi doğrusu, mantık doğrusu kavramlarını bilir.</p> <p>e) Mantığın biçimsel olup içeriği olmayan bir yapısının olduğunu, sembolik mantığın bu özellikten dolayı var olduğunu örnekleriyle açıklayabilir.</p>
28	s.17	<p>İÇERİK ÇERÇEVESİ</p> <p>Düşünme ve Dil İlişkisi</p> <p>Mantık ve Argümantasyonun Temel Kavramları</p> <p>Argümantasyonun Yapısı</p> <p>Anahtar Kavramlar</p> <p>akıl yürütme, argüman, dil, düşünme, geçerlilik, mantık, safsata, tutarlılık</p>	<p>İÇERİK ÇERÇEVESİ</p> <p>Düşünme ve Dil İlişkisi</p> <p>Mantık ve ilmi tartışmanın Temel Kavramları</p> <p>İlmi tartışmanın yapısı</p> <p>Anahtar Kavramlar</p> <p>akıl yürütme, ilmi delil, dil, düşünme, geçerlilik, mantık, safsata, tutarlılık, delil, bürhan, bilgi doğrusu, mantık doğrusu</p>

29	s.17	<p>ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)</p> <p>Bu ünitenin öğrenme kanıtlarında ve öğretme-öğrenme uygulamalarında açık uçlu sorular, bulmaca, doğru yanlış testi, eşleştirme testi, öz değerlendirme formu, akran değerlendirme formu, dereceleme ölçeği ve performans görevi kullanılabilir. Performans görevi: Öğrenciler, safsataların kullanımına örnek verir ve bunu görsellerle destekleyerek bir afişe dönüştürür.</p>	<p>ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)</p> <p>Bu ünitenin öğrenme kanıtlarında ve öğretme-öğrenme uygulamalarında açık uçlu sorular, bulmaca, doğru yanlış testi, eşleştirme testi, öz değerlendirme formu, akran değerlendirme formu, dereceleme ölçeği ve performans görevi kullanılabilir. Performans görevi: Öğrenciler, safsataların kullanımına vaktiyle bilimsel kabul edilen örneklerden, astronomiden, biyolojiden, felsefeden örnekler verir ve bunu görsellerle destekleyerek bir afişe dönüştürür.</p>
30	s.17	<p>Öğrencilerin mantık ve argümantasyonda kullanılan temel kavramları örneklendirerek incelemeleri amaçlanır.</p>	<p>Öğrencilerin mantık ve ilmi tartışmada kullanılan temel kavramları örneklendirerek incelemeleri amaçlanır.</p>
31			<p>“Argüman” kelimesi ve çekimleri, “ilmi delil, ilmi tartışma” şeklinde değiştirilmelidir.</p>
32	s.18, 1. paragraf	<p>Öğrencilere safsata türlerinin, özelliklerinin ve örneklerinin yer aldığı bilgi notu verilir. Bunun için performans görevi tasarlanır. Safsata türlerinin yer aldığı tartışma programı diyalogları, gazete haberleri, röportaj videoları, sosyal medya yazışmaları örnekleri verilir (OB2). Öğrencilerden, çalışmalarında aktif rol almaları, söz konusu örneklerde yer alan safsataları bularak bunların türlerini bulmaları ve toplumda yarattıkları etkiyi değerlendirmeleri istenir (D3.4, D16.2, KB3.1). Bu süreçte öğrencilerden safsata türlerine kendi yaşantılarından da belirgin örnekler vermeleri beklenir. Doğru ve güvenilir olmanın önemi belirtilir (D6.2).</p>	<p>Öğrencilere safsata türlerinin, özelliklerinin ve örneklerinin yer aldığı bilgi notu verilir. Bunun için performans görevi tasarlanır. Safsata türlerinin yer aldığı tartışma programı diyalogları, gazete haberleri, röportaj videoları, sosyal medya yazışmaları örnekleri verilir (OB2). Öğrencilerden, çalışmalarında aktif rol almaları, söz konusu örneklerde yer alan safsataları bularak bunların türlerini bulmaları ve toplumda yarattıkları etkiyi değerlendirmeleri istenir (D3.4, D16.2, KB3.1). Bu süreçte öğrencilerden safsata türlerine kendi yaşantılarından da belirgin örnekler vermeleri beklenir. Doğru ve güvenilir düşünmeyi bilmenin önemi belirtilir (D6.2).</p>

33	s.18	<p>FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme</p> <p>* Çok değerli mantık, deontik mantık ve bulanık mantığın temel kavramları araştırılarak düşünme ve akıl yürütmeye kullanılan temel mantık kavramları ile karşılaştırılabilir.</p> <p>Wittgenstein'in "dil oyunu" düşüncesi ile ilgili araştırma yapılabilir.</p> <p>Bilimsel hipotezlerin oluşturulma süreci, akıl ilkeleri ve geri çıkarım düşüncesinden hareketle değerlendirilebilir.</p>	<p>FARKLILAŞTIRMA Zenginleştirme</p> <p>* Çok değerli mantık, deontik mantık ve bulanık mantığın temel kavramları araştırılarak düşünme ve akıl yürütmeye kullanılan temel mantık kavramları ile karşılaştırılabilir.</p> <p>Wittgenstein'in "dil oyunu" düşüncesi ile ilgili araştırma yapılabilir.</p> <p>Bilimsel hipotezlerin oluşturulma süreci, "bilimsellik" kavramının olmazsa olmaz özellikleri, akıl ilkeleri ve geri çıkarım düşüncesinden hareketle değerlendirilebilir.,</p>
34	s.20	<p>ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ</p> <p>FEL.10.3.1. Varlık felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme</p> <p>a) Varlık felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını anlar.</p> <p>b) Varlık felsefesinin temel problemlerini anlar.</p> <p>c) Varlık felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirir.</p> <p>ç) Varlık felsefesiyle ilgili metinlerde yer alan kavram, problem ve argümanları inceler.</p>	<p>ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ</p> <p>FEL.10.3.1. Varlık felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme</p> <p>a) Varlık felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını anlar.</p> <p>b) Varlık felsefesinin temel problemlerini anlar.</p> <p>c) Varlık felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirir.</p> <p>ç) Varlık felsefesiyle ilgili metinlerde yer alan kavram, problem ve argümanları inceler.</p> <p>d) "Var olan" ve "var olmayan" kavramlarının varlık felsefesiyle ilişkisi ve varlık dereceleri anlatılır, bu ayrımın zorluğunun varlık felsefesinin problemini oluşturduğu örneklerle gösterilir.</p>
35	s.20	<p>İÇERİK ÇERÇEVESİ</p> <p>Varlık Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları</p> <p>Varlık Felsefesinin Temel Problemleri (Varlığın Var Olup Olmadığı, Varlığın Ne Olduğu)</p>	<p>İÇERİK ÇERÇEVESİ</p> <p>Varlık Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları Varlık Felsefesinin Temel Problemleri (Varlık dereceleri, Varlığın Ne Olduğu)</p>

36	s.20	Öğretme-Öğrenme Uygulamaları	Öğretme-Öğrenme Uygulamaları
		<p>FEL.10.3.1 Öğrencilerin varlık felsefesinin temel konu ve kavramlarını anlamaları amaçlanır. Varlık felsefesinin konu ve kavramları ile bilim ve felsefenin varlığı ele alışlarına ilişkin infografik verilir. Öğrencilerin temel kavramları kendi cümleleriyle açıklamaları istenir. Metafizik ve ontoloji ilişkisini fark etmeleri ve bununla ilgili sözlü çıkarım yapmaları sağlanır (KB2.10). Kavram yanlışları ve öğrenme eksiklikleri hakkında dönüt verilir.</p>	<p>FEL.10.3.1 Öğrencilerin varlık felsefesinin temel konu ve kavramlarını anlamaları amaçlanır. Varlık felsefesinin konu ve kavramları ile bilim ve felsefenin varlığı ele alışlarına ilişkin infografik verilir. Öğrencilerin temel kavramları kendi cümleleriyle açıklamaları istenir. Fizik-metafizik ayrımını, fiziğin duyusal dünyayla sınırlı olduğunu, metafiziğin aklın dünyası olduğunu, duyuların değişenleri, aklın değişmeyenleri konu edindiğini, bilimin gerçeklik dünyasındaki değişmezleri fark eden aklın doğru kullanımının sonucu olduğunu bilmeleri, metafizik ve ontoloji ilişkisini fark etmeleri ve bununla ilgili sözlü çıkarım yapmaları sağlanır (KB2.10). Kavram içeriklerinin netleşmesiyle ortaya çıkan kavram yanlışları ve öğrenme eksiklikleri hakkında dönüt verilir.</p>
37	s.20	<p>Öğrencilerin varlık felsefesinin temel problemlerini (varlığın var olup olmadığı, varlığın ne olduğu) anlamaları amaçlanır. Parmenides ve Gorgias'ın varlığın var olup olmadığına yönelik görüşlerini karşılaştırarak çıkarım yapmaları sağlanır. Varlığın var olup olmadığına yönelik ne gibi kanıtların sunulabileceği ve eğer varlık varsa ne olduğu üzerine tartışma yaptırılır (KB2.18)</p>	<p>Öğrencilerin varlık felsefesinin temel problemlerini (varlığın dereceleri, kategorileri, varlığın ne olduğu) anlamaları amaçlanır. Parmenides ve Gorgias'ın varlığın var olup olmadığına yönelik görüşlerini karşılaştırarak çıkarım yapmaları sağlanır. Varlığın derecelerine, katmanlarına yönelik ne gibi kanıtların sunulabileceği ve varlık derecelerinin ne olduğu üzerine tartışma yaptırılır. Tartışmanın varlığın varlığı ile mi yoksa varlığın bilgisinin doğruluğu üzerine mi olduğu örneklerle anlatılır. (KB2.18)</p>

38	s.20	Köprü Kurma Öğrencilere varlık hakkında düşünmelerini sağlayacak hikâye, şiir, film kesiti gibi ilgi çekici bir uyarın sunulur. Varlığın anlamı ve oluşumu üzerine düşünülmesi sağlanır. Felsefenin temel alanlarının neler olduğu hatırlatılarak bu alanlar arasında varlık felsefesinin yeri ve önemi vurgulanır.	Köprü Kurma Öğrencilere varlık hakkında düşünmelerini sağlayacak hikâye, şiir, film kesiti gibi ilgi çekici bir uyarın sunulur. Varlığın anlamı ve nasıl var olmuş olabileceği üzerine düşünülmesi sağlanır. Felsefenin temel alanlarının neler olduğu hatırlatılarak bu alanlar arasında varlık felsefesinin yeri ve önemi vurgulanır.
39	s.20	İnsanın varlığı anlama ve açıklama isteğinin nedenleri hakkında görüş geliştirilmesi sağlanır (KB2.10).	İnsanın varlığı anlama (insan bilimleri ile) ve açıklama (fen bilimleri ile) isteğinin nedenleri hakkında görüş geliştirilmesi sağlanır (KB2.10).
40	s.20-21	Varlık felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirmeleri için öğrencilere varlık felsefesinin temel problemlerinden doğan felsefi akımlar (nihilizm, realizm, idealizm, materyalizm, düalizm, oluş felsefesi, fenomenoloji, varoluşçuluk) ile ilgili açıklamaların ve açık uçlu soruların yer aldığı bir çalışma kâğıdı verilir (OB1) Akımların benzerlik ve farklılıkları hakkında tartışma yaptırılır (KB2.7, KB2.18).	Varlık felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirmeleri için öğrencilere varlık felsefesinin temel problemlerinden doğan felsefi akımlar (nihilizm, realizm, idealizm, materyalizm, düalizm, oluş felsefesi, yaratılış düşüncesi , fenomenoloji, varoluşçuluk) ile ilgili açıklamaların ve açık uçlu soruların yer aldığı bir çalışma kâğıdı verilir (OB1) Akımların benzerlik ve farklılıkları, bu farklılıkları nasıl temellendirdikleri, doğrulamak için hangi delilleri ileri sürdükleri hakkında tartışma yaptırılır (KB2.7, KB2.18).

41	s.21	<ul style="list-style-type: none">• Platon'un Timaios,• Aristoteles'in Metafizik,• İbni Sina'nın Metafizik,• İbni Rüşd'ün Tutarsızlığın Tutarsızlığı,• R. Descartes'in Metafizik Üzerine Düşünceler,• A. N. Whitehead'ın Süreç ve Gerçeklik,• J. P. Sartre'in Varoluşçuluk <p>eserlerinden kısaltılan veya alıntılan metinlerin, öğrencilerin de görüşleri alınarak dengeli bir şekilde dağıtılması sağlanır.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Platon'un Timaios,• Aristoteles'in Metafizik,• İbni Sina'nın Metafizik,• Gazali'nin Filozofların Tutarsızlığı• İbni Rüşd'ün Tutarsızlığın Tutarsızlığı,• R. Descartes'in Metafizik Üzerine Düşünceler,• A. N. Whitehead'ın Süreç ve Gerçeklik, <p>eserlerinden kısaltılan veya alıntılan metinlerin, öğrencilerin de görüşleri alınarak dengeli bir şekilde dağıtılması sağlanır.</p>
42	s.21	<p>* İbni Sina'nın "uçan adam" ile Descartes'in "Cogito" anlayışı üzerinden "insanın kendi varlığını idraki" problemine ilişkin düşüncelerin benzerliklerini ve farklılıklarını içeren dijital materyal hazırlanabilir</p>	<p>* İbni Sina'nın "uçan adam", Gazali'nin 'Allah'ın kalbime attığı nur" ile Descartes'in "Cogito" anlayışı üzerinden "insanın kendi varlığını idraki" problemine ilişkin düşüncelerin benzerliklerini ve farklılıklarını içeren dijital materyal hazırlanabilir. Gazali'nin Descartes'ten yüzyıllar önce varlıktaki şüpheliyi nasıl aştığına ilişkin tartışma yapılır.</p>

43	s.23	ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜ-REÇ BİLEŞENLERİ FEL.10.4.1. Bilgi felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme a) Bilgi felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını anlar. b) Bilgi felsefesinin temel problemlerini anlar. c) Bilgi felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirir. ç) Bilgi felsefesiyle ilgili metinlerde yer alan kavram, problem ve argümanları inceler.	ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜ-REÇ BİLEŞENLERİ FEL.10.4.1. Bilgi felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme a) Bilgi felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını anlar. b) Akıl ve duyu bilgisinin farkını bilir. c) Bilgi felsefesinin temel problemlerini anlar. ç) Bilgi felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirir. d) Bilgi felsefesiyle ilgili metinlerde yer alan kavram, problem ve argümanları inceler. e) Fen bilimleri ve sosyal ilimlerin bilgi felsefesi açısından kaynaklarını değerlendirebilir.
44	s.23	Anahtar Kavramlar bilgi, doğruluk, gerçeklik	Anahtar Kavramlar bilgi, hakikat, gerçeklik, delil, bürhan

45 s.23

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları FEL.10.4.1 Bilgi felsefesinin konusu ve temel kavramlarını anlayabilmeleri için öğrencilere bilgi olan ile bilgi olmayan örnek ifadeler verilerek bunların nasıl ayırt edilebileceğine ilişkin düşünceleri sorulur. Bilgi ifade eden cümlelerle önerme, argüman ve akıl yürütmeler arasında ilişki kurmaları istenir (E3.6, KB2.7). Platon'un "mağara benzetmesi" ile ilgili görsel veya animasyon aracılığıyla öğrencilerin bilgi ve sanı kavramlarının arasındaki ilişkiyi sorgulamaları, gerçeklik ve doğruluk kavramları arasındaki ilişkiyi ifade etmeleri sağlanır (OB2, OB4). Öğrencilere bilgi kavramının terim anlamı ve filozoflar tarafından yapılan çeşitli bilgi tanımları verilerek bilgi felsefesinin konusu hakkında çıkarım yapılması istenir (KB2.8).

Öğretme-Öğrenme Uygulamaları FEL.10.4.1 Bilgi felsefesinin konusu ve temel kavramlarını anlayabilmeleri için öğrencilere bilgi olan ile bilgi olmayan örnek ifadeler verilerek bunların nasıl ayırt edilebileceğine ilişkin düşünceleri sorulur. Bilgi ifade eden cümlelerle önerme, argüman ve akıl yürütmeler arasında ilişki kurmaları istenir (E3.6, KB2.7). Platon'un "mağara benzetmesi" ile ilgili görsel veya animasyon aracılığıyla öğrencilerin bilgi ve sanı kavramlarının arasındaki ilişkiyi sorgulamaları, gerçeklik ve **hakikat** kavramları arasındaki ilişkiyi ifade etmeleri sağlanır (OB2, OB4). "**Kavram**" bir nesnenin zihindeki karşılığına, "**terim**" de bir kavramın dildeki karşılığına denildiği gibi, öğrencilere bilgi kavramının terim anlamı ve filozoflar tarafından yapılan çeşitli bilgi tanımları verilerek bilgi felsefesinin konusu hakkında çıkarım yapılması istenir (KB2.8).

(Not: "doğruluk" mantığın kavramıdır, bilgi felsefesinin değil. Hakikat olmalıdır.)

- 46 s.23 Öğrencilerin bilginin mümkün olup olmadığı problemini anlamaları ve bunlara yönelik düşünce ve argümanları değerlendirmeleri amaçlanır. Bilginin imkânı hakkında kuşkucu (septik) filozoflar (Gorgias, Pyrrhon) ile dogmatik filozofların (Sokrates, Platon, Aristoteles) görüş ve argümanlarını içeren infografik öğrencilere verilir. Kuşkuculuğa yol açan genel ilkeler temelinde ilgili düşünce ve görüşlerin değerlendirilmesi sağlanır
- Öğrencilerin bilginin mümkün olup olmadığı problemini anlamaları ve bunlara yönelik düşünce ve argümanları değerlendirmeleri amaçlanır. Bilginin imkânı hakkında kuşkucu (septik) filozoflar (Gorgias, Pyrrhon) ile **bilginin imkânını** savunan filozofların (Sokrates, Platon, Aristoteles) görüş ve argümanlarını içeren infografik öğrencilere verilir. Kuşkuculuğa yol açan genel ilkeler temelinde ilgili düşünce ve görüşlerin değerlendirilmesi sağlanır. **Duyu ve akıl bilgisi bağlamında, kuşkuculuğun ve bilginin imkânı düşüncesinin hangi şartlarda doğru, hangi şartlarda yanlış olduğunun bilinmesi sağlanır.**
- 47 R. Descartes'ın bilgiye ulaşma yönteminin (kuşku yöntemi) kuşkucu filozoflardan farkının açıklanması ve öğrencilerin apaçık bilgilerin varlığı hakkında yazılı olarak çıkarım yapmaları sağlanır (E3.4, E3.9, KB2.10). Kavram yanılığları ve öğrenme eksiklikleri hakkında dönüt verilir.
- R. Descartes'ın **ve Gazali'nin** bilgiye ulaşma yönteminin (kuşku yöntemi) kuşkucu filozoflardan farkının açıklanması ve öğrencilerin apaçık bilgilerin varlığı hakkında yazılı olarak çıkarım yapmaları sağlanır (E3.4, E3.9, KB2.10). Kavram yanılığları ve öğrenme eksiklikleri hakkında dönüt verilir.
- 48 s.24 1. paragraf Öğrencilerin bilginin kaynağı hakkındaki görüşleri anlamaları, bunlara yönelik düşünce ve argümanları değerlendirmeleri için "Bilginin kaynağı nedir?" sorusunu cevaplamaları istenir. Bilginin kaynağı hakkında öne çıkan görüşleri (rasyonalizm, empirizm, kritisizm ve entüsyonizm) içeren yapılandırılmış metin örnekleri verilir ve iş birlikli olarak bu görüşlerin açıklanması, benzer ve farklı yönlerinin bir tablo veya şekil üzerinde gösterilmesi sağlanır (E3.5, KB2.7, KB2.13).
- Öğrencilerin bilginin kaynağı hakkındaki görüşleri anlamaları, bunlara yönelik düşünce ve argümanları değerlendirmeleri için "Bilginin kaynağı nedir?" sorusunu cevaplamaları istenir. Bilginin kaynağı hakkında öne çıkan görüşleri (rasyonalizm, empirizm, kritisizm ve entüsyonizm) içeren yapılandırılmış metin örnekleri verilir ve iş birlikli olarak bu görüşlerin açıklanması, benzer ve farklı yönlerinin bir tablo veya şekil üzerinde gösterilmesi sağlanır. **Olana olduğu gibi önyargısız şekilde bakmanın gerçekleştirilmesi için neler yapılabileceği tartışılır.** (E3.5, KB2.7, KB2.13).

49	s.24	Bilginin doğruluk ölçütleri problemini anlamaları, ilgili düşünce ve argümanları değerlendirmeleri için öğrencilere gazete, dergi, makale, televizyon programlarından örnek durumlar verilir (OB1, OB4). Bu örneklerde yer alan bilgilerin doğrulanmasında kullanılacak ölçütlerin neler olabileceği üzerine tartışma yaptırılır (KB2.18). Öğrencilerden davranışlarında kontrollü olmaları beklenir (D12.2). Beyin fırtınası, forum veya fikir taraması teknikleri kullanılabilir. Öğrencilerin bilginin doğruluk ölçütlerini (uygunluk, tutarlılık, tümel uzlaşım ve yarar) keşfetmeleri sağlanır. Kavram yanlışları ve öğrenme eksiklikleri hakkında dönüt verilir. Öğrencilerden doğruluk ölçütlerinden her birinin hangi disiplinlerde daha çok kullanıldığı hakkında iş birlikli olarak düşünce ve argüman oluşturmaları istenir (E3.6, KB2.10). Öz veya akran değerlendirme formu kullanılabilir (E3.5).	Bilgi barındıran ifadenin, yargının yani önermenin doğruluk ölçütleri problemini anlamaları, ilgili düşünce ve argümanları değerlendirmeleri için öğrencilere gazete, dergi, makale, televizyon programlarından örnek durumlar verilir (OB1, OB4). Bu örneklerde yer alan ve bilgi ifade eden cümlelerin doğrulanmasında kullanılacak ölçütlerin neler olabileceği üzerine tartışma yaptırılır (KB2.18). Öğrencilerden davranışlarında kontrollü olmaları beklenir (D12.2). Beyin fırtınası, forum veya fikir taraması teknikleri kullanılabilir. Öğrencilerin bilgi ifade eden cümlelerin doğruluk ölçütlerini (uygunluk, tutarlılık, tümel uzlaşım ve yarar) keşfetmeleri sağlanır. Kavram yanlışları ve öğrenme eksiklikleri hakkında dönüt verilir. Öğrencilerden doğruluk ölçütlerinden her birinin hangi disiplinlerde daha çok kullanıldığı hakkında iş birlikli olarak düşünce ve argüman oluşturmaları istenir (E3.6, KB2.10). Öz veya akran değerlendirme formu kullanılabilir (E3.5).
50	s.25	Bilgi felsefesinin temel problemlerine yönelik olarak Platon'un Theaitetos diyalogundan hareketle E. L. Gettier'in eleştirisi araştırılabilir.	Bilgi felsefesinin temel problemlerine yönelik olarak Platon'un Theaitetos diyalogundan hareketle "kesin bilgi" ve "malumat" arasındaki farkı tartışır.
51	s.25	D. Hume'un İnsan Anlama Yetisi Üzerine Bir Soruşturma adlı eserinden derlenen bir metin aracılığıyla "nedensellik ilkesi" hakkındaki görüşleri incelenerek duyular ve akıl arasındaki ilişki çözümlenebilir.	D. Hume'un İnsan Anlama Yetisi Üzerine Bir Soruşturma adlı eseri, Necati Öner'in "Bilginin serüveni", Hilmi Ziya Ülken'in "İlim felsefesi", makalesi üzerinden "nedensellik ilkesi" hakkındaki görüşleri incelenerek duyular ve akıl arasındaki ilişki çözümlenebilir.

52	s.27	<p>ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ</p> <p>FEL.10.5.1. Ahlak felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme</p> <p>a) Ahlak felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını anlar.</p> <p>b) Ahlak felsefesinin temel problemlerini anlar.</p> <p>c) Ahlak felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirir.</p> <p>ç) Ahlak felsefesiyle ilgili metinlerde yer alan kavram, problem ve argümanları inceler</p>	<p>ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ FEL.10.5.1. Ahlak felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme</p> <p>a) Ahlak felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını anlar.</p> <p>b) Ahlak felsefesinin temel problemlerini anlar.</p> <p><i>c) Ahlak ve etik arasındaki farkı açıklar.</i></p> <p><i>d) Eyleme dönüşebilme imkânı açısından ahlak ve etiğin farkını açıklar.</i></p> <p>e) Ahlak felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirir.</p> <p>f) Ahlak felsefesiyle ilgili metinlerde yer alan kavram, problem ve argümanları inceler</p>
53	s.27	<p>Anahtar Kavramlar</p> <p>Ahlak, erdem, etik, iyi, kötü, özgürlük, sorumluluk, vicdan</p>	<p>Anahtar Kavramlar</p> <p>Ahlak, erdem, etik, iyi, kötü, özgürlük, sorumluluk, vicdan, <i>normatif-anormatif, ahlaki otorite, değer-değer yargısı, davranış-eylem</i></p>
54	s.27	<p>Köprü Kurma</p> <p>Öğrencilere günlük hayatta karşılaşılan ahlaki sorunlarla ilgili görsel ve işitsel materyaller verilir. Öğrencilerden iyinin, kötünün, özgürlüğün ve sorumluluğun ölçütlerinin neler olabileceği hakkında tahminde bulunmaları istenir. Bilgi felsefesinde edindikleri altyapı dikkate alınarak ahlaklı olmak ile bilgili olmak arasındaki ilişkiye dair düşüncelerini açıklamaları sağlanır. Bu yolla öğrenciler ahlaki davranışın gereği ve önemini fark eder.</p>	<p>Köprü Kurma</p> <p>Öğrencilere günlük hayatta karşılaşılan ahlaki sorunlarla ilgili görsel ve işitsel materyaller verilir. Öğrencilerden iyinin, kötünün, özgürlüğün ve sorumluluğun ölçütlerinin neler olabileceği hakkında tahminde bulunmaları istenir. Bilgi felsefesinde edindikleri altyapı dikkate alınarak ahlaklı olmak ile bilgili olmak arasındaki ilişkiye dair düşüncelerini açıklamaları sağlanır. <i>İnsan için bilmek ve eylemek kavramlarının neden bir arada zorunlu olarak bulunmadığını açıklar.</i> Bu yolla öğrenciler ahlaki davranışın gereği ve önemini fark eder.</p>

55	s.27	Öğretme-Öğrenme Uygulamaları	Öğretme-Öğrenme Uygulamaları
		FEL.10.5.1 Öğrencilerin ahlak felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını anlamaları amaçlanır. Etik ve ahlak kavramlarının etimolojik kökeninin araştırılması, benzer ve farklı yönlerinin açıklanması sağlanır (KB2.7).	FEL.10.5.1 Öğrencilerin ahlak felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını anlamaları amaçlanır. Bir ahlaki eylem için otoriteye ihtiyaç olmadığı anlamına gelen “Etik” ile ahlaki eylemin otorite olmadan gerçekleşemeyeceğini savunan “ahlak” kavramlarının etimolojik kökeninin araştırılması; benzer ve farklı yönlerinin açıklanması, evrensel bir ahlakın olup olamayacağına gerekçeleriyle ortaya konulması sağlanır (KB2.7).
56	s.28	Bunun için • Platon’un Devlet, • Aristoteles’in Nikomakhos’a Etik, • Farabi’nin Mutluluğun Kazanılması, • Yûsuf Has Hâcib’in Kutadgu Bilig, • I. Kant’ın Ahlak Metafiziğinin Temellendirilmesi, • Nurettin Topçu’nun İsyah Ahlakı	Bunun için • Platon’un Devlet, • Aristoteles’in Nikomakhos’a Etik, • Farabi’nin Mutluluğun Kazanılması, • Yûsuf Has Hâcib’in Kutadgu Bilig, • I. Kant’ın Ahlak Metafiziğinin Temellendirilmesi, • Nurettin Topçu’nun İsyah Ahlakı • Hilmi Ziya Ülken “ahlak”, • Necati Öner, “insan hürriyeti”.
57	s.29	Zenginleştirme Platon’un Devlet adlı eserinde yer alan Gyges’in Yüzüğü öyküsü incelenip “Gyges’in yüzüğü sizde olsaydı nasıl davranırdınız?” sorusu üzerinden insanı iyi ya da kötüye yönelten nedenlerin sorgulanması sağlanabilir.	Zenginleştirme ...sorgulanması sağlanabilir. Aristoteles’in Nikomakhos’a etik kitabının ikinci bölümünde olduğu gibi, İnsanın doğuştan aşırı duygulara sahip olması göz önünde bulundurularak, ahlaklı olmak demek olan tercihleri ortaya çekmek eyleminin nasıl gerçekleşebileceği öğrenciler ile tartışılır.

58 s.29

Ahlak felsefesinin temel problemlerine yönelik “Ahlaki eylemin temel amacı Aristoteles’e göre mutluluk, I. Kant’a göre ödevdir.” görüşünden hareketle yapay zekâdan bir ahlaki eylem beklemenin ne derece doğru olduğu, yapay zekâyı ahlaki eyleme yöneltecek motivasyonun ne olabileceği üzerine araştırma yapılarak görüş geliştirebilir. Bu doğrultuda Turing testinde yer alan ahlaka yönelik sorulara alternatif soru örnekleri üretmeleri istenebilir. * Günümüz tüketim toplumunu İbni Miskeveyh’in “ölçülülük” erdemi bağlamında ele alan bir deneme yazdırılabilir.

Ahlak felsefesinin temel problemlerine yönelik “Ahlaki eylemin temel amacı Aristoteles’e göre mutluluk, I. Kant’a göre ödev, **Kurân’a göre ise Allah’ın razı olmasıdır.**” görüşünden hareketle yapay zekâdan bir ahlaki eylem beklemenin ne derece doğru olduğu, yapay zekâyı ahlaki eyleme yöneltecek motivasyonun ne olabileceği üzerine araştırma yapılarak görüş geliştirebilir. Bu doğrultuda Turing testinde yer alan ahlaka yönelik sorulara alternatif soru örnekleri üretmeleri istenebilir. **İnancın ahlaki eylemle ilgili tercihlerin ortaya yönlendirilmesindeki etkisi konusunda öğrencilerden örnekler sunarak tartışması beklenir.** * Günümüz tüketim toplumunu İbni Miskeveyh’in “ölçülülük” erdemi bağlamında ele alan bir deneme yazdırılabilir.

59	s.29	Destekleme	Destekleme
		Ahlak felsefesinin konusuna ve temel kavramlarına ilişkin ayrıntılı açıklamaların ve örneklerin yer aldığı çalışma kâğıdı verilebilir.	İnsanların bireysel ve toplumsal uyum içinde olabilmeleri için tercihlerinin hep ahlaki olmasının nasıl sağlanacağı konusunda soru-cevap yöntemiyle öğrencilerin tartışmaları sağlanır.
		Ahlak felsefesinin temel problemleri ile düşünce ve argümanlarını açıklayan günlük hayat örnekleri verilebilir.	Ahlak felsefesinin konusuna ve temel kavramlarına ilişkin ayrıntılı açıklamaların ve örneklerin yer aldığı çalışma kâğıdı verilebilir.
		Sadeleştirilmiş bir metin üzerinden ahlak felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanlar gruplar hâlinde değerlendirilebilir.	Ahlak felsefesinin temel problemleri ile düşünce ve argümanlarını açıklayan günlük hayat örnekleri verilebilir.
			Sadeleştirilmiş bir metin üzerinden ahlak felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanlar gruplar hâlinde değerlendirilebilir.
60		ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ	ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ
		FEL.10.6.1. Estetik ve sanat felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme	FEL.10.6.1. Estetik ve sanat felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme
		a) Estetik ve sanat felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını anlar.	a) Estetik ve sanat felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını anlar.
		b) Estetik ve sanat felsefesinin temel problemlerini anlar.	b) Estetik ve sanat felsefesinin temel problemlerini anlar.
		c) Estetik ve sanat felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirir.	c) Estetik ve sanat felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirir.
		ç) Estetik ve sanat felsefesiyle ilgili metinlerde yer alan kavram, problem ve argümanları inceler.	ç) Estetik ve sanat felsefesiyle ilgili metinlerde yer alan kavram, problem ve argümanları inceler.
			d) Platon'un "ide" kavramını ve "güzel-çirkin" kavramlarına yaklaşımını açıklar.
			e) Platon'un ve Tolstoy'un sanat görüşünü açıklar.

61	s.32, 1. paragraf	(KB2.18). Güzelliğin hakikat, iyilik ve yüceyle ilişkisi vurgulanır. Öz veya akran değerlendirme formu kullanılabilir (E3.5).	(KB2.18). Güzelliğin hakikat, iyilik ve yüceyle ilişkisi vurgulanır. Doğadaki güzelliğin nasıl var olduğuna ilişkin akıl yürütmeler yapılması istenir. Öz veya akran değerlendirme formu kullanılabilir (E3.5).
62	s.32	Bunun için • Aristoteles'in Poetika, • F. Schiller'in İnsanın Estetik Eğitimi Üzerine, • B. Croce'nin Estetik, • İ. Tunalı'nın Estetik, • J. Berger'in Görme Biçimleri	Bunun için • Aristoteles'in Poetika, • F. Schiller'in İnsanın Estetik Eğitimi Üzerine, • B. Croce'nin Estetik, • J. Berger'in Görme Biçimleri
63		Zenginleştirme * Güzelliğin ölçütlerinden olan simetri, altın oran, ahenk ve zıtlık kavramları tartışılabilir. Tartışmalara neden olan sanat eserlerini (M. Cattelan'ın Komedi, A. Warhol'un Brillo Kutuları vb.) A. Danto'nun kurumsal sanat anlayışına dayanarak değerlendirilebilir. L. Tolstoy'un Sanat Nedir? eserinden hareketle sanat-ahlak ilişkisi analiz edilebilir.	Zenginleştirme * Güzelliğin ölçütlerinden olan simetri, altın oran, ahenk ve zıtlık kavramları tartışılabilir. Tartışmalara neden olan sanat eserlerini (M. Cattelan'ın Komedi, A. Warhol'un Brillo Kutuları vb.) A. Danto'nun kurumsal sanat anlayışına dayanarak değerlendirilebilir. Platon'un Devlet, L. Tolstoy'un Sanat Nedir? Necati Öner, "Bir bilgi türü olarak sanat" Eserlerinden hareketle sanat-ahlak ilişkisi analiz edilebilir. Platon'un sanata ilişkin olumsuz düşüncelerinin nedenleri tartışılır. Güzelliğin bilinme nedeni olarak çirkinlik hakkında öğrenciler örneklerle tartışılır.

64 s.35

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜ-REÇ BİLEŞENLERİ

FEL.10.7.1. Siyaset felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme

- Siyaset felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını anlar.
- Siyaset felsefesinin temel problemlerini anlar.
- Siyaset felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirir.
- Siyaset felsefesiyle ilgili metinlerde yer alan kavram, problem ve argümanları inceler.

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜ-REÇ BİLEŞENLERİ

FEL.10.7.1. Siyaset felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme

- Siyaset felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını anlar.
- Siyaset felsefesinin temel problemlerini anlar.
- Siyasetin toplum bağlarını güçlendirmek için hangi kavramlara muhtaç olduğunu bilir.
- Siyaset ve ahlak felsefesinin ilişkisini bilir.
- Siyaset felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirir.
- Siyaset felsefesiyle ilgili metinlerde yer alan kavram, problem ve argümanları inceler.
- Siyasetin, insanın mahiyetindeki hangi özelliği problem edindiğini bilir.

s.35	Anahtar Kavramlar Adalet, birey, devlet, eşitlik, iktidar, özgürlük, toplum, ütopya	Anahtar Kavramlar Adalet, birey, devlet, ahlak , eşitlik, iktidar, özgürlük, toplum, ütopya
65 s.36	<p>Bunun için</p> <ul style="list-style-type: none"> Platon'un Devlet, Aristoteles'in Politika, Farabi'nin El-Medinetü'l-Fâzıla, Yusuf Has Hâcib'in Kutadgu Bilig, İbn Haldun'un Mukaddime, T. Hobbes'un Leviathan, F. V. Hayek'in Kölelik Yolu eserlerinden kısaltılan veya alıntılanan metinlerin, öğrencilerin de görüşleri alınarak dengeli bir şekilde dağıtılması sağlanır. 	<p>Bunun için</p> <ul style="list-style-type: none"> Platon'un Devlet, Aristoteles'in Politika, Farabi'nin El-Medinetü'l-Fâzıla, Yusuf Has Hâcib'in Kutadgu Bilig, İbn Haldun'un Mukaddime, T. Hobbes'un Leviathan, F. V. Hayek'in Kölelik Yolu Necati Öner'in "İnsan hürriyeti", eserlerinden kısaltılan veya alıntılanan metinlerin, öğrencilerin de görüşleri alınarak dengeli bir şekilde dağıtılması sağlanır. Öğrencilerden anarşinin nedenlerinin soruşturulması istenir. Devletin güçlü ve adaletli olması için bireylerin hangi düşüncelerle yetişmeleri gerektiği tartışılır.

66	s.36	Zenginleştirme Siyaset felsefesinin temel kavramlarına yönelik J. Rawls'ın Bir Adalet Teorisi adlı eserinde yer alan "cehalet örtüsü (bilinmezlik perdesi)" metaforu üzerinden adalet temelli bir ütopya tasarlanabilir.	Zenginleştirme Kant'ın "pozitif ve negatif özgürlük" fikirleri bağlamında insan ve kişi olarak özgürlük tanımlarının tartışılması sağlanır. Din ve vicdan özgürlüğü Kant'ın negatif ve pozitif özgürlük kavramı açısından değerlendirilir. Siyaset felsefesinin temel kavramlarına yönelik J. Rawls'ın Bir Adalet Teorisi adlı eserinde yer alan "cehalet örtüsü (bilinmezlik perdesi)" metaforu üzerinden adalet temelli bir ütopya tasarlanabilir.
67	s.37	8. ÜNİTE: DİN FELSEFESİ Bu ünite öğrencilerin din felsefesinin temel kavram, konu ve problemlerini açıklayarak bu alandaki düşünce ve argümanlar üzerine felsefi muhakeme yapmaları amaçlanmaktadır.	8. ÜNİTE: DİN FELSEFESİ Bu ünite öğrencilerin din ile felsefenin ortak kavram ve problemlerinin felsefe açısından ele alınması demek olan din felsefesinin temel kavram, konu ve problemlerini açıklayarak bu alandaki düşünce ve argümanlar üzerine felsefi muhakeme yapmaları amaçlanmaktadır.

68	s.38	<p>ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜ-REÇ BİLEŞENLERİ</p> <p>FEL.10.8.1. Din felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme</p> <p>a) Din felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını anlar.</p> <p>b) Din felsefesinin temel problemlerini anlar.</p> <p>c) Din felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirir.</p> <p>ç) Din felsefesiyle ilgili metinlerde yer alan kavram, problem ve argümanları inceler</p>	<p>ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜ-REÇ BİLEŞENLERİ</p> <p>FEL.10.8.1. Din felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme</p> <p>a) Din felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını anlar, <i>Din felsefesinin temel problemlerini açıklar. “Din” kavramı içine giren her dinin aynı alt yapıya sahip olmadığını bilir.</i></p> <p>b) Dinlerin tanrı anlayışlarının farkını bilir, İslam dinini diğer dinlerden ayıran fikri alt yapısını bilir.</p> <p>c) İslam dininin akıl ile olan ilişkisini temellendirebilir,</p> <p>d) “Kötülük problemi”ni “varlık” ve “yokluk” kavramları üzerinden tartışır.</p> <p>e) Öğrenci, teleolojik kanıt, kozmolojik kanıt, ontolojik kanıt gibi tanrı kanıtlamalarını örneklendirerek anlatabilir.</p> <p>f) Ateizmin tanrıya ait sıfatları evrendeki atomlara vermek hakikati örneklendirerek temellendirilir</p> <p>g) Evrenin yapı taşları olan atomlar ile canlı ve canlının göz, kulak, kalp gibi organları ile düşünmek gibi yeteneklerinin atomlardan nasıl çıkabileceğine ilişkin akıl yürütmeler yapması teşvik edilir.</p> <p>h) Din felsefesinin temel problemlerini anlar.</p> <p>ı) Din felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirir.</p> <p>i) Din felsefesiyle ilgili metinlerde yer alan kavram, problem ve argümanları inceler</p>
69	s.38	<p>Anahtar Kavramlar</p> <p>İbadet, iman, inanç, Tanrı, vahiy</p>	<p>Anahtar Kavramlar</p> <p>İbadet, iman, inanç, Tanrı, akıl, vahiy</p>

70	s.38	<p>Temel Kabuller Öğrencilerin din ile ilişkili temel kavramları bildikleri, farklı dinlerin ve inançların farkında oldukları kabul edilmektedir</p>	<p>Temel Kabuller Öğrencilerin din ile ilişkili temel kavramları bildikleri, farklı dinlerin ve inançların farklarını bildikleri, tek tanrılı ve çok tanrılı dinler arasındaki farkı bildikleri, İslam dini ile diğer dinlerin arasındaki inanç farkını bildikleri kabul edilmektedir</p>
71	s.38	<p>Köprü Kurma Öğrencilere dinin konusu ve kavramları hakkında neler bildikleri sorulur. Öğrencilerin felsefe ve din arasındaki konu ortaklığı üzerine tahminlerde bulunmaları sağlanır.</p>	<p>Köprü Kurma Öğrencilere dinin konusu ve kavramları hakkında neler bildikleri sorulur. Öğrencilerin felsefe ve din arasında, özellikle felsefe ile İslam dini arasındaki konu ortaklığı ve İslam dininin akıl ve inanç ilişkisine bakışı bağlamındaki yerinin üzerine tahminlerde bulunmaları sağlanır.</p>
72	s.38	<p>Öğretme-Öğrenme Uygulamaları FEL.10.8.1 Din felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını anlamaları için öğrencilerin yapılandırılmış bir metin üzerinden din felsefesi ile teoloji arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri sağlanır. Süreçte karşılaştırma tablosu kullanılabilir (KB2.7). Öğrencilerin din felsefesinin temel kavramlarını (Tanrı, ibadet, iman, inanç, vahiy) kendi cümleleriyle açıklamaları sağlanır</p>	<p>Öğretme-Öğrenme Uygulamaları FEL.10.8.1 Din felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını anlamaları için öğrencilerin yapılandırılmış bir metin üzerinden din felsefesi ile teoloji arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri sağlanır. Süreçte karşılaştırma tablosu kullanılabilir (KB2.7). Öğrencilerin din felsefesinin temel kavramlarını (Tanrı, ibadet, iman, inanç, akıl, vahiy) kendi cümleleriyle açıklamaları sağlanır</p>
73	s.39	<p>Öğrencilerin din felsefesinin temel problemlerinden evrenin sonluluğu ve sonsuzluğu, ruhun ölümsüzlüğü problemlerini anlamaları; ilgili düşünce ve argümanları değerlendirmeleri amaçlanır. Bu bağlamda öğrencilere infografik verilir.</p>	<p>Öğrencilerin din felsefesinin temel problemlerinden evrenin sonluluğu ve sonsuzluğu, ruhun ölümsüzlüğü problemlerini açıklamaları, duyguların maddi karşılıklarının olup olmayacağı ile ilgili düşünce ve argümanları değerlendirmeleri amaçlanır. Bu bağlamda öğrencilere infografik verilir.</p>

74	s.39	Bunun için • Augustinus'un İtiraflar, • Gazali'nin İhyâ-u Ulûmi'd-Din, • D. Hume'un Din Üzerine, • G. W. F. Hegel'in Din Felsefesi Üzerine Dersler, • Alvin Plantinga'nın Tanrı, Özgürlük ve Kötülük	Bunun için • Augustinus'un İtiraflar, • Gazali'nin İhyâ-u Ulûmi'd-Din, • D. Hume'un Din Üzerine, • G. W. F. Hegel'in Din Felsefesi Üzerine Dersler, • Hilmi Ziya Ülken "İslam Düşüncesi" • Alvin Plantinga'nın Tanrı, Özgürlük ve Kötülük
75	s.40	DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Fizik, Biyoloji, Kimya, Psikoloji, Sosyoloji, Tarih	DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Fizik, Biyoloji, Kimya, Psikoloji, Sosyoloji, Tarih, mantık, Bilgi felsefesi

76	s.41	ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ	ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ
		<p>FEL.10.9.1. Bilim felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme</p> <p>a) Bilim felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını anlar.</p> <p>b) Bilim felsefesinin temel problemlerini anlar.</p> <p>c) Bilim felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirir.</p> <p>ç) Bilim felsefesiyle ilgili metinlerde yer alan kavram, problem ve argümanları inceler</p>	<p>FEL.10.9.1. Bilim felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme</p> <p>a) Bilim felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını anlar.</p> <p>b) Bilim felsefesinin temel problemlerini anlar.</p> <p>c) Bilim felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirir.</p> <p>ç) “Bilimsel” olmanın şartlarını bilir.</p> <p>d) Evrendeki “değişmezlik” ve “bilimsellik” arasındaki koşutluğu bilir.</p> <p>e) Bilimde “deneylenebilen” ve “deneylenemeyen” arasındaki tanım farkını örnekleriyle bilir ve tartışır.</p> <p>f) “Hipotez”, “teori” ve “aksiyom” arasındaki farkı örnekleyebilir.</p> <p>g) “Bilimsellik” kavramı içinde matematiğin yerini ve mantık-matematik ilişkisini bilir.</p> <p>h) “Birikimsellik” ve “paradigma” arasındaki ayrımı filozoflar üzerinden tartışır.</p> <p>i) “Bilim olan” ile “bilim olmayan” arasındaki farkı ideolojilerden bağımsız olarak değerlendirebilir.</p> <p>j) Bilim felsefesiyle ilgili metinlerde yer alan kavram, problem ve argümanları inceler</p>
77	s.41	<p>Anahtar Kavramlar</p> <p>Bilim, doğrulama, paradigma, yanlışlama</p>	<p>Anahtar Kavramlar</p> <p>Bilim, bilimsellik, doğrulama, paradigma, yanlışlama, birikimsellik</p>
78		<p>Temel Kabuller</p> <p>Öğrencilerin bilimsel bilginin özelliklerini, bilimsel yöntemin aşamalarını bildikleri kabul edilmektedir.</p>	<p>Temel Kabuller</p> <p>Öğrencilerin bilimsel bilginin özelliklerini, “değişmezlik” kavramını, bilimsel yöntemin aşamalarını bildikleri kabul edilmektedir.</p>

79	s.42	<p>Bunun için</p> <ul style="list-style-type: none"> • H. Reichenbach'ın Bilimsel Felsefenin Doğuşu, • K. R. Popper'in Bilimsel Araştırmaların Mantığı, • A. Sayılı'nın Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir, • T. S. Kuhn'un Bilimsel Devrimlerin Yapısı, • F. Sezgin'in Bilim Tarihi Sohbetleri adlı eserlerinden kısaltılan veya alıntılanan metinlerin, öğrencilerin de görüşleri alınarak dengeli bir şekilde dağıtılması sağlanır. 	<p>Bunun için</p> <ul style="list-style-type: none"> • H. Reichenbach'ın Bilimsel Felsefenin Doğuşu, • K. R. Popper'in Bilimsel Araştırmaların Mantığı, • A. Sayılı'nın Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir, • T. S. Kuhn'un Bilimsel Devrimlerin Yapısı, • F. Sezgin'in Bilim Tarihi Sohbetleri
80	s.42	<p>Zenginleştirme</p> <p>Sosyal bilimlerde yöntem tartışmaları bağlamında hermeneutik yöntem araştırılabilir.</p> <p>Sosyal bilimler çerçevesinde determinizm kavramı araştırılabilir.</p> <p>* R. Carnap'ın "bilim ve bilim olmayan" görüşü değerlendirilebilir.</p> <p>Ş.Teoman Duralı'nın biyoloji felsefesi temelinde insanın biyolojik ve kültürel boyutları hakkındaki görüşleri araştırılabilir.</p>	<p>Zenginleştirme</p> <p>Sosyal bilimlerde yöntem tartışmaları bağlamında "mevcut cümleyi ben söylesem hangi düşüncüyü esas alarak söyledim" anlamında, insan zihinlerinin ortaklığı açısından hermeneutik yöntem araştırılabilir.</p> <p>Sosyal bilimler çerçevesinde determinizm kavramı araştırılabilir.</p> <p>* R. Carnap'ın "bilim ve bilim olmayan" görüşü değerlendirilebilir.</p> <p>Ş.Teoman Duralı'nın biyoloji felsefesi temelinde insanın biyolojik ve kültürel boyutları hakkındaki görüşleri araştırılabilir.</p>
81	s.44	<p>FEL.11.1.2. Çevre sorunlarıyla ilgili felsefi düşünce ortaya koyabilme</p> <p>a) Çevre ile ilgili felsefi problemleri çözümler.</p> <p>b) Çevre sorunları ile ilgili görüş ve argüman oluşturur.</p> <p>c) Çevre sorunları ile ilgili felsefi bir metin yazar.</p>	<p>FEL.11.1.2. Çevre sorunlarıyla ilgili felsefi düşünce ortaya koyabilme</p> <p>a) Çevre ile ilgili felsefi problemleri çözümler.</p> <p>b) Çevre sorunları ile ilgili görüş ve argüman oluşturur.</p> <p>c) Çevre sorunlarına aktif olarak müdahale edebilmek için çevre bilincinin oluşmasında inancın yerini tartışır.</p> <p>d) Çevre sorunları ile ilgili felsefi bir metin yazar.</p>

82	s.44	<p>İÇERİK ÇERÇEVESİ</p> <p>Çevre ile İlgili Problemler (Çevrenin Tahribatı, Çevre Kirliliği, Küresel Isınma, Sürdürülebilirlik) Çevre Etiği (İnsan Merkezli Etik, Canlı Merkezli Etik, Çevre Merkezli Etik)</p>	<p>“İnsan merkezli etik” kavramı tamamen yanlış bir kavramdır. Çünkü etik zaten insan merkezlidir. Ayrıca “etik” hangi konuda ise mutlaka gerekçe ister. Etik kelimesi gereksiz kullanılmaz.</p>
83	s.44	<p>Öğretme-Öğrenme Uygulamaları FEL.11.1.1</p> <p>Çevre ile ilgili felsefi soru ve problemleri anlamaları amacıyla öğrencilerin çevre ve insan hayatı hakkında çeşitli materyaller aracılığıyla, çevre hakkında çeşitli felsefi soruları (İnsan çevre ilişkisi değer temelinde nasıl kurulabilir? Doğanın kendi başına bir değeri var mıdır? İnsanın çevreye karşı ahlaki sorumluluğu var mıdır? Çevreye zarar vermeden hayat sürdürmek nasıl mümkündür? İnsanın doğal kaynakları tüketiminin ölçüsü nedir? İnsanın doğa üzerinde egemenlik kurması ne gibi sorunlara yol açar?), problemleri (çevre tahribatı ve kirliliği, küresel ısınma ve sürdürülebilirlik) düşünceleri ve farkındalık kazanmaları sağlanır (D17.1, D18.3).</p>	<p>Öğretme-Öğrenme Uygulamaları FEL.11.1.1</p> <p>Çevre ile ilgili felsefi soru ve problemleri anlamaları amacıyla öğrencilerin çevre ve insan hayatı hakkında çeşitli materyaller aracılığıyla, çevre hakkında çeşitli felsefi soruları (İnsan çevre ilişkisi değer temelinde nasıl kurulabilir? Bilgi konusu olarak doğa ya da tabiat nedir? Doğanın kendi başına bir değeri var mıdır? İnsanın çevreye karşı ahlaki sorumluluğu var mıdır, varsa ahlaki sorumluluğu bilmek gereğini yapmayı zorunlu kılar mı? Çevreye zarar vermeden yaşam sürdürmek için insan nasıl eğitilmelidir? Çevreye zarar vermeden hayat sürdürmek nasıl mümkündür? İnsanın doğal kaynakları tüketiminin ölçüsü nedir? İnsanın doğa üzerinde egemenlik kurması ne gibi sorunlara yol açar?), problemleri (çevre tahribatı ve kirliliği, küresel ısınma ve sürdürülebilirlik) düşünceleri ve farkındalık kazanmaları sağlanır (D17.1, D18.3).</p>

84	s.45	<p>Zenginleştirme</p> <p>Adil ve sürdürülebilir bir çevre politikasının oluşturulmasında felsefenin rolü J. Jardins'in çevre etiğine ilişkin görüşleri çerçevesinde yorumlanabilir.</p> <p>Çevre krizine yönelik felsefi görüşlerin değerlendirilerek kişisel görüşlerin yazılı olarak açıklanması sağlanabilir.</p> <p>* İbn-i Tufeyl'in Hay Bin Yakzan adlı eseri ve R. Emillia'nın eğitim görüşlerini dikkate alarak insanların çevre ve doğadan öğrenebileceklerine ilişkin hikâye kartı hazırlanabilir.</p>	<p>Zenginleştirme</p> <p>Adil ve sürdürülebilir bir çevre politikasının oluşturulmasında felsefenin rolü J. Jardins'in çevre etiğine ilişkin görüşleri çerçevesinde yorumlanabilir.</p> <p>Seyyid Hüseyin Nasr'ın çevre krizine yaklaşımı değerlendirilerek bu konudaki kişisel görüşlerin yazılı olarak açıklanması sağlanabilir.</p> <p>Çevre krizine yönelik felsefi görüşlerin değerlendirilerek kişisel görüşlerin yazılı olarak açıklanması sağlanabilir.</p> <p>İslam Peygamberi Hz. Muhammed'in çevre ile ilgili görüş ve tavsiyeleri sınıfta tartışılır.</p> <p>* İbn-i Tufeyl'in Hay Bin Yakzan adlı eseri ve R. Emillia'nın eğitim görüşlerini dikkate alarak insanların çevre ve doğadan öğrenebileceklerine ilişkin hikâye kartı hazırlanabilir.</p>
85	s.47	<p>ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ</p> <p>FEL.11.2.1.</p> <p>Teknoloji ile ilgili felsefi soru ve problemleri anlayabilme</p> <p>a) Teknoloji ile ilgili felsefi soru ve problemleri açıklar.</p> <p>b) Teknoloji ile ilgili felsefi soru ve problemleri hayatla ilişkilendirerek değerlendirir.</p>	<p>ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ</p> <p>FEL.11.2.1.</p> <p>Teknoloji ile ilgili felsefi soru ve problemleri anlayabilme</p> <p>a) Teknoloji ile ilgili felsefi soru ve problemleri açıklar.</p> <p>b) Teknoloji ile ilgili felsefi soru ve problemleri hayatla ilişkilendirerek değerlendirir.</p> <p>c) Teknolojinin ahlak üzerindeki etkisi tartışılır.</p>

86	s.47	<p>İÇERİK ÇERÇEVESİ</p> <p>Teknoloji ve İnsan Hayatı Teknoloji Bağlamında Ontolojik Problemler (Ontolojik Anlam Kaybı, Yabancılaşma, Zaman-Mekân Algısı ve Sanal Evren) Teknoloji Bağlamında Aksiyolojik Problemler (Güvenlik Sorunları, Değerlerin Tahribatı, Ahlaki Eylemin İmkânı)</p>	<p>İÇERİK ÇERÇEVESİ</p> <p>Teknoloji ve İnsan Hayatı Teknoloji Bağlamında varlık problemleri (Ontolojik Anlam Kaybı, Yabancılaşma, Zaman-Mekân Algısı ve Sanal Evren) Teknoloji Bağlamında Değer Problemleri (Güvenlik Sorunları, Değerlerin Tahribatı, Ahlaki Eylemin İmkânı)</p>
87	s.47	<p>ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)</p> <p>Bu ünitenin öğrenme kanıtlarında ve öğretme-öğrenme uygulamalarında öz değerlendirme formu, akran değerlendirme formu, metin inceleme tablosu, dereceli puanlama anahtarı, dereceleme ölçeği ve performans görevi kullanılabilir. Performans görevi: Öğrenciler teknoloji felsefe ilişkisine yönelik felsefi bir metin yazar.</p>	<p>ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)</p> <p>Bu ünitenin öğrenme kanıtlarında ve öğretme-öğrenme uygulamalarında öz değerlendirme formu, akran değerlendirme formu, metin inceleme tablosu, dereceli puanlama anahtarı, dereceleme ölçeği ve performans görevi kullanılabilir. Performans görevi: Öğrenciler teknoloji felsefe ve teknoloji-ahlak ilişkisine yönelik felsefi bir metin yazar.</p>
88	s.49	<p>Zenginleştirme</p> <p>* J. Searle'ün Çin odası deneyinden hareketle yapay zekânın zihin, anlayış ve bilince sahip olup olamayacağına dair argüman oluşturulabilir.</p> <p>Cahit Arf'ın "Makine Düşünebilir mi ve Nasıl Düşünebilir?" adlı eserinden hareketle düşünebilen makinelerin imkânı yazarın perspektifinden değerlendirilebilir.</p> <p>N. Postman'ın "teknopoli" kavramı çerçevesinde teknolojinin insan doğasına uygunluğu problemine ilişkin kişisel görüşlerin açıklanması sağlanabilir.</p>	<p>Zenginleştirme</p> <p>"Yapay zekâ ile zeka"nın tanımı, "akıl" ve "şuurun" tanımı yapılır. Kelime benzerliklerinin zihin nasıl yanılttığına ilişkin örnekler verilir.</p> <p>* J. Searle'ün Çin odası deneyinden hareketle yapay zekânın zihin, anlayış ve bilince sahip olup olamayacağına dair argüman oluşturulabilir.</p> <p>Cahit Arf'ın "Makine Düşünebilir mi ve Nasıl Düşünebilir?" adlı eserinden hareketle düşünebilen makinelerin imkânı yazarın perspektifinden değerlendirilebilir.</p> <p>N. Postman'ın "teknopoli" kavramı çerçevesinde teknolojinin insan doğasına uygunluğu problemine ilişkin kişisel görüşlerin açıklanması sağlanabilir.</p> <p>Teknolojinin ahlaki tahrip eder mi? Tahrip ediyor ise bunun sonuçları ve bu tahribatın nasıl önlenebileceğine ilişkin tartışmalar yapılır.</p>

89	s.50	DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Tarih	DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Tarih, Mantık
90	s.51	ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜ-REÇ BİLEŞENLERİ FEL.11.3.1. Akıl-inanç ilişkisiyle ilgili felsefi soru ve problemleri anlayabilme a) Akıl-inanç ilişkisiyle ilgili felsefi soru ve problemleri açıklar. b) Akıl-inanç ilişkisiyle ilgili felsefi soru ve problemleri hayatla ilişkilendirerek değerlendirir.	ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜ-REÇ BİLEŞENLERİ FEL.11.3.1. Akıl-inanç ilişkisiyle ilgili felsefi soru ve problemleri anlayabilme a) Şuur, akıl ve zekânın tanımını bilir. b) Akıl bilgisi ve duyu bilgisinin farkını bilir. c) Fizik ve metafiziğin farkını örneklendirir. ç) Akıl-inanç ilişkisiyle ilgili felsefi soru ve problemleri açıklar. d) Tümevarımın türlerini ve inanç ilişkisini bilir. e) Akıl-inanç ilişkisiyle ilgili felsefi soru ve problemleri hayatla ilişkilendirerek değerlendirir.
91	s.51	FEL.11.3.2. Akıl-inanç ilişkisiyle ilgili felsefi düşünce ortaya koyabilme a) Akıl-inanç ilişkisiyle ilgili felsefi problemleri çözümler. b) Akıl-inanç ilişkisiyle ilgili görüş ve argüman oluşturur. c) Akıl-inanç ilişkisiyle ilgili felsefi metin yazar.	FEL.11.3.2. Akıl-inanç ilişkisiyle ilgili felsefi düşünce ortaya koyabilme a) “Farkında olduğunun farkında olmak” anlamında aklın nasıl bir bilgi kaynağı olduğu, hangi tür bir ananca kaynaklık edebileceği tartışılır. b) Akıl-inanç ilişkisiyle ilgili felsefi problemleri çözümler. c) İnançların ya da hangi inancın akılla ilgisi olabileceği ya da olmayacağı tartışılır ç) Akıl-inanç ilişkisiyle ilgili görüş ve argüman oluşturur. d) Akıl-inanç ilişkisiyle ilgili felsefi metin yazar.
92	s.51	Anahtar Kavramlar akıl, gönül, inanç	Anahtar Kavramlar Akıl, inanç, değişmez bilgi, ilim, tümevarım

93	s.51	Köprü Kurma Felsefe ve din hakkında örnek metinlerden hareketle öğrencilerin felsefe ile din arasındaki benzer ve farklı yönler hakkında fikir üretmeleri sağlanır.	Köprü Kurma Felsefe ve din hakkında örnek metinlerden hareketle öğrencilerin belli başlı dinler arasındaki farklar, İslam dini ile diğer dinler arasındaki farklar ile felsefe ile İslam, Hıristiyanlık ve Yahudilik arasındaki benzer ve farklı yönler hakkında fikir üretmeleri sağlanır.
94	s.52	Zenginleştirme İslam felsefesindeki Gazali ile meşşai ekolü arasındaki tartışmalar hakkında görüş geliştirilebilir. * İbni Rüşd'ün "Felsefe (akıl) dinin arkadaşı, sütkardeşidir. Hakikat hakikate ters düşmez, onu destekler." sözüyle I. Kant'ın "İnanca yer açmak için bilgiyi sınırladım." sözü akıl ve inanç ilişkisi açısından karşılaştırılarak sorgulanabilir. Korku ve Titreme eserinde S. Kierkegaard'ın akıl ve inanç ilişkisi üzerine görüşlerinin değerlendirildiği bir yansıtma yazısı yazılabilir.	Zenginleştirme İslam felsefesindeki Gazali ile meşşai ekolü arasındaki tartışmalar hakkında görüş geliştirilebilir. * İbni Rüşd'ün "Felsefe (akıl) dinin arkadaşı, sütkardeşidir. Hakikat hakikate ters düşmez, onu destekler." sözüyle I. Kant'ın "İnanca yer açmak için bilgiyi sınırladım." sözü akıl ve inanç ilişkisi açısından karşılaştırılarak sorgulanabilir. Korku ve Titreme eserinde S. Kierkegaard'ın akıl ve inanç ilişkisi üzerine görüşlerinin değerlendirildiği bir yansıtma yazısı yazılabilir. Kur'an'ın sürekli inanca akli şahit göstermesi ile Tertullianus'un "inanıyorum, çünkü saçmadır" sözü felsefi açıdan tartışılır. Farklı dinlerin akla bakışları analiz edilir.

95 s.56

Zenginleştirme

* Edebî eserlerden hareketle çekilmiş bir film ile edebî eserin estetik değerlerinin karşılaştırılması sağlanarak edebî eserde hayal gücüne bırakılan betimlemelerin somutlaştırılmasının yarattığı sorunlar değerlendirilebilir.

-Hermeneutik gelenekteki metin-yazar-yorumcu ilişkisi H. G. Gadamer'in Hakikat ve Yöntem adlı eseri üzerinden tartışılabilir.

-Platon, Devlet eserinde şairlerin yazdıkları şiirlerle insanları gerçeklikten uzaklaştırdıklarını ileri sürmüş ve bu nedenle şairleri ideal devletinden dışlamayı uygun bulmuştur. Platon'un bu görüşüne yönelik argümanların değerlendirildiği bir yansıtma yazısı yazılabilir.

Zenginleştirme

* Edebî eserlerden hareketle çekilmiş bir film ile edebî eserin estetik değerlerinin karşılaştırılması sağlanarak edebî eserde hayal gücüne bırakılan betimlemelerin somutlaştırılmasının yarattığı sorunlar değerlendirilebilir.

-Hermeneutik gelenekteki metin-yazar-yorumcu ilişkisi H. G. Gadamer'in Hakikat ve Yöntem adlı eseri üzerinden tartışılabilir.

-Platon, insanları gerçeklikten uzaklaştırdığı gerekçesiyle şairleri ideal devletten dışlamıştır. Platon'un bu görüşüne yönelik argümanlarının değerlendirildiği bir yansıtma yazısı yazılabilir.

-İbni Tufeyl'in "Hayy Bin Yakzan" romanı "aklın inancı nasıl desteklediği açısından tartışılır.

-John Steinbeck'in "fareler ve insanlar" romanı "dostluk" kavramı açısından tartışılabilir.

-Platon, Devlet eserinde şairlerin yazdıkları şiirlerle insanları gerçeklikten uzaklaştırdıklarını ileri sürmüş ve bu nedenle şairleri ideal devletinden dışlamayı uygun bulmuştur. Platon'un bu görüşüne yönelik argümanların değerlendirildiği bir yansıtma yazısı yazılabilir.

96 s.58

**ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ
FEL.11.5.1.**

Hayatın anlamına ilişkin felsefi soru ve problemleri anlayabilme

a) Hayatın anlamına ilişkin felsefi soru ve problemleri açıklar.

b) Hayatın anlamına ilişkin felsefi soru ve problemleri hayatıyla ilişkilendirerek değerlendirir.

**ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ
FEL.11.5.1.**

Hayatın anlamına ilişkin felsefi soru ve problemleri anlayabilme

a) Hayatın anlamına ilişkin felsefi soru ve problemleri açıklar.

b) "İnsan nedir?" sorusunu dini ve felsefi olarak tartışır

c) Hayatın anlamına ilişkin felsefi soru ve problemleri hayatıyla ilişkilendirerek değerlendirir.

97	s.58	<p>FEL.11.5.2. Hayatın anlamına ilişkin felsefi düşünce ortaya koyabilme a) Hayatın anlamına ilişkin felsefi problemleri çözümler. b) Hayatın anlamına ilişkin felsefi görüş ve argüman oluşturur. c) Hayatın anlamına ilişkin felsefi metin yazar.</p>	<p>FEL.11.5.2. Hayatın anlamına ilişkin felsefi düşünce ortaya koyabilme a) Hayatın anlamına ilişkin felsefi problemleri çözümler. b)“Anlam” kavramının hayat ile ilişkisi noktasından Tanrı'nın varlığının “hayatın anlamı” üzerindeki etkisini tartışır. c) Hayatın anlamına ilişkin felsefi görüş ve argüman oluşturur. ç) Hayatın anlamına ilişkin felsefi metin yazar.</p>
98	s.58	<p>Temel Kabuller Öğrencilerin varlık felsefesi temel problemlerinden varoluşçuluk akımını, ahlak felsefesinin temel kavram ve problemlerini bildikleri kabul edilir.</p>	<p>Temel Kabuller Öğrencilerin varlık felsefesi temel problemlerinden varoluşçuluk akımını, ahlak felsefesinin temel kavram ve problemlerini, İslamiyet'in “ebedi saadet” öğretisini bildikleri kabul edilir.</p>
99	s.59	<p>FEL.11.5.2 Hayatın anlamına ilişkin felsefi soru ve problemleri çözümlenmeleri, görüş ve argüman oluşturmaları için öğrencilere mutluluk-hayat ilişkisi bağlamında çeşitli filozofların (KungFu-Tzu, Sokrates, Epiküros, Stoa Okulu, Augustinus, Farabi, İbni Miskeyevh, Yusuf Has Hâcip) görüşlerini kısaca yansıtan örnek metinler ve açık uçlu soruların bulunduğu bir çalışma kâğıdı verilir. Metinlerdeki kavram, problem ve argümanlar belirlenir (OB1).</p>	<p>FEL.11.5.2 Hayatın anlamına ilişkin felsefi soru ve problemleri çözümlenmeleri, görüş ve argüman oluşturmaları için öğrencilere mutluluk-hayat ilişkisi bağlamında çeşitli filozofların (KungFu-Tzu, Sokrates, Epiküros, Stoa Okulu, Augustinus, Farabi, İbni Miskeyevh, Yusuf Has Hâcip) ve dinlerin (İslamiyet, Hıristiyanlık, Budizm) görüşlerini kısaca yansıtan örnek metinler ve açık uçlu soruların bulunduğu bir çalışma kâğıdı verilir. Metinlerdeki kavram, problem ve argümanlar belirlenir (OB1).</p>
100	s.59, 1. Paragraf sonu	<p>.....Kavram yanılgıları ve öğrenme eksiklikleri hakkında dönüt verilir.</p>	<p>.....Kavram yanılgıları ve öğrenme eksiklikleri hakkında dönüt verilir. Ruhun ölümsüzlüğü ve mutluluk ilişkisi arasındaki zorunluluk Kant felsefesi bağlamında tartışılır.</p>

101 s.60

Zenginleştirme

Feridüddin Attar'ın Mantıku't Tayr adlı eserinden yola çıkarak insanın anlam arayışı üzerine görüş geliştirilebilir. İnsanın kendini gerçekleştirebilmesine ilişkin düşünceler, F. Nietzsche'nin Böyle Buyurdu Zerdüş adlı eserindeki "Üç Dönüşüm Üstüne" bölümü çerçevesinde değerlendirilebilir.

* Sosyal medya paylaşımlarını ve sosyal medyada var olmayı "görünüyorum o hâlde varım" motosu çerçevesinde tartışmaları istenebilir.

Zenginleştirme

Feridüddin Attar'ın Mantıku't Tayr adlı eserinden yola çıkarak insanın anlam arayışı üzerine görüş geliştirilebilir.

İnsanın kendini gerçekleştirebilmesine ilişkin düşünceler, F. Nietzsche'nin Böyle Buyurdu Zerdüş adlı eserindeki "Üç Dönüşüm Üstüne" bölümü çerçevesinde değerlendirilebilir.

* Sosyal medya paylaşımlarını ve sosyal medyada var olmayı "görünüyorum o hâlde varım" motosu çerçevesinde tartışmaları istenebilir.

İnsandaki "ebediyet" duygusuyla, sosyal medyada görünme isteğinin kökenleri tartışılır.

102 s.62

FEL.11.6.2.

Hukuk sorunları üzerine felsefi düşünce ortaya koyabilme
a) Hak ve özgürlüklerin hukuksal temellerini çözümler.
b) Temel hukuk sorunlarına yönelik görüş ve argüman oluşturur.
c) Hukuk sorunlarına ilişkin felsefi bir metin yazar.

FEL.11.6.2.

Hukuk sorunları üzerine felsefi düşünce ortaya koyabilme
a) Hak ve özgürlüklerin hukuksal temellerini çözümler.
b) Temel hukuk sorunlarına yönelik görüş ve argüman oluşturur.
Hukuka olan güvenilirliğin şartlarını tartışır.
c) Hukuk sorunlarına ilişkin felsefi bir metin yazar.
ç) Hukukun insanın eylemini yönlendirmedeki etkisinin nasıl sağlanabileceğine ilişkin temellendirmeler yapar.
d) "Hak" ve "eşitlik" kavramları üzerine tartışır, bu kavramların "adalet" ile ilgilerini soruşturur.

TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

MAYIS
2024

TARİH DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İNCELEME RAPORU

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan Tarih dersi Öğretim Programı'nın içeriğine dair tespitler ve öneriler aşağıdaki tabloda verilmektedir. Eklenmesini istediğimiz yerler **kırmızı** ile gösterilmiştir.

Sıra No	Sayfa, Paragraf	Tespit Edilen Hata	Öneri
1	s.5	9. Türk milletinin insanlığa katkılarına dair kanıtlar göstermeleri	9. Türk milletinin insanlığa katkılarına dair kıssalar şeklinde müşahhas kanıtlar göstermeleri
2	s.5	14. Tarih dersinin birey ve toplum yaşamına katkıları çerçevesinde ders dışında da tarih öğrenmeye istekli olmaları,	14. Tarih dersinin birey ve toplum hayatına olumlu etkisi nedeniyle ve şahsiyet oluşumunun en önemli nedeninin tarih olduğu bilinci içerisinde ders dışında da tarih öğrenmeye istekli olmaları,
3	s.7	Türkiye'de tarih eğitiminin temelinde öğrencilere etkin vatandaş olmalarını sağlayacak bilgi, beceri ve değerleri kazandırma hedefi yatmaktadır. Ayrıca tarih eğitimiyle öğrencilere kişisel, ulusal ve uluslararası düzeyde tarih anlayışı kazandırmak suretiyle onlardan kendi kimliklerini geliştirmeleri beklenmektedir	Türkiye'de tarih eğitiminin temelinde öğrencilere milletinin tarihine ve kültürüne vakıf olmalarını sağlayacak bilgi, beceri ve değerleri kazandırma hedefi yatmaktadır. Ayrıca tarih eğitimiyle öğrencilere kişisel, ulusal ve uluslararası düzeyde tarih anlayışı kazandırmak suretiyle onlardan kendi kimliklerini geliştirmeleri, milletimizle ve milletimize aidiyet hissiyle iftihar edebilmeleri beklenmektedir

4	s.10, 1. paragraf	...Bu doğrultuda öğrenme çıktıları ve öğrenci özelliklerini dikkate almak suretiyle öğretmenler; resim, fotoğraf, musiki, minyatür, gravür, hat, heykel, mimari, tiyatro, film gibi geleneksel veya modern sanat ürünlerini kullanmalıdır. Tarih şeritleri, tablo ve grafikler, akış şemaları, infografikler ve dijital uygulamalar gibi öğretim teknoloji ve materyallerini işe koşmalıdır...	...Bu doğrultuda öğrenme çıktıları ve öğrenci özelliklerini dikkate almak suretiyle öğretmenler; resim, fotoğraf, musiki, minyatür, gravür, hat, heykel, mimari, tiyatro, film gibi geleneksel veya modern sanat ürünlerini kullanmalıdır. Öğrencilerden tarihimizin maddi manevi rehberlerine mektup yazmaları istenmelidir. Tarih şeritleri, tablo ve grafikler, akış şemaları, infografikler ve dijital uygulamalar gibi öğretim teknoloji ve materyallerini işe koşmalıdır...
5	s.10, 2. paragraf	Öğretme-öğrenme uygulamalarının gerçekleştirilmesinde tarihsel kaynakların kullanılması önemlidir. Bu bağlamda içerikte tarihsel kaynaklar bir bütün olarak alınmış, yazılı-görsel ve basılı-dijital gibi herhangi bir ayrıma gidilmemiş, böylelikle uygulayıcılara esneklik tanınmıştır. Öğrencilerin derste ele alınan olayları bu olayların bağlamı içerisinde kavrayabilmeleri için o dönemle ilgili yazılı, görsel, basılı, dijital kaynaklar ile kalıntı ve buluntulara yer verilmeli; içerikle örtüşen sözlü ve yazılı edebî ürünler ile medya araçlarından yararlanılmasına özen gösterilmelidir. Ancak bu kaynaklar kullanılırken telif hakları konusunda bilgi sahibi olunmalı ve intihalden uzak durulmalıdır. Özellikle dijital kaynakların kullanımı hususunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen kurallara uyulmalıdır	Öğretme-öğrenme uygulamalarının gerçekleştirilmesinde tarihsel kaynakların kullanılması önemlidir. Bu bağlamda içerikte tarihsel kaynaklar bir bütün olarak alınmış, yazılı-görsel ve basılı-dijital gibi herhangi bir ayrıma gidilmemiş, böylelikle uygulayıcılara esneklik tanınmıştır. Öğrencilerin derste ele alınan olayları bu olayların bağlamı içerisinde kavrayabilmeleri için o dönemle ilgili yazılı, görsel, basılı, dijital kaynaklar ile kalıntı ve buluntulara yer verilmeli; içerikle örtüşen sözlü ve yazılı edebî ürünler ile medya araçlarından yararlanılmasına özen gösterilmeli, sınıfa tarihi şahsiyetleri temsil eden resim ve sözler asılmalıdır. Ancak bu kaynaklar kullanılırken telif hakları konusunda bilgi sahibi olunmalı ve intihalden uzak durulmalıdır. Özellikle dijital kaynakların kullanımı hususunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen kurallara uyulmalıdır

6	s.14	Bu ünite tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydaları, tarihin doğası, tarihsel bilginin üretim süreci ile tarih araştırmaları ve yazımında dijitalleşmenin meydana getirdiği değişim ele alınacaktır. Ünite sonunda öğrencilerin bu konularla ilgili gerekli bilgi, beceri ve değerleri kazanmaları amaçlanmaktadır	Bu ünite tarih öğrenmenin faydaları, şahsiyetin inşasına ve topluma faydaları, insanın hür iradesinin varlığından kaynaklanan tarihin mahiyeti , tarihsel bilginin üretim süreci ile tarih araştırmaları ve yazımında dijitalleşmenin meydana getirdiği değişim ele alınacaktır. Ünite sonunda öğrencilerin bu konularla ilgili gerekli bilgi, beceri ve değerleri kazanmaları amaçlanmaktadır
7	s.15	Genellemeler/ ilkeler Anahtar Kavramlar/ Semboller arşiv, dijitalleşme, geçmiş, kanıt, tarih, tarihçi, tarihsel bilgi, tarihsel zaman, olgu, yapay zekâ	Genellemeler/ ilkeler Anahtar Kavramlar/ Semboller arşiv, dijitalleşme, geçmiş, geleceğin inşası , kanıt, tarih, tarihçi, tarihsel bilgi, tarihsel zaman, olgu, yapay zekâ
8	s.16	Bu ünite tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydaları, tarihin doğası, tarihsel bilginin üretim süreci ile tarih araştırmaları ve yazımında dijitalleşmenin meydana getirdiği değişim ele alınacaktır. Ünite sonunda öğrencilerin bu konularla ilgili gerekli bilgi, beceri ve değerleri kazanmaları amaçlanmaktadır.	Bu ünite tarih öğrenmenin bireyin şahsiyetinin oluşumuna ve topluma faydaları, tarihin varlık nedeni , tarihsel bilginin üretim süreci ile tarih araştırmaları ve yazımında dijitalleşmenin meydana getirdiği değişim ele alınacaktır. Ünite sonunda öğrencilerin bu konularla ilgili gerekli bilgi, beceri ve değerleri kazanmaları amaçlanmaktadır.
9	s.16	EĞİLİMLER E2.1. Empati, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.6. Analitiklik Düşünme, E3.10. Eleştirel Bakma	EĞİLİMLER E2.1. Empati, E3.2. Odaklanma, E3.3. Üreticilik , E3.6. Analitiklik Düşünme, E3.10. Eleştirel Bakma

10	s.17	<p>TAR.9.1.1. Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme</p> <p>a) Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını kaynaklardan inceler.</p> <p>b) Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarıyla ilgili incelediği kaynakları bağlamdan kopmadan özetler.</p> <p>c) Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını kendi cümleleriyle açıklar.</p>	<p>TAR.9.1.1. Tarih öğrenmenin bireye, ve topluma faydalarını yorumlayabilme</p> <p>a)Tarih öğrenmenin bireyin şahsiyet kazanmasına ve toplumun var olmasına faydalarını kaynaklardan inceler.</p> <p>b)Tarih öğrenmenin bireyin şahsiyet kazanmasına ve topluma faydalarıyla ilgili incelediği kaynakları bağlamdan kopmadan özetler.</p> <p>c)Tarih öğrenmenin bireyin şahsiyet kazanmasına ve toplumun var olmasına faydalarını kendi cümleleriyle açıklar.</p>
11	s.17	<p>TAR.9.1.1. Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme</p> <p>a) Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını kaynaklardan inceler.</p> <p>b) Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarıyla ilgili incelediği kaynakları bağlamdan kopmadan özetler.</p> <p>c) Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını kendi cümleleriyle açıklar.</p>	<p>TAR.9.1.1. Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını yorumlayabilme</p> <p>a) Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını kaynaklardan inceler.</p> <p>b) Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarıyla ilgili incelediği kaynakları bağlamdan kopmadan özetler.</p> <p>c) Tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını kendi cümleleriyle açıklar.</p> <p>d) Tarih öğrenmenin kişide şahsiyet oluşumuna etkisini aktarabilir.</p>
12	s.17	<p>TAR.9.1.2. Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme</p> <p>a) Farklı kaynaklardan tarihin doğasına ilişkin temel bilgileri tespit eder.</p> <p>b) Farklı kaynakları inceleyerek tarihin doğasına ilişkin temel bilgileri açıklar.</p>	<p>TAR.9.1.2. Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme</p> <p>a) Tarihin varlık nedeninin, insanın hür iradeli bir canlı olması olduğunu bilir.</p> <p>b) Farklı kaynaklardan tarihin doğasına ilişkin temel bilgileri tespit eder.</p> <p>c) Farklı kaynakları inceleyerek tarihin doğasına ilişkin temel bilgileri açıklar.</p>

13	s.17	İÇERİK ÇERÇEVESİ Tarih Öğrenmenin Faydaları Tarihin Doğası Tarihsel Bilginin Üretim Süreci Tarih Araştırma ve Yazımında Dijitalleşme	İÇERİK ÇERÇEVESİ Tarih Öğrenmenin Faydaları Tarihin Mahiyeti ve Varlık Nedeni Tarihsel Bilginin Üretim Süreci Tarih Araştırma ve Yazımında Dijitalleşme
14	s.17	Anahtar Kavramlar Arşiv, dijitalleşme, geçmiş, kanıt, olay, olgu, tarih, tarihçi, tarihsel bilgi, tarihsel zaman, yapay zekâ	Anahtar Kavramlar Arşiv, dijitalleşme, geçmiş, kanıt, olay, olgu, tarih, tarihçi, tarihsel bilgi, tarihsel zaman, geleceğin inşası , yapay zekâ, hür irade
15	s.18	Temel Kabuller Öğrencilerin kültürel mirasın aktarılmasında tarihin rolü olduğu bilgisine ve temel düzeyde tarih araştırmaları deneyimine sahip oldukları kabul edilmektedir.	Temel Kabuller Öğrencilerin kültürel mirasın, maddi manevi değerlerin aktarılmasında tarihin rolü olduğu bilgisine ve temel düzeyde tarih araştırmaları deneyimine sahip oldukları kabul edilmektedir.
16	s.18	Ön Değerlendirme Süreci Ünite kapsamında öğrencilere aşağıdaki rehber sorular sorulabilir: • Kültürel mirasın aktarılmasında tarihin rolü ne olabilir? • Tarihin araştırma basamakları neler olabilir?	Ön Değerlendirme Süreci Ünite kapsamında öğrencilere aşağıdaki rehber sorular sorulabilir: • Kültürel mirasın aktarılmasında tarihin rolü ne olabilir? • Tarih sadece geçmişte yaptıklarımızı değil, gelecekte neler yapabileceğimizi gösterir, sözü ne anlatmaktadır? • Tarihin araştırma basamakları neler olabilir?
17	s.18	TAR.9.1.1 Öğrencilerin tarih öğrenmenin faydalarına ilişkin verilen farklı kaynakları inceleyerek bu kaynaklar üzerinden tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını bağlamdan kopmadan özetlemeleri sağlanır.	TAR.9.1.1 Öğrencilerin tarihi ve tarihteki iftihar vesilesi olan büyük kişileri kıssalar şeklinde öğrenmenin faydalarına ilişkin verilen farklı kaynakları inceleyerek bu kaynaklar üzerinden hem yazılı hem de kıssalar şeklinde tarih öğrenmenin bireye ve topluma faydalarını bağlamdan kopmadan özetlemeleri sağlanır.

18	s.18	TAR.9.1.2 Öğrencilerin verilen farklı kaynaklar üzerinden tarihin doğası çerçevesinde tarih kavramının kapsamı ve tarihsel bilginin temel özelliklerini belirlemeleri sağlanır (E3.2).	TAR.9.1.2 Öğrencilerin verilen farklı kaynaklar üzerinden tarihin mahiyeti ve varlık nedeni çerçevesinde tarih kavramının kapsamı ve tarihsel bilginin temel özelliklerini belirlemeleri sağlanır (E3.2).
19	s.20	Zenginleştirme Öğrencilerin tarih öğrenmenin faydalarına ilişkin “Devletler tarihten ne bekler?”, “Tarih toplumlara ne kazandırır?”, “Tarihi neden öğrenmeliyim?” soruları ekseninde Sokratik tartışma yapmaları sağlanabilir	Zenginleştirme Öğrencilerin tarih öğrenmenin faydalarına ilişkin “Devletler tarihten ne bekler?”, “Tarih toplumlara ne kazandırır?”, “ Tarihte düşman kavramının milli bilince etkisi nedir? ”, “Tarihi neden öğrenmeliyim?” soruları ekseninde Sokratik tartışma yapmaları sağlanabilir

20 s.28

**ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜ-
REÇ BİLEŞENLERİ TAR.9.3.1.**
Orta Çağ'da yaşanan kitlesel göçlerin Avrupa ve Asya'da oluşturduğu değişimi neden ve sonuçlarıyla birlikte yorumlayabilme

- a) Orta Çağ'da yaşanan kitlesel göçlere neden olan unsurları inceler.
- b) Orta Çağ'da yaşanan kitlesel göçlerin etkilediği unsurları inceler.
- c) Orta Çağ'da yaşanan kitlesel göçlerin Avrupa ve Asya'da oluşturduğu değişimin etkilerini sorgular. ç) Orta Çağ'da yaşanan kitlesel göçlerin Avrupa ve Asya'da oluşturduğu değişimin neden ve sonuçlarını bağlamından kopmadan ifade eder.

**ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜ-
REÇ BİLEŞENLERİ TAR.9.3.1.**
Orta Çağ'da yaşanan kitlesel göçlerin Avrupa ve Asya'da oluşturduğu değişimi neden ve sonuçlarıyla birlikte yorumlayabilme

- a) "Çağ" kavramının tüm dünyadaki tarihi olayları temsil edip etmediğini araştırır.
- b) Orta çağın başlangıcı ve bitişini temsil eden tarihi ve olayları bilir.
- c) Orta çağ kabul edilen dönemin coğrafi temelli olduğunu bilir.
- ç) 1800'lü yılların başına kadar Avrupa tarih kitaplarında modern dönemin başlangıcının Peygamberimiz Hz. Muhammed'in doğum tarihi kabul edilmesinin nedenini analiz eder.
- d) Orta Çağ'da yaşanan kitlesel göçlere neden olan unsurları inceler.
- e) Orta Çağ'da yaşanan kitlesel göçlerin etkilediği unsurları inceler.
- f) Orta Çağ'da yaşanan kitlesel göçlerin Avrupa ve Asya'da oluşturduğu değişimin etkilerini sorgular.
- g) Orta Çağ'da yaşanan kitlesel göçlerin Avrupa ve Asya'da oluşturduğu değişimin neden ve sonuçlarını bağlamından kopmadan ifade eder.

21 s.28

TAR.9.3.4.

Orta Çağ'daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata etkilerine ilişkin oluşturduğu ürünleri paylaşabilme

a) Araştırmasında belirlediği kaynaklardan Orta Çağ'daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata etkilerine ilişkin bilgi toplar.

b) Orta Çağ'daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata etkilerine ilişkin belirlediği kaynakları inceleyerek araştırmasına dair bilgileri tespit eder.

c) Orta Çağ'daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata etkilerine ilişkin kullanacağı kaynakların sınırlılığını sorgular.

ç) Orta Çağ'daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata etkilerine ilişkin kaynaklardan araştırmasına uygun olarak belirlediği bilgileri yorumlar.

d) Orta Çağ'daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata etkilerine ilişkin kanıtlara dayanarak oluşturduğu araştırmasını paylaşır

TAR.9.3.4.

Orta Çağ'daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata etkilerine ilişkin oluşturduğu ürünleri paylaşabilme

a) Araştırmasında belirlediği kaynaklardan Orta Çağ'daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata etkilerine ilişkin bilgi toplar.

b) Orta Çağ'daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata etkilerine ilişkin belirlediği kaynakları inceleyerek araştırmasına dair bilgileri tespit eder.

c) "İslam'ın Altın Çağı" kabul edilen dönemin özelliklerini bilir.

ç) Orta Çağ'daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata etkilerine ilişkin kullanacağı kaynakların sınırlılığını sorgular.

d) Orta Çağ'daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata etkilerine ilişkin kaynaklardan araştırmasına uygun olarak belirlediği bilgileri yorumlar.

e) Orta Çağ'daki başlıca medeniyet havzalarının bilim, kültür ve sanata etkilerine ilişkin kanıtlara dayanarak oluşturduğu araştırmasını paylaşır

f) Orta Çağ kavramının Avrupa coğrafyasıyla sınırlı bir kavram olduğunu bilir.

22 s.30

TAR.9.3.2

Öğrencilerin kavram öğretim materyalleri üzerinden konu içeriğinde geçen kavramların anlamlarını açıklamaları istenir. Grup çalışması yoluyla verilen farklı kaynaklar ve örnek tarihsel olaylar üzerinden Sasaniler, Göktürkler, Uygurlar, Çin, Doğu Roma İmparatorluğu, Hz. Muhammed ve Dört Halife Dönemi'nde İslam Devleti, Emeviler ve Abbasilerin yönetim ve ordu yapılarının özelliklerini belirlemeleri sağlanır. Bu süreçte öğrencilerin konuya ilişkin öğrenme düzeylerini belirlemek amacıyla öğrenme galerisi tekniği kullanılabilir. Dönemi yansıtan edebî metinler aracılığıyla devlet idaresinde adaletin önemi vurgulanır (**D1.2**). Öğrencilerden bu devletlerin yönetim ve ordu yapıları arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koyan infografikler hazırlamaları istenir (**OB2, SDB2.2, KB2.7**).

TAR.9.3.2

Öğrencilerin kavram öğretim materyalleri üzerinden konu içeriğinde geçen kavramların anlamlarını açıklamaları istenir. Grup çalışması yoluyla verilen farklı kaynaklar ve örnek tarihsel olaylar üzerinden Sasaniler, Göktürkler, Uygurlar, Çin, Doğu Roma İmparatorluğu, Hz. Muhammed ve Dört Halife Dönemi'nde İslam Devleti, Emeviler ve Abbasilerin yönetim ve ordu yapılarının özelliklerini belirlemeleri sağlanır. **İslamiyet'in neden çok hızlı yayıldığını, siyasi karışıklıklar zamanında bile çok hızlı yayılmasının nedenleri İslam Dini'nin yapısı açısından açıklanır.** Bu süreçte öğrencilerin konuya ilişkin öğrenme düzeylerini belirlemek amacıyla öğrenme galerisi tekniği kullanılabilir. Dönemi yansıtan edebî metinler aracılığıyla devlet idaresinde adaletin önemi vurgulanır (**D1.2**). Öğrencilerden bu devletlerin yönetim ve ordu yapıları arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koyan infografikler hazırlamaları istenir (**OB2, SDB2.2, KB2.7**).

23 s.34

TAR.10.1.4.

Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türk-İslam medeniyetinin bilim, kültür, eğitim ve sanat alanlarında meydana gelen gelişmeleri Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma sürecine etkisi açısından değerlendirilme

a) Türk-İslam medeniyeti ile Batı medeniyetinin bilim, kültür, eğitim ve sanat anlayışını karşılaştırır.

b) Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türk-İslam medeniyetinin bilim, kültür, eğitim ve sanat alanlarında meydana gelen gelişmelerin Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma sürecine etkisine ilişkin kanıtları kullanarak yargıda bulunur.

c) Hoca Ahmed Yesevî, Kâşgarlı Mahmud, Ömer Hayyam, Cezeri, İbnü'l-Arabî, Mevlânâ Celâleddîn-i Rumî, Hacı Bektâş-ı Velî, Yunus Emre ve İbni Bibi'nin düşünceleri veya eserleri hakkında insanlığın ortak mirasına katkıları bakımından yargıda bulunur

TAR.10.1.4.

Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türk-İslam medeniyetinin bilim, kültür, eğitim ve sanat alanlarında meydana gelen gelişmeleri Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma sürecine etkisi açısından değerlendirilme

a) Türk-İslam medeniyeti ile Batı medeniyetinin bilim, kültür, eğitim ve sanat anlayışını karşılaştırır.

b) Türk-İslam medeniyeti ile 1400'lü yıllarda Avrupa'da doğan Engizisyon sistemini adalet açısından karşılaştırır.

c) Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türk-İslam medeniyetinin bilim, kültür, eğitim ve sanat alanlarında meydana gelen gelişmelerin Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma sürecine etkisine ilişkin kanıtları kullanarak yargıda bulunur.

ç) Türklerin Müslüman olmadan önce tarihlerinde bilge ve bilgin insanların sayısı yok denilecek kadar azken İslam dininin kabulünden sonra binlerce kat artmasının nedenini "dil" kavramı açısından araştırır.

d) Hoca Ahmed Yesevî, Kâşgarlı Mahmud, İbnul-Heysem, Cezeri, İbnü'l-Arabî, Mevlânâ Celâleddîn-i Rumî, Hacı Bektâş-ı Velî, Yunus Emre ve İbni Bibi'nin düşünceleri veya eserleri hakkında insanlığın ortak mirasına katkıları bakımından yargıda bulunur

24	s.35	<p>Temel Kabuller</p> <p>Öğrencilerin İslamiyet öncesi Türk devletlerinin ekonomi, yönetim, ordu ve sanat anlayışları ile sosyal hayatları hakkında bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.</p> <p>İslamiyet'in kabulüyle Türklerin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamlarında meydana gelen değişimlerle ilgili temel bilgileri bildikleri kabul edilmektedir.</p>	<p>Temel Kabuller</p> <p>Öğrencilerin İslamiyet öncesi Türk devletlerinin ekonomi, yönetim, ordu ve sanat anlayışları ile sosyal hayatları hakkında bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.</p> <p>İslamiyet'in kabulüyle Türklerin siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel ve dil-edebiyat yaşamlarında meydana gelen değişimlerle ilgili temel bilgileri bildikleri kabul edilmektedir.</p>
25	s.35	<p>Ön Değerlendirme Süreci</p> <p>Ünite kapsamında öğrencilere aşağıdaki rehber sorular sorulabilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Türk devletlerinin siyasi ve askerî uygulamalarının sürekliliğini sağlayan etkenler neler olabilir? • Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerin yaşamlarında hangi değişiklikler olmuştur? • Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasına etki eden unsurlar nelerdir? • Türklerin Anadolu'yu yurt edinmesi Anadolu coğrafyasında ne gibi değişikliklere zemin hazırlamıştır? • Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerin insanlık tarihine katkılarına dair neler söylenebilir? 	<p>Ön Değerlendirme Süreci</p> <p>Ünite kapsamında öğrencilere aşağıdaki rehber sorular sorulabilir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Türk devletlerinin siyasi ve askerî uygulamalarının sürekliliğini sağlayan etkenler neler olabilir? • Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerin yaşamlarında hangi değişiklikler olmuştur? • Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasına etki eden unsurlar nelerdir? • İslamiyet'in kabulünün Türklerin varlığının devamına nasıl etkisi olmuş olabilir? • İslamiyet'in kabulünün Türklerde "cihan hâkimiyeti" düşüncesine nasıl etkisi olmuştur? • Türklerin batıyı özellikle Anadolu'yu yurt edinmesi Anadolu coğrafyasında ne gibi değişikliklere zemin hazırlamıştır? • Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerin insanlık tarihine katkılarına dair neler söylenebilir

26 s.37

TAR.10.1.3

Öğrencilerin kavram öğretim materyalleri üzerinden konu içeriğinde geçen kavramların anlamlarını açıklamaları istenir. Grup çalışması yoluyla Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerin sosyoekonomik faaliyetleri ile yerleşme ve şehirleşme anlayışları arasındaki ilişki hakkında merak ettikleri bir konuyu belirlemeleri sağlanır **(E1.1)**. 5N1K tekniği aracılığıyla belirledikleri konuya ilişkin sorgulama yapmaları istenir. Öğrenciler yazılı, görsel, basılı ve dijital kaynaklar üzerinden konuya ilişkin bilgileri toplar ve kaydeder. Bu süreçte dijital ağ kaynaklarından bilgi kullanırken dijital kimliği veya kaynağın uzantısının güvenilirliğini dikkate alır **(OB2)**. Verilen farklı kaynaklar üzerinden 1040-1299 yılları arasında Türklerin sosyoekonomik faaliyetlerini, yerleşme ve şehirleşme anlayışlarını belirler **(OB5)**. Örnek olaylardan hareketle fütüvvetin ve Ahilik teşkilatının ahlaklı davranma; azimli, kararlı, doğru, güvenilir, yardımsever olma ve topluma karşı görevlerini yerine getirmeye yönelik öğretilerini açıklar **(D20.2)**.

TAR.10.1.3

Öğrencilerin kavram öğretim materyalleri üzerinden konu içeriğinde geçen kavramların anlamlarını açıklamaları istenir. Grup çalışması yoluyla Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerin sosyoekonomik faaliyetleri ile yerleşme ve şehirleşme anlayışları arasındaki ilişki hakkında merak ettikleri bir konuyu belirlemeleri sağlanır **(E1.1)**. 5N1K tekniği aracılığıyla belirledikleri konuya ilişkin sorgulama yapmaları istenir. Öğrenciler yazılı, görsel, basılı ve dijital kaynaklar üzerinden konuya ilişkin bilgileri toplar ve kaydeder. Bu süreçte dijital ağ kaynaklarından bilgi kullanırken dijital kimliği veya kaynağın uzantısının güvenilirliğini dikkate alır **(OB2)**. Verilen farklı kaynaklar üzerinden 1040-1299 yılları arasında Türklerin sosyoekonomik faaliyetlerini, yerleşme ve şehirleşme anlayışlarını belirler **(OB5)**. Örnek olaylardan hareketle **İslam Dini inancından kaynaklanan** fütüvvetin ve Ahilik teşkilatının ahlaklı davranma; azimli, kararlı, doğru, güvenilir, yardımsever olma ve topluma karşı görevlerini yerine getirmeye yönelik öğretilerini açıklar **(D20.2)**.

27	s.37	TAR.10.1.4 Öğrencilerin verilen farklı kaynaklar üzerinden Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma sürecinde Türk-İslam medeniyetindeki bilim, kültür, eğitim ve sanat anlayışı ile Batı medeniyetindeki bilim, kültür, eğitim ve sanat anlayışını incelemeleri sağlanır.	TAR.10.1.4 Öğrencilerin verilen farklı kaynaklar üzerinden Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma sürecinde Türk-İslam medeniyetindeki bilim, kültür, eğitim ve sanat anlayışı ile Batı medeniyetindeki bilim, kültür, eğitim ve sanat anlayışını karşılaştırmaları sağlanır.
28	s.37	(SDB3.3). Verilen farklı kaynaklar üzerinden Hoca Ahmed Yesevi, Kâşgarlı Mahmud, Ömer Hayyam, Cezeri, İbnü'l-Arabî, Mevlânâ Celâleddîn-i Rumî, Hacı Bektaş-ı Vefî, Yunus Emre ve İbni Bibi'nin düşüncelerini veya eserlerini inceleyerek bunların insanlığın ortak mirasına katkılarını analiz eder (E1.1)	(SDB3.3). Verilen farklı kaynaklar üzerinden Hoca Ahmed Yesevi, Kâşgarlı Mahmud, İbnul-Heysem , Cezeri, İbnü'l-Arabî, Mevlânâ Celâleddîn-i Rumî, Hacı Bektaş-ı Vefî, Yunus Emre ve İbni Bibi'nin düşüncelerini veya eserlerini inceleyerek bunların insanlığın ortak mirasına katkılarını analiz eder (E1.1)
29	s.38	Zenginleştirme Öğrencilerin 1040-1299 yılları arasında Türk tarihinin başlıca siyasi, askerî, kültürel, sosyal gelişmelerini içeren dijital bir hikâye hazırlamaları veya hikâyeye yazmaları istenebilir. Bâtınlık hakkında araştırma yapmaları, bu hareketin Büyük Selçuklu Devleti'ne ve İslam dünyasına vermiş olduğu zararları içeren 250-300 kelimelik bir metin yazmaları istenebilir	Zenginleştirme Öğrencilerin 1040-1299 yılları arasında Türk tarihinin başlıca siyasi, askerî, kültürel, sosyal gelişmelerini içeren dijital bir hikâyeye yazmaları istenebilir. Bâtınlık hakkında araştırma yapmaları, İmam Gazali'nin Batınlığa karşı mücadelesini , bu hareketin Büyük Selçuklu Devleti'ne ve İslam dünyasına vermiş olduğu zararları içeren 250-300 kelimelik bir metin yazmaları istenebilir

30	s.40	<p>TAR.10.2.1. Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna dair farklı görüşleri tartışabilme</p> <p>a) Tarihçilerin Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna dair öne sürdüğü farklı görüşlerin benzer ve farklı yönlerini belirler.</p> <p>b) Tarihçilerin Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna dair öne sürdüğü görüşlerin güçlü ve zayıf yönleri ile tutarsızlıklarını tespit eder.</p> <p>c) Tarihçilerin Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna dair öne sürdüğü görüşleri gerekçeleriyle çürütür veya kabul eder</p>	<p>TAR.10.2.1. Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna dair farklı görüşleri tartışabilme</p> <p>a) Tarihçilerin Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna dair öne sürdüğü farklı görüşlerin benzer ve farklı yönlerini belirler.</p> <p>b) Tarihçilerin Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna dair öne sürdüğü görüşlerin güçlü ve zayıf yönleri ile tutarsızlıklarını tespit eder.</p> <p>c) Tarihçilerin Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna dair öne sürdüğü görüşleri gerekçeleriyle çürütür veya kabul eder.</p> <p>ç) Selçuklulara bağlı Çobanoğlu Beyliğinin küçük bir uç beyi olan Ertuğrul Gazinin küçük aşiretinin nasıl cihan devleti haline geldiğinin dini, coğrafi nedenlerini tartışabilir.</p>
31	s.40	<p>TAR.10.2.5. Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşmasında şehir, kurum ve şahsiyetlerin etkilerine dair fikirler üretebilme</p> <p>a) Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğini inceler.</p> <p>b) Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşmasında şehir, kurum ve şahsiyetlerin etkilerini fark eder.</p> <p>c) Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşmasında ilk Türk-İslam devletlerindeki benzer deneyimleri inceler.</p> <p>ç) Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşmasında şehir, kurum ve şahsiyetlerin rolüne ilişkin fikir üretir.</p>	<p>TAR.10.2.5. Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşmasında şehir, kurum ve şahsiyetlerin etkilerine dair fikirler üretebilme</p> <p>a) Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğini, Ahilik teşkilatının etkisini inceler.</p> <p>b) Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşmasında şehir, kurum ve Şeyh Edebali gibi şahsiyetlerin etkilerini fark eder.</p> <p>c) Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşmasında ilk Türk-İslam devletlerindeki benzer deneyimleri inceler.</p> <p>ç) Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşmasında şehir, kurum ve şahsiyetlerin rolüne, ilim adamlarının korunmasına ilişkin fikir üretir.</p>

32	s.41	Performans görevi olarak öğrencilerden Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşmasında şehir, kurum ve şahsiyetlerin rolüne ilişkin çözümlemeli veya dijital öykü hazırlamaları ve bu çalışmayı sunmaları istenebilir. Bu etkinlik, grup çalışması şeklinde gerçekleştirilebilir. Hazırlanan performans görevi; bilgi toplama, içerik, özgünlük, görsel ve işitsel materyal kullanımı gibi ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Ayrıca grup değerlendirme formu kullanılabilir.	Performans görevi olarak öğrencilerden Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşmasında şehir, kurum ve şahsiyetlerin rolüne ilişkin çözümlemeli veya dijital öykü hazırlamaları ve bu çalışmayı sunmaları istenebilir. En küçük beyliğin en güçlü devlet olmasının manevi alt yapısını oluşturan kişiler araştırılır. Bu etkinlik, grup çalışması şeklinde gerçekleştirilebilir. Hazırlanan performans görevi; bilgi toplama, içerik, özgünlük, görsel ve işitsel materyal kullanımı gibi ölçütlerden oluşan dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir. Ayrıca grup değerlendirme formu kullanılabilir.
33	s.41	Temel Kabuller Öğrencilerin Osmanlı Devleti'nin genişleme siyasetine ilişkin farkındalıkları olduğu kabul edilmektedir. Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin Türkiye ile ilişkisi hakkında ön bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir. Osmanlı Devleti'nin kurulduğu bölge, kurucusu, önemli siyasi ve askerî gelişmeleri, kurum ve kuruluşları hakkında ön bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir.	Temel Kabuller Öğrencilerin Osmanlı Devleti'nin genişleme siyasetine ilişkin farkındalıkları olduğu kabul edilmektedir. Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin Türkiye ile ilişkisi hakkında ön bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir. Osmanlı Devleti'nin kurulduğu bölge, kurucusu, manevi önderleri , önemli siyasi ve askerî gelişmeleri, kurum ve kuruluşları hakkında ön bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir.

34 s.42

TAR.10.2.4

Öğrencilerin verilen farklı kaynaklar üzerinden Osmanlı Devleti'nin fethettiği topraklarda kalıcı olabilmek için izlediği iskân ve istimalet politikalarıyla bu politikaların uygulanmasında rol oynayan sosyal yapılardan vakıflar, dervişler, aşiretler, akıncı uç beyleri, Gâziyân-ı Rum, Ahiyân-ı Rum, Abdalân-ı Rum ve Bâciyân-ı Rum'un faaliyetlerini incelemeleri istenir. Öğrenciler, bu politikaların ve sosyal yapıların Osmanlı Devleti'nin fethettiği topraklardaki kalıcılığına etkilerini analiz eder (**SBAB2, SBAB2.3**).

TAR.10.2.4

Öğrencilerin verilen farklı kaynaklar üzerinden Osmanlı Devleti'nin fethettiği topraklarda kalıcı olabilmek için izlediği iskân ve istimalet politikalarıyla bu politikaların uygulanmasında rol oynayan sosyal yapılardan vakıflar, dervişler, **dergâhlar**, aşiretler, akıncı uç beyleri, Gâziyân-ı Rum, Ahiyân-ı Rum, Abdalân-ı Rum ve Bâciyân-ı Rum'un faaliyetlerini incelemeleri istenir. Öğrenciler, bu politikaların ve sosyal yapıların Osmanlı Devleti'nin fethettiği topraklardaki kalıcılığına etkilerini analiz eder (**SBAB2, SBAB2.3**).

35 s.43

TAR.10.2.5

Grup çalışması yoluyla öğrencilerin verilen farklı kaynaklar üzerinden Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşma sürecini incelemeleri istenir **(SDB2.2)**. Gruplar bu süreçte şehir, kurum ve şahsiyetlerin etkilerini analiz eder. Tarihsel buluntu ve kalıntılar gibi örneklerden yola çıkarak Bursa, Edirne, Kütahya, Amasya, Konya gibi şehirler ile halkın istifadesi için açılan medrese, cami, darüşşifa ve imaret gibi kurumların Osmanlı ilim ve irfan geleneğinin oluşmasına katkılarını belirler **(E3.8, SBAB7, SBAB7.5, OB9)**. Bu kurumlarda verilen ilim ve irfan kültürünün toplum hayatındaki olumlu etkisi ve insanın gelişimine katkısı üzerinde durulur **(SDB2.3)**. Öğrenciler, örnek olaylar ve biyografiler üzerinden Şeyh Edebali, Davud-i Kayseri, Dursun Fakih, Emir Sultan ve Hacı Bayrâm-ı Vefî gibi âlimler ve ariflerin Osmanlı ilim ve irfan geleneğinin oluşumuna etkilerini açıklar. Osmanlı Devleti'ndeki ilim ve irfan geleneğinin oluşum süreciyle Karahanlı, Gazneli ve Selçuklulardaki benzer deneyimleri karşılaştırır. Performans görevi olarak öğrencilerden, ulaştıkları bilgilerden yola çıkarak Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşmasında şehir, kurum ve şahsiyetlerin rolüne ilişkin çözümlemeli veya dijital öykü hazırlayarak çalışmalarını sunmaları istenir **(E3.7, SDB1.2, SDB2.1)**.

TAR.10.2.5

Grup çalışması yoluyla öğrencilerin verilen farklı kaynaklar üzerinden Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşma sürecini incelemeleri istenir **(SDB2.2)**. Gruplar bu süreçte şehir, kurum ve özellikle şahsiyetlerin etkilerini analiz eder. Tarihsel buluntu ve kalıntılar gibi örneklerden yola çıkarak Bursa, Edirne, Kütahya, Amasya, Konya gibi şehirler ile halkın istifadesi için açılan medrese, cami, darüşşifa ve imaret gibi kurumların Osmanlı ilim ve irfan geleneğinin oluşmasına katkılarını belirler **(E3.8, SBAB7, SBAB7.5, OB9)**. Bu kurumlarda verilen ilim ve irfan kültürünün toplum hayatındaki olumlu etkisi ve insanın gelişimine katkısı üzerinde durulur **(SDB2.3)**. Öğrenciler, örnek olaylar ve biyografiler üzerinden Şeyh Edebali, Davud-i Kayseri, Dursun Fakih, Emir Sultan ve Hacı Bayrâm-ı Vefî, **Molla Gürani, Akşemseddin** gibi âlimler ve ariflerin Osmanlı ilim ve irfan geleneğinin oluşumuna etkilerini açıklar. Osmanlı Devleti'ndeki ilim ve irfan geleneğinin oluşum süreciyle Karahanlı, Gazneli ve Selçuklulardaki benzer deneyimleri karşılaştırır. Performans görevi olarak öğrencilerden, ulaştıkları bilgilerden yola çıkarak Osmanlı Devleti'nin ilim ve irfan geleneğinin oluşmasında şehir, kurum ve şahsiyetlerin rolüne ilişkin çözümlemeli veya dijital öykü hazırlayarak çalışmalarını sunmaları istenir **(E3.7, SDB1.2, SDB2.1)**.

36 s.43

Zenginleştirme

Öğrencilerin Osmanlı Beyliği'nin kısa sürede büyümesine ilişkin tarihsel bir araştırma yapmaları, ulaşılan veriler doğrultusunda bir rapor hazırlamaları sağlanabilir.

Osmanlı Beyliği'nin kuruluş aşamasında topraklarının genişlemesine yönelik bir harita çizimleri istenebilir.

Osmanlı Devleti'nin özellikle Balkanlarda ilerlemesini sağlayan unsurları açıklayan bir grafik düzenleyici hazırlamaları sağlanabilir.

Tarihsel canlandırma yöntemiyle önemli şahsiyetlerin kendilerini tanıtmaları sağlanabilir. Timur Devleti'ne ilişkin başlıca siyasi gelişmeleri tanıtan ve değerlendiren bir e-tarih dergisi hazırlamaları ve genel ağda paylaşımları istenebilir. Molla Hüsrev, Molla Gürani, Molla Fenari, Kadızade-i Rumi ve Hocasade Muslihuddin isimlerinden birini seçmeleri ve seçtikleri kişiyle ilgili araştırma yapmaları istenebilir.

Zenginleştirme

Öğrencilerin Osmanlı Beyliği'nin kısa sürede büyümesine ilişkin tarihsel bir araştırma yapmaları, ulaşılan veriler doğrultusunda bir rapor hazırlamaları sağlanabilir. **Beyliğin küçüklüğü ile beraber çok hızlı büyümesinden alacağımız derslerin neler olabileceği tartışılır.**

Osmanlı Beyliği'nin kuruluş aşamasında topraklarının genişlemesine yönelik bir harita çizimleri istenebilir.

Osmanlı Devleti'nin özellikle Balkanlarda ilerlemesini sağlayan unsurları açıklayan bir grafik düzenleyici hazırlamaları sağlanabilir.

Tarihsel canlandırma yöntemiyle önemli şahsiyetlerin kendilerini tanıtmaları sağlanabilir. Timur Devleti'ne ilişkin başlıca siyasi gelişmeleri tanıtan ve değerlendiren bir e-tarih dergisi hazırlamaları ve genel ağda paylaşımları istenebilir.

Molla Hüsrev, Molla Gürani, **Akşemseddin**, Molla Fenari, Kadızade-i Rumi ve Hocasade Muslihuddin isimlerinden birini seçmeleri ve seçtikleri kişiyle ilgili araştırma yapmaları istenebilir.

37 s.45

TAR.10.3.1.

1453-1683 yılları arasındaki siyasi ve askerî mücadelelerin Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesindeki rolüne ilişkin özgün fikirler üretebilme

a) 1453-1683 yılları arasındaki siyasi ve askerî mücadeleleri belirler.

b) 1453-1683 yılları arasındaki siyasi ve askerî mücadeleler ile Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini ilişkilendirir.

c) 1453-1683 yılları arasındaki siyasi ve askerî mücadelelerin sonucu olarak bir cihan devleti hâline gelen Osmanlı Devleti'nin politikaları hakkında özgün bir içerik oluşturur.

TAR.10.3.1.

1453-1683 yılları arasındaki siyasi ve askerî mücadelelerin Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesindeki rolüne ilişkin özgün fikirler üretebilme

a) 1453-1683 yılları arasındaki siyasi ve askerî mücadeleleri belirler.

b) 1453-1683 yılları arasındaki siyasi ve askerî mücadeleler ile Osmanlı Devleti'nin cihan devleti hâline gelmesini ilişkilendirir.

c) 1453-1683 yılları arasındaki siyasi ve askerî mücadelelerin sonucu olarak bir cihan devleti hâline gelen Osmanlı Devleti'nin politikaları hakkında özgün bir içerik oluşturur.

d) Osmanlı devletini cihan devleti yapan toplumsal ve dini yapıyı analiz eder.

38	s.45	<p>TAR.10.3.2. 1453-1683 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin yönetim ve ordu yapısında meydana gelen değişim ve sürekliliğe ilişkin kaynakları yorumlayabilme</p> <p>a) 1453-1683 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin yönetim ve ordu yapısında meydana gelen değişim ve sürekliliği kaynaklar üzerinden inceler.</p> <p>b) 1453-1683 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin yönetim ve ordu yapısında meydana gelen değişimle ilgili farklı kaynaklardaki bilgileri tablo yaparak gösterir.</p> <p>c) 1453-1683 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin yönetim ve ordu yapısında meydana gelen değişimleri birden çok kaynaktaki kanıtlara dayanarak ifade eder.</p>	<p>TAR.10.3.2. 1453-1683 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin yönetim ve ordu yapısında meydana gelen değişim ve sürekliliğe ilişkin kaynakları yorumlayabilme</p> <p>a) 1453-1683 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin yönetim ve ordu yapısında meydana gelen değişim ve sürekliliği kaynaklar üzerinden inceler.</p> <p>b) 1453-1683 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin yönetim ve ordu yapısında meydana gelen değişimle ilgili farklı kaynaklardaki bilgileri tablo yaparak gösterir.</p> <p>c) 1453-1683 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin yönetim ve ordu yapısında meydana gelen değişimleri birden çok kaynaktaki kanıtlara dayanarak ifade eder.</p> <p>d) Osmanlı devletinin kuvvetini besleyen toplumsal yapının özelliklerini tartışır.</p>
39	s.45	<p>TAR.10.3.3. Avrupalıların sömürgeci politikalarının etkilerini tarihsel bağlamı içerisinde değerlendirebilme</p> <p>a) Avrupalıların sömürgeci politikalarını kaynaklara dayanarak çözümler.</p> <p>b) Avrupalıların sömürgeci politikalarıyla ilgili olarak dönemin koşullarını fark eder</p> <p>c) Avrupalıların sömürgeci politikalarının günümüze etkilerini açıklar.</p> <p>ç) Avrupalıların sömürgeci politikalarının etkilerini dönemin koşulları içinde açıklar</p>	<p>TAR.10.3.3. Avrupalıların sömürgeci ve başka milletleri sürekli yok edici politikalarının etkilerini tarihsel bağlamı içerisinde değerlendirilme</p> <p>a) Avrupalıların sömürgeci politikalarının nedenini misyonerlik açısından çözümler.</p> <p>b) Avrupalıların sömürgeci politikalarıyla ilgili olarak dönemin koşullarını fark eder.</p> <p>c) Avrupalıların sömürgeci politikalarının günümüze etkilerini açıklar.</p> <p>ç) Avrupalıların sömürgeci politikalarının Avrupa'nın bugünkü zenginliğine nasıl neden olduğunu açıklar</p>

40	s.47	Köprü Kurma Öğrencilerden Topkapı Sarayı'na sanal bir gezinti yaparak buranın Türk milleti için önemini değerlendirmeleri istenir. Günümüzde sömürgecilik faaliyetlerinin devam edip etmediğine ilişkin fikir üretmeleri istenir. Sanal müzeleri veya yakın çevrelerinde bulunan Osmanlı eserlerini ziyaret etmeleri sağlanır. Bu eserlerin günümüzdeki işlevleriyle değişim ve süreklilik bağlamında ilişki kurlmaları istenir.	Köprü Kurma Öğrencilerden Topkapı Sarayı'na sanal bir gezinti yaparak buranın Türk milleti için önemini değerlendirmeleri istenir. Günümüzde Emperyalist devletlerin sömürgecilik faaliyetlerinin devam edip etmediğine ilişkin fikir üretmeleri istenir. Sanal müzeleri veya yakın çevrelerinde bulunan Osmanlı eserlerini ziyaret etmeleri sağlanır. Bu eserlerin günümüzdeki işlevleriyle değişim ve süreklilik bağlamında ilişki kurlmaları istenir.
41	48	TAR.10.3.3 Öğrencilerin farklı bakış açlarına sahip kaynaklar üzerinden Avrupa'nın sömürgeci faaliyetleri, Rönesans ve Reform hareketlerini incelemeleri istenir (SBAB10, SBAB10.3)	TAR.10.3.3 Öğrencilerin farklı bakış açlarına sahip kaynaklar üzerinden Avrupa'nın zenginleşmesinin sebebi olan sömürgeci faaliyetleri, Rönesans ve Reform hareketlerini incelemeleri istenir (SBAB10, SBAB10.3)
42	52	TAR.11.1.2. Lale Devri'nde Osmanlı devlet ve toplum hayatında meydana gelen değişimi tarihsel bağlamı içerisinde yorumlayabilme	TAR.11.1.2. Lale Devri'nde Osmanlı devlet ve toplum hayatında meydana gelen değişimi tarihsel bağlamı içerisinde yorumlayabilme

43 s.53

Ön Değerlendirme Süreci

Ünite kapsamında öğrencilere aşağıdaki rehber sorular sorulabilir:

- Sizce Osmanlı Devleti XVII. yüzyılda neden güç kaybetmiştir?
- Tarihte gerçekleştiğini bildiğiniz büyük depremler nelerdir?
- Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkmasında sömürgeci faaliyetler ile Rönesans ve Reform hareketlerinin ne gibi etkileri olmuştur?
- Tarihçiler, Osmanlı Devleti'nde yaşanmış bir döneme neden "Lale Devri" adını vermiş olabilir?

Ön Değerlendirme Süreci

Ünite kapsamında öğrencilere aşağıdaki rehber sorular sorulabilir:

- Sizce Osmanlı Devleti XVII. yüzyılda neden güç kaybetmiştir?
- Tarihte gerçekleştiğini bildiğiniz büyük depremler nelerdir?
- Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkmasında sömürgeci faaliyetler ile Rönesans ve Reform hareketlerinin ne gibi etkileri olmuştur?
- Tarihçiler, Osmanlı Devleti'nde yaşanmış bir döneme neden "Lale Devri" adını vermiş olabilir?
- Avrupa'daki sanayi devrimi döneminde Osmanlı devletindeki iç isyanların, devletin geleceğine etkisini nasıl gerçekleştirmiştir?

44 s.54

TAR.11.1.4

Öğrencilerin kavram öğretim materyalleri üzerinden konu içeriğinde geçen kavramların anlamlarını açıklamaları istenir. Verilen farklı kaynaklardan Sanayi Devrimi'nin nedenlerini ve ortaya çıkardığı siyasi, sosyal, ekonomik değişimleri incelemeleri sağlanır (**SBAB7.11**). Öğrenciler Sanayi Devrimi'nin siyasi, sosyal ve ekonomik nedenlerini ve sonuçlarını belirler. İncelemiş olduğu kaynaklar üzerinden Sanayi Devrimi'nin olumlu ve olumsuz etkilerini tartışır (**OB8**).

TAR.11.1.4

Öğrencilerin kavram öğretim materyalleri üzerinden konu içeriğinde geçen kavramların anlamlarını açıklamaları istenir. Verilen farklı kaynaklardan Sanayi Devrimi'nin nedenlerini ve ortaya çıkardığı siyasi, sosyal, ekonomik değişimleri incelemeleri sağlanır (**SBAB7.11**). Öğrenciler Sanayi Devrimi'nin siyasi, sosyal ve ekonomik nedenlerini ve sonuçlarını belirler. **Sanayi devriminin sömürgeciliğe katkısını araştırır**. İncelemiş olduğu kaynaklar üzerinden Sanayi Devrimi'nin olumlu ve olumsuz etkilerini tartışır (**OB8**).

45 s.56

TAR.11.2.1.

Fransız İhtilali'nin devlet ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimi neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme

a) Fransız İhtilali'nin devlet ve toplum hayatında meydana getirdiği değişime neden olan unsurları inceler.

b) Fransız İhtilali'nin devlet ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimin etkilediği unsurları inceler.

c) Fransız İhtilali'nin devlet ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimin etkilerinin niteliğini sorgular.

ç) Fransız İhtilali'nin devlet ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimin nedenlerini ve sonuçlarını bağlamından kopmadan ifade eder.

TAR.11.2.1.

Fransız İhtilali'nin devlet ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimi neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme

a) Fransız İhtilali'nin devlet ve toplum hayatında meydana getirdiği değişime neden olan **unsurlar** inceler.

b) Fransız İhtilali'nin devlet ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimin **özellikle Katolik Kilisesi üzerine etki eden** unsurları inceler.

c) Fransız İhtilali'nin devlet ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimin etkilerinin niteliğini sorgular.

ç) Fransız İhtilali'nin devlet ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimin nedenlerini ve sonuçlarını bağlamından kopmadan ifade eder.

46 s.57

TAR.11.2.4.

Osmanlı Devleti'nin sanayileşmede geri kalmasına neden olan etmenleri ortadan kaldırmaya yönelik alternatif fikirler üretebilme

a) Osmanlı Devleti'nin sanayileşmede geri kalması sorununu tanımlar.

b) Osmanlı Devleti'nin sanayileşmede geri kalması sorununa ilişkin tarafların bakış açılarını çözümler.

TAR.11.2.4.

Osmanlı Devleti'nin sanayileşmede geri kalmasına neden olan etmenleri ortadan kaldırmaya yönelik alternatif fikirler üretebilme

a) Osmanlı Devleti'nin sanayileşmede geri kalması sorununu tanımlar.

b) Osmanlı Devleti'nin sanayileşmede geri kalması sorununa ilişkin tarafların bakış açılarını çözümler.

c) Osmanlı Devleti'nin Batı devlet yapısına benzeme çabalarının sonuçlarının olumlu olup olmadığını analiz eder.

47 s.58

TAR.11.2.1

Öğrencilerin Fransız İhtilali'ne neden olan bilim devrimini, aydınlanma düşüncesini ve Amerika'nın bağımsızlık mücadelesini farklı kaynaklar üzerinden incelemeleri sağlanır. Öğrenciler; insan hakları, eşitlik, adalet, milliyetçilik ve özgürlük kavramları çerçevesinde Fransız İhtilali'nin devlet ve toplumların dönüşümündeki etkilerini analiz eder **(SDB2.3)**. Örnek olaylar üzerinden adalet ve özgürlük değerlerinin önemini açıklar **(D1.1)**. Fransız İhtilali'nin devlet ve toplum hayatında meydana getirdiği yerel, bölgesel ve küresel etkileri olumlu ve olumsuz yönleri açısından sorgular **(OB6, SDB3.3, KB3.3, SBAB16.2)**. Ulaştığı bilgilerden yola çıkarak Fransız İhtilali'nin devlet ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimin nedenlerini ve sonuçlarını bağlamından kopmadan sözlü olarak ifade eder **(SDB2.1, SBAB4.2)**. Bu süreçte görüş geliştirme tekniği kullanılabilir. Öğrencilerin sözlü ifadeleri gözlem formu ile değerlendirilir.

TAR.11.2.1

Öğrencilerin Fransız İhtilali'ne neden olan bilim devrimini, aydınlanma düşüncesini ve Amerika'nın bağımsızlık mücadelesini farklı kaynaklar üzerinden incelemeleri sağlanır. Öğrenciler; **çok sayıda milletten oluşan Osmanlı Devletinde, Fransız ihtilaliyle ortaya çıkan insan hakları, eşitlik, adalet, milliyetçilik ve özgürlük kavramlarının** devlet ve toplumların dönüşümündeki etkilerini analiz eder **(SDB2.3)**. Örnek olaylar üzerinden adalet ve özgürlük değerlerinin önemini açıklar **(D1.1)**. Fransız İhtilali'nin devlet ve toplum hayatında meydana getirdiği yerel, bölgesel ve küresel etkileri olumlu ve yıkıcı yönleri açısından sorgular **(OB6, SDB3.3, KB3.3, SBAB16.2)**. Ulaştığı bilgilerden yola çıkarak Fransız İhtilali'nin devlet ve toplum hayatında meydana getirdiği değişimin nedenlerini ve sonuçlarını bağlamından kopmadan sözlü olarak ifade eder **(SDB2.1, SBAB4.2)**. Bu süreçte görüş geliştirme tekniği kullanılabilir. **Öğrencilerden Fransız İhtilalinin Avrupa ve Osmanlıda niçin farklı sonuçlar doğurduğunu analiz etmeleri istenir.** Öğrencilerin sözlü ifadeleri gözlem formu ile değerlendirilir.

48 s.58

TAR.11.2.2

Grup çalışması yoluyla öğrencilerin Şark Meselesi, Sırp ve Yunan isyanları, Tanzimat Fermanı, Kırım Harbi, Islahat Fermanı, Kanunuesasi, 93 Harbi ve Anadolu'ya yapılan göçler ile Düyûn-ı Umûmiyye ve II. Abdülhamid'in siyonist faaliyetlere karşı tutumunun Osmanlı Devleti'nin yönetim ve toplum yapısına etkileri hakkında merak ettikleri bir konuyu belirlemeleri sağlanır. 5N1K tekniği aracılığıyla merak ettikleri konulara ilişkin sorgulama yapımları istenir (**E3.8**). Öğrenciler yazılı, görsel, basılı ve dijital kaynaklar üzerinden konuya ilişkin bilgileri toplar ve kaydeder. Bu süreçte dijital ağ kaynaklarından bilgi kullanırken dijital kimliği veya kaynağın uzantsısının güvenilirliğini dikkate alır (**OB2**). Verilen farklı kaynaklar üzerinden 1789-1908 yılları arasında meydana gelen siyasi, askerî ve idari gelişmelerin Osmanlı Devleti'nin yönetim ve toplum yapısına etkilerini analiz eder. Araştırma yaparak ulaştıkları bilgilerle derste öğrendiklerini karşılaştırır ve bunların doğruluğunu değerlendirir (**D3.3, E3.11, OB1**). Bu bilgilerden hareketle siyasi, askerî ve idari gelişmelerin Osmanlı Devleti'nin yönetim ve toplum yapısına etkilerine ilişkin çıkarım yapar (**KB3.1**). Öğrencilerin yaptığı çıkarımlar performans görevi aracılığıyla değerlendirilir. Performans görevi olarak öğrencilerin her gruptan seçmiş olduğu siyasi, askerî ve idari gelişmenin Osmanlı Devleti'nin yönetim ve toplum yapısına etkisine dair çıkarımlarını yansıtın açıklamalı tarih şeridi hazırlamaları ve hazırladığı tarih şeridini sunmaları istenir (**SDB2.2**).

TAR.11.2.2

Grup çalışması yoluyla öğrencilerin Şark Meselesi, Sırp ve Yunan isyanları, Tanzimat Fermanı, Kırım Harbi, Islahat Fermanı, Kanunuesasi, 93 Harbi ve Anadolu'ya yapılan göçler ile Düyûn-ı Umûmiyye ve II. Abdülhamid'in siyonist faaliyetlere karşı **mücadelesinin** Osmanlı Devleti'nin yönetim ve toplum yapısına etkileri hakkında merak ettikleri bir konuyu belirlemeleri sağlanır. 5N1K tekniği aracılığıyla merak ettikleri konulara ilişkin sorgulama yapımları istenir (**E3.8**). Öğrenciler yazılı, görsel, basılı ve dijital kaynaklar üzerinden konuya ilişkin bilgileri toplar ve kaydeder. Bu süreçte dijital ağ kaynaklarından bilgi kullanırken dijital kimliği veya kaynağın uzantsısının güvenilirliğini dikkate alır (**OB2**). Verilen farklı kaynaklar üzerinden 1789-1908 yılları arasında meydana gelen siyasi, askerî ve idari gelişmelerin Osmanlı Devleti'nin yönetim ve toplum yapısına etkilerini analiz eder. Araştırma yaparak ulaştıkları bilgilerle derste öğrendiklerini karşılaştırır ve bunların doğruluğunu değerlendirir (**D3.3, E3.11, OB1**). Bu bilgilerden hareketle siyasi, askerî ve idari gelişmelerin Osmanlı Devleti'nin yönetim ve toplum yapısına etkilerine ilişkin çıkarım yapar (**KB3.1**). Öğrencilerin yaptığı çıkarımlar performans görevi aracılığıyla değerlendirilir. Performans görevi olarak öğrencilerin her gruptan seçmiş olduğu siyasi, askerî ve idari gelişmenin Osmanlı Devleti'nin yönetim ve toplum yapısına etkisine dair çıkarımlarını yansıtın açıklamalı tarih şeridi hazırlamaları ve hazırladığı tarih şeridini sunmaları istenir (**SDB2.2**).

49 s.61

TAR.11.3.3.

Osmanlı Devleti'nin insanlık tarihine katkılarına ilişkin oluşturduğu özgün ürünleri paylaşabilme

a) Osmanlı Devleti'nin insanlık tarihine katkılarına ilişkin araştırmada belirlediği kaynaklardan bilgi toplar.

b) Osmanlı Devleti'nin insanlık tarihine katkılarına ilişkin araştırmada belirlediği kaynakları inceleyerek araştırmaya dair bilgileri tespit eder. c) Osmanlı Devleti'nin insanlık tarihine katkılarına ilişkin araştırmada kullanacağı kaynakların sınırlılığını sorgular.

ç) Osmanlı Devleti'nin insanlık tarihine katkılarına ilişkin araştırmada kaynaklardan belirlediği uygun bilgileri yorumlar.

d) Osmanlı Devleti'nin insanlık tarihine katkılarına ilişkin kanıta dayalı oluşturduğu araştırmasını paylaşır.

TAR.11.3.3.

Osmanlı Devleti'nin insanlık tarihine katkılarına ilişkin oluşturduğu özgün ürünleri paylaşabilme

a) Osmanlı Devletinin fethettiği yerlerde Avrupa devletlerinin aksine asimilasyon politikası uygulamamasının sonuçlarını tartışır.

b) Osmanlı Devleti'nin insanlık tarihine katkılarına ilişkin araştırmada belirlediği kaynaklardan bilgi toplar.

c) Osmanlı Devleti'nin insanlık tarihine katkılarına ilişkin araştırmada belirlediği kaynakları inceleyerek araştırmaya dair bilgileri tespit eder.

ç) Osmanlı Devleti'nin insanlık tarihine katkılarına ilişkin araştırmada kullanacağı kaynakların sınırlılığını sorgular.

d) Osmanlı Devleti'nin insanlık tarihine katkılarına ilişkin araştırmada kaynaklardan belirlediği uygun bilgileri yorumlar.

e) Osmanlı Devleti'nin insanlık tarihine katkılarına ilişkin kanıta dayalı oluşturduğu araştırmasını paylaşır.

**ORTAÖĞRETİM
T.C. İNKILAP TARİHİ
VE ATATÜRKÇÜLÜK
DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMI
(12. SINIF)
İNCELEME RAPORU**

MAYIS
2024

ORTAÖĞRETİM T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (12. SINIF) RAPORU

Derse ait programı incelenerek aşağıdaki sonuçlara varılmıştır:

1) Program içeriğinde şu ana başlıklar bulunmaktadır. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı'nın Temel Felsefesi ve Özel Amaçları, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı'nın Uygulanmasına İlişkin Esaslar, Ünite, Öğrenme Çıktıları Sayısı ve Süre Tablosu, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Kitap Forma Sayıları ve Kitap Ebatları, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı'nın Yapısı ile T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı Sınıf Düzeyine ait Üniteler. Bu başlıkların altında çeşitli alt başlıklar ve metinler yer almaktadır. Aşağıda bunlara dair değerlendirme ve önerilere yer verilmiştir.

A. PROGRAMIN TEMEL FELSEFESİ VE ÖZEL AMAÇLARI

1.) Bu başlık altındaki "Programın içeriği; arkeoloji, antropoloji, coğrafya, ekonomi, felsefe, hukuk, siyaset bilimi ve sosyoloji gibi disiplinlerden yararlanılarak oluşturulmuş..." ifadelerine yer verilmiştir (s.4, 5. satır) Yakın tarih olması nedeniyle arkeolojiden yararlanılma ihtimali zayıftır. Bu nedenle bu ifadenin çıkarılması uygun olacaktır.

2.) **Programın Sadeleştirilmesi Meselesi:** Programda "Beceri temelli öğretimin etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi adına öğretim programında sadeleştirmeye gidilmiş," (s.4, 2. paragraf) olduğu ifade edilmektedir. Önceki programla kıyaslandığında kısmen sadeleşmeye gidildiği söylenebilir. Ancak bu yapılırken dersin omurgasını oluşturan unsurların çıkarıldığı tespit edilmiştir.

Örneğin sadeleştirme kapsamında görmezlikten gelinen diğer hususlar İTA.12.2.2 (s.24) altında verilmesi gereken inkılaplardır. Bu kapsamda saltanatın kaldırılması, cumhuriyetin ilanı, 3 Mart 1924'te yapılan köklü inkılaplara değinilmemiştir. Böylesine köklü değişimlere yer verilmemesi önemli bir eksikliktir. Bu kısımlar muhtemelen gözden kaçan hususlardır.

3. **Siyasi Tarih-Sosyal Tarih Meselesi:** Programın temel felsefesi ve özel amaçlar kısmında "Beceri temelli öğretimin etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi adına öğretim programında sadeleştirmeye gidilmiş, aynı zamanda siyasi tarih yerine "insan"ı öne çıkaran sosyal tarih konuları önemsenmiştir." (s.4., 2. Paragraf) ifadelerine yer verilmiştir. 1. ünitedeki "içerik çerçevesi"nde (s.17, ilk paragraf) zikredilen konuların tamamı, 2. ünitedeki "içerik çerçevesi"nde (s.23, ilk paragraf) altı konudan biri siyasal alana beşi toplum-

sal alana yöneliktir. Ancak bu üniteye ele alınan inkılaplar siyasi kararların neticesi olarak uygulamaya konulduğundan siyasi tarihten tamamen soyutlanamaz. 3. üniteye ağırlıklı olarak siyasi konulara değinilmektedir. Nitekim “içerik çerçevesi”ndeki (s.29, 3. paragraf) konuların dördü siyasi, ikisi ise toplumsal konulara aittir. Bu nedenlerle programın başlangıç kısmındaki siyasi tarihten ziyade sosyal tarihi ağırlık verildiği iddiası içerikle uyumlu görünmemektedir. Yani hala siyasi tarihin ağırlıklı olduğu anlaşılmaktadır.

Öte yandan siyasi tarih yerine “insanı” öne çıkaran sosyal tarihe odaklanıldığı belirtilmiştir. Siyasi tarih tıpkı sosyal tarih gibi insanların faaliyetlerine odaklanmaktadır. Buradaki ifade, siyasi tarihi insan eylemlerinin dışındaymış gibi sunması bakımından uygun değildir. Siyasi tarih devletlerarası ilişkilerin yanında devletin siyasal yapısını, devlet kurumlarının işleyişini, toplumsal değişime yön veren politik kararları konu edinmektedir. Sonuçta siyasi tarihi insan faaliyetlerinden soyutlayıcı ve önemsizleştirici bir dil kullanılması uygun görülmemiştir. Bu ifadelerin (siyasi tarih yerine “insan”ı öne çıkaran sosyal tarih konuları önemsenmiştir.) değiştirilmesi gerekmektedir.

4. Tematik Yaklaşım Dair: Konuların tematik yaklaşımla ele alınması bazı faydalar sağlasa da pedagojik bakımdan çeşitli mahsurlara yol açmıştır. Bu yaklaşımın en büyük sakıncası zaman ve kronolojiyi algılama, tarihsel düşünme, tarihsel yorum, sebep-sonuç ilişkisi kurma, tarihsel anlama gibi becerilerin geliştirilmesini olumsuz etkilemesidir.

Buna dair bazı örnekler vermek mümkündür. Mesela İTA.12.1.4 (s.19) başlığı altında iç siyasi gelişmelere yer verilmiştir. Ancak bunlarla eş zamanlı ve iç içe gerçekleşen olaylar İTA.12.2.2 (s.24) başlığı altında verilmiştir. Bu durum öğrencilerin sebep-sonuç ilişkisi kurmalarını, kronolojik düşünme becerisi geliştirmesini engelleyecektir. Zira olaylar arasında anlamlı bir bağlantı kurulması mümkün değildir. Mesela yine tematik yaklaşım nedeniyle 1930’da gerçekleşen Serbest Cumhuriyet Fırkası’nın kurulması ve Menemen Olayına, 1925’teki Takrir-i Sükun Kanunu’ndan sonra yer verilecektir. Birinci ünitenin son konuları ile ikinci üniteye bir çok konuda bu şekilde örneklere rastlamak mümkündür. Aynı sorun 3. üniteye de mevcuttur. 2016 darbe girişimine değindikten sonra 1940’lı yıllardaki gelişmelere dönmek çeşitli sakıncalar taşımaktadır. Bütün bunların pedagojik açıdan bir çok sakıncalarının olduğu açıktır.

5. Değer Öğretimi: Programda “Buna ek olarak örnek olay ve metinler üzerinden konularla değerler ilişkilendirilmiş, özellikle Türk-İslam medeniyetinin temel referansları olan millî ve manevî değerlerin uygulamalı olarak verilmesi esas alınmıştır.” (s.4, 4. Paragraf) ifadelerine yer verilmiştir. Tespit edilebildiği kadarıyla program genelinde iki yerde sadece değer kendisine yer verilirken diğerlerinde (15) alt boyutlara yer verilmiştir. Oysa programların ortak metninde 20 (ana) değer ile bu değerlerin altında çok sayıda alt boyut bulunmaktadır (s.74-90). Şu halde ortak metinde yer verilen değer çeşidi düşünüldüğünde bunların programa son derece sınırlı bir şekilde yansıtıldığı söylenebilir.

Özel amaçlar altında “15. Medeniyetimizin dayandığı millî ve manevi değerleri davranışlarına yansıtmaları...” (s.5) ifadelerine rastlanmıştır. Elbette milli ve manevi değerler öncelikli olarak aktarılmalıdır. Ancak değerler üzerine yapılan literatür incelendiğinde birçok tasnifte evrensel değerlere yer verildiği görülmektedir. Bunların göz ardı edilmesi uygun değildir.

Ünite içerisinde “değerler” başlığı altında verilen değerlerin (s.21) “Öğretme-Öğrenme Uygulamaları” başlığı altında yer alan metinlerle (s.24) ilişkilendirilmediği görülmektedir. Bu örneklerden sadece biridir. Bu uyumun sağlanmasına dikkat edilmelidir.

6. Kavram Yanılgısı: Programda “1) Atatürk’ün kişilik özelliklerini ve yeteneklerini örnek almaları,” (s.5) gerektiği vurgulanmaktadır. Örnek alınması gereken yetenek değil, yetenek temelinde oluşan çabalar, fiiller ve başarılarıdır. Programın felsefesi ve özel amaçları başlığı altında olmasa da dile getirilmesi gereken bir başka kavram yanılgısı vardır. “15 Temmuz Darbe Kalkışması” (s.32) ifadesindeki darbe kalkışması ifadesi hatalıdır. Doğrusu “darbe girişimi” olmalıdır. Kalkışma isyan karşılığı kullanılan bir ifadedir.

B. FARKLILAŞTIRMA

Programda “Farklılaştırma kapsamında zenginleştirme ve/veya destekleme bölümünde yer verilen uygulamalar; öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve istekleri göz önünde bulundurularak öğretmenler tarafından planlanmalı ve yürütülmelidir.” (s.7) denilmektedir. Üniteler bazında yapılacak zenginleştirmelerde çeşitli seçenekler sunularak bunlardan en az birinin sosyal bilimler liselerinde uygulanması zorunlu tutulmuştur. Zenginleştirme ve destekleme başlıkları altında verilen görevlerle ilgili bazı sorunlar vardır. Öncelikle bunların dersin hangi aşamasında işe koşulacakları belli değildir. Farklılaştırılmış öğretimin temelinde aynı kazanımın/konunun/becerinin farklı ilgi, yetenek ve hazır bulunuşluktaki öğrencilere ders esnasında öğrenci düzeyine göre farklılaştırılarak verilmesi vardır. Mevcut halde zenginleştirme ve destekleme başlığı altındaki önerilerin öğretme-öğrenme sürecinin hangi aşamasında kullanılacağına belirtilmemesi önemli bir eksikliklerdir.

C. DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER

Programda içeriğe göre Coğrafya, Demokrasi ve İnsan Hakları, Felsefe, Sosyoloji, Uluslararası İlişkiler gibi disiplinlerle ilişki kurulması beklenmektedir. Ancak hangi konuda hangi disiplinle ilişki kurulacağı belirtilmediğinden yazılanlar havada kalmış gibidir. Hangi konularda hangi disiplinle iş birliğine gidileceği belirtilmelidir. Aksi halde yazılanlar sadece kâğıt üzerinde kalır.

D. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Beceri temelli bir program hazırlandığından ölçme ve değerlendirme kısımlarında beceriyi ölçecek araçlara öncelik verilmiştir. Çoktan seçmeli sorularla bir üst öğretim ku-

rumuna hazırlanan bir sistemde buna uygun ölçme araçlarının devre dışı bırakılması, okul dışı ders materyallerine olan ilgi ve ihtiyacı artıracaktır. Başka bir ifade ile öğrenciler ve veliler özel eğitim kurumlarına ve ders kitabı dışındaki kaynaklara yönelecektir. Ülkemizde uygulanan üniversiteye geçiş sınavlarının formatı değişmediği sürece öğrencileri bu sınav sistemine uygun bir şekilde hazırlamak zaruret arz etmektedir. Şu halde programdaki ölçme araçları öğrenci ve öğretmen ihtiyaçlarına cevap vermekten uzaktır. Lisenin üniversiteye öğrenci yetiştirme işlevi göz önüne alınarak geleneksel araçlara da yer verilmelidir.

E. ÖĞRETME-ÖĞRENME YAŞANTILARI

1. Temel Kabuller: İlk üniteadaki bu başlık altında “Millî Mücadele Dönemi’ne ait temel bilgilere sahip oldukları kabul edilmektedir.” (s.17) ifadelerine yer verilmektedir. Önceki yıla ait bilgiler bakımından hazır bulunuluğa dair temel kabullere değinilecekse öğrencilerin bunları bilmesini beklemek doğru olmayacaktır. Tarih 11. Sınıf Öğretim Programı dikkate alındığında öğrenci bu konuyu yeni görmektedir. Buradaki ifadeler uygun şekilde değiştirilmelidir. Temel kabuller bir önceki konuların tamamen öğrenildiği varsayımına dayandığından bu durum bir bakıma farklılaştırılmış öğretimin temel ilkeleriyle çelişmektedir.

2. Öğretme-Öğrenme Uygulamaları: Bu başlık altında öğrencilerde yanlış tarih algısı oluşturabilecek bilgiler bulunmaktadır. “Öğrenciler, Yakup Şevki Paşa ve onun askerî faaliyetlerinden yola çıkarak Doğu Anadolu’daki millî direniş sürecinin başlangıcını örneklendirir.” (s.18) cümlesinde zikredilen Yakup Şevki Paşa I. Dünya Savaşı süreci ve hemen sonrasında bölgede önemli faaliyetlerde bulunmakla birlikte Milli Mücadeledeki sınırlı rolü nedeniyle öğretim programında ön plana çıkarılacak kadar etkin bir kahraman değildir. Zira 26 Nisan 1919’da bölgeden ayrılarak İstanbul’a gitmiştir. Yani aynı tarihte Milli Mücadele liderleri Anadolu’ya giderken o İstanbul’a gitmiş veya gitmek zorunda kalmıştır. Oysa çok iyi bilinmektedir ki 1919 baharında Milli Mücadelenin lider kadrosu İstanbul’dan Anadolu’ya gitmiş, İstanbul hükümetinin dönmeleri yönündeki emirlere uymamıştır. Bu nedenlerle Yakup Şevki Paşa’nın milli mücadeleyi örgütleyen en iyi örnek olmaması nedeniyle programdan çıkarılması uygun olacaktır.

Öte yandan “İTA.12.1.2” başlığı altında anlatılanlarda kronolojik sorunlar bulunmaktadır.

E. UYGULANABİLİRLİK

Program, 2005’te uygulanmaya başlanan yapılandırmacı yaklaşımı hayata geçirme çabasında önemli bir gayretin ürünü olarak ortaya çıkmış gibidir. Programın bilgi, beceri ve değerlere öğrencilerin ulaşmasını temin noktasında önemli adımlar atıldığı söylenebilir. Beceri temelli bir model geliştirilmiştir. Beceriler oldukça farklı ve detaylı ele alınmıştır. Sahadaki öğretmen için becerilerin bu kadar detaylı olması uygulamayı kolaylaştırmak-

tan çok zorlaştıracaktır. Alan becerileri, kavramsal beceriler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okur-yazarlık becerileri ve beceriler arası ilişkiler (diğer alanlara özgü olanlar) gibi birçok beceri dile getirilmiştir. Öte yandan eğilimler içerisinde gösterilen ama aslında beceri olarak değerlendirilebilecek (empati gibi) beceriler de bulunmaktadır. Çok sayıda becerinin ismini zikrederek tanımlarını yapmak öğretmenlerin bunları işe koşmasını kolaylaştırıcı bir etken değildir. Nitekim işbaşında bulunan ve görüşleri alınan öğretmenler bunların kâğıt üzerinde kalmaya mahkum olduğunu dile getirmişlerdir.

Programda ne yazarsa yazsın öğretmen bildiği usulde öğretmeye devam edecektir. Burada yazılı olanların ders kitabına yansımaları sınırlı düzeyde olacağından müfredatta yazılanların hayata geçirilmesinde öğretmen hayati bir role sahiptir. Program öğretmenin kolayca anlayıp uygulayacağı bir yapıdan çok uzaktır. Oldukça karmaşık denebilecek özelliklere sahiptir. Beceri türleri, eğilimler, öğretme öğrenme süreçleri gibi birçok başlık öğretmenlerin anlayıp uygulamasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenlerle programın bu kısımlarında sadeleşmeye gidilmeli ve öğretmenler mutlaka hizmet içi eğitime alınmalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Programların hem kitap yazarları ve hem de öğretmenler açısından kolay, basit ve anlaşılabilir olması esastır. Bu açıdan bakıldığında programı anlama, içselleştirme ve hayata geçirme noktasında öğretmenlerin oldukça zorlanacağı düşünülmektedir. Mevcut sınav sistemi nedeniyle ölçme ve değerlendirmede geleneksel araçların göz ardı edilmesi öğrenci, veli ve öğretmen beklentilerini karşılamaktan uzaktır. Öğretim programı ve ders kitabının beceri temelli, üniversiteye girişte kullanılan soruların bilgi temelli olması tezat oluşturacaktır. Bütün bunlardan sonra şu öneriler yapılabilir:

- Program anlama ve uygulamayı kolaylaştırma adına sade, basit ve anlaşılır hale getirilmelidir.
- Sadeleştirme yapılırken Milli Mücadelenin vazgeçilmez unsurları göz ardı edilmemelidir. Bu kapsamda I.Dünya Savaşı sonrasında işgalcilerle iş birliği yapan taraflara yer verilmeli, böylece yeni yetişen gençlerin bundan ders çıkarması sağlanmalıdır.
- Siyasi tarih-sosyal tarih ayrımı ortadan kaldırılmalı ders kapsamındaki olay ve gelişmelerin tarihsel önemine odaklanılmalıdır.
- Tematik yaklaşımın kronolojik anlatımı ve anlamayı zorlaştıran özelliği dikkate alınarak gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Değer öğretiminin nasıl gerçekleştirileceğine dair örnek şablon/örnek olay/rol model gibi hususlara yer verilmelidir.

- Programdaki kavram yanlışlarına yol açabilecek ifadeler çıkarılmalıdır.
- Derslerde farklılaştırmanın öğrenme-öğretme sürecinin hangi aşamasında yapılacağı ifade edilmelidir.
- Disiplinler arası ilişkiler kısmı ya çıkarılmalı ya da nasıl işe koşulacağı izah edilmelidir.
- Bir üst eğitim kademesine öğrenci yetiştirme zarureti nedeniyle ölçme değerlendirme geleneksel araçlara da yer verilmelidir.
- Öğretim programının uygulayıcıları olan öğretmenler hizmet içi eğitime tabi tutulmalıdır. Bu eğitimler online ya da 300-500 kişinin ortaklaşa “dinlediği” eğitimler yerine az katılımlı ve uygulamalı bir şekilde yapılmalıdır. Eğitimciler, akademisyenlerden ve iyi yetişmiş öğretmenlerden seçilmelidir.

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI DEĞERLENDİRİLMESİ: TESPİT VE ÖNERİLERİ

Millî Eğitim Bakanlığı'nın yayımlamış olduğu yeni müfredat taslağı için alanında uzman 27 öğretim üyesiyle birlikte toplantılarımızı yaparak yayımlanan derslerin öğretim programları ile ilgili değerlendirmelerimizi ve analizlerimizi tamamlayarak "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Değerlendirilmesi: Tespit ve Önerileri" raporumuzu oluşturduk.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın, "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Müfredat Taslağı'na" yönelik yapılan çalışmaları ve emekleri dikkate alıp millî, manevî ve evrensel değerlerine önem veren, fiziksel, bedensel, zihinsel, ruhsal ve ahlaki gelişimini sağlayacak ve nitelikli nesillerin yetiştirilmesine katkıda bulunacak bir müfredat oluşturmasını temenni ediyoruz.

EĞİTİM-BİR-SEN (EĞİTİMCİLER BİRLİĞİ SENDİKASI) GENEL MERKEZİ

www.ebs.org.tr